Mentor
әдістемелік орталығы

Республикалық ғылыми-танымдық
әдістемелік журналы

ÜZDIK QALAM

Ақтөбе қаласы

№18(12) 2024

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

МАЗМҰНЫ
CONTENT
СОДЕРЖАНИЕ

Алимова Гульзада Калдыгуловна.....4
Бакитова Айнагуль Тугельбаевна.....6
Бекетаева Арай Манасқызы.....8
Бигалиева Алия Серикқановна.....10
Бродяная Александра Евгеньевна.....12
Ержанова Зауре Аскербековна.....15
Жанталинова Жанар Бопановна.....16
Жанибекова Ботагоз Есенбековна.....18
Изтлеуова Асем Умбеткалиевна.....20
Имангазина Шолпан Тілесқызы.....22
Ізтұрганов Дархан Бақсыйықұлы.....24
Кажекова Майра Жанатановна.....26
Калдыбаева Гульмира Куванышгалиевна.....28
Керимбекова Сауле Ахметкуловна.....29
Павлетенко Варвара Александровна.....31
Сагынгалиева Мейрамгуль Темировна.....33
Садыкова Умит Тулепбергеновна.....35
Салим Любовь Вильгельмовна.....37
Самодаева Валерия Александровна.....38
Серікбай Гулбақыт Серікбайқызы.....40
Умбетова Гулжайна Адилбековна.....42
Хусаинова Ардақ Болатқызы.....44
Бекенбаева Лаура Байсалбаевна.....46
Даулетова Ляззат Бахытжанкызы 48
Оразбаева Жансауле Мирамбайқызы.....51
Мектепова Жайнагул Ермековна.....55
Махмудова Малика Абдукаримовна.....58
Баймуханова Индира Кошкенгалиевна.....61
Жоламанова Роза Жумабековна.....63
Жумадилов Рафаэль Маратович 65
Жургенбаева Жанар Казанкаповна.....66
Искалиева Эльмира Нурлановна.....69
Исмаил Алия Мухтаркизи 72
Казкеева Кадима Жандуловна.....75
Кайракбаева Жанар Еркинқызы.....77
Карлисон Анна Владимировна.....79
Киреева Айслу Таупазеевна 82
Космагамбетова Назгуль Зульжаладдиновна.....84
Краснослободцева Диана Олеговна.....86
Кривобок Татьяна Николаевна 88
Кудайбергенова Нургуль Кудайбергеновна.....90
Курманова Гулшат Тулеуовна.....92
Латышева Ольга Ивановна.....94
Магжанова Булбул Жанатаевна.....97
Макашева Нурсулу Аманкельдиновна.....100
Марцефей Лариса Николаевна.....102
Масаинова Ардак Кабылтаевна.....104
Махамбетов Қият Инатұлы.....106
Молдагазина Асыл Жумагалиевна.....108

МАЗМҰНЫ
CONTENT
СОДЕРЖАНИЕ

Мухамбеткалиева Мира Маратовна.....110
Мухамбетова Гульсара Машановна.....112
Мухамеджанова Айман Бейсенбаевна.....115
Мухамедиярова Аймоншақ Ергалиқызы.....116
Нурбатырова Бакытгуль Ашимовна.....119
Нуртаева Айгерим Аманжоловна 122
Нұрымбетова Гүлсамал Сағынғалиқызы.....124
Омаргали Айдана Сатыбалдиевна.....126
Оналова Айгерем Жаксибаевна.....128
Осипова Елена Владимировна.....130
Пашелова Светлана Викторовна.....132

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ ЕРЕЖЕСІ

Мақсаты:
Педагогтердің ғылыми-танымдық әлеуетін дамыту. Басылымы Қазақстан Республикасының Мәдениет және ақпарат министрлігі Ақпарат комитетінде тіркеуге алынып, мерзімді баспасөз басылымын, ақпараттық агенттікті және желілік басылымды есепке қою туралы № KZ49VPY00083149 куәлігі 2023 жылы 04 желтоқсанында берілген, құжатқа сәйкес 2024 жылдан бастап шығарылады. Кезеңдік басылым: 1 жылда 24 рет, қазақ, орыс және ағылшын тілінде жарық көреді. Журналда Қазақстан Республикасының арнайы және жоғары оқу орындары, мектепке дейінгі ұйым, ЖББОМ педагогтерінің шетелдік ғалымдар, ғылыми-зерттеу мекемелерінің ғалымдары орындайтын (орындаған) іргелі және қолданбалы ғылыми зерттеулердің, эксперименттік әзірлемелердің нәтижелері, сондай-ақ ғылымиақпараттық материалдар және т.б. жарияланады.

ЖАУАПТЫЛАР:
Бас редактор:

Нурбергенова Сауле Турмаганбетовна
Бас редактордың орынбасары:
Жайтапова Алтынай Альбековна, п.ғ.д., профессор
Редакция алқасы:
Тихомирова Валентина Тихоновна п.ғ.к., доцент
Сулекенова Гульжан Утесиновна
Рысбекова Айнур Маратовна
Озган Мехмет
Дауметова Салтанат Турмаганбетовна
Дизайн:
Муханбедин Аружан Айбаркызы

Меншік иесі: «Mentor» әдістемелік орталығы (Ақтөбе қаласы)
Редакцияның мекен-жайы: Индексі-030000
Ақтөбе қаласы, А.Молдагулова даңғылы 66/2
Авторлар қолжазбасы, суреттер өңделмейді және кері қайтарылмайды.
Редакция авторлар мақаласының мазмұнына жауап бермейді.
Журналда жарияланған материалдары көшіріп немесе өңдеп басу үшін редакцияның жазбаша рұқсаты алынып, сілтеме жасалуы міндетті.
Журналға жинақтарыңызды kalam2025@mail.ru. почта арқылы жіберулеріңізге болады.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

КОММУНИКАТИВТІК ҚҰЗЫРЕТТІЛІКТІ ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ ТЕОРИЯЛЫҚ НЕГІЗІ

Алимова Гульзада Калдыгуловна
Темір ауданы Шұбарқұдық кенті №1
Шұбарқұдық мектеп-гимназиясының бастауыш
сынып мұғалімі

Білім берудің нәтижесі дәстүрлімен салыстырғанда білім, білік, дағдының жүйесі ретінде түсіндірілсе, жаңа стандартта алғаш рет білім нәтижесінің мөлшерін анықтауға мүмкіндік беріліп отыр. Қазіргі өскелең талапқа сәйкес әрбір оқу пәні бойынша білім, білік және дағдыны ғана игеру оқушы құзыреттілігі үшін жеткіліксіз болып табылады. Құзыреттілік – оқу нәтижесінде өзгермелі жағдайда меңгерген білім, дағдыны тәжірибеде қолдана алу, мәселені шеше білу секілді оқушының дайындық сапасының құрылымдық сипатын анықтайтын жаңа сапа.

Оқушылардың дайындығының міндетті деңгейі нәтижеге бағдарланған білім беру мен олардың жетістігін бақылау мүмкіндігін қамтамасыз ету түрінде беріледі.Сол себепті оқыту үдерісін ұйымдастыруға деген жаңа бетбұрыстар білім, білік, дағдыны меңгертуден, құзыреттікті қалыптастыруға, яғни оқушылардан күтілетін нәтижесіне қол жеткізуге мүмкіндік беретін оқыту үрдісін жобалауға қарай өзгертудің қажеттілігі артып отыр. Құзыреттілік өзіне білім, білік және дағдыны кіріктіре отырып, оны тәжірибиеге бағдарланған білім, білік және дағды ретінде қарастырылады. Бұл мәселе жалпы білім беруді модернизациялауда «іргелі және тәжірибиелік білімдердің сәйкестілігін үйлесімді жетілдіруде білім беру үдерісінің бағыттылығы игерілген білімге ғана емес, сонымен бірге ойлау қабілетін дамытуға, практикалық біліктерді өнімді етуге, түрлі рәсімдер мен технологияларды үйренуге, әртүрлі тәжірибелер түрлерін кеңейту, интерактивтік және ұжымдық жұмыс түрлерін күнделікті өмірдегі мәселелерге, меңгерген мәліметтерге үйлесімділікпен» қолдануын білдіреді. Олай болса, құзыреттілік білім, білік, дағдыны мүлдем жоққа шығармайды, дегенмен өзіндік айырмашылықтары бар. Құзыреттіліктің білімнен айырмашылығы ақпарат ретінде ғана емес, іс-әрекет түрінде болуында. Ал, біліктен айырмашылығы – құзырет қандайда бір міндеттерді шешуде пайдаланылады (іс-әрекеттің түрлі объектілеріне ауысады). Құзыреттіліктің дағдыдан айырмашылығы – үйреншікті ғана емес күтпеген жағдайларда адамның саналы іс-әрекет жасауға мүмкіндік беруінде. Білім, білік және дағдының құзыреттіліктен бөлек қалыптасуының дәлелдігі айқын емес, бірақ олар өзін-өзі мақсатты түрде, жетістікке (құзыреттілікке) жету құралы ретінде маңызды.

Коммуникативтік құзыреттілік алғаш рет әлеуметтік психологияда қолданылып, ішкі қоры (білім, білік) негізінде басқа адамдармен байланысты құру және қолдау қабілеті.

Психологиялық, педагогикалық әдебиеттерде «коммуникативтік құзыреттілік» терминінен басқа да «коммуникативтік дайындық», «қарым- қатынас құзыреті», «коммуникативтік қабілет», «тұлғаның коммуникативтік әрекеті», «мәдениет» деген сияқты терминдер көптеп қолданылып келді. Бір қарағанда бұл терминдер белгілі бір жағдайда ғана қолданылатын синонимдес сөздер сияқты болып көрінуі мүмкін. Ал ғылыми тұрғыдан анықтасақ олардың мағыналық аражігі ашылады. Сөйлеу әрекетін жүзеге асыратын – тіл де, оның іске асуына жағдай жасайтын коммуникация. «Коммуникативтік» терминіне қатысты зерттеу еңбектердің қай-қайсысында да оның қарым-қатынас құралы, сөйлесуге байланысты қасиеті баса айтылады. Коммуникативтік құзыреттілік тұлғаның оқу-танымдық, кәсіби және мәдени-танымдық қызметтің өзекті салаларында сөйлеу әрекетінің барлық түрлерін меңгеруге байланысты іс-әрекет жасауына мүмкіндік береді. Қазіргі жылдам дамып отырған дүние жағдайларында оқушыларды сөйлегенде сөзі терең, қыруар ойды өткір, қиялды тереңнен тартып, ұғымды, әсерлі етіп сөйлей алатын кез-келген ортада қарым- қатынасты орната алатын құзыретті тұлғаны қалыптастыруды талап етеді. Сонымен қатар тұлғаның қарым-қатынастың вербалды емес құралдары туралы білімі мен түсінігіне, оны өзінің құрдастырымен, ересектермен қарым-қатынасында қолдана алуымен анықталады.

Бастауыш сынып оқушыларын сөйлеу әрекетіне үйрету және оны дамыту ең алдымен оқыту үдерісінде тілдің орфоэпиялық, лексикалық, грамматикалық білім нормаларын игертуге байланысты. Екіншіден, сөйлеу біліктілігі мен дағдылары сөйлеу әрекетіндегі оқу, тыңдау, айту, жазуға байланысты. Сондықтан қатысымдылық біліктілік пен дағды сөйлеу қарым-қатынасының түрткісіне (мотивіне), мақсат-

міндеттеріне орай жүргізіліп, әлеуметтік нормалар, тіл мәдениетінің негізінде ұйымдастырылады.

Бастауыш сынып мұғалімдері тілдерді меңгертуде оқушының сөзі ойының өткір құралы бола алатындай дәрежеде игертуі керек. Оқушы бойына коммуникативтік білім, біліктілік, дағдыларды қалыптастыру керек. Сондықтан, оқу - тәрбие үдерісіндегі мақсат мұғалімнің іс-әрекет нәтижесіне қарай қойылуы тиімсіз, оқытушы үйренушінің өзіне мақсат қоюына үйреткені дұрыс. Тілдік қатынас ойлау мен сөйлеудің бірлігінен тұрады. Өйткені тіл ойдың көрінісі, адам өз ойын тіл арқылы сөйлеу әрекетімен жеткізеді. Олай болса, бастауыш сынып оқушысының бойына коммуникативтік құзыреттілігін қалыптастыру үшін мынадай біліктілікті меңгерту қажет:

- кез келген ортада өзіне қойылған және бөгде біреуге қойылған сұрақтарға сауатты жауап беруге даяр тұруы;
- қарым-қатынаста сөз байлығын кеңінен қолдана алу, оның ішінде көркемдегіш, бейнелеуіш сөздерді қолдана алу;
- айтылған ойды ары қарай жалғастырып айта білуге төселу;
- кез келген тұлғааралық қарым-қатынасты сынай білу және бағалау;
- тұлғааралық конфликт орнаған жағдайда дұрыс шешім қабылдап, әңгімелесушімен шебер тіл табыса білу икемділігі т.б;

Сонымен қатар тілдің стилистикалық, синтаксистік, морфологиялық, лексикалық нормаларын жетік меңгеру тұлғаның коммуникативтік құзыреттілігін қалыптастыруға негіз болады.

Бастауыш білім беруде негізге алынатын құжаттарда анықталғанындай, коммуникативтік құзыреттілік қалыптастырудың кілті ретінде, тұлғаның белсенді әлеуметтенуіндегі мәселе шешуші ретінде, жеткілікті дәрежеде дамуын қамтамасыз ететін адамның коммуникативтік білігі мен дағдылары жатады. Осылайша, бастауыш сынып оқушыларының оқу іс-әрекетінің бөлшегі ретінде оқу тапсырмаларды қолдану – коммуникативтік құзыреттілігін қалыптастырудың құралы ретінде пайдалану мүмкіндігін анықтайды.

Әдебиеттер

1Қаңтарбаев С.Е. Бастауыш сынып оқушыларының оқу әрекетін қалыптастыру: теория жәке қалыптастыру әдістемесі. -Ақтобе. 2021.24-25 бет.

2. Құдайбергенева К.С. Құзырлылық білім сапасының критерийі: әдіснамасы және ғылыми-теориялық негізі.-Алматы, 2018-328б.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

«ТІЛ — ЕҢ АСЫЛ ҚҰНДЫЛЫҚ»

Бакитова Айнагуль Тугельбаевна
қазақ тілі және әдебиет пәнінің оқытушысы
«Бопай ханым жоғары медициналық колледжі»

Қазақ тілі — қазақ халқының басты рухани байлығы. Әр халық үшін тіл маңызды құндылық. Біздің ата-бабамыздан қалған баға жетпес мұра. Тілден құдіретті, бағалы қасиет жоқ деп ойлаймын. Жарық дүниеге келген сәби бұл әлемді қай тілмен таныса сол тіл ол адам үшін қымбат. Себебі сол тілмен ой өрісі дамып, көкірегі ашылып, көңілі небір жақсы сезімдерді тұшып, жүрек тұңғиығында сараланады. Себебі сол тілмен алғашқы өмірде нәр беретін нұрлы асыл сөздерді атайды. Сәбидің алғашқы ана-әке, ата-әже деген аяулы сөздері өмірді тану құлшынысының бастамасы. Тіл отбасылық қарым-қатынас қана емес, ол қоғамдық дамудың маңызды сатысы.

Ұлттың болашағы – оның ана тілінде. Әлемдегі мүйізі қарағайдай елдердің санатына енуді көздеген халықтың басты мақсаты сауатты ұрпақ тәрбиелеу. Сауатты ұрпақ тәрбиелеу дегеніміз, өз ана тілімізде еркін сөйлей алатын, оны терең меңгерген ұрпақ.

Тіл-әрбір ұлттың мақтанышы, жан дүниесінің айнасы. Ол- ең ұлы , тамаша тіл. Қазақ тілі — мемлекеттік тіл

Тіл – оны жасаушы халықтың тарихы, шежіресі, бүкіл өмірінің жаңғырығы мен ізі, арманы мен алдағы үміті, қайғысы мен қуанышы, күллі рухани өмірінің үні болатын болса, осы құндылықтардың бәрін заманнан заманға, адамнан адамға жеткізуші — бүгінгі ұрпақ.

Бүгінгі таңда отбасындағы ұрпақ тәрбиесі-қоғамның бар саласына қатысты мәселе. Өйткені бүгінгі шағын отбасы – ертеңгі үлкен мемлекет. Мемлекеттің тізгіні сенімді адамның қолында болу үшін ұрпаққа саналы білім қажет. Адам көп тіл білгеннен зиян көрмейді Керісінше оның талабы да, талғамы да артады. Бірақ ең басты тұғырда өз ана тілі тұруы керек. Адамның ой-өрісі өз тілінде дамып жетілгенде ғана құндылығы артады. Тіл — әр адамның болмысы. Егер тіл жойылса адам болмысыда жойылады. Сенің қазақ екеніңді айғақтайтын таптырмас дәлел, ол – ана тілің.

Бүгінгі күні қазақ тілінің қолданысына мен де қатты толғанамын. Тіліміздің қолданысының кеңеюі артады деген үмітпен әлі келе жатырмыз. Өкінішке орай, өзге ұлт түгілі өз қазағымыздың қазақша сөйлей алмай тұрғанына іштей қынжыламыз. Егер қазақ қазақ болып өз ана тілінде сөйлемесе, өзге ұлт қазақ тілін қайтсін. Қазақ халқы ұлт болып қалыптасқалы ана тіліміз өмір сүріп келеді. Тілдің иесі – кешегі қазақ, бүгінгі қазақ, ертеңгі болашағы да қазақ ұрпағы. Тіл – өткеннің ұрпаққа қалдырған аманаты, бүгінгі күннің мәртебесі, ертеңгі күннің кепілі. Сондықтан да өз ана тіліміздің қадірін біліп, өз тілімізде дұрыс сөйлесе білу – қаны қазақ баласының бірден – бір міндеті болып табылады. Халықтың мәдени әлеуметтік өмірінде өзіндік мәні бар киелі ұғым.Тіл – еліміздің іргетасы. Тіл – өлшеусіз қазына, өрісі кең әлем. Тіл – асыл ойдың бұлағы

Президент Қасым-Жомарт Тоқаев Қазақстан халқына арнаған алғашқы Жолдауында «Қазақ тілінің мемлекеттік тіл ретіндегі рөлі күшейіп, ұлтаралық қатынас тіліне айналатын кезеңі келеді» деп нық басып айтуы біздің көңілімізді серпілтіп тастағаны рас. Қазіргі жазылып жатқан немесе қолда-ныста жүрген жаңа заман оқулықтары мен оқу құралдарының мақсаты – тіл үйренушінің тілдік-қатысымдық құзыреттілігін қалып¬тас¬тыра отырып, көптілді, көпмәдениетті жеке тұлға қалыптастыру. Сондықтан танымдық-лингвомәдениеттанулық оқыту технология¬сының құрамына деңгей бойынша айқын, нақ¬ты оқыту аясы, сол аяның мазмұнын аша¬тын тақырып пен тақырыпшалар, жағдаяттар мен тапсырмалар, жаттығулар, кейс-жағдаят¬тар топтасады. Қазіргі зерттеу парадигма¬ла¬рының өзгерісі бойынша айтсақ, қатысымдық парадигма тілді сөйлеу әрекеті үстіндегі баланың өз қабілетін көрсету ерекшелігі бо¬йынша танып-білу қажет дейді, басқаша айт¬қанда, тіл сөйлеу үстінде ашыла түседі дейді. Ал танымдық парадигмада тіл қабылдаумен, түсінумен, танымен байланысты өзін көр¬сетуге мүмкіндік алады деп түсіндіреді.

Үш тілде білім беру жобасы негізінен, қазақ тілінің аясында жүзеге асатыны белгілі. Үш тіл білу «Жеті жұрттың тілін біл, жеті түрлі білім біл» деп қазақ мақалы айтқандай, қо¬ғамның интеллектуальдық мүмкіндігінің кө¬те¬рі¬луіне, маманның бәсекеге қабілетті, икем¬делгіш болуына ықпал етеді. Білім беру үрдісінде үш тілді меңгерудің қажеттігі мен үштұғырлы тіл саясатының күн тәртібіне шығу себебі әлемдік ақпараттық кеңістіктің дамуы үшін, еңбек нарығында бәсекеге қабілетті болу үшін, білім алу кеңістігінің біркелкі болуын қамтамасыз ету үшін қажет болуымен түсіндіріледі.

Тілге жан бітіретін де, тілге қуат беретін де, тілдің мәңгілік жасауына себепші де біз, ағайын! Тіл арқылы еңсеміз көтеріліп, тұғырымыз биіктей бермек. Қазақстанда өмір сүретін әр азамат елін ойласа, ұлтының рухын ойласа, мемлекеттік тілді дамытуға

үлес қосуы қажет. Қазақта «Тіл тас жарады, тас жармаса, бас жарады» деген керемет нақыл сөзде айтылғандай, тілдің құдіретін бүгінгі жас ұрпақ ерте сезінуі керек. Алға қойған ұлы мақсаттары бар, ертеңіне сеніммен қарайтын, жастары алғыр, жаңалыққа жаны құштар, рухы биік ел ғана Мәңгілік ел болып ғасырлар бойы жасайды. Олай болса ата-бабаларымыз салған сара жолдан таймайық, елдігімізбен туған тіліміз мәңгілік жасай берсін!

Жаңа Қазақстандық патриотизм дегеніміздің өзі — Мәңгілік Ел, Мәңгілік тіл! Ол — барша Қазақстан қоғамының осындай ұлы құндылығы. Қазақстанның болашағы қазақ тілінде! Тіл тағдыры — ел тағдыры екенін еш уақытта ұмытпайық!

Әдебиеттер тізімі:

1. Дүйсембекова Л., іс қағаздарын қазақша жүргізу. А., 2000ж.
2. М.Қасымбекова. Екі тілде іс жүргізу. А., 1994ж.
3. Қазақ лексикасындағы жаңа қолданыстар А., 1990ж.
4. М.Қ. Есімболова. Қазақ тіліндегі іс қағаздары А., 1994ж.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

ҚАЗАҚ ТІЛІ САБАҚТАРЫНДА ОҚУШЫНЫҢ ЖАЗБАША СӨЙЛЕУІН ДАМЫТУ

Бекетаева Арай Манасқызы
Алматы облысы, Жамбыл ауданы
Абдолла Қарсақбаев атындағы орта мектебінің
қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі

Мақала қазақ тілі сабақтарында оқушылардың жазбаша сөйлеуін дамыту мәселелеріне арналған. Автор жазбаша сөйлеу дағдылары мен шеберліктерін қалыптастыру әдістерін ашады. Оқушылардың сөйлеуін дамытуда негізгі әдіс ретінде коммуникативті оқыту әдістеріне ерекше көңіл бөлінеді.
Кілт сөздер: графикалық жүйе, ойлау дағдылары, сөз тіркестері, коммуникативті құзыреттілік.

Бұл мақалада қазақ тілі сабақтарында оқушылардың жазбаша сөйлеуін дамытудың ерекшеліктері қарастырылады. Мақаланың мақсаты – қазақ жазбаша сөйлеу дағдыларын қалыптастыру әдістерін талдау.

Жазу – графикалық жүйе, ол тілдің белгімен көрсетін түрі. Осындай белгілер арқылы жазу ауызша сөйлеуді уақыт ішінде сақтау мүмкіндігін береді және оны қашықтыққа жеткізуге мүмкіндік туғызады.

Жазбаша сөйлеуді дамыту ауызша сөйлеуді дамытуда негізгі болып табылады. Сондықтан жазбаша сөйлеуді дамыту әдістемесінің өз мақсаттары мен міндеттері бар. Жазбаша сөйлеуді дамыту әдістемесінің негізгі мақсаты – оқушылардың коммуникативті құзыреттілігін қалыптастыру. Оқушылардың жазбаша сөйлеуі бойынша оқу әдістемесінің мазмұны графикалық автоматизмдерді, ойлау дағдыларын, ойды жазбаша стильге сәйкес жеткізу дағдыларын қалыптастыру сияқты компоненттерді қамтиды.

«Жазу» терминінің мазмұндық жүйесіне графика, орфография, ауызша сөйлеудің жазбаша бекітілуі кіреді. Ал «жазу» сөзін сөйлеу әрекетінің түрі ретінде қарастырғанда, жазбаша сөйлеуді ескеру керек. Жазбаша сөйлеу, барлық сөйлеу әрекеттері сияқты, өзінің құрылымына ие. Біріншіден, бұл – жазудың мақсаты, адресаты және мазмұны. Екіншіден, сөйлеудің форма мен мазмұнын жоспарлау.

Үшіншіден, жазу процессін жүзеге асыру. Оқушылардың сөйлеу дағдыларын дамыту әдістемесі жазбаша сөйлеуді тиімді оқыту үшін жазбаша сөйлеуді меңгеруге көмектесетін түрлі әдістер мен тәсілдерді қарастырады. Оқушылардың жазбаша сөйлеуін дамыту үшін түрлі сөйлеу жаттығулары қолданылуда.

Эльконин Д.Б. жазбаша сөйлеудің ерекшелігін қарым-қатынас жасаудың қиялдағы жағдайын құру және жазбаша айтылған сөздің адресатына, яғни, адресатқа жазылған жағдайда ену қажеттілігімен байланыстырады. Ғалымның пікірінше, қиялдағы жағдайды құру мүмкіндігі баланың бастауыш мектепте оқыту барысында дамиды. Қиялдағы жағдайды құру қабілеті, жазу стилінің эволюциясында, ауызша сөйлеуге ұқсас көп жалғаулар мен аз қайталаулар бар хаттардан, ұзын сөйлемдері бар хаттарға дейін байқалады.

Практикалық дағдылардың дұрыс айтылуы, сөздер, сөйлемдер, сөз тіркестері, сөйлемдер, абзацтар мен байланысты мәтіндер құрастыру дағдыларын қалыптастыру.

Жазбаша сөйлеуді дамыту – өзіне тән ерекшеліктері бар процесс. Оқушылардың өз ойларын жеткізу кезінде көптеген мәселелерге тап болады: олар орфографиялық қателіктер жібереді, әріптерді өткізіп алады, сөйлемдегі сөздер тәртібін бұзады (мысалы, “Бардым мен мектепке” дегеннің орнына “Мен мектепке бардым”), құралдық септік аяқтарын (көмектес септік – -мен / -бен / -пен) және жалғауларды (мен, бен, пен) шатастырады, грамматикалық қателіктер жібереді (мысалы, “баратырық” орнына “бара жатырмыз”) және т.б.

Қазақша сөйлем құрастыру құнды жаттығу болып табылады, өйткені сөйлем құру кезінде оқушы оқу материалын терең түсініп, оны есте сақтайды. Сөйлемді конструкциялау оқушыларда мынадай дағдыларды қалыптастырады:

- оқушылар ұсынылған үлгі бойынша сөйлемдерді өз бетінше құрастыруды үйренеді;
- жазу кезінде графикалық, орфографиялық және пунктуациялық ережелерді сақтауды;
- коммуникативті мақсатқа, морфологиялық, синтаксистік және лексикалық сипатқа байланысты тілдік бірліктерді дұрыс таңдай білуді.

Жазбаша сөйлеудің ауызша сөйлеуден құрылымы мен функциясы бойынша ерекшеленетіні белгілі. Жазбаша сөйлеу абстрактілі болып табылады. Бұл мектеп оқушыларына қиындық тудырады. Жазбаша мәтін құрастыру кезінде оқушы өзін контролдейді, лексиканы таңдауға, сөз тіркестері

мен сөйлемдердің синтаксистік құрылымын құруға өте жауапкершілікпен қарайды.

Сонымен бірге, жазбаша сөйлеу, сөйлеу-ойлаушы әрекетінің нәтижесі ретінде, дайындалған және түзетуге мүмкіндігі бар сөйлеу ретінде сипатталады, ол оқушылардың сөйлеу мәдениетін дамытуға ықпал етеді.

Сөйлеуді дамытуға байланысты барлық жұмыстар коммуникативтік қажеттілікпен тығыз байланыста болу керек. Осы мақсат оң нәтиже береді. Бірақ коммуникативтік жаттығуларды қазақ тілі сабақтарының барлығында қолдану қажет. Сөйлеуді дамытуға ықпал ететін стилистикалық жаттығулар да эффективті болып табылады.

Оқушылардың сөйлеуін дамыту тапсырмалары қазақ тіліндегі мәтінді құрастыру жаттығулары арқылы да шешіледі. Сондықтан оқушыларға мәтін модельдері туралы білім беру және мәтінмен байланысты жаттығулар жүргізу қажет. Негізгі жазба түрлері, мысалы, мазмұндама, шығарма, эссе, сөйлеуді дамытуға және шығармашылық әлеуетін арттыруға көмектеседі.

Қазақ мектебінде қазақ тілін оқытудағы жаңартылған бағдарламаның негізгі бағыты тәжірибелік болып табылады. Бұл бағыт оқушылардың сөйлеуін дамытуда коммуникативтік оқу әдісін негізгі ретінде таңдауды қажет етеді.

Қазіргі қазақ тілі әдістемесінде теориялық және практикалық тұрғыдан жеткілікті әзірлемелер жоқ. Оқушылардың қазақ тіліндегі сөйлеуін дамытуға байланысты соңғы зерттеулер XX ғасырдың 90-шы жылдарында жүргізілген. Оқушылардың жазбаша қазақ тіліндегі білім, дағды және шеберлік деңгейін талдау қажет. Сөйлеу мен грамматикалық қателіктердің себептерін анықтап, оларды болдырмаудың жолдарын белгілеу керек. Сондай-ақ, оқушылардың сөйлеуін дамытуға қатысты түрлі тілдік деңгейлерді зерттеу бойынша нақты жұмыстар жүргізу қажет.

Біз әдіскерлер мен мұғалімдердің пікірлерімен келісе отырып, қазақ тілінің дамуы үшін сөйлеу жаттығуларын орындаудың қажетті шарт екенін атап өтеміз. Рахметова С. мен Курман Н. өз зерттеулерінде бастауыш және жоғары сынып оқушыларының ауызша және жазбаша сөйлеуін дамытуда, дәстүрлі қазақ тілін оқыту жүйесінде жазбаша сөйлеуді дамыту әдістемесінің жеткіліксіз екендігімен біртұтас келіседі. Қазақ тілі сабақтарында дұрыс жазбаша сөйлеуді қалыптастыру үшін белгілі бір ретпен қолданылатын әдістер мен тәсілдерді пайдалану қажет. Жазбаша сөйлеуді дамыту мұғалімнен ауызша сөйлеуге қарағанда көбірек бақылауды талап етеді, өйткені жазбаша сөйлеуге белгілі талаптар қойылады. Оқушылардың жазбаша сөйлеуін тиімді дамыту үшін арнайы жаттығулар жүйесі қажет. Мыңдаған жаттығулардың кейбір түрлері:

- Қазақ тілінің нормаларымен танысу және қажет болған жағдайда оларды орынды қолдану.
- Бір тақырыптағы сөздерден сөйлем құрастыру.
- Сөз тіркесінен сөйлем құрастыру.
- Мәтіндерді сөйлемдерге бөліп жазу.
- Шығармашылық жұмыстар.
- Сөздерге синонимдерді таңдау.
- Үш нүктенің орнына сәйкес келетін сөзді қою.
- Берілген жалғаулармен сөйлемдер құрастырып жазу.
- Сөйлемдердің графикалық схемасын жасау.
- Сөйлемдерді қайта жазып, нүктелердің орнына қажетті жалғауларды қосу.

Қорытындылай келе, қазақ тілі сабақтарында оқушылардың жазбаша сөйлеуін дамыту жұмысы мектеп оқушысының жалпы мәдениетін қалыптастырудың бір бөлігі екенін айтуға болады. Жазбаша сөйлеуді дамыту жұмысы көп қырлы, ол оқушылардың тек грамматикалық теориямен ғана емес, сөз, сөйлемдердің дұрыс айтылуы, сөз тіркестері, сөйлемдер, абзацтар мен байланысты мәтіндер құрастыруға практикалық дағдылармен де қаруланууы мақсатында жүргізіледі.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ПРИМЕНЕНИЕ АКТИВНЫХ МЕТОДОВ И СОВРЕМЕННЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

Бигалиева Алия Серикановна
учитель английского языка общеобразовательной школы №2
села Астраханка Акмолинской области

Важнейшей задачей стандартов нового поколения является создание инновационной образовательной среды, способствующей формированию совокупности «универсальных учебных действий», обеспечивающих компетенцию «научить учиться», научить быть готовым к условиям быстро меняющегося мира, в связи с этим приоритетным направлением новых образовательных стандартов становится реализация развивающего потенциала общего среднего образования. Необходимость развития умения учиться в корне меняет характер взаимоотношений между учителем и обучающимися, позволяет по-новому взглянуть на оптимизацию учебного процесса, переосмыслить существующие методы преподавания. Процесс возрастания объема информации и объема знаний в информационном обществе стремителен и бесконечен, поэтому необходимо отметить важность использования именно активных методов обучения, что подтверждает актуальность проблемы выбранного нами исследования. В качестве неоспоримых достоинств активных форм и методов обучения выступают: высокая степень самостоятельности, инициативность обучающихся, сформированность умения обрабатывать большой потом информации, развитие социальных навыков, способность анализировать непредвиденные ситуации и самостоятельно разрабатывать алгоритмы принятия решения, развитие творческих способностей.

Активное обучение предполагает использование такой системы методов, которая направлена главным образом не на изложение готовых знаний, их запоминание и воспроизведение, а на самостоятельное овладение обучающимися знаниями и умениями в процессе активной мыслительной и практической деятельности, что, безусловно, влияет на эффективность овладения лексическими и грамматическими навыками на уроках английского языка

Построение учебного процесса на уроке и во внеурочной деятельности влечет за собой активное применение современных образовательных технологий, учитывая современные требования к качеству образования, к уровню сформированности учебных действий.

Актуальность выбора СОТ.

В основе своей концепции использования современных образовательных технологий на уроках английского языка и во внеурочное время я использую принципы и методы компетентностно-ориентированного образования, технологии личностно-ориентированного и развивающего обучения, активно использую стратегии и приемы обучения смысловому чтению и работе с текстом. Учитывая именно то, что в классах часто присутствуют ученики с различным уровнем языковой подготовки на каждом своем уроке я использую поэлементно несколько современных образовательных технологий:

- информационно-коммуникационные,
- проектный метод,
- исследовательскую деятельность учащихся,
- разноуровневое обучение,
- дифференцированное обучение,
- технологию обучения в сотрудничестве или групповую работу,
- здоровьесберегающие технологии.

Использование технологии разноуровневого и дифференцированного обучения.

В связи с тем, что в каждом классе сразу выделяются различия по уровню обучаемости среди учащихся, наиболее приемлемой и актуальной в организации образовательного процесса считаю технологию внутриклассной дифференциации с добавлением элементов разноуровневого обучения. Учитывая типологические особенности каждого ученика, делю класс на условные группы «А», «В», «С». Использую приемы коллективной работы, по динамическим парам или группам. Задания группы «С» зафиксированы как базовый стандарт — минимальный или репродуктивный. Здесь выделяю многократность повторения, учу выделять лексические опоры. Задания «В» выстроены на аналитико-синтетическом уровне и обеспечивают умственную деятельность, которая необходима для решения заданий на применение. Задания группы «А» предполагают творческий или продуктивный уровень. Учащиеся осознанно, творчески применяют свои знания, составляя мини-диалоги, монологические высказывания по теме. Элементы организации групповой формы работы

позволяют мне активизировать познавательную деятельность учащихся на уроке, включить в процесс обучения каждого ученика. Внутри групп каждый может высказать свое мнение, активно участвовать в решении учебных программ, в соответствии с уровнем языковой подготовки, изученных лексических единиц. На каждый урок создаю дидактический материал разной сложности. Все это дает ощутимый образовательный результат.
Использование информационно-коммуникационных технологий.
Одними из ведущих технологий в организации образовательного процесса на уроке и во внеурочное время считаю информационно-коммуникационные технологии. Применение ИКТ на различных этапах урока позволяет мне оптимизировать образовательный процесс, эффективно использовать время. При объяснении нового материала для наглядности использую компьютерные презентации в Microsoft Power Point (в том числе и созданные самими обучающимися, после предварительной проверки учителем), видеоролики с сайта www.Youtube.com, учебные фильмы, видеоклипы, отрывки из мультипликационных и художественных фильмов, электронные приложения к УМК. На этапе закрепления лексики, а так же при обобщении и повторении — интерактивные задания, при контроле — интерактивные тесты, при защите проектов- компьютерные презентации.
Использование информационно-коммуникационных технологий и мультимедийных средств позволяет мне активизировать познавательную деятельность учащихся, повысить мотивацию к изучению моего предмета, создают дополнительные условия для формирования и развития коммуникативных умений и языковых навыков учащихся. Использование данной технологии помогает осуществить переход от репродуктивных форм к самостоятельным, творческим видам работы.
Использование технологии проектного обучения и исследовательской деятельности.
Метод проектов считаю одним из ведущих при формировании речевых компетенций учащихся, умению использовать иностранный язык, как инструмент межкультурного общения и взаимодействия. Поэтому одной из главных считаю задачу по формированию у учащихся навыков проектной деятельности. Работая в проектной группе, ученики включены в активный диалог культур, используют знания и умения в английском языке в новых не стандартных ситуациях. Мои ученики выходят с исследовательскими работами на школьные научно-практические конференции, есть опыт участия в городской конференции. Проектная деятельность вызывает особый интерес у старшеклассников, т.к. они многое умеют и знают, и работа над проектами помогает им реализовать свои знания, умения и навыки. Работа состоит из следующих шагов:

1. Определение темы
2. Определение конечного результата
3. Обсуждение и составление плана проекта
4. Сбор информации
5. Обработка информации
6. Оформление проекта
7. Презентация проекта
8. Оценкапроекта

Я часто использую вышеперечисленные современные методы, чтобы заинтересовать учащихся и добиться качественных результатов.

Литературы:

1.Лалетина Т. А. Интегрированный подход и использование предметно-языковой интеграции при обучении иностранному языку [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://conf.sfukras.ru/uploads/3_Laletina%20T%5B1%5D.A.pdf
2.Ефременко В.А. Применение информационных технологий на уроках иностранного языка. Иностранные языки в школе – 2008, №3.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

«ПОСТАНОВКА ГОЛОСА И УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ НАВЫКОВ НА УРОКЕ ВОКАЛА»

Бродяная Александра Евгеньевна
преподаватель класса Сольного пения.
«Детская школа искусств имени «Газизы Жубановой» отдела образования города Темиртау

Цель: Совершенствование качеств звучания голоса, тембра, звук высотного и динамического диапазонов, интонирования, подвижности и легкости голоса, чёткой дикции, развитие музыкального слуха.

Задачи:

- обеспечить формирование вокальных навыков;
- обеспечить формирование у учащегося знание об особенностях работы голосового аппарата;
- организация правильного певческого дыхания, звукообразования, артикуляции;
- совершенствование качества звучания голоса: раскрытие тембра, диапазона, развитие подвижности, точности интонирования, четкости дикции;
- обобщить и систематизировать знания, полученные в процессе работы на уроке;
- создать условия для развития у обучающихся вокальных навыков в процессе обучения;
- создать условия для воспитания сознательного подхода к обучению;
- повышение уровня самооценки, стремление к самоусовершенствованию и творческой самореализации;
- стимулирование творческого поиска учащегося в создании интерпретации произведения.

Правильная постановка дыхания – это, прежде всего, использование полного объема легких, использование мышц брюшного пресса и диафрагмы во время дыхания, и использование естественных резонаторов, которые усиливают и обогащают звучание нашего голоса. В этом случае никогда не устанет и не заболит горло от длительного пения, крика или разговора.

Ход урока:

I. Дыхание.

Прежде чем научится красиво петь – мы должны научиться правильно дышать!!!

Поэтому для этого вокалиста очень нужна дыхательная гимнастика. Перед тем, как приступить к вокалу, надо знать, что существует три вида дыхания:

• Ключичное – вдох верхней частью легких. При нем поднимаются плечи и работают ребра в области ключиц. (это совершенно не подходит для пения).

• Грудное – подымается и расширяется область грудной клетки, а ключицы и живот остаются на месте. (это метод встречается в пении)

• Брюшное или нижнереберное – при вдохе поднимается вперед стенка живота, при этом воздух наполняет среднюю и нижнюю часть легких. (такое дыхание считается правильным и необходимым для пения).

Есть некоторые дыхательные упражнения, которые очень полезны для обучающиеся, они помогут в короткие сроки научаться правильно дышать. Но всегда надо быть осторожнее, потому, что чрезмерное поступление воздуха, кислород поступает в голову и может закружиться голова.

• **«Насос»** - Встаньте прямо перед зеркалом, расправив плечи. Руки сложите замком и положите их на низ живота. При вдохе живот под руками должен подниматься, а при выдохе опускаться. Руками нужно контролировать этот процесс. Следите за тем, чтобы область ключиц не двигалась. Представьте себе, что у вас под руками насос, который наполняется воздухом и выдувает его. Нужно почувствовать руками, что вы вдыхаете глубоко!

• **«Собачка»** - Встаньте ровно. Откройте рот и высуньте язык. Дышите так будто вы собака, быстрым вдохом и выдохом. Делать это нужно на протяжении минуты или меньше. Следите за тем, чтобы дыхание производилось низом живота. Постепенно повышайте скорость. После упражнения выпейте немного воды, если пересохло горло.

• **«Свечка»** - Сядьте ровно возле зажженной свечи так, чтобы пламя располагалось напротив вашего рта на расстоянии 20 см. Сделайте вдох животом, следя за неподвижностью плеч и ключиц. Сложите губы трубочкой и выдыхайте мягко и медленно прямо на пламя, стараясь его не задуть. Выдох

должен быть непрерывным, что бы огонь постоянно колебался. Чем дольше вы сможете заставлять пламя колебаться, тем лучше.

• **«Ладошки»** - Исходное положение: встать прямо, показать ладошки "зрителю", руки далеко от тела не уводить. Делайте короткий, шумный, активный вдох носом и одновременно сжимайте кулачки в ладошки.

• **«Стрельниковская сотня»** - 96 раз, но поскольку эта гимнастика один из видов разминки на уроке, то количество движений регламентируется отведённым на этот вид деятельности временем, примерно мы успеваем сделать 8-16 движений каждого упражнения.

II. Артикуляция и дикция.

Следующим немаловажным этапом нашего урока - является работа над артикуляцией. Для начала надо узнать, что такое артикуляция?

Артикуляционный аппарат - это та часть голосового аппарата, формирующая звуки речи с помощью органов, которые входят в его состав.

Развитие подвижности языка и губ с помощью специальных упражнений. Многократное произнесение звуков и слогов поможет улучшить четкость артикуляции. Для улучшения произношения звуков можно выполнять специальные упражнения, включающие работу с языком, губами и челюстями. Чтение вслух. Есть упражнения, которые очень полезны для обучающиеся, они очень хорошо помогаю поставить дикцию.

Упражнения:

С чего же начать первую распевку? – конечно – же со скороговорок, они хорошо помогают сосредоточиться и разогреть аппарат перед самой распевкой. Скороговорки, можно выбрать любые, какие больше нравятся детям, и просто пропевать по полутонам вверх и вниз. Обычно мы используем следующие скороговорки:

1. Не жалела мама мыла.
Мама Милу мылом мыла.
Мила мыла не любила,
Мыло Мила уронила.
2. Кукушка кукушонку купила капюшон.
Надел кукушонок капюшон.
Как в капюшоне он смешон!
3. На опушке в избушке
Живут старушки-болтушки.
У каждой старушки лукошко,
В каждом лукошке кошка,
Кошки в лукошках шьют старушкам сапожки.
4. Щебетал щегол и щелкал,
Раздувал, как шарик, щеки.
Из пруда глядела щука,
Удивлялась, что за штука.

После того, как проговорили, протараторили и пропели скороговорки, можно смело приступать к основной распевке гласных, слогов, чередуя звонкие с глухими.

Свободно опускать нижнюю челюсть до тех пор, пока между зубами не будет промежуток в 2 пальца, беззвучно, протяжно (на одном выдохе) произносить гласные звуки:

АААААА - расстояние в 2 пальца
ОООООО – расстояние в 2 пальца
УУУУУУ– расстояние в 2 палец,
ИИИИИ – рот слегка прикрыт
ЭЭЭЭЭ – рот слегка приоткрыт
Произносить эти же гласные звуки с голосом.
Высунуть язык наружу и произвести им движения влево, вправо, вверх, вниз;
Произвести круговые движения языком слева направо и наоборот;
Упереться кончиком языка в верхнюю губу, затем - в нижнюю;
При открытом рте и слегка высунутом языке сделать его широким, узким, «чашечкой», слегка приподнятым, напряженным;
Побить кончиком языка (твердым как молоточек) по зубам изнутри. Энергично произнести: ДА-ДА-ДА; Т-Д, Т-Д, Т-Д.
Для освобождения языка и гортани взять быстрый вдох носом, затем полностью выдохнуть резко через рот со звуком «ФУ» (щеки «опадают»);
Для укрепления мышц гортани энергично произносить: К-Г, К-Г, К-Г;
Для активизации мышц губ надуть щеки, сбросить воздух резким хлопком через сжатые губы, энергично произнося: П-Б, П-Б, П-Б

Распевка у певца – это та как разминка у спортсмена. Как и спортсмену, певцу необходимо разогреть мышцы которые в дальнейшей работе будут участвовать при разучивании или исполнении произведений.

1. Гласные располагаются последовательно от близких и светлых к глубоким и тёмным. Удобно при необходимости проработать отдельные гласные - их форму. На начальном этапе упражнение помогает объяснить понятия легато и кантилены, очень удобно для начинающих и тем, что построено всего на одной ноте.
2. Диапазон терции, что удобно для начала распевания. Гласный "и" часто используется в распевках, потому что он "достаёт" звук, делает его более ярким. Но если "и" - основной гласный в упражнении, всё же следите, чтобы он не звучал слишком резко и плоско. Последнюю ноту не "грузите", подставьте её аккуратно.
3. Эта распевка в вокальном плане является лишь усложнением упражнения, которое опубликовано выше. Здесь добавляется более высокая вторая нота, затем также идёт нисходящее движение. Задачи, соответственно, остаются прежними, плюс добавляется задача увеличить и объём, и зевок на второй ноте.
4. Хорошо и мягко сказать "л" в начале, затем мгновенно открыть рот, свободно и быстро опустив нижнюю челюсть. Короткий вдох в месте, отмеченном запятой. Последнее "лё-о-о" - тенуто, не стаккато.
5. Возьмем быстрый темп, стремимся сделать как бы волну сначала к верхней ноте, потом от неё, то есть

споем одним движением наверх, одним движением вниз. Не забываем добавлять объём перед верхней нотой. Не отрываем ноты друг от друга, особенно верхушку. Слоги запросто можно менять.

IV. Заключение.

Данный комплекс предлагаемых мною упражнений, связанный с постановкой певческого дыхания, певческого голоса на уроках вокала, не только могут способствовать развитию вокальных трудностей, но и развивает в учащихся выносливость, силу воли, уверенность в своих способностях умение обдуманно пользоваться своим голосом.

Данные методические рекомендации могут послужить помощью для педагогов – вокалистов, как в индивидуальной работе с обучающимся, так и в групповых занятиях с хором.

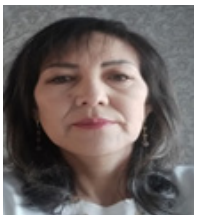
Все упражнения составлены по принципу «от простого – к сложному», с четко прописанными рекомендациями к исполнению. Я считаю, что стабильность и систематичность выполнения данного комплекса упражнений способствует скорейшему достижению поставленной исполнительской цели в конкретных вокальных произведениях.

Список литературы:

https://music-mydream.com/blog/dykhatelnye-uprazh-neniya-dlya-vokalistov/
http://nova56.ru/highschool/vocart
http://mementovitae.ru/raspevka

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ШЕШЕНДІК ӨНЕРІ: ҚАЗІРГІ ҚОҒАМДАҒЫ РӨЛІ

Ержанова Зауре Аскербековна
«Ж.Жақыпбаев атындағы орта мектебінің
Қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі

Шешендік өнері – бұл сөз арқылы адамдарды сендіру, терең ой мен сезімді жеткізу қабілеті.

Бұл өнердің тарихы тереңде жатыр және ол көптеген мәдениеттер мен дәстүрлерде маңызды орын алады. Шешендік өнері қоғамда тұлғаның беделін арттыруға, көшбасшылық қасиеттерді дамытуға және адамдарды ортақ мақсатқа бағыттауға мүмкіндік береді.

Қазіргі қоғамда шешендік өнерінің рөлі артып келеді.

Ақпараттық технологиялар дамыған заманда, адамдар арасындағы қарым-қатынас түрлері өзгеруде.

Дегенмен, сөз күші әлі де өз маңызын жоғалтқан жоқ. Жақсы сөз сөйлеу, аудиторияны өзіне қарату, өз ойынды нақты және әсерлі жеткізу қабілеті көптеген салаларда қажет. Мысалы, бизнес кездесулерде, саясаттағы пікірталастарда, білім беру жүйесінде және күнделікті өмірде шешендік өнері маңызды орын алады.

Шешендік өнері тек сөздік қорды байыту ғана емес, сонымен қатар, аудиторияны түсіну, оның қажеттіліктері мен мүдделеріне назар аудару қабілеті. Ол үшін адамда эмпатия, тыңдау қабілеті және мәдениетаралық коммуникация дағдылары болуы керек.

Бұл қасиеттер қазіргі замандағы көшбасшылар үшін өте маңызды.

Сондай-ақ, шешендік өнері адамның өзін-өзі сенімді сезінуіне, өзіндік пікірін қорғауға және эмоционалды тұрақтылықты сақтауға көмектеседі. Ол өзін-өзі дамыту мен жетілдірудің бір түрі ретінде қарастырылады.

Шешендік өнер: Сөз құдіреті мен шеберліктің шыңы

Шешендік өнер – адамның өз ойын әсерлі, мәнерлі әрі сенімді жеткізу қабілеті. Бұл өнердің тарихы тереңде жатыр және оның мәні кез келген қоғамда маңызды болып қала береді. Шешендік өнер тек сөз сөйлеу ғана емес, бұл – тыңдаушыны сендіру, шабыттандыру және өз идеяңды жеткізу шеберлігі.

Шешендік өнердің тарихы

Шешендік өнердің бастауы ежелгі дәуірлерден басталады. Ежелгі Грекия мен Римде шешендік өнер ғылым ретінде дамып, қоғамда беделді рөл атқарды. Демосфен, Аристотель, Цицерон сияқты ұлы шешендер бұл өнердің іргетасын қалап, болашақ ұрпаққа мұра етіп қалдырды.

Қазақ халқының тарихында да шешендік өнер ерекше Орын алады. Төле би, Қазыбек би, Әйтеке би сияқты ұлы билер халықтың тағдыры мен мүддесін қОрғап, терең Ойлы сөздерімен елдің бірлігін нығайтты. Олардың сөздері әлі күнге дейін қазақ халқының рухани мұрасының ажырамас бөлігі.

Шешендік өнердің негізгі элементтері

Шешендік өнерді меңгеру үшін бірнеше негізгі элементтерді білу маңызды:

1. Айқын мақсат: Шешен өз сөзінің негізгі мақсатын анық білуі керек. Тыңдаушыны сендіру, ақпарат беру немесе шабыттандыру – осының бәрі айқындалған болуы қажет.
2. Көркем тіл: Сөздерді дұрыс қолдану, теңеулер мен метафораларды пайдалану шешеннің ойын көркемдеп жеткізуге көмектеседі.
3. Дауыс пен интонация: Дауыстың жоғары-төмендігі, пауза және екпін сөйлеудің әсерлілігін арттырады.
4. Қарым-қатынас: Тыңдаушымен көзбен байланыс орнату, оның реакциясын сезіну және оған бейімделу маңызды.
5. Эмоция: Шешеннің өз сөзіне деген шынайы сенімі мен эмоциясы тыңдаушыны баурап алады.

Шешендік өнерді дамыту жолдары

Шешендік өнерді меңгеру – үздіксіз даму процесі. Мұны жетілдіру үшін:

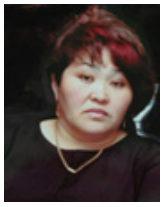
- Көп оқу: Әдебиет пен тарихты оқу сөздік қорды байытады және ойды анық жеткізуге көмектеседі.
- Жаттығу: Қоғамдық сөз сөйлеу тәжірибесі мен монолог дайындау шешендік қабілетті шыңдайды.
- Сөз тыңдау: Даңқты шешендердің сөздерін тыңдау және олардың әдістерін талдау пайдалы.
- Кері байланыс алу: Тыңдаушылардың пікірін тыңдап, кемшіліктермен жұмыс істеу маңызды.

Қазіргі заманда шешендік өнердің маңызы арта

түсуде. Ол саясат, бизнес, білім беру және медиа сияқты түрлі салаларда қажет. Бүгінгі таңда шешендік қабілет көшбасшылықтың, коммуникацияның және кәсіби табыстың кілтіне айналды.

Қорытынды
Шешендік өнер – бұл тек сөз сөйлеу емес, бұл тыңдаушыны өз идеяларыңмен баурап алу шеберлігі. Ол уақыт өте келе дамитын, тәжірибе мен білімді қажет ететін ерекше қабілет. Қазіргі заманда әрбір адам үшін бұл өнерді меңгеру маңызды, себебі шешендік – табыстың кепілі
Қорытындылай келе, шешендік өнері – бұл қоғамның дамуындағы маңызды құрал. Ол адамдарды біріктіріп, ортақ мақсатқа жетуге көмектеседі. Сондықтан, бұл өнерді меңгеру әрбір адамға пайдасын тигізеді және оның жеке және кәсіби өмірінде жаңа мүмкіндіктер ашады.

«PERFECT ENGLISH» ТАҚЫРЫБЫНДАҒЫ АВТОРЛЫҚ БАҒДАРЛАМА БОЙЫНША ТҮСІНІКТЕМЕ

Жанталинова Жанар Бопановна
«Ж.Жақыпбаев атындағы орта мектебінің
ағылшын тілі
пәнінің мұғалімі

«Perfect English» тақырыбындағы авторлық бағдарлама бойынша
түсініктеме.
1. Perfect English-Бұл Қазақстандағы студенттердің ағылшын тілін меңгеруін арттыруға арналған кешенді бағдарлама.
2. Бағдарлама барлық төрт тілдік дағдыларды дамытуға бағытталған: оқу, жазу, тыңдау және сөйлеу.
3. Ол студенттерді әртүрлі өмірлік жағдайларда тиімді қарым-қатынас жасау үшін қажетті құралдармен қамтамасыз етуге бағытталған.
4. Оқытудың заманауи әдістерін енгізе отырып, бағдарлама студенттердің оқуға деген ынтасы мен ынтасын қамтамасыз етеді.
5. Оқу жоспары студенттерді жаһандық мүмкіндіктерге дайындау үшін халықаралық стандарттарға сәйкес жасалған.
6. Прогресті бақылау және жақсартуды қажет ететін бағыттарды анықтау үшін жүйелі бағалау жүргізіледі.
7. Мұғалімдер мазмұнды мазмұнды және оқушылар үшін жағымды етіп жеткізуге үйретілген.
8. Бағдарлама сонымен қатар тіл үйренудегі мәдени хабардарлықтың маңыздылығына баса назар аударады.

Ағылшын тілін жетік меңгеру-дүние жүзіндегі көптеген адамдардың алға қойған мақсаты. Ағылшын тілі жаһандық лингва-франка бола отырып, білім беруде, мансапта және мәдени алмасуда сансыз мүмкіндіктерге жол ашады. **«Perfect English»** тіліне саяхат тек грамматикалық ережелерді үйрену немесе сөздік қорын кеңейту ғана емес; бұл әртүрлі ортадан шыққан адамдарды байланыстыратын тілді меңгеру туралы.

«Perfect English» тілінің негізі оның құрылымын түсінуде жатыр. Грамматика-бұл тілді біріктіретін қаңқа және оны меңгеру өте маңызды. Дегенмен, тіл тек ережелер ғана емес. Бұл қоғаммен бірге дамитын тірі жан. Ағылшын тілін шынымен меңгеру үшін оқулықтардың шеңберінен шығып, нақты

өмір контекстінде тілмен айналысу керек. Бұл ана тілінде сөйлейтіндерді тыңдауды, ағылшын тіліндегі фильмдерді көруді және романдардан бастап жаңалықтар мақалаларына дейінгі әртүрлі мәтіндерді оқуды білдіреді.

Лексика- **«Perfect English»** тілінің тағы бір маңызды құрамдас бөлігі. Бай сөздік қоры қарым-қатынасты жақсартып қана қоймайды, сонымен қатар ойлар мен идеяларды дәл жеткізуге мүмкіндік береді. Жаңа сөздерді үйрену үздіксіз процесс болуы керек. Тиімді әдістердің бірі-таныс емес сөздер мен олардың мағыналарын жазып, сөйлемдерде қолдана отырып, сөздік журналын жүргізу. Бұл тәжірибе сақтауға көмектесіп қана қоймайды, сонымен қатар сөздерді қолданудың нюанстарын түсінуге көмектеседі.

Айтылым мен екпін жиі назардан тыс қалады, бірақ мінсіз ағылшын тілінің ажырамас бөлігі болып табылады. Нақты және сенімді сөйлей білу тиімді қарым-қатынас жасау үшін өте маңызды. Ана тілінде сөйлейтіндермен сөйлесу және тіл үйренуге арналған қосымшаларды пайдалану сөйлеу дағдыларын едәуір жақсарта алады.

Ағылшын тілін меңгеруде мәдени түсініктік те маңызды рөл атқарады. Тіл мәдениетпен тығыз байланысты және ағылшын тілді елдердің мәдени контексті туралы түсінік алу тіл үйренуді байытады. Бұл оқушыларға идиомалық өрнектерді, юморды және мәдени сілтемелерді бағалауға көмектеседі, қарым-қатынасты мағыналы және тартымды етеді.

Ағылшын тілін мінсіз меңгеру – әлемдегі көптеген адамдардың арманы. Ағылшын тілі, ғаламдық ортақ тіл ретінде, білім алу, мансап және мәдени алмасу мүмкіндіктерінің есігін ашады. Мінсіз ағылшын тілін меңгеру жолы тек грамматикалық ережелерді меңгеру немесе сөздік қорды кеңейтумен шектелмейді; бұл адамдарды әртүрлі мәдениеттермен байланыстыратын тілді қабылдау болып табылады.

«Perfect English» тілінің негізі оның құрылымын түсінуде жатыр. Грамматика – тілді біріктіретін қаңқа, және оны меңгеру өте маңызды. Дегенмен, тіл тек ережелерден тұрмайды. Ол қоғаммен бірге дамитын тірі құбылыс. Ағылшын тілін шынайы меңгеру үшін оқулықтардан тыс шығып, шынайы өмірдегі тілдік контекстерге араласу қажет. Бұл ана тілінде сөйлейтіндерді тыңдау, ағылшын тілінде фильмдер көру және әртүрлі мәтіндерді оқу, романнан бастап жаңалықтарға дейін қамтиды.

Сөздік қор мінсіз ағылшын тілінің тағы бір маңызды бөлігі. Бай сөздік қор тек қарым-қатынасты жақсартып қоймай, ойлар мен идеяларды нақты жеткізуге мүмкіндік береді. Жаңа сөздерді үйрену – үздіксіз процесс болуы керек. Тиімді әдістердің бірі – сөздік журналын жүргізу, таныс емес сөздер мен олардың мағыналарын жазып алу және оларды сөйлемдерде қолдану. Бұл тәжірибе есте сақтауға көмектесіп қана қоймай, сөздерді қолданудың нәзіктіктерін түсінуге де ықпал етеді.

Тілдің дұрыс айтылуы мен акценті жиі назардан тыс қалады, бірақ мінсіз ағылшын тілінің ажырамас бөлігі болып табылады. Анық және сенімді сөйлеу тиімді қарым-қатынас үшін өте маңызды. Ана тілінде сөйлейтіндермен әңгімелесу және тіл үйрену бағдарламаларын пайдалану айту дағдыларын айтарлықтай жақсарта алады.

Мәдени түсінік те ағылшын тілін меңгеруде маңызды рөл атқарады. Тіл мәдениетпен тығыз байланысты және ағылшын тілді елдердің мәдени контекстін түсіну тіл үйренуді байытады. Бұл идиомалық тіркестерді, әзілдерді және мәдени сілтемелерді бағалауға көмектеседі, қарым-қатынасты мазмұнды әрі қызықты етеді.

Қорытындылай келе, **«Perfect English»** -ке саяхат – өмір бойы жалғасатын әрекет. Бұл адалдықты, тәжірибені және ашықтықты талап етеді. Тілге және оның мәдениетіне ену арқылы адам тек қана шеберлікке қол жеткізіп қана қоймай, ағылшын тілінің байлығын терең бағалай алады. Бұл саяхат, қиын болғанымен, жеке өсуге және жаһандық байланыстарды нығайтуға әкелетін өте пайдалы, өмір бойғы талпыныс. Бұл адалдықты, тәжірибені және ашық ойды қажет етеді. Өзін тілге және оның мәдениетіне баулу арқылы адам тек қана шеберлікке ғана емес, сонымен қатар ағылшын тілінің байлығын терең бағалауға да қол жеткізе алады. Бұл саяхат қиын болса да, өте пайдалы, бұл жеке тұлғаның өсуіне және жаһандық байланыстардың кеңеюіне әкеледі.

«Perfect English» тіліне саяхат.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

ҚАЗАҚ ТІЛІ САБАҒЫНДА МОДУЛЬДІК ОҚЫТУ ТЕХНОЛОГИЯСЫН ҚОЛДАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ

Жанибекова Ботагоз Есенбековна
Ақмола облысы Астрахан ауданы Астрахан ауылының
№2 ЖББО мектебінің
қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі

М. Жанпейісованың модульдік оқыту технологиясының негізі баланың тұлғасын алға қояды, бұл жаңа білім парадигмасына сай келіп отыр.

Модульдік технологиясының басты ерекшелігі – оның тек қана білімді меңгеруге емес, тұлғаның танымдық қабілеттерін және танымдық процестерді, яғни жадының алуан түрлерін ойлауды, ынтаны, қабылдау қабілетін арнайы жасалған оқу және танымдық жағдайлар арқылы дамытуға, сондай- ақ тұлғаның қауіпсіздігін, өзін- өзі өзектілендіру, өзін - өзі бекіту, қарым- қатынас, ойын танымдық және шығармашылық қажеттіліктерін қанағаттануға белсенді сөздік қорын дамытуға бағытталады. Аталмыш технология әдістері оқушыларды өз бетімен жұмыс істеуге, қорытындылар жасауға, жүйелі білім алуға жетелейді, өзін-өзі өзгені де бағалай білуге үйретеді. Бұл технологияның бір ерекшелігі сабақтың негізгі кезеңдерінің бәрінде оқушыларға шығармашылық жұмысты ұсынуға болады. Оқушының белсенділігін оның ойлау, есте сақтау, елестету, қабылдау қабілеттерін, жадысы мен зейінін дамытып, қызығушылығын арттырады. Сабақ формаларының өзгеріп отыруы, әсіресе топтық формалар оқушылар арасында қарым-қатынастың нығаюына ықпалын тигізеді. Оқушының тапсырманы өзінің орындау мүмкіндігіне қарай таңдап алуға еріктілігі, оның өз күшін, шама-шарқын бағалай білуге, өзін қауіпсіз сезінуіне, қиындыққа дайын болуға және оны жеңуге тырысуына жетелейді.

Модульдік оқыту технологиясының негізі – модуль. Осы технологияны басшылыққа ала отырып, бағдарламада берілген тақырыптар логикалық бір жүйеге келтіріліп, модульдерге бөлінеді. Бұл модульдік оқытудың негізгі идеясы – жаңғырту. Оның мазмұны:

1) оқытудың жалпы мақсатын қою;
2) жалпы құрылған мақсатты нақтыланды руға көшу;
3) оқушылардың білім деңгейін алдын-ала бағалау;
4) оқу әрекеттерінің жиынтығы;
5) нәтижені бағалау

Оқушыларды оқу мақсатымен модульмен таныстырамын. Оқушылар: оқу мақсатын, өзіне қойылатын талапты, лексикалық және грамматикалық тақырыпты, модульдің мазмұнын, жұмыс үрдісін, нәтижесінің бағаланып және түзетіліп отыратынын біледі.

Оқыту модулі үш құрылымдық бөлімнен тұрады:

1) кіріспе (модульге, тақырыпқа енгізу);
2) сөйлесу бөлімі (оқушылардың өзара сөйлесуін ұйымдастыру);
3) қорытынды бөлімі (бақылау, тест).

Кіріспе және қорытынды бөлімге 1-2 сағат мөлшерде уақыт бөлінеді. Кіріспе бөлімде оқушылардың осы модуль бойынша алатын негізгі ұғымға, іс-әрекеттерге айрықша мән беріп, негізі ұғымдардың модуль ішінде алатын орнына көңіл бөлулерін сұраймын. Кіріспе бөлім мынандай оқу әрекеттерінен тұрады:

- оқу-проблемалық жағдаятын жасау;
- оқу мақсатын қалыптастыру;
- өзін-өзі бақылау, мүмкіншілігін бағалау арқылы модульдің тақырыптарын меңгеруге дайындау;
- модуль бойынша жұмыстарды жоспарлап, бірге талдау;

Қалған уақыт түгел сөйлеу, сұхбат құру, сұрақ жауап бөліміне беріледі. Бұл барлық оқушылардың үш деңгей бойынша өзінің дайындық оқу қабілетіне байланысты әр оқушының өз деңгейінде оқу материалдарын меңгеруін қарастырады. Барлық тақырыптар бойынша оқушылар оқып аудару, сөйлеу, тыңдау, жазу, көру дағдыларын барлық модульдерде қолдана беруіне болады. Білім алуда жайдан күрделіде жоғарлау оқушылардың шығармашылық қабілеттерін ашып, оқу материалын түсініп, қолдана білу сатысына көтерілуіне себепкер болады. Осы жағдай оқушыларды сынып ішінде бірнеше шағын топтарға бөліп сұхбат, монолог құру, жұппен жұмыс, пікірталастар, диспуттар арқылы ойын технологиясын, жағдаят жасау әдіс-тәсілдерін қолдану арқылы жетуге болады. Бұл жерде мұғалімнің алатын орны бағыт-бағдар беруші ретінде болып отыр. Мен бұл үрдіске негізгі құрамдас бөлік ретінде өзімнің дайындығымды мынандай адымдар арқылы көрсеткім келеді.

Сөйлесу бөлімін педагогика және психология ғалымдарының жетістіктерін басшылыққа ала отырып, оқушылардың қабылдау деңгейлері мен қабілеттеріне қарай ұйымдастырамын. М. Жанпейісованың сөйлесу бөлімін құру қағидаларына сүйене отырып, жеке тұлғаны дамытатын кез-келген әрекет емес орындау әрекеті екенін ескере отырып, оқушының танымдық қызметпен айналысуына, ақыл-ой жұмысына қанағаттануына жағдай жасаймын. Міндетті түрде, сабақ барысында, оқушының іс-әрекетінің төрт түрін: тыңдау, оқу, жазу және әңгімелесуді қолданамын. Модульдердің нәтижелі болуын көздеп, сөйлесу сабағының түрін өзгерте отырып, әртүрлі белсенді формаларды пайдалану арқылы іске асырамын. Олар:

- топтық;
- жұптық;
- жеке топтық;
- ұжымдық.

Оқытудың басты ерекшелігі – оқушылардың қарым-қатынасы арқылы тілдерін дамыту, тұлғаның дамуына жағдай жасау. Оқушы + оқушымен + топпен + ұжыммен + мұғаліммен қатынаста болуына жағдай тудыру. Сөйлесу сабағы үстінде тапсырманың жеңілдігі мен күрделілігіне қарай бірнеше іс-әрекет формалары ауысып отырады. Мысалы: сабақтың басында сөздікпен жұмыс жүргізгенде жұптық немесе бекіту кезінде топтық форманы немесе жеке топтық жұмысты қолданамын.

Тілді оқытуда сөздікпен жұмыс оқушының тілін байытуда ерекше орын алады. Бұл жұмыс оқушының сөздік қорын молайтып, тілін, ойлау қабілетін дамытады. Сөйлесу сабағы оқушыларды тек қана қазақ тілінде ауызекі сөйлеуге үйретіп қоймайды, оларды ойлау, талдау, сараптау және қорытындылау қабілеттерін жетілдіреді. Оқушылар қандай да бір деңгейдегі тапсырмаларды өзінің орындау мүмкіндігіне қарай тандауға еркін. Оқу модулінің сөйлесу бөлімінің тағы бір ерекшелігі бар. Оқытудың белсенді және ойын формаларын кеңінен қолдану оқушылардың оқу материалына бірнеше мәрте қайта-қайта оралып, жұмыс істеуіне мүмкіндік береді. Оқу материалын меңгеру оған 7 мәрте қайта оралып, пысықтағанда ғана жүзеге асатынын психологтар дәлелдеп отыр. Сөйлесу бөлімі оқушылардың өзін-өзі оқытуына және бірін-бірі оқытуына құрылады. Бұл әрбір оқушы үшін тек үш деңгейлі тапсырма емес, олардың үлгі жауаптарын да даярлау арқылы іске асырылады.

Бұл технологияның маңызды шарты – оқушылардың кез келген ғылыми көздерді, оқулықтарды, оқу құралдарын пайдалануға болатындығы, сондай-ақ ұйымдастырушы, көмекші ретінде мұғалімнен жедел кеңес ала алатындығы. Сөйлесу бөлімі сабақтарының ұйымдастырылу формасы бойынша әр оқушы өзінің қалай және немен шұғылдану тиіс, сабақ барысында не істеу керек екенін біледі, өйткені мұғалім балаларды сабақтың құрылысымен және жүру барысымен алдын ала таныстырады.

Әдебиеттер:

1. Жанпейісова М.М. «Модульдік оқыту технологиясы оқушыны дамыту құралы ретінде», Алматы, 2002.

2. Кобдикова Ж.У. «Оқыту процесін технологияндыру». А:2000 ж.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ПРИМЕНЕНИЕ ИНСТРУМЕНТОВ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТАНА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

Изтлеуова Асем Умбеткалиевна, учитель английского языка, КГУ «Средняя школа имени В.И Пацаева», Каргалинский район, Актюбинская область

Аннотация. Статья дает представление об успешном внедрении искусственного интеллекта и демонстрирует возможности, как ориентироваться в динамичном ландшафте образования, основанного на искусственном интеллекте (ИИ). Автором подчеркивается важность этичного развития искусственного интеллекта, способствующего сбалансированному подходу к обучению, сочетающему технологический прогресс с общечеловеческими ценностями для более перспективного развития образовательной среды.
Ключевые слова: искусственный интеллект, обучение английскому языку, виртуальная реальность, нейросети, цифровые платформы.

В наше время технологии все больше проникают в образование, открывая новые возможности для обучения. Одной из самых актуальных тенденций является использование искусственного интеллекта на уроках английского языка. Этот подход не только совершенствует процесс обучения, но и делает его более интерактивным и эффективным.

Часто, учителя английского языка сталкиваются с такой проблемой в большинстве учащихся, как трудность общение на английском языке, для учащихся это становится настоящим вызовом, что в основном связано с языковым барьером. А как мы знаем, главной целью изучения иностранного языка является непосредственно развитие речи на изучаемом языке. Эта проблема является одной из самых распространенных в процессе изучения и приводит к снижению мотивации учащихся, а, следовательно, и к ухудшению успеваемости.

Изучение иностранного языка является творческим процессом, в котором учитель и учащиеся должны работать в гармонии и доверии друг к другу. Одна из главных задач учителя английского языка — создать благоприятные условия для мотивации, познакомить студентов с широким спектром возможностей, которые открываются при изучении языка, а также продемонстрировать многочисленные перспективы его применения.

Искусственный интеллект включает в себя науки и технологии, направленные на создание программ, функционирующих по принципам человеческого интеллекта. Эти системы способны понимать язык, обучаться и размышлять, и представлены в форме нейронных сетей, машинного обучения, чат-ботов и виртуальных помощников. Развитие технологий делает общение на английском языке более доступным, что, в свою очередь, значительно облегчает и усложняет подготовку качественных уроков. ИИ можно использовать в создании персонализированных и дифференцированных заданий, адаптированные под уровень каждого ученика, что стимулирует эффективное усвоение материала. Использование виртуальной реальности также дает возможность ученикам погружаться в англоязычную среду, что способствует лучшему освоению языка через практическое применение. Благодаря ИИ учителя могут получать дополнительные средства для формативного оценивания (оценки прогресса) учеников и анализировать данные для оптимизации образовательного процесса. Все это делает использование искусственного интеллекта на уроках английского языка необходимым и перспективным направлением в образовании.

Инструменты Искусственного интеллекта позволяют создавать интерактивные учебные материалы, что способствует более эффективному и интересному обучению, открывая новые горизонты для развития языковых навыков учеников. Использования искусственного интеллекта на уроках английского языка ощутимы и многочисленны, его преимущества:

1.Персонализированный подход
2.Интерактивные уроки
3.Технологии распознания речи
4.Мгновенная обратная связь.
5.Доступность обучения
6.Преодоление языковых барьеров.

Эффективность такого обучения уже доказана и позволяет значительно повысить результативность изучения английского языка. Использование искусственного интеллекта (ИИ) на уроках английского языка может значительно обогатить

учебный процесс и сделать его более интерактивным. Вот несколько примеров ИИ-инструментов и технологий, которые рекомендую использовать на уроках:

1. QazGPT, Suret.Ai – первые инструменты, разработанные в Казахстане. Ориентированные на применение казахского языка.
2. ChatGPT / OpenAI - Разговорные модели, нейросети, такие как ChatGPT, могут быть использованы для практики диалогов, проверки письменных заданий и получения рекомендаций по улучшению языка.
3. Grammarly - Инструмент для проверки грамматики и стиля написания. Он помогает ученикам улучшать свои письменные навыки и избегать распространенных ошибок.
4. Quizlet - Приложение для создания интерактивных карточек и тестов, которое может использоваться для повторения словарного запаса и грамматических структур.
5. Kahoot! - Платформа для создания викторин и интерактивных опросов, что делает процесс обучения более увлекательным.
6. Speech Recognition Technologies (например, Google Speech-to-Text) - Используются для тренировки произношения и понимания на слух.
7. FluentU - Платформа, предлагающая видеоконтент с субтитрами и интерактивными заданиями, что помогает улучшать навыки восприятия на слух и словарный запас.
8. Replika - Чат-бот, с которым можно вести разговоры на английском языке, предоставляя возможность практиковаться в разговорной речи
9. Lingoda - Платформа для изучения языков с живыми уроками и использованием ИИ для адаптации материалов.
10. Canva - Хотя это не традиционный ИИ, с помощью Canva можно создавать визуальные материалы (инфографика, презентации), которые помогают делать уроки более наглядными и интересными.
11. Creative Reality Studio (D-ID) – это платформа, позволяющая создавать потрясающие видеоролики на основе фотографий, текста или аудио. Используя искусственный интеллект и глубокое обучение, D-ID может оживлять фотографии и генерировать реалистичные видеоролики.
12. https://twee.com — это инновационная онлайн-платформа, разработанная специально для учителей английского языка, обеспечивая им все необходимые инструменты и ресурсы для эффективного преподавания. Современные технологии постоянно активно развиваются, оказывая влияние на все сферы нашей жизни, включая образование.

Использование этих инструментов может не только помочь учащимся улучшить свои навыки английского языка, но и сделать уроки более увлекательными и интерактивными, позволят симулировать реальные ситуации и обеспечивать практику в удобном для обучающегося формате. Благодаря этому, ученики могут эффективнее развивать навыки говорения, аудирования, чтения и письма на английском языке.

В заключение, следует подчеркнуть, что искусственный интеллект стал надежным пособием в преподавании английского языка, делая обучение более эффективным, доступным и увлекательным. Эти технологии открывают уникальные возможности для учителей и учеников, обогащая процесс образовательной деятельности. Нейросети предлагают широкий спектр инструментов для разработки новых форм обучения, что существенно повышает качество учебного процесса и результаты студентов. Искусственный интеллект предоставляет выдающиеся возможности для совершенствования процесса изучения английского языка. С развитием технологий виртуальная реальность становится доступной и эффективной в образовательном контексте. В итоге, уроки английского языка могут стать более захватывающими, интерактивными и результативными благодаря использованию технологий искусственного интеллекта.

Список литературы

1. Долгая О.И. Искусственный интеллект и обучение в школе: ответ на современные вызовы / О.И. Долгая // Школьные технологии. – 2020. – №4
2. Лапасов Н.Ш. Modern trends of teaching foreign languages // Молодой ученый. - 2017. -№ 26. - С. 165-167 [Электронный ресурс]. - URL: https://moluch.ru/archive/160/44981/ (дата обращения: 03.02.2020).
3. Smith, A. (2019) “The Impact of Artificial Intelligence on English Language Teaching”. Journal of Language Education, 35(4), 120-135.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

МУЗЫКАЛЫҚ БІЛІМ БЕРУ АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ- ЭСТЕТИКАЛЫҚ ҚҰНДЫЛЫҒЫН ДАМЫТУ

Имангазина Шолпан Тілесқызы
Қобда ауданы Жарық ауылы Жарық мектеп-балабақшасының музыка пәнінің мұғалімі

Музыка– эстетикалық тәрбие беру құралдарының бірі. Ол адамның өзін-өзі тануына көмектесетін, бір мақсатқа бағыттай алатын, олардың эмоциялық сезіміне ерекше әсер ететін құдіретті күш. Мектепке келгеннен бастап, ұлттық ән-күйімізді тыңдап қана қоймай, орындап үйрену арқылы оқушының бойында ұлттық сезім қалыптаса бастайды. Музыкалық тәрбиенің адамзатқа тигізетін пайдасының зор екенін оқушының санасына сіңіре білу – ол мұғалімнің көптеген жылдардағы ізденісінің, шеберлігінің нәтижесі. Тек қана дәстүрлі ән айту, музыка тыңдату арқылы оқушының бойындағы музыкалық қабілетті дамыта алмаймыз. Балалардың әндері оқушылардың дүниетанымын қалыптастырады. Ән-әуен арқылы дүниені танып білу – адам, табиғат, қоғам арасындағы байланыс, осылардың барлығы ән арқылы, музыка арқылы балалардың сана-сезімдері тез қабылдап, ой-өрісінің дамуына үлкен әсерін тигізеді. Осы жұмыстардың нәтижесінде шығармашыл мұғалім өз ойын ашық айта алатын, дамушы, шығармашыл тұлғаны қалыптастыра алады. Шығармашыл әрекетте мұғалім өзінің кәсіби біліктілігін көрсете отырып, жаңашылдық тұрғысынан өзгерістер жасауға мүмкіндік алады.

Қазіргі заман талабына орай, ұрпақты парасатты да білікті, мәдениетті де білімді етіп тәрбиелеу, олардың дүниетанымын адамзаттық деңгейде дамытамыз десек, бойында ұлттық және азаматтық намысы бар ұрпақ өсіргіміз келетін болса, онда білім берудің түрлері мен әдістерін жаңартуымыз керек.

Музыка сабағында нақты мақсат қойылу арқылы оқушының сезімін (эмоция) ояту. Оқушылардың сабақ үстіндегі эмоциялық өзіндік іс-әрекеттері бағыттаушы және реттеуші рөл атқарады. Сезімді (эмоция) ояту үшін қабылдауда белсенділік мақсаты қойылады.

Бұл мақсат:

а) музыкалық шығарманың мазмұнын оқушылармен бірге талдау;

ә) музыка-дидактикалы ойындар ұйымдастыру;

б) тиімді әдісті таңдап ала білу;

в) оқушылардың жас ерекшеліктері мен музыкалық даму ерекшелігін ескере отырып, музыкалық шығарма таңдау арқылы жүзеге асырылады.

Екінші міндет – музыканы саналы түсінуге баулу. Саналы түсіну үшін белгілі бір деңгейде музыкалық білім болуы керек. Сондықтан, бұл міндетті жүзеге асыру үшін, нота сауатын меңгерту мақсаты қойылады. Орындаушылық дағдыларды меңгеру арқылы көркемдік білім беру мақсаты қойылады. Бұл мақсат:

а) вокальды хор дағдыларын;

ә) аспаптарда орындау дағдысын;

б) ырғақтық би дағдыларын;

в) шығарманы тыңдап, тыңдай алу дағдысын меңгеру арқылы жүзеге асады.

Жоғарыда көрсетілген міндеттерді жүзеге асыру арқылы оқушының көркемдік талғамы қалыптасады, әр түрлі жанрдағы музыканы талдай отырып, оның сапасын ажырата білуге үйренеді. Бүгінгі таңда музыка мамандарының алдында тұрған маңызды мәселелердің бірі – осы ата- бабаларымыздай музыканың құдіретін терең түсініп, оны өзінің рухани азығы етіп адам өмірін нұрландыруға ат салысатын музыкалық білім азамат тәрбиелеу. Баланы музыка тыңдауға, тыңдай отырып оны саналы түрде қабылдауға баулу – музыкалық тәрбие беру жұмысындағы күрделі міндеттердің бірі. Өйткені, оқушының музыкалық мәдениеттілігін қалыпастырудың алғашқы шарты болып есептеледі.

Бүгін кез - келген мұғалім қайда жұмыс жасайтынына, қандай пәнді жүргізетініне қарамастан, ол интерактивті технологияларды пайдалану саласында құзыретті болуы қажет. Шынында да, интерактивті технологиялар ақпаратты ұсыну, мұғалімнің жұмысын жеңілдететін құрал ғана емес, сондай-ақ кәсіби міндеттерді шешуге мүмкіндік беретін бүкіл білім беру үрдісін өзгерту құралы болып табылады.

Қазіргі таңда жалпы білім беру кешендерінде музыка сабағын жоғарғы дәрежеде өткізу көзделіп отыр. Музыка пәні – шығармашылық пән. Оған көптеген ізденіс, шығармашылық, іскерлік, тапқырлық өте қажет. Осы күнге дейінгі музыка бағдарламалары әртүрлі құрылымда, түрлі авторлардан туындалып жатса да, барлығының да мақсаты халқымыздың және де басқа ұлт-халық өкілдерінің байырғы сазын терең мазмұнда кейінгі ұрпаққа жеткізу, насихаттау болып табылады. Сондықтанда музыка пәні мұғалімдеріне мектеп әкімшілігі, ата-аналар зор үміт артады.

Жасөспірім бойына музыкалық білімді игерту

- пәндегі сабақ жоспары құрылымы бойынша болғанымен жеке дара табиғи дарынды оқушылармен жұмыс аспаптық үйірмелер арқылы дамитыны бізге мәлім. Сол орайда музыка пәні мұғалімінің кәсіби шеберлігі жоғарғы деңгейде болу керек деп ойлаймын. Ал ол үшін пән мұғалімі қазіргі таңда қолданысқа берілген жаңа технология әдіс-тәсілдерін, түрлі бағдарламалар элементтерін дұрыс және ұтымды қолдануы қажет. Музыка сабақтарының өзі концерт, фестиваль, байқау, музыкалық драматургия заңдары бойынша құрылуы мүмкін:

- кіріспе,
- шарықтау шегі,
- код немесе музыкалық форманың заңдары

Заманауи музыка сабағын құру үшін ең жемісті болып табылатын әдіс: оқытуды ынталандыру әдістері:

Музыкалау әдісі-музыкалық нотаның элементтерін, нормаларын, жасау ережелерін және адамның ішкі белсенділігіне негізделген музыканы орындау тәсілдерін игерумен байланысты. Әдіс әр адамға өзінің қабілеттері мен дағдыларының дамуына қарамастан музыка шығару процесіне қосылуға мүмкіндік береді.

Музыка пәнінің басқа пәндерге қарағанда көптеген өзіндік ерекшеліктері бар. Мұнда негізінен оқушының қабілеті, бейімділігі баса назарда болуы қажет. Дегенмен оқушыларды бейімдеу, қабілетін дамыту, музыкаға деген қызығушылығын арттыру - жақсы ұйымдастырылған сабаққа тікелей байланысты. Сондықтан оқушылардың пәнге қызығушылығын арттыру мақсатында тақырыпқа байланысты музыка түрлерінің шығу тарихы, дамыған елдерде музыка түрлері, музыка саласындағы белгілі композиторлардың өмірімен, Қазақстандағы және әлем елдеріндегі композиторлармен, музыка жұлдыздары туралы толық ақпараттар беріп отыру қажет. Сонымен бірге оқушыларға бұқаралық ақпарат құралдары, журналдардың тағы басқа, әлем елдеріндегі атақты композиторлар жайлы және мәдени жаңалықтарға шолу жасап отыру қажет. Осы тұрғыда оқушылар атақты композиторлардың жетістіктерге жетудегі еңбектерімен таныса отырып, өздері де, сабақта әр тапсырманы белсенділікпен орындауға ұмтылады.

Оқушылардың қызығушылығы, белсенділігі жоғарлауы сабақта білім сапасына әсер етері сөзсіз. Содықтан да оқушы белсенділігін арттырып, білім сапасын көтеретін, ойлауға үйретететін ол жаңашыл әдіс-тәсілдер. Барлық оқушы оқуда ең төменгі жеңіл тапсырмаларды орындаудан бастайды да, оларды міндетті түрде толық орындап болғаннан кейін ғана, келесі күрделі деңгейдегі тапсырмаларды орындауға көшіп отырады. Бұл оқушылар арасында бәсекелестікті және оқушының өз қабілетіне, оқуына сәйкес жоғары деңгейге көтерілуіне жағдай жасалады.

Ең алдымен музыка шығармашылық, өнер сабағы екенін үнемі жадымда ұстап, берілген тақырып мазмұнын барымша шеберлікпен ашып көрсетіп, ауыл балаларының бойына музыкалық білімді құнарлы сіңдіру басты мақсатым деп білемін.

Әдебиеттер:

1. Ахметова А.Қ. Мектептегі музыка сабағын оқыту принциптері. Алматы:, 2012 ж.
2. Дүйсембінова Р.Қ. «Музыкалық білім беру педагогикасы» – Талдықорған: 2021 ж.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

АҒЫЛШЫН ТІЛІН ОҚЫТУ ПРОЦЕСІНДЕ КОММУНИКАТИВТІ ТӘСІЛДЕРДІ ЖҮЗЕГЕ АСЫРУ

Ізтұрғанов Дархан Бақсыйықұлы
√74 ЖББОМ-нің ағылшын тілі пәні мұғалімі

Қазіргі таңда елімізде білім беру жүйесіндегі басым бағыттардың бірі — шет тілін, оның ішінде ағылшын тілін оқыту. Осыған сәйкес тілдің бастапқы негіздері балабақшадан бастап, мектептерде, колледждерде, гимназиялар мен университеттерде оқытылады. Мұндай саясаттың басты мақсаты — әлемдік аренада бәсекеге қабілетті тұлға тәрбиелеу; ана тіліміздің құндылығын сақтай отырып, басқа тілдерді оқытудың озық тәжірибелеріне сүйеніп, көптілді тұлғаны қалыптастыру . Көптеген жылдар бойы жинақталған тәжірибе бойынша мектепте ағылшын тілін үйретудің мынадай әдістері кеңінен қолданылып келген: — грамматикалық-аудармалық әдіс (Grammar Translation). XIX ғасырдың соңынан бастап қолданыла бастаған дәстүрлі, классикалық әдістеме. Грамматикалық ережелерді үйрену, сөздік қорды молайту, мәтінді аудару, сөздікпен жұмыс істеу секілді міндеттерге негізделген. Кемшілігі: тілдік тәжірибенің болмауы; — тікелей әдіс (Direct Method). XX ғасырдың 90-жылдарының басында пайда болған. Бағдарлама ауызекі сөйлеудің тұрақты тәжірибесіне негізделген және кез-келген күнделікті жағдайда ағылшын тілін терең түсіну арқылы тілді тиімді меңгеруге бағытталған. Оқыту бірнеше адамнан тұратын топтық сабақтарды қамтиды. Ағылшын тілін тікелей әдіс бойынша оқыту курсы қолданылатын мектептерде сыныптар 2–3 топқа бөлінеді. Кемшілігі: грамматикамен қиындықтар туындауы мүмкін;

— грамматикалық-аудармалық әдіс (Grammar Translation). XIX ғасырдың соңынан бастап қолданыла бастаған дәстүрлі, классикалық әдістеме. Грамматикалық ережелерді үйрену, сөздік қорды молайту, мәтінді аудару, сөздікпен жұмыс істеу секілді міндеттерге негізделген. Кемшілігі: тілдік тәжірибенің болмауы

; — тікелей әдіс (Direct Method). XX ғасырдың 90-жылдарының басында пайда болған. Бағдарлама ауызекі сөйлеудің тұрақты тәжірибесіне негізделген және кез-келген күнделікті жағдайда ағылшын тілін терең түсіну арқылы тілді тиімді меңгеруге бағытталған. Оқыту бірнеше адамнан тұратын топтық сабақтарды қамтиды. Ағылшын тілін тікелей әдіс бойынша оқыту курсы қолданылатын мектептерде сыныптар 2–3 топқа бөлінеді. Кемшілігі: грамматикамен қиындықтар туындауы мүмкін;

— аудиолингвалды әдіс (Audio-lingual Method). Audio-lingual Method әдістемесі соғыс уақытында ағылшын тілін тез үйрену мақсатында құрылды. Бұл әдіс «армиялық» деп те аталады. Ол механикалық есте сақтаудың стандартты тіркестерін, лексикалық және грамматикалық негіздерін бірнеше рет қайталау арқылы тілді ауызша үйренуді қамтиды. Мұндай бағдарламада шет тілін үйрену үшін өзін-өзі ынталандырудың жоғары деңгейі қажет.

Коммуникативтілік қарым-қатынасқа оқытудың нағыз қарым-қатынаспен барабар болуы үшін қолданылады. Ол үшін бірқатар жағдайлар жасалуы тиіс. Соларды қарастырайық [5]. Біріншісі — әр оқушының жеке ерекшелігін ескеру. Өйткені, кез келген адам басқасынан өзінің табиғи қасиеттерімен (қабілеттерімен), оқу және сөйлеу іс-әрекетін жүзеге асыру қабілетімен және жеке тұлға ретіндегі мынадай сипаттамасымен ерекшеленеді: жеке тәжірибесі, іс-әрекеттің контексті (әр оқушының өзі айналысатын және оның адамдар арасындағы қарым-қатынасының негізі болып табылатын іс-әрекеттері бар), белгілі бір сезімдер мен эмоциялар жиынтығы (біреуі өз қаласы үшін мақтаныш сезіміне ие, ал екіншісінде ол жоқ), оның мүдделері, ұжымдағы мәртебесі (орны). Екінші — коммуникативтілік оқу процесінің сөйлеу бағытында көрінеді. Бұл қарым-қатынас құралы ретінде сөйлеуді практикалық меңгерудің жолы тілді практикалық қолдану арқылы жүзеге асатындығын көрсетеді. Жаттығу нақты қарым-қатынасқа неғұрлым ұқсас болса, соғұрлым пайдалы болады. Сондықтан «Зат есімдерді дұрыс септікке қойыңыз», Сөздерден сөйлем құраңыз» және т. б. сияқты тілдік жаттығулар оқыту құралдарының қорынан шығарылуы керек. Барлық жаттығулар оқушының белгілі бір сөйлеу міндеті бар және белгілі бір сөйлеу тапсырмасы бар және сұхбаттасушыға мақсатты сөйлеу әсері болатын жаттығулар болуы керек. Бұл шартты сөйлеу немесе толығымен сөйлеу жаттығулары. Мәселе, осылайша, білім беру диалогтарын ұйымдастыруға емес, сөйлеу серіктестігін орнатуға байланысты

болады. Үшіншісі — коммуникативтілік оқытудың функционалдылығында көрінеді. Функционалдылық, ең алдымен, сөйлеудің лексикалық және грамматикалық жақтарын меңгеру бойынша жұмыс әдістемесін анықтайды. Функционалдылық сөздерді де, грамматикалық формаларды да іс-әрекетте оның орындалуы негізінде бірден игереді деп болжайды: оқушы сөйлеу тапсырмасын орындайды — ойды растайды, естігеніне күмәнданады, бір нәрсе туралы сұрайды, әңгімелесушіні іс-әрекетке итермелейді және осы процесте қажетті сөздерді немесе грамматикалық формаларды игереді. Төртіншіден, коммуникативтілік қарым-қатынастың ситуациясын білдіреді, яғни бұл кез келген фразаның әңгімелесушілердің өзара қарым-қатынастарымен, олардың қызметінің мәнмәтінімен байланысты. Бесіншіден, коммуникативтілік оқу процесінің үнемі жаңарып отыруын, материалдың тұрақты үйлесімін білдіреді, ол сайып келгенде, қарым-қатынасты үйренуге үлкен зиян келтіретін ерікті жаттауды (диалогтарды, мәлімдемелерді, мәтіндерді) жояды және сөйлеудің өнімділігін қамтамасыз етеді. Коммуникативті міндет — бірлескен сөйлеу әрекеті процесінде ойынға қатысушылар арасында ақпарат алмасу болса, қызметтік міндеті — сөйлеу серіктестерінің бірлескен іс-әрекетін модельдеу.

The work was carried out with the financial support of the Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan in the framework of the scientific project AP08052329

Әдебиеттер тізімі:

«Қазақстан-2050» стратегиясы. https://www.akorda.kz/. 2012 Finocchiaro, M., & Brumfit, C. The functional-notional approach: from theory to practice. — New York: Oxford University Press. 2012. — 256 p. Canale, M., & Swain, M. Theoretical Bases of Communicative Approaches to Second Language Teaching and Testing. Applied Linguistics. — New York: Oxford University Press. 2002. — 47 p. Пассов Е. И. Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению. — Москва, 1985. — 208 с. Пассов Е. И. Основы коммуникативной теории и технологии иноязычного образования: методическое пособие для преподавателей русского языка как иностранного /Е. И. Пассов, Н. Е. Кузовлева. — Москва: Русский язык. Курсы, 2010. — 568 с.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

ОЙЫН ТҮРЛЕРІ АРҚЫЛЫ БАЛАНЫҢ ТАНЫМДЫҚ БЕЛСЕНДІЛІГІН ДАМЫТУ

Кажекова Майра Жанатановна
Ұлытау облысы Сәтбаев қаласы «Ақбота» бөбекжайының тәрбиешісі

Ойын – адамның өміртанымының алғашқы қадамы. Сондықтан ойын арқылы балалар өмірден көптеген мәліметтер алып, білімін жетілдіріп, өз қажетін қалай қанағаттандыра алатынын, қандай қабілеті бар екенін байқап көрсетеді. Ойының ережелері ойнаушыладың қисынды ой қабілетінің бір - біріне деген сыйластық қажеттіліктерімен санасуы әр ойыншының жеке әрекетінен туындайды. Ойынның басты шарты жеңіске жету болса, әр ойыншы ол қарсы мүмкіндігімен санасып, бір-біріне деген сенімін арттырады. Ойынның негізгі мақсаты - баланы қызықтыра отырып білімді берік меңгерту болса, мұғалімнің міндеті – сол ойын түрлерін пайдалана отырып, балаларды өздігімен жұмыс істей білуге, ой белсенділігі мен тіл байлығын арттыра түсуге түрлі дағды мен шеберлікті меңгертуге қол жеткізу. Дұрыс ұйымдастырылған ойын әрекеті балалардың өзара қарым-қатынасын дамытумен бірге мұқтаждықтарын қанағаттандыратын істерді жүзеге асыруға дағдыландырып, пайдалы және өнімді әрекеттер жасауға баулиды.

Ойынның сюжеті, мазмұны – бұл оның жанды тұлғасын құрайтын, ойын әрекеттерінің, балалардың өзара қарым - қатынастарының дамуын, көп жақтылығын және өзара байланысын анықтайтын нәрсе. Ойының мазмұны оны қызықты етеді, ойнауға ықылас пен ынтаны қоздырады. Ойын процессінде балалардың өздері ойнаушылардың мінез-құлық мен өзара қарым-қатынасын анықтайды және реттейтін ереже белгілейді. Ойын бала үшін нағыз өмір. Ойынның мазмұны мен ережесін, өзінің ойындағы рөлін пайдаланып, ойнаушылардың ынтасын басып тастамай, әдеппен ойынның барысын, олардың өзара қарым - қатынасын бағыттап отырады. Өзі де сол рөлге қатыса алады. Ойын оқу үстіндегі оқытумен де тығыз байланысты. Ойын ешқашанда өзінің қызықшылығын жоғалтпайды, тек оның мазмұны, сипаты өзгереді. Ойындар мазмұнына қарай, өзіне тән ерекшеліктеріне қарай сюжетті-рөлдік, драмалық, дидактикалық, құрылыс ойындары, қимылды ойындар, ұлттық ойындар болып бөлінеді.

Сюжетті-рөлдік ойындардың ерекшелігі сол, оны балалардың өздері жасайды. Ойынның дербес әрекеті айқын өнерпаздық және шығармашылық сипатта болады. Бұл ойындар ұзақ та, қысқа да болуы мүмкін. Сюжетті –рөлдік ойында бейнелеу құрлыс рөл мен ойын әрекеттері болып табылады. Өзінің сипаты жағынан бұлар көбінесе еліктеу, шындықты көрсету болып табылады. Мысалы, «Дүкен» ойынын ойнағанда сатушымен сатып алушының әрекеттерін, ал «Аурухана» болып ойнағанда дәрігер мен науқастың әрекеттерін еліктейді. Педагог өткізілген ойынға талдау жасап, оның балаларға тигізген тәрбиелік ықпалын бағалауға, өз тобындағы сюжетті-рөлдік ойындарына одан әрі басшылық ету тәсілдерін ойластыруға тиіс. Сюжеттік-рөлдік ойындарды балалар өз беттерімен үш-төртеуі бірігіп ойнай береді. Бірақ олардың сюжетті өрбіте алмай, қарапайым ғана ойнап, әрі қарай не істерлерін білмей дағдаратын кездерін жиі байқауға болады. Соған орай тәрбиешінің міндеті - бастапқы кездері басшылық жасай отырып, ойынды өз мәнінде ойнай білуге үйрету. Ол үшін сюжетті-рольдік ойындарды талдап, ойнау жолдарын қалай кеңейтуге болатынын жан-жақты ойластырған жөн.

Драмалық ойындарда мазмұн, рөлдер, ойын әрекеттері қандай да бір әдеби шығарманың, ертегінің т.б. сюжетті мен мазмұнына шарттас болады. Ол сюжетті –рөлді ойынға ұқсас. Драмалық ойында балаға қандай болсын айқын тәсіл көрсетпеу керек. Ол үшін ойынның шын мәнінде ойын болғаны дұрыс.

Дидактикалық құрлыс ойыны – балалар әрекетінің біртүрі. Оның негізгі мазмұны қоршаған өмірді алуан түрлі құрлыстарды және соларға байланысты іс-әрекеттерді бейнелеу болып табылады. Құрлыс ойыны бір жағынан сюжетті - рөлді ойынға ұқсас келеді және соның бір түрі деп қаралады. Олардың қайнар көзі біреу – қоршаған өмір. Балалар ойын үстінде көпірлер, стадиондар, темір жолдар, театрлар, цирктер, т.б. ірі құрлыстар салады. Құрлыс ойындарында олар қоршаған заттардың, құрлыстардың көшірмесін жасап, құр бейнелеп қана қоймайды, сонымен бірге өздерінің шығармашылық ойын, жобалық міндеттердің өзіндік шешімін енгізеді.

Дидактикалық ойын балаларға мейліне тән оқыту формасы болып табылады. Оның арғы тегі ойынды өлең мен қимылмен ұштастыру негізінде көп нәрсеге үйрететін ойындарды жасаған халық педагогикасында жатыр. Мысалы, «Сиқырлы қалпақтың сырын ашайық» - деген ойында балаларды зат туралы айта білуге үйрету, олардың

жүйелі сөйлеу қабілетін дамыту міндетін алға қою. Ойын міндеті - қалпақ астында не бар екенін білу.

Қазақ халқының тарихында **ұлттық ойындардың** көптеген түрлері балалық, жеткіншектік, жасөспірімдік шақтағы балалар тәрбиесіне пайдаланылады. Ал қазіргі кезде ұлттық ойындардың көпшілігі тәлім - тәрбие саласында зор педагогикалық құралға айналады. Ойын тек қана көңіл көтеру, көңілін шаттандыру ғана емес, ол өзінше ерекше қазақ халқының әлеуметтік өміріне байланысты тәрбиелік мағынасы зор жеке адамның дамып жетілуіне, қалыптасуына әсер етуші факторлардың бірі болған. Ұлттық ойын түрлері өскелең ұрпақтың көңіл көтеруі, ойын – сауық пен шұғылдануымен ғана шектелмейді, олар сол халықтың салт - санасын, дәстүрін, тұрмысын жағдайын білдіретін әрекетті көрсетеді. Кез келген ойынның түр сипаты - халықтың тіршілік тынысын бейнелейтін құбылыс. Мысалы, қазақтың «Көкпар» ойыны бір жағынан, халықтың әдет- ғұрпын, салтын білдіретін болса, ал екінші жағынан адамның дене шынықтырып, ой–әрекетін дамытатын дәстүр болған. Ал «Ақсүйек» ойыны түнгі мезгілде балалардың байқампаздық қабілетін дамытуға әсерін тигізеді. Міне осындай түрлі ойындар арқылы халқымыз өз ұрпағын ойшылдыққа, тапқырлыққа, шеберлікке, дәлдік пен мергендікке тәрбиелеп отырған. Сондай - ақ ойын барысында бала қатар құрбыларымен қарым - қатынас жасау нәтижесінде жеке басының қасиеттерін дамыту мүмкіндіктеріне ие болады.

Іскерлік ойындар дегеніміз болашақ маманның кәсіби қызметінің пәндік және әлеуметтік мазмұнын, сол қызметке тән қарым-қатынас жүйесін модельдеу, елестету.

Мектеп жасына дейінгі балалар өзінің айналасындағы қоршаған ортамен танысуға өте құштар. Бұл баланың бірнеше сұрақтар қоюына әкеліп соғады. Яғни, балаға әлем аздап ғана сырын ашса, онда баланың білуге деген құштарлығы арта түседі. Ойын–баланың бірінші әрекеті, сондықтан да оның мән–мағынасы ерекше. Ойын барысында баланың жеке басының қасиеттері қалыптасады. Баланың қуанышы мен реніші ойында айқын көрінеді. Ойын кезіндегі баланың психологиялық ерекшелігі мынада: олар ойланады, эмоциялық әсері ұшқындалады, белсенділігі артады, ерік қасиеті, қиял елестері дамиды, мұның бәрі баланың шығармашылық қабілеті мен дарынын ұштайды.

Пайдаланылған әдебиеттер

1) Ұ.Төлепова «Ойын арқылы тәрбиелеудің маңызы» «Бастауыш мектеп» №7, 2015 жыл
2) С.О.Рахманова «Мектепке дейінгі балалрдың танымдық қабілетін дамыту.» Мектепке дейінгі білім –тәрбие әдістемесі.журналы 2012ж №5

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

ТЕХНОЛОГИЯ ПРОЕКТНОГО ОБУЧЕНИЯ НА УРОКАХ БИОЛОГИ И ГЕОГРАФИИ

Калдыбаева Гульмира Куванышгалиевна
Учитель биологии и географии средней школы №12, г Актобе

«Скажи мне – и я забуду.
Покажи мне – и я запомню
Вовлеки меня – и я научусь»
(китайская пословица)

Проектная деятельность является основным методом ранней профориентации учащихся. Метод проектов – это метод личностно-ориентированного обучения. Данный метод развивает содержательную составляющую обучения, умения и навыки через комплекс заданий, способствующих актуализации исследовательской деятельности учащихся и аутентичным способам представления изученного материала в виде какой-либо продукции или действий. План изучения учебной темы, реализуемый с использованием метода проектов, базируется на важных вопросах, связывающих содержание образовательных стандартов с мыслительными умениями высокого уровня.

Следует отметить, что реализация метода проектов как исследовательского метода на практике ведет к изменению позиции учителя. Метод проектов предполагает выполнение учителем только функции управления и коррекции деятельности учеников, которые сами ставят перед собой задачи и решают их, осуществляют контроль своих действий и оценку своего результата. Проект как форма работы требует оформления результатов для предъявления их окружающим. Основная цель проектного обучения – создать условия для развития умения школьников, учиться на собственном опыте и опыте других обучающихся в процессе разработки учебного проекта. Этот метод продолжает активный поиск приёмов развития творческого потенциала обучающихся, стимулирует познавательный интерес.

Именно в таком ключе метод проектов способствует формированию ключевых компетенций: познавательных, личностных, самообразовательных, социальных. И, конечно, компетентное отношение к своему здоровью и здоровью окружающих.

Преподаваемые мною предметы – биология и география - располагают большими возможностями для применения проектной деятельности на уроках, но в большей степени – во внеурочное время. В моей практике, несмотря на мое желание мотивировать всех ребят к этой деятельности, действительно серьезно и плодотворно работали над проектами только те, у кого была явная склонность к предмету. Эти учащиеся с удовольствием посещали внеурочные занятия, на которых часть времени посвящалось реализации творческих замыслов над проектами. Иногда среди таких детей, присутствуют одаренные в этой области знаний.

Использование данной технологии на уроках биологии и географии открывает перед учителем широкие возможности: структурирование большого объема информации, вовлечение учащихся в учебную деятельность, возможность учащихся увидеть процессы, развитие которых невозможно воспроизвести в реальности. В ходе осуществления проектной деятельности создаются также условия для формирования системы классов универсальных учебных действий: учащиеся учатся выдвигать проблему, самостоятельно характеризуют, получают информацию из различных источников, учатся анализировать приобретённые знания, Проектная деятельность развивает исследовательские навыки. Учащийся становится «архитектором и строителем» образовательного процесса.

Организуя проектно-исследовательскую деятельность, учителям полезно помнить о возможностях межпредметного взаимодействия. Представляя собой учителей разных дисциплин (биология, химия, география, физика), имеется возможность совместного курирования работ обучающихся, что позволяет детям более широко изучить интересующий их материал. Каждый этап проектной работы, в зависимости от его завершенности, может быть представлен в виде доклада на уроке, внеурочном занятии, заседании школьного научного общества, конференциях разных уровней

Таким образом, внедрение в школьную практику проектной деятельности, которая носит личностно-ориентированный характер, развивает познавательный интерес, творческий поход к решению проблем и ориентирует учащихся на будущую профессию.

Список литературы:

1. Асмолов, А.Г. Формирование УУД в основной школе. От действия к мысли. Система знаний: пос. для учителя А. Г. Асмолов, Г. В. Бурменская, И. А. Володарская. – М.: Просвещение, 2011.

2. Биология : пособие / Н. К. Саваневский, Е. Н. Саваневская, Г. Е. Хомич. – Минск: Новое знание, 2012.
3. Биология пособие / О. Н. Борздова, Н. В. Иващенко, Ю. А. Куликова. – Минск: Издательский центр БГУ, 2012.
4. Кострикина, И. С., Порядина Е. Д. Проектная деятельность профессионализации старшеклассников // Психология обучения. – 2013. - № 5. – С. 130-140
5.Полат Е.С. Метод проектов на уроках /. - 2000. - №1.
6.Новикова Т.Д. Проектные технологии на уроках и во внеучебной деятельности. Народное образование.

РАЗВИВАЕМ РЕЧЬ: ПУТЕШЕСТВИЕ В МИР РУССКОГО ЯЗЫКА

Керимбекова Сауле Ахметкуловна
КГУ «средняя школа имени Ж. Жакыпбаева»
учитель русского языка и литературы

Русский язык – это не просто средство общения, это богатейшее культурное наследие, кладезь знаний и инструмент самовыражения. Владеть им на высоком уровне – значит обладать ключом к множеству возможностей, открывающим двери в мир литературы, науки, искусства и успешной коммуникации. Но как развить свою речь, сделать её яркой, выразительной и грамотной? Этот вопрос волнует многих, и в этой статье мы рассмотрим основные подходы к развитию речевых навыков.

Развитие речи играет ключевую роль в формировании личности и социального взаимодействия. На протяжении всей жизни человек использует речь как основной инструмент общения, самовыражения и познания окружающего мира. Важность развития речи особенно актуальна в детском возрасте, когда закладываются основы языковых навыков и способность к коммуникации.

Одной из основных целей обучения русскому языку является формирование у учащихся грамотной, богатой и разнообразной речи. Это включает в себя не только обогащение словарного запаса, но и развитие навыков связной речи, умение формулировать свои мысли и аргументировать их.

Для достижения этих целей применяются различные методики и подходы. Одним из эффективных способов является чтение художественной литературы. Литературные произведения расширяют кругозор учащихся, знакомят их с многообразием языковых средств и стилистических приемов. Практическое занятие по развитию речи может включать в себя написание сочинений, эссе и других текстов, которые способствуют тренировке навыков связного изложения и логического построения мысли. Важно, чтобы учащиеся умели выражать свои чувства и эмоции, правильно подбирать слова и использовать разнообразные языковые конструкции.

Кроме того, для развития речи важно создавать условия для общения. Групповые обсуждения, дебаты и презентации позволяют учащимся развивать навыки устной речи, учат слушать и понимать собеседника, аргументировать свою точку зрения и находить компромиссы.

Таким образом, развитие речи на русском языке — это сложный и многогранный процесс, который требует систематического подхода и разнообразных методик. Грамотная и богатая речь способствует не только успешной учебной деятельности, но и успешной социализации, позволяя человеку полноценно взаимодействовать с обществом и достигать поставленных целей.

1. Чтение – основа речевого богатства:

Чтение – это фундамент, на котором строится грамотная и красивая речь. Чем больше вы читаете, тем богаче становится ваш словарный запас, тем разнообразнее синтаксические конструкции, которые вы используете. Обращайте внимание не только на содержание, но и на форму изложения, на стиль автора, на его выбор слов и оборотов.

Старайтесь читать разнообразную литературу: классику, современную прозу, публицистику, поэзию.

2. Слушание – тренируем восприятие:

Активное слушание – это не просто пассивное восприятие звуков, это процесс анализа и осмысления услышанного. Слушайте аудиокниги, лекции, радиопередачи, беседы носителей языка. Обращайте внимание на интонацию, темп речи, ударения. Это поможет вам лучше понимать нюансы языка и использовать их в своей речи.

3. Говорение – практика делает совершенным:

Теоретические знания без практики бесполезны. Старайтесь как можно больше говорить на русском языке. Общайтесь с друзьями, семьёй, коллегами. Участвуйте в дискуссиях, дебатах, презентациях. Не бойтесь ошибаться – ошибки – это естественная часть процесса обучения. Главное – анализировать свои ошибки и извлекать из них уроки.

4. Письмо – оттачиваем мастерство:

Письменная речь требует большей концентрации и внимательности к деталям. Пишите эссе, рассказы, заметки, письма. Старайтесь использовать разнообразный словарный запас и синтаксические конструкции. Проверяйте свои тексты на наличие ошибок, используя орфографические и пунктуационные словари.

5. Работа над словарным запасом:

Постоянно пополняйте свой словарный запас. Записывайте новые слова и выражения, используйте их в своей речи и письме. Изучайте этимологию слов – это поможет вам лучше понимать их значение и употребление.

6. Изучение грамматики:

Грамматика – это основа любого языка. Тщательное изучение грамматических правил поможет вам избежать ошибок и строить грамотные предложения.

7. Обращайтесь к специалистам:

Если у вас есть сложности с развитием речи, не стесняйтесь обращаться к специалистам – репетиторам, логопедам, преподавателям русского языка. Они помогут вам определить ваши сильные и слабые стороны и разработать индивидуальную программу обучения.

Развитие речи – это длительный и трудоёмкий процесс, требующий постоянной практики и самосовершенствования. Но результат стоит затраченных усилий: владение богатым и выразительным русским языком откроет перед вами множество возможностей и позволит вам полнее и ярче выражать свои мысли и чувства

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОЕ ИСКУССТВО КАК СРЕДСТВО РАЗВИТИЯ, ТВОРЧЕСКОЙ ЛИЧНОСТИ УЧАЩИХСЯ

Павлетенко Варвара Александровна
учитель художественного труда школы –лицея №28
им. М.Маметовой г. Алматы

Декоративно прикладное творчество является важнейшим средством формирования всесторонне развитой, духовно богатой личности, которое позволяет нам сделать окружающий мир интереснее, ярче, насыщеннее и красивее! Именно на занятиях по декоративно-прикладному творчеству, развиваются творческие способности детей.

Творческие способности – это индивидуальные особенности качества человека, которые определяют успешность выполнения им творческой деятельности различного рода. Все чаще произведения декоративно-прикладного искусства проникают в быт людей, формируя художественный вкус, создавая эстетически полноценную среду, определяющую творческий потенциал личности. Поэтому велика роль школ, где успешно ведется работа по ознакомлению детей с народным творчеством.

Творческие способности детей при применении декоративно-прикладного искусства развиваются в разных направлениях:

- В предварительном создании эскизов на бумаге;
- В продумывании элементов узора;
- В расположении их на объемах;
- В создании предметов декоративного характера;
- Умения найти способ изображения и оформления предмета;
- В перенесении задуманного декоративного узора на изделие.

Народное искусство всеми любимо. С давних времен людям нравилось украшать свое жилище коврами, расписными подносами, шкатулками, вышитыми рушниками и подзорами, потому что такие изделия хранят в себе тепло рук мастера, тонкое понимание прекрасного, умение просто, но с большой точностью отбирать для своих изделий только то, что поистине прекрасно.

Народное искусство тем и ценно, что каждый раз, создавая одну ту же вещь, мастер всегда вносит что-то новое и тогда вещь приобритает свою индивидуальность и неповторимость. Как правило, народный мастер работает без предварительных эскизов. Все формы, элементы узоров он держит в памяти и каждый раз, придумывая новую композицию из них, создает новые варианты своих произведений.

Народное искусство - достояние не только взрослых, но и детей, которые с увлечением играют как с деревянными расписными матрешками, так и с глиняными фигурками кировских мастеров. Пользуются особым спросом деревянные ложки, плетеные корзины, половики из лоскутов и другие предметы народных умельцев.

Народное искусство - это цельный и стройный мир особого отношения человека к окружающей жизни, к своему труду и быту. Оно отражает мировоззрение, историческую обстановку и социальные условия жизни человека, его мышление, чувства, характер, умение наблюдать и отображать реальность и красоту в природе и общественной жизни.

Искусство, как один из видов проявления творчества человека, может быть по отношению к объекту не только изобразительным, но и преобразующим - художественно изменяющим окружающую материальную среду, т.е. создать вещи так, чтобы они
радовали своей красотой, поэтому искусство идет по двум путям: образного воспроизведения действительности и декоративного ее преобразования.

Народное декоративно-прикладное искусство - неотъемлемая часть культуры. Эмоциональность, поэтическая образность этого искусства близки, понятны и дороги людям. Как всякое большое искусство, оно воспитывает чуткое отношение к прекрасному, способствует формированию гармонично развитой личности. Основанное на глубоких художественных традициях, народное искусство входит в жизнь и культуру нашего народа, благотворно влияет на формирование человека, а значит и будущего страны.

В современной культуре народное искусство живет в своих традиционных формах. Благодаря этому изделия народных мастеров сохраняют свои устойчивые особенности и воспринимаются как носители целостной художественной культуры.

Современное декоративно-прикладное искусство развивается в лучших традициях народного искусства. В этом огромная сила нравственно-эстетического воздействия на человека, и в первую

очередь на подрастающее поколение, интенсивно впитывающее в себя любую информацию.

С учетом общих требований нравственно-трудового воспитания рассматриваются вопросы формирования трудовых навыков учащихся в области прикладного искусства, их дальнейшего совершенствования, постепенного расширения содержания трудовой деятельности. Ручной труд учащихся является одним из компонентов эстетического воспитания, в основе которого лежат принципы и художественное содержание декоративно-прикладного искусства. Занятия художественным творчеством демонстрируют широкие возможности такой продуктивной деятельности, которой можно увлечь ребят, чтобы заполнить их свободное время интересным и содержательным делом,

развить стремление к прекрасному, воспитать вкус и уважение к народным традициям.

Художественный ручной труд - это творческая работа ребенка с различными материалами, в процессе которой он создает полезные и эстетически значимые предметы и изделия. Такой труд является декоративной, художественно-прикладной деятельностью учащихся, поскольку при создании красивых предметов он учитывает эстетические качества материалов на основе имеющихся представлений, знаний, практического опыта, приобретенных в процессе трудовой деятельности. Учитель должен не только формировать и совершенствовать его трудовые навыки, но и постепенно расширять содержание трудовой деятельности учащихся, добиваясь осознанности и целенаправленности мотивов. Многие педагоги считают важным развитие у ребенка способности заранее предвидеть результаты своих действий, планировать последовательность их выполнения, творчески преобразовывать свой опыт.

Передача навыков ремесла из поколения в поколение, творческий процесс изготовления изделий под руководством учителя способствуют закреплению положительных эмоций, стремлению к познанию и овладению ремесленного мастерства, формированию первоначальных представлений о народно-декоративном искусстве.

Литературы:

1. Дорон И.Я. Дидактические основы методов обучения. - М.: Педагогика, 2015. - 185 с.
2. Орлова Б. М. “Способности и одаренность”. Алматы ;2021 г

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

КӨРКЕМ СӨЗ АРҚЫЛЫ БАЛАЛАРДЫ АДАМГЕРШІЛІК-ЭСТЕТИКАЛЫҚ ТӘРБИЕЛЕУ

Сағынғалиева Мейрамгуль Темировна
√74 ЖББОМ-нің бастауыш сынып мұғалімі

Қоғам дамуының қазіргі кезеңі тәрбиенің рөлінің күрт артуымен сипатталады. Соңғы кездері еліміздегі әлеуметтік-мәдени ахуал жаһандық моральдық, эстетикалық және рухани дағдарыс жағдайы ретінде сипатталуда.

Біздің заманымызда бұқаралық ақпарат құралдары, интернетті пайдалану арқылы ақпараттың көптігі баланың басына түседі, бұл баланың жан дүниесіне өлі салмақ түсіреді, содан кейін білімнің молдығымен сезім мен қызығушылықтың аздығы туады. . Олардың дамымағандығы адам жан дүниесінің қарабайырлығын тудырады, мұнда адам тек бастан кешіріп қана қоймай, басқасын қорлау арқылы қанағат ала алады.

Бұл жағдайда адамгершілік-эстетикалық тәрбие мәдениетті, жан-жақты тұлғаны қалыптастыру мен қалыптастырудың маңызды міндеттерінің бірі болып табылады. Және, дәл бүгінде ол бұрынғыдан да өзекті.

Мәдениетті адам барлық жағынан балалық шағында қалыптасады, содан кейін алған білімін одан әрі жетілдіру, жетілдіру және тереңдету, немесе мәдениет әлемімен ешқашан қиылыспайтын жол жүреді. .

Мектепке дейінгі балалық шақ кезеңі адам тәрбиесіндегі өте маңызды кезең болып табылады, дәл осы кезде оның мінез–құлық ерекшеліктері қалыптасып, тұлғаның қалыптасуы басталады. Біздің заманымызда мектепке дейінгі балалық шаққа көп көңіл бөлінеді: олар әртүрлі бағдарламаларды жүзеге асырады, ғылыми зерттеулер жүргізеді, психологиялық қызмет балабақшаларда жұмыс істейді, балаларды мұражайларға апарады. Бірақ мәдениетті тұлғаны қалыптастыру процесі тек қоғамдық сипатта бола алмайды.

Керісінше, ол қаншалықты жақын, жеке тұлға болса, соғұрлым ол бала үшін маңызды және оның жан дүниесінде із қалдырады. Баланың қарым-қатынасқа деген тұрақты қажеттілігін бәріміз бұрыннан білеміз. Ол үшін білуі маңызды: ол өзінің барлық "неге?", "жақсы деген не?" сұрақтарына жауаптарды қайдан және кімнен табады? және "ненің зияны бар?". Осы сұрақтарға жауаптарды үнемі асықпай іздеу, олар туралы ойлау, тіпті балалық, тіпті парадоксальды болса да, балада адамгершілік-еріктік қасиеттерді қалыптастырады, сезімдер мен эмоцияларды дамытуға көмектеседі.

Бұл үдерісте көркем сөз ерекше рөл атқарады. Бұл баланы адами сезімдер, қуаныштар мен қайғы-қасіреттер, қарым-қатынастар, мотивациялар, ойлар мен әрекеттер әлемімен таныстыратын кітап. Балалық шақта оқылған, ересек жаста оқығаннан гөрі күшті із қалдырады. Баланың жүрек жады бар екенін бәрі біледі. Егер ол бала кезінен эмпатияны үйренбесе, онда ол есейген сайын барлық мәселелерге – адамгершілік, эстетикалық, экологиялық және әлеуметтік мәселелерге немқұрайлы қарауы мүмкін. Адамның салқынқандылығынан жаман ештеңе жоқ.

Көркем әдебиет баланың жеке басының салаларына жан-жақты әсер етеді, ондағы адамгершілік-еріктік қасиеттерді тәрбиелеуге көмектеседі, сезімдер мен эмоцияларды дамытады.

С.Я. Маршак: "Әдебиетке талантты жазушылар ғана емес, сонымен қатар талантты ақылды оқырмандар да қажет", - деген. Баладағы оқырман оқуды үйренуден ерте оянады. Мектеп жасына дейінгі балалар әлі оқырман емес, тыңдаушы. Ертегіні, өлеңді, ертегіні тыңдай отырып, олар қиялында суреттелген құбылыстарды, оқиғаларды, адамдарды, заттарды анық елестетеді. Сонымен қатар, балалар әр түрлі сезімдерді бастан кешіреді, кейіпкерлерге, олардың мінез-құлқына, іс-әрекеттеріне деген көзқарастарын білдіреді, кейбіреулеріне түсіністікпен қарайды, ал басқаларын айыптайды, қуаныш пен сәтсіздікке ұшырайды.

Әрине, баланың жан дүниесін сұлулық пен үйлесімділікпен байытатын поэзияның сиқырлы әлемімен ешнәрсе салыстыруға келмейді. Поэзия сұлулық, қуаныш, оптимизм сезімдерін оятуға ықпал етеді. Табиғат – сұлулықтың сарқылмас, мәңгілік бұлағы! Табиғаттың сұлулығынан ләззат алуды, ләззат алуды білетін баланың жан дүниесінде реніш, қызғаныш, өшпенділікке орын қалмайды. Орыс әдебиеті классиктерінің табиғат сұлулығын жырлаған әуезді де лирикалық өлеңдері - И.Буниннің "Жапырақтың құлауы", Ф.Тютчевтің "Аспанда бұлттар еріп жатыр", "Қыс бекер ашуланбайды", А.Фета "Мен саған сәлем жолдаймын", А.С. Пушкин "Аспан күзде тыныс алып жатты", "Міне, солтүстік, бұлттарды басып жатыр", "Қыс таңы ", балаларды табиғатты сүюге, оның сұлулығы мен мейірімділігін түсінуге, табиғатқа немқұрайлы қарамауға тәрбиелеу; байқампаздыққа, Отанға, өз Отанына деген терең және шынайы сүйіспеншілікке тәрбиелеу.

Әзіл мен әзіл баланың эмоционалдық саласына жағымды әсер етеді. Олар қайнап жатқан жағымсыз эмоцияларды сөндіріп қана қоймай, жағымды мінез-құлық қасиеттерін дамытуға ықпал етеді, балаларды мейірімділікке, шынайылыққа тәрбиелейді. Бұл бақылаулар бізді әзіл-оспақ шығармаларды іздеуге және қолдануға итермеледі. Осылайша біз балаларға А.Усачевтің "Шырылдаған өлеңдер", "Кірпі үйге қайтар жолды қалай тапты", "Айдаһарға арналған бесік жыры" атты көңілді өлеңдерін аштық. балалардың көңіл-күйін көтереді. М.Зощенконың күлкілі әңгімелері – дүниелік даналықтың нағыз қазынасы, оның "Лелия мен Минка" әңгімелер топтамасы балаларды ата-аналарына деген құрметке, қиын өмірлік жағдайлардағы тапқырлыққа, табандылыққа, мейірімділікке тәрбиелейді., ренжігендерге жанашырлық пен жанашырлық. Ал Е.Успенскийдің, С.Михалковтың өлеңдері мен ертегілері, Н.Носовтың, В.Драгунскийдің әңгімелері сағыныш пен үмітсіздікке қарсы профилактика, бай және жарқын қиялдың қайнар көзі; олар балаларға деген сүйіспеншілікке толы, достыққа, мейірімділікке, өзара көмекке үйретеді.

Балалардың көркем шығармаларды оқу барысында алған әсерлері балалардың шығармашылық, өнімді іс–әрекетінде - сурет салуда, модельдеуде, сөз жасауда, ойын-драматизацияда көрініс табады.

Балалардың сүйікті іс–әрекетінің бірі - сурет салу. Балалардың суреттері қоршаған әлемді жан-жақты және жан-жақты бейнелейді. Балалар өздерінің жанашырлықтарын тудырған жағымды кейіпкерлерді салғанды ұнатады (Кішкентай Хаврошка, "Он екі ай" ертегісіндегі өгей қызы Иван Царевич). Осылайша олар өздерінің жағымды эмоцияларын ашады, кейіпкерлердің іс-әрекеттерін дұрыс бағалайды.

Балалар өздерінің сүйікті туындылары негізінде ынтамен мүсіндейді. Біз балалардың қолөнерін "Ертегілер мен ғажайыптарға толы сиқырлы орман", "Ертегілер беттерінен" композицияларымен безендіреміз.

Баланың ертегілер, әңгімелер, өлеңдер құрастыруға деген құштарлығы белгілі. Балалардың сөйлеуге деген құштарлығы табиғи нәрсе. Балалар ертегінің жалғасын, берілген тақырып бойынша әңгіме құрастырады, оларда көрінбейтін адамгершілік тәрбиелік мәні бар. Содан кейін біз балалармен бірге оларды балалар кітаптары түрінде құрастырамыз - "Орман ертегісі", "Кірпі қоянмен қалай ұрысып қалды", "Сиқырлы қазан туралы ертегі", "Бірінші рет – бірінші сыныпқа!". Балалардың сөзжасам – әңгімелер, өлеңдер, ертегілер, осының бәрі баланың сезімін дамыту, оның эмоционалдық сферасын, адамгершілік қабылдауын қалыптастыру туралы айтады.

Пайдаланылған әдебиеттер: 1. Болтаева Ш. Бастауыш сынып оқушыларының шығармашылық белсенділігін қалыптастыру. Халық ағарту, 2014.
2. Джумаев М.Э., Таджиева З. Г._. Бастауыш сыныптарда математиканы оқыту әдістемесі. Ташкент.: "Ғылым және технология" 2005 ж.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ТӘРБИЕ МЕН БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНДЕГІ ЗАМАНАУИ ӘДІСТЕР

Садыкова Умит Тулепбергеновна
Мұғалжар ауданы Жұрын ауылы «Сәуле» бөбекжай-бақшасының тәрбиешісі

Қазіргі кезде егеменді еліміздің ертеңі-өсіп келе жатқан жас ұрпақтың білімінің тереңдігімен өлшенеді. Білімді, жан-жақты қабілетті ұрпақ-қлтымыздың баға жетпес қазынасы. Қоғамымызда болып жатқан әлеуметтік – экономикалық өзгерістер мен еліміздің білім беру саласының әлемдік білім кеңістігіне өтуі білім беру саласында, соның ішінде мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытуға уақыт талабына сай өзгерістерді енгізуді талап етіп отыр.

Қазіргі кезде білім ғылым саласында заманауи педагогикалық техналогиялар қаншалықты маңызды болса, мектеп жасына дейінгі балаларды оқыту мен тәрбиелеуде де педагогикалық техналогиялар ұғымы кеңінен қолданылатын ұғымның біріне айналады. Ендеше мектепке дейінгі білім беру саласының басты міндеттерінің бірі-өскелең ұрпақты оқыту мен тәрбие беру үрдісіне заманауи әдістерін енгізу. Әрине, ол үшін мектепке дейін білім беру мекемелерінде балалардың жеке басының қалыптасуы мен дамуына педагоктардың педпгогикалық технологияларды қолдана білу сауаттылығына да байланысты.

Егеменді еліміздің талабына сай мектепке дейінгі тәрбие мен білім беру, қазіргі заманға сай білімді де тәрбиелі ұрпақ тәрбиелеу – педагогтар еншісінде. Заман өзгерген сайын әдіс-тәсілдер көбейіп, жаңарып, толығып жатыр. Балалардың тілін дамытуды, қызықты үйрету үшінжаңа әдістер мен технологияларды өз тәжірибемізде қолдануға ізденеміз. Жаңа технологияны, әдіс-тәсілдерді тиімді қолдану білім сапасын арттырады.

Жаңа заман баласы-ертеңгі еліміздің болашағы. Жаңа заман баласын қалыптастырып дамыту үшін тұлғаның ішкі дүниесі мен оның қыр – сырын анықтап, мүмкіншіліктері мен қабілетінің дамуына жағдай түзету қажет. Әрине ол үшін мектепке дейінгі білім беру мекемелерінде балалардың жеке басының қалыптасуы мен дамуына педагогтардың педагогикалық технологияларды қолдана білу сауаттылығына да байланысты. Яғни, педогогикалық технологияны қолдану негізінде келешек ұрпақтың дамуына, жан-жақты білім алуына, белсенді, шығармашыл болуына жағдай жасау – қазіргі таңдағы әрбір педогогтың міндеті.

Қоғамдағы қазіргі даму кезеңінде мектепке дейінгі білім беру жүйесінде оқыту, тәрбие беру үрдісін технологияландыру – бастыт мәселенің бірі. Білім беру жүйесінде педогогикалық технологияны қолдану келешек ұрпақтың еркін дамуынаг жан-жақты білім алуына, белсенді, шығармашыл болуына жағдай жасау әрбір педогогтың міндеті болып табылады. Осыған орай мектепке дейінгі мекемелердің тәжірибесіне оқыту мен тәрбиелеудің әр түрлі технологиялары жасалып енгізілуде:

- ынтымақтастық педогогикасы,
- білім беруді ізгілендіру,
- ойын арқылы оқыту,
- түсіндіре басқарып оза оқыту,
- өздігінен оқыту,
- сын тұрғысынан ойлауды дамыту,
- оқытудың компьютерлік технологиясы,

Қазіргі таңда мектепке дейінгі білім беру мекемелерінде қолданылатын заманауй педогогикалық әдістердің бірнеше түріне тоқталайық. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту балалардың шығармашылығын дамытуда интербелсенді әдістерді қолдану бірнеше міндеттерді шешуге мүмкіндік береді. Интербелсенді әдістер тәрбиешілердің басқа балалармен, тәрбиешімен диалогқа түсумен, шығармашылық тапсырма орындаумен, оқытудың «субъекті» ретінде сипатталады. Бала тұлғасын әлеуметтендіру үдерісінің ең басында туындайтын интербелсенді оқыту баланың интелектуалды қабілеттілігін айтарлықтай шамада анықтайды. Интербелсенді әдістер балаларға мінезін қалыптастыруға, байланыс тілді, логикалық ойлауды, дүниетанымды дамытуға, сыни ойлауды қалыптастыруға және жеке мүмкіндіктерді беретін дамытушы орта құруға мүмкіндік береді.

Еліміздің мектепке дейінгі мекемелері мемлекеттік стандартымыздың ұлттық тәрбиемізді негізге ала отырып, оқу қызметін жүгізумен қатар, бала тәрбиесіндегі әлемнің көптеген мемлекеттері пайдаланып отырған үздік тәжірибелі италияндық ағартушы-ғалым М. Монтессори әдісімен жұмыс жасауда.

М. Монтессори әдісі балаларға жауапкершілікті сезінуге, өздігінен шешім қабылдауға, топтп да,

жеке де жұмыс жасай алуына, таңдау жасай алуына , өз уақытын ұйымдастыра білуіне, өзіне сеніммен қарауына мүмкіндіктер береді, қолайлы жағдай туғызады.

Бұл әдістің мақсаты – балалардың табиғи мінезін, қабілетін, тәрбиешінің нұсқауымен емес, өз еркімен тәуелсіздік рухына тәрбиелеу. «Өзімнің жасауыма мүмкіндік бер» дейді,- мұндағы бала.

Мектепке дейінгі шақ адамзат өміріндегі ең шешуші кезең болып келеді. Өйткені осы кезде баланың бойындағы табиғи бар дарындылық жан-жақты дами бастайды. Сондықтан осы шақта балалармен анағұрлым жан-жақты дамытушылық әрекеттер жүйелі жүргізілсе, соншалықты жұмыс нәтижелі болады. Міне осыған сәйкес жеке тұлғаны дамытуда Г.С.Альтшуллирдің «Тапқырлық тапсырмаларды шешу теориясы» технологиясын республикамыздың мектепке дейінгі мекемелерді қолдауда. Шығармашылықты зеттеген ғалымдардың бірі Г.С. Альтшуллер 50 жылға жуық шығармашылық тұлға іс-әрекеті заңдылығын зерделеумен айналысты.

Мектепке дейінгі балалық шаққа бейімделген ТТШТ технологиясы баланы шығармашылық тапсырмаларды орындауға үйретеді және оның бойында шығармашылық жүйелі түрде жетілеуге мүмкіндік береді. Баланың шығармашылық потенциялының тұлға ретінде даму мәселесі мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандартындағы білім мақсатының біріне жатады. Бүгінгі күні осы тапқырлық тапсырмаларды шешу теориясының әдістері арқылы мектепке дейінгі балалардың тілдік құзіреттіліктерін, қабілеттерін дамытудағы маңызды орын алатыны айқын. ТТШТ әдістерін дұрыс қолданудың арқасында балалардың шығармашылық қиялы, тапқырлығы, диалектикалық ойлауы жқтіледі.

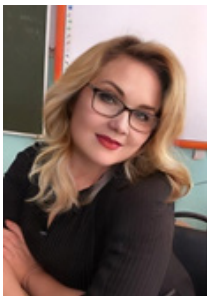
Бүгінгі күннің заманауи білім беру жүйесі үшін өзекті мәселелердің бірі-балаларды ғана емес, педагогтардың да, кәсіби құзіреттілігінің дамытуды қамтамасыз ету. Білімнің әлеуметтік және өмірлік рөлінің, адамның танымдық – шығармашылық мүмкіндігінің өзгеруі біліктілік арттыру жүйесіндегі білім беру ісін үздіксіз жаңаша ұйыдастыруды талап етуде.

Әдебиеттер

1) А.Т.Жанабілов «Мектепке дейінгі мекемелердегі білім беру мен тәрбие құралы» Алматы. жинақ.2015ж
2) Қ.О.Төлегенова «Монтессори әдісі арқылы оқыту мен тәрбиелеу моделі» Педагогика журналы 2019ж №8

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

СОВРЕМЕННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В МУЗЫКАЛЬНОМ ОБРАЗОВАНИИ: ЦИФРОВЫЕ ИНСТРУМЕНТЫ ДИСТАНЦИОННЫЕ УРОКИ

Салим Любовь Вильгельмовна
Учитель музыки , педагог-модератор.
Общеобразовательная средняя школа-гимназия №11 г. Актобе.

Современные технологии в музыкальном образовании: цифровые инструменты и дистанционные уроки

Музыкальное образование активно адаптируется к вызовам современности благодаря внедрению цифровых технологий. От приложений для обучения игре на музыкальных инструментах до виртуальных классов — технический прогресс открывает перед учениками и педагогами новые горизонты. Однако вместе с преимуществами такие технологии имеют и свои недостатки. Давайте рассмотрим, как современные технологии меняют подход к музыкальному образованию и в чем заключаются их плюсы и минусы.

Цифровые инструменты на уроках музыки: новые возможности

Использование цифровых приложений и интерактивных платформ в музыкальном обучении стало повседневной практикой. Ученики могут осваивать игру на инструментах, теорию музыки и даже записывать свои произведения прямо с экрана компьютера или смартфона

Популярные цифровые инструменты:

Приложения для обучения игре на инструментах: Simply Piano, Yousician, Flowkey.

Виртуальные студии: FL Studio, GarageBand, Ableton Live.

Музыкальные игры: Melodics, Rocksmith.

Онлайн-платформы: Coursera, MasterClass, Udemy, MuseScore.

Плюсы цифровых инструментов:

Доступность: Заниматься музыкой можно в любое время и в любом месте.

Интерактивность: Интуитивно понятные интерфейсы, обратная связь и игровые элементы повышают интерес к обучению.

Персонализация: Программы подстраиваются под уровень подготовки ученика.

Разнообразие ресурсов: Доступ к огромной библиотеке нот, композиций и обучающих материалов.

Минусы цифровых инструментов:

Ограниченное взаимодействие с педагогом: Технологии не заменят личное руководство опытного учителя.

Отсутствие живого звука: Электронные инструменты не всегда передают полноценное звучание.

Зависимость от оборудования: Для полноценной работы требуется качественная техника и стабильное интернет-соединение.

Дистанционные музыкальные уроки: новая реальность образования:

Пандемия COVID-19 ускорила переход музыкального образования в онлайн-формат. Сегодня многие музыкальные школы предлагают дистанционные занятия как постоянную опцию.

Плюсы дистанционных музыкальных уроков:

Гибкость расписания: Уроки можно планировать в удобное время.

Доступ к лучшим преподавателям: Студенты могут заниматься с педагогами из других городов и стран.

Экономия времени и средств: Отпадает необходимость в поездках в музыкальные школы или студии.

Минусы дистанционных музыкальных уроков:

Технические проблемы: Задержки звука, зависания видеосвязи могут мешать полноценному обучению.

Отсутствие физического контакта: Преподаватель не может поправить позу ученика или помочь правильно взять аккорд.

Мотивация: Обучение в домашней обстановке требует высокой самоорганизации и дисциплины.

Баланс между технологией и традицией

Современные технологии дают музыкантам и преподавателям уникальные возможности, расширяя границы традиционного музыкального образования. Однако их нельзя рассматривать как полноценную замену живых занятий с педагогом. Оптимальным подходом является комбинирование цифровых инструментов с традиционными уроками, что позволит достичь максимальных результатов.

Музыка всегда была искусством, которое требует личного участия, эмоций и тонкого взаимодействия с окружающим миром. Цифровые технологии лишь усиливают эти аспекты, делая музыкальное образование более доступным и увлекательным. Важно помнить, что технологии — это инструмент, а основой музыкального творчества всегда останется живая душа исполнителя.

РАЗВИТИЕ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ В НАЧАЛЬНЫХ КЛАССАХ С ПРИМЕНЕНИЕМ СОВРЕМЕННЫХ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ТЕХНОЛОГИЙ

Самодаева Валерия Александровна
учитель начальных классов начальной школы
села Сосоновска Бурабайского района
Акмолинской области

Функциональная грамотность рассматривается, как способность использовать все приобретаемые знания, умения и навыки для решения максимально широкого диапазона жизненных задач в различных сферах человеческой деятельности, общения и социальных отношений.

Основы функциональной грамотности закладываются в начальной школе. Перед учителем начальной школы стоят колоссальные задачи: развить ребёнка. Развить мышление, речь, память и внимание, фантазию и воображение, пространственное восприятие. Очень важно развить коммуникативные способности, способность общаться, контролировать эмоции, управлять своим поведением.

Решая эти задачи, педагог как пазлы собирает картинку, получает в результате функционально развитую личность.

Для того чтобы обеспечить формирование функциональной грамотности младших школьников нам учителям необходимо применять специальные активные, развивающие и образовательные технологии.

На сегодняшний день главными функциональными качествами личности являются инициативность, способность творчески мыслить и находить нестандартные решения, умение выбирать профессиональный путь, готовность обучаться в течение всей жизни. Все данные функциональные навыки формируются в условиях школы.

Что можно рекомендовать для развития функциональной грамотности, какие приемы само и взаимообучения?

1 направление: задания на функциональную грамотность, а точнее их разработка

Заданий на функциональную грамотность в учебнике просто нет. Поэтому их разработка ложится на плечи учителя. Конечно, можно адаптировать тексты заданий ПИЗА. Но, честно говоря, их использование на предметном уроке затруднено. Поэтому лучше такие задания проводить либо в качестве разминки, либо на классных часах. Тем более, что многие тексты социальны, интересны и поучительны. Поэтому разработку классных часов с использованием заданий на функциональную грамотность – творческих задач, считаю перспективным направлением.

2 направление: взаимообучение + социализация. Ученики уже привыкли к комментариям учителя и если в начальной школе это действует как поощрение, то в среднем и старшем звене оценивание учителем, особенно творческих, развивающих заданий не несет ценности для ребенка, и не способствует его развитию. Здесь помогает оценивание по критериям работы на

основе взаимооценивания.

Для того чтобы обеспечить формирование функциональной грамотности школьников нам учителям необходимо применять специальные активные, развивающие образовательные технологии, такие как:

- проблемно-диалогическая технология освоения новых знаний, позволяющая формировать организационные, интеллектуальные и другие умения, в том числе умение самостоятельно осуществлять деятельность учения;
- технология формирования типа правильной читательской деятельности, создающая условия для развития важнейших коммуникативных умений;
- технология проектной деятельности, обеспечивающая условия для формирования организационных, интеллектуальных, коммуникативных и оценочных умений (подготовка различных плакатов, памяток, моделей, организация и проведение выставок, викторин, конкурсов, спектаклей, мини-исследований, предусматривающих обязательную презентацию полученных результатов, и др.);
- обучение на основе «учебных ситуаций», образовательная задача которых состоит в организации условий, провоцирующих детское действие;
- уровневая дифференциация обучения, использование которой вносит определённые изменения в стиль взаимодействия учителя с учениками (ученик – это партнёр, имеющий право на принятие решений, например, о содержании своего образования, уровне его усвоения и т. д.), главная же задача и обязанность учителя – помочь ребёнку принять и выполнить принятое им решение;
- информационные и коммуникационные технологии, использование которых позволяет формировать основу таких важнейших интеллектуальных умений, как сравнение и обобщение, анализ и синтез.

Развитию осознанности чтения необходимо уделять самое пристальное внимание, особенно на первой ступени образования. Осознанное чтение является основой саморазвития личности – грамотно читающий человек понимает текст, размышляет над его содержанием, легко излагает свои мысли, свободно общается. Недостатки чтения обусловливают и недостатки интеллектуального развития, что вполне объяснимо. Осознанное чтение создает базу не только для успешности на уроках русского языка и литературы, но и является гарантией успеха в любой предметной области, основой развития ключевых компетентностей. Все методы, используемые педагогом, должны быть направлены на развитие познавательной, мыслительной активности, которая в свою очередь направлена на отработку, обогащение знаний каждого учащегося, развитие его функциональной грамотности.

Литературы:

1. Смирнова О.М. «Дифференцированный подход в обучении природоведению». Метод. рекомендации в помощь учителю нач. школы. – М., Новая школа, 2017

2. Аникеева Н.П. «Развитие функциональной грамотности в начальных классах». Книга для учителя. – М.: Алматы. 2007. – 201 с.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҒЫНДА ОЙЫН ЭЛЕМЕНТТЕРІН ПАЙДАЛАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ

Серікбай Гүлбақыт Серікбайқызы
Ақтөбе қаласы №27 мектеп-лицейінің ағылшын тілі пәні мұғалімі

Ағылшын тілін үйренудің бастапқы кезеңінде оқу ойындарының тілдік (фонетикалық, лексикалық, грамматикалық), рөлдік және динамикалық түрлерін араластыра пайдаланған жөн. Тілдік ойындар дыбыстау дағдысын, лексикалық және грамматикалық дағдыларды қалыптастыруға, тілдік құбылыстарды пайдалануға жаттықтыруға бағытталған. Фонетикалық ойындар:

- фонематикалық есту қабілетін дамытуға арналған ойындар мен жаттығуларға (ағылшын тілінің дыбыстарын дұрыс қабылдау үшін қажетті);
- дыбыстау (оқушылар үшін фонетиканың ең маңызды әрі күрделі бөлімдерінің бірі);
- дұрыс интонациялау дағдысын қалыптастыруға арналған ойын тәсілдері Ойын қызметі оқушылардың сабақтағы жұмысын түрлендірумен қатар жұмыс нысандарын, әдіс-тәсілдерін саралауға мүмкіндік береді. Коммуникативтілік қағидасы арнайы берілген тілдік құралдар
- белсенді лексика мен белсенді грамматикалық материал арқылы коммуникативтік міндеттерді шешуге бағытталған күнделікті жағдайларда рөлдік ойындарды пайдалану арқылы іске асырылады. Ойынның сабақ барысындағы басты мақсаты – білім беруді ойынмен ұштастыру.

Баланың ойынға белсенді түрде қатысуы оның ұжымдағы басқа да әрекеттерін айқындайды. Ойын арқылы оқушының:

- қисынды ой-қабілеті дамиды;
- өздігінен жұмыс істеуге үйренеді;
- сөздік қоры баййды, тілі дамиды;
- зейіні қалыптасады;
- байқампаздығы артады;
- өзара сыйластыққа үйретеді;
- ойынның ережесін бұзбауға, тәртіптілікке баулиды;
- бір-біріне деген оқушы сенімділігі артады;
- сабаққа қызығушылығы артады.

Сабақ барысында оқушының зейінін сабаққа аудару, ауызша сөйлей алу және жазу дағдысын қалыптастыру, пәнге деген қызығушылығымен өз бетінше жұмыс жасай алу қабілетін дамытуда дидактикалық ойындардың үлесі зор. Мәтінді мазмұндауға үйрету, жоспар құруға, белгілі бір суретке қарап тақырып қоя білуге, сол суретке қарап сөйлем құрауға, мұғалімнің көмегімен өздерінің ойларын, қызықты іс-әрекеттерін әңгімелеуге үйрету дидактикалық ойындарды ойнау барысында қалыптасады. Балалар білімді ойын арқылы қабылдап үйренеді. Сондықтан сабақтағы ойын оқушы білімін тыңдап, ой-өрісін кеңейте алады, білім алудағы қызығушылығын артады. Ойын арқылы бала көптеген мәліметтер алады, психологиялық ерекшеліктерін қалыптастырады. Баланың жас ерекшеліктеріне, сабақтың мақсатына сай ұйымдастырылған ойындардың берері мол. Ағылшын құлшындыратын, ағылшын тілін оқып үйренуге талпынысы мен қызығушылығын арттыратын әдіс-тәсілдер түрі ерекше орын алады. Бұл міндеттерді сабақта оқытудың ойын әдістерінің көмегімен шешуге болады. Алайда, ойын әрекетін қандай мақсатта қолдануға болады? Сабақтың қай кезеңінде? Қай кезде жақсы нәтиже береді? деген сұрақтар әрбір мұғалімді толғандыратыны сөзсіз. Ойынды мынадай мақсаттар қойып пайдалану керек: алфавитті және лексиканы меңгерту, қарым-қатынас жасай алуға үйрету, тілдік материалдарды есте сақтау, белгілі бір тілдік білімді дамыту, қажетті психикалық қызметтер мен қабілеттілікті дамыту, білім беру. Сондай-ақ, ойын арқылы қызықсыз тақырыптарды жеңіл, оңай меңгертуге болады. Ағылшын тілінде жұмбақтар, сөзжұмбақтар, лото, лингвистикалық ойындар, бөлмедегі жиһаздарды орнына қою, дүкендерді аралау, телефонмен сөйлесу, т.б. түрінде де ойналады. Ойынның түрлері: лексикалық, орфографиялық, дидактикалық және грамматикалық, рөлдік болып табылады. Сонымен қатар, ағылшын тілінде сөйлеуге және жазуға үйрететін арнайы ойындар да болады. Ойынды сабақтың әр кезеңінде пайдалануға болады. Мысалы, ұйымдастыру бөлімі кезінде фонетикалық рифмовка алуға болады. Жарыс түрінде өткізсеңіз (Кім өлеңді бірінші жаттайды?), оқушылар өлеңді жарыса отырып қалай жаттап алғандарын байқамай қалады.

Ағылшын тілі сабағында қолданылатын ойындар:

«Let’s draw a Rainbow!»ойыны. Мақсаты: түстерді үйрету. Ойынға қажет құралдар:түрлі –түсті қарандаштар, кемпірқосақ салынған сурет. Ойын

барысы: біріншіден мұғалім кемпірқосақ салынған суретті тақтаға іледі. Оқушылар 7 түрлі қарандашты партаның үстіне қояды.

Мұғалім: This is a rainbow. I can see red colour (суретті көрсетеді, балалар сол түсті қарындашты көтереді), orange colour, yellow colour, green colour, blue colour, dark blue colour, violet colour. The rainbow is colourful. It's beautiful. Let's draw a rainbow! Сосын мұғалім балаларға кемпірқосақтағы түстерді реттілігімен есте сақтап алуларына уақыт береді де, суретті тақтадан алып тастайды. Балалар кемпірқосақты салып болғаннан кейін, мұғалім суретті тақтаға іледі. Балалар өз суреттерімен салыстырады. Суреттер салынып, салыстырылғаннан кейін, мұғалім кемпірқосақтың түстерін көрсете отырып сұрайды. What colour is it? Балалар сұраққа жауап береді. «Кесек қар» дидактикалық ойыны. Оқушылар шеңберге тұрады. Бірінші оқушы отбасының бір мүшесін атап, допты екінші оқушыға лақтырады. Ол допты ұстап алып, алдыңғы екі сөзді қайталап, өз сөзін айтып, допты келесі оқушыға лақтырады. Алдыңғы оқушының артынан барлық сөздерді қайталап, өз сөзін айта алған оқушы жеңімпаз атанады.

«Доппен ойын» - балалар допты бір-біріне лақтырып, тез заттың атын немесе түсін, яғни жалғастырып айту керек.

«Сұрақ қой»- ойынында үстелдің үстінде бірнеше заттар жатады, оқушылар әр затқа сұрақ қою керек.

«Затты тап»- ойынында мұғалім әлдебір затты газетпен жауып, сұрақтар қою барысында оқушылар ол не зат екенін шешу керек,

«Сөз құрау» - суретке қарап атын атау және осы сөздің бірінші әрпіне сөз құрау керек,

«Дым білмес»- ойынында дым білмес тақтадағы сөзді немесе санды дұрыс оқымайды, мысалы: мұғалім 20 санын көрсетеді, ал дым білмес It's twelve десе, сынып түзетеді No, it's twenty деп жауап беру керек,

«Түсті ата»- ойынында мұғалім қызыл түсті карточкыны көрсетіп "What colour is it?" балалар It's red деп жауап береді.

«Bingo» -ойыны. Әр оқушы бір сөйлемді таңдап, сонымен ғана жұмыс істейді. Мұғалім оқылған сөздерді бейнеленген флэш-карталарды мөлдір емес дорбаға салады. Балалар кезек-кезек 1 карточкадан шығарып, осы сөзді айтады. Бірақ сыныпқа көрсетпейді. Қолында осы сөзді бейнелейтін суреті бар оқушылар өздерінің жолынан оны сызып тастайды. Жолдағы барлық сөздерді сызып тастаған бала «Bingo!» - деп айқайлайды. Мұғалім жаттығудың дұрыс орындалғанын тексереді. Егер сөздердің барлығы аталған болса, бұл бала жеңімпаз атанады Қорыта келгенде, ойын әрекетінсіз ағылшын тілі лексикасын оқушының есінде қалдыру тиімділігі аз және ақыл ой күшін көп қажет етеді. Оқу үрдісіне енгізілген ойын ағылшын тілі сабағында оқутыдың бір түрі ретінде қызықты, жеңіл және жанды болуы керек. Ойын оқу үрдісін жеңілдететінін ескеру қажет. Оқытушының сабаққа қойған мақсатына, міндетіне, шартына байланысты ойын түрі өзгертіліп отырылуы қажет. Ойын арқылы кез-келген оқу материалын қызықты да тартымды қылып, оқушылардың көңіл-күйін көтеруге, өздерінің жұмыстарын қанағаттануға және білім үрдісін жеңіл меңгеруге көмектеседі. Сабақ барысында ойын арқылы дамытуға арналған тапсырмалар жүйелі бағытталып, ұйымдастырылып отырса сонда ғана мұғалімнің сабақ мақсатына жеткізуіне мүмкіндік береді.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҒЫНДА ДИДАКТИКАЛЫҚ ОЙЫНДАР АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ КОММУНИКАТИВТІ ҚҰЗІРЕТТІЛІКТЕРІН ДАМЫТУ

Умбетова Гулжайна Адилбековна
Темір ауданы Шұбарқұдық кенті №1 Шұбарқұдық мектеп-гимназиясының ағылшын тілі пәнінің мұғалімі

Ағылшын тілі сабағында дидактикалық ойындар арқылы оқушылардың коммуникативті құзіреттіліктерін дамыту

Умбетова Гулжайна Адилбековна
Темір ауданы Шұбарқұдық кенті №1 Шұбарқұдық мектеп-гимназиясының
ағылшын тілі пәнінің мұғалімі

Ағылшын тілі пәнінен ауызша сөйлеуге үйретудің, біріншіден, белгілі бір көлемде диалогты түрде және монологты түрде сөйлеудің арасында айтарлықтай формасы жағынан да, мазмұны жағынан да қандай да бір байланыстың болуы; екіншіден, оқушының өзіне тиісті пәнді жетік меңгеруімен; үшіншіден, қандай да бір мәтін материалдары мен ауызша сөйлеуде едәуір байланысты болуы. Оқудың бірінші кезеңінде іштей оқуға көңіл бөлу керек. Сонымен қатар оқушылардың ағылшын тілінде ауызекі сөйлеу қабілеттерін дамыту бағытында түрлі іс-әрекет ұйымдастыруға болады. Шетел тілі пәні бойынша оқушы ереже мен ұғымдар анықтамасын тек жаттап алғаннан гөрі, оларды іс жүзінде саналы түрде қолдана алуы қажет.

Түрлі тапсырмалар мен жаттығулар арқылы теориялық білімді шыңдауға болады. Мысалы, белгілі бір мәтін бойынша жұмыс істеу үшін мына жаттығуларды беруге болады:

- Мәтінді қатесіз, дауыс ырғағын сақтай отырып оқу.
- Мазмұнын түсіну.
- Тірек-сызба сөздері арқылы баяндау.
- Мазмұнын түсінуі бойынша сурет салып, суреттеу

Келесі жаттығу түрі сөйлеуге үйрету. Диалогты сөйлеуде оқушылар сұрақ-жауап, өтініш айту, нұсқау беру және тағы басқа жұмыстары ретінде қарапайым іс-әрекеттерді жасай алуы тиіс. Балалар бөлік элементтерден жаңа, тұтас жағдай құрай алуы керек. Оқушылар жалпы арнаулы сұрақтарды қоя алуы, әр түрлі сұрақтарға жауап бере алуы, өтініш, бір нәрсемен келісетінін немесе келіспейтіндігін білдіре алуы керек. Оқушылардың сөйлеу қарқынын өсіру қажет және әр оқушы сөйлегенде екі репликадан айтуы тиіс. Қазіргі кезеңде пән мұғалімдерінің кеңінен қолданып жүрген тілдік жаттығуларының біріне «Warming up» жаттығуы жатады.

«Warming up» жаттығуы. «Do you know?»

What`s near the Capitol? What`s near the Houses of Parliament? What would you like to see in Wash- ington D.C.? What would you like to see in London?

Ойын арқылы оқушының білімі мен бейімін, жеке тұлғалық қасиет-қабілеттерін арттыру мүмкіндіктері зерттелген. Ойындардың қажеттілігін іріктеп ала білу- өзіміздің шеберлігімізге байланысты. Оқушының тілін дамытуда сөздік ойындарын қолдану тиімдірек.

«Керекті сөзді тауып айт» ойынын жиі қолданамын. Ойынның мақсаты - қажетті сөздерді дұрыс тауып айтуға жаттықтыру, оқушы зейінін қалыптастыру. Сол сабаққа қатысты жалпылама сөздерді айтамын, ал оқушылар болса қажетті

сөздерді атайды. Сондай-ақ оқушы зейінін қалыптастыруда «Who’s the faster?», “Show me”, “What’s this?”, “What’s missing?” ойындары таптырмас құралдар.

“What doesn’t belong to…?” ойынын өткізуге болады. Бұл ойынды барлық сабақтарда қолдануға болады. Сабақ барысында оқушылардың қызығушылығын, зейінін, тілін дамыту үшін дидактикалық ойындар мен тапсырмалардан басқа грамматикалық ойындардың орны ерекше. Яғни құзіреттілік тапсырмалар арқылы оқушының тілімен, оқуға деген және пәнге деген ынтасы артады. Сабақта тиімді қолданылған ойын оқушылардың грамматиканы толық меңгеріп, сауатты жазу дағдысына мол мүмкіндік беретініне толық сенімдімін. Олар оқушыларды өз беттерімен жұмыс істеуге дағдыландырады, ізденімпаздыққа баулиды. Грамматикалық ойындардың ерекшеліктері де бар. Бұл ойын әр түрлі жағдаяттар арқылы жүзеге асады. Әр сабақтың әрбір кезеңінде қолданылатын әртүрлі ойын қолданылып, мақсатта жекеленіп, дараланып қолданылады. Жаңа тақырыпты түсіндіруде, өткенді қайталауда, пысықтау сабақтарында пайдаланамын. Сабақ барысында оқушының тілін дамытатындай,

коммуникативтік құзыреттілігін қалыптастыратындай ойындарды қолданамын. Мысалы:
«Let's play with the ball» - балалар допты бір-біріне лақтырып тез заттың атын немесе түсін, яғни жалғастыру керек.
«What kind of sound I have conceived?» (ойын- жұмбақ) Мұғалім белгілі бір дыбысы бар сөздердің тізбегін айтады, ал оқушылар болса ол қай дыбыс екенін анықтау керек. Мысалы: mother, father, daughter, teacher или fat, map, cap, sat, dad.
«Tonguetwister»
Оқушылар мұғалімнің артынан белшілі бір дыбысы юар жаңылтпашты, тақпақты, сөйлемді қайталауға тырысады. Мысалы:
A black cat sat on a mat and ate a fat rat…немесе
Why do you cry, Willy?
Why do you cry?
Why Willy, why Willy,
Why Willy, why?
Сабақ барысында оқушы зейінін сабаққа аудару, ауызша сөйлей алу және жазу дағдысын қалыптастыру, пәнге деген қызығушылығымен өз бетінше жұмыс жасай алу қабілетін дамытуда дидактикалық ойындардың үлесі зор десек болады. Мәтінді мазмұндауға үйрету, жоспар құруға, белгілі бір суретке тақырып қоя білуге, сол суретке қарап сөйлем құрауға, мұғалімнің көмегімен өздерінің ойларын, қызықты іс-әрекеттерін әңгімелеуге үйрету дидактикалық ойындарды ойнау барысында қалыптасады. Балалар білімді ойын арқылы қабылдап үйренеді. Сондықтан сабақтағы ойын оқушы білімін тыңдап, ой-өрісін кеңейте алады, білім алудағы қызығушылығы артады. Ойын арқылы бала көптеген мәліметтер алады, психологиялық ерекшеліктерін қалыптастырады. Баланың жас ерекшелігіне, сабақтың мақсатына сай ұжымдастырылған ойындардың берері мол.
Ойын арқылы оқушының білімі мен бейімін, жеке тұлғалық қасиет-қабілеттерін арттыру мүмкіндіктері зерттелген. Ойындардың қажеттілігін іріктеп ала білу-ұстаз шеберлігіне байланысты. Оқушының тілін дамытуда сөздік ойындарын қолдану тиімдірек. Сондай ойындардың бірі – «Керекті сөзді тауып айт». Ойынның мақсаты – қажетті сөздерді дұрыс тауып айтуға жаттықтыру, оқушы зейінін қалыптастыру. Мұғалім сол сабаққа қатысты жалпылама сөзді атайды, оқушылар қажетті сөздерді атайды немесе жазады. Сондай-ақ оқушы зейінін қалыптастыруда «Who's the faster?» ойынын өткізуге болады. Бұл ойынды барлық сабақтарда қолдануға болады. Сабақ барысында оқушылардың қызығушылығы, зейіні, тілін дамыту үшін дидактикалық ойындар мен тапсырмалардан басқа грамматикалық ойындардың орны ерекше. Яғни құзіреттілік тапсырмалар арқылы оқушының тілімен, оқуға деген және пәнге деген ынтасы артады. Сабақта тиімді қолданылған ойын оқушылардың грамматиканы толық меңгеріп, сауатты жазу дағдысына мол мүмкіндік береді. Оқушыларды өз беттерімен жұмыс істеуге дағдыландырады, ізденімпаздыққа баулиды. Грамматикалық ойындардың ерекшеліктері де бар. Бұл ойын әр түрлі жағдаяттар арқылы
жүзеге асады. Ойын сабақтың әр бөлігінде, әр мақсатта жекеленіп, дараланып қолданылады. Жаңа тақырыпты түсіндіруде, өткенді қайталауда, пысықтау сабақтарында пайдаланылады.
Сабақ барысында оқушының тілін дамытатындай, коммуникативтік құзыреттілігін қалыптастыратындай ойындарды қолданамын. Олар: «доппен ойыны» – балалар допты бір-біріне лақтырып тез заттың атын немесе түсін, яғни жалғастыру керек. «Сұрақ қой» ойынында үстелдің үстінде бірнеше заттар жатады, оқушылар әр затқа сұрақ қою керек, «Затты тап» ойынында мұғалім әлдебір затты газетпен жауып, сұрақтар қою барысында оқушылар ол не зат екенін шешу керек, «Сөз құра» – суретке қарап атын атау және осы сөздің бірінші әрпіне сөз құрау керек, «Дым білмес» ойынында дым білмес тақтадағы сөзді немесе карточкадағы санды дұрыс оқымайды,мысалы: мұғалім 20 санын көрсетеді, ал дым білмес It's twelve десе, сынып түзетіп No, it's twenty деп жауап беру керек, «Түсті ата» ойынында мұғалім қызыл түсті карточканы көрсетіп « What colour isit ?» балалар It's red деп жауап береді . Әр ойын сабақ мақсатына сай қолданыс табады. Бұл ойындар оқушының сөйлеу тілін жаттықтырады, яғни коммуникативтік құзіреттілікті арттырады.
Қимылдары дамуымен қатар ойын барысында өлең, тақпақ жаттайды, мысалы: «colours", "friends", " school", "family" .
Сонымен қатар оқушы құзыреттіліктерін дамытатындай рольдік, сюжеттік ойындарға үлкен мән беремін. Ойын үстінде бала сұранысы мен мұғалім тапсырмасы өзара ұштасады. Мысалы: «Our house» ойыны. Топ өздері тұрғысы келетін үйдің сұлбасын сызады немесе суретін салады. Одан кейін осы үйді салу үшін материалдарды анықтап алады. Осылайша ойын өмірмен байланыста болып, оқушы құзыреттілігін дамытуға септігін тигізеді.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

«АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҒЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ БІЛІМІН БАҚЫЛАУ ЖӘНЕ БАҒАЛАУ»

Хусаинова Ардақ Болатқызы
Қарағанды қаласы №3
«Гимназия»КММ ағылшын тілі пәнінің мұғалімі

Аннотация

Баланың оқу-тәрбие жұмысының нәтижелерін бағалау барлық уақытта және барлық типтегі мектептерде болған. Бағасыз оқу – жалақысыз жұмыс істеумен бірдей. Бірақ, жалақы және студенттің оқу қызметін бағалау сияқты, іс-әрекет міндетті түрде сол немесе басқа нысанда және белгілі бір алгоритм бойынша көрсетілуі керек. Сонымен, білім берудің бүкіл тарихында тәрбие жұмысын бағалаудың нормативті көрінісі белгі болып табылады.

Аннотация

Оценка результатов учебной работы ребенка проводилась во все времена и во всех типах школ. Учиться бесплатно – это все равно, что работать без оплаты. Но, как и заработная плата и оценка учебной деятельности студента, деятельность должна проявляться в той или иной форме и по определенному алгоритму. Таким образом, во всей истории образования нормативное выражение оценки воспитательной работы является знаковым.

Abstract

Evaluation of the results of the child's educational work has been done at all times and in all types of schools. Studying for free is like working without pay. But, like the salary and evaluation of the student's academic performance, the activity must be shown in one form or another and according to a certain algorithm. Thus, in the entire history of education, the normative expression of the assessment of educational work is a sign.

Күнделікті сөйлеуде мұғалімдер, оқушылар және олардың ата-аналары «баға алу» және «баға алу» тіркестерін ажыратпайды. Түсіндірме сөздіктерге қарағанда «баға» және «баға» сөздерінің мағынасы синоним емес. Бағалау дегеніміз - адамның бір нәрсенің құндылықтары, деңгейі немесе сапасы туралы пікірі. Баға – оқушының білім деңгейінің мемлекет белгілеген белгісі. Мектеп лексиконында бұл сөздер ажыратылмайтынға жақын болып, мұғалімдер білім беру министрлігінің тілінде оқытудағы табыстар туралы жеке пікірлерін білдіреді.

Сонымен, рейтингтік жүйенің оң жақтарын қарастырайық.

Ұпайлар арқылы білімді бағалау – балалар арасында бәсекелестік тудырудың, оларды жүйелі оқуға ынталандырудың, білім мен дағдыларды игеруге талпындырудың, жоғары бағаға ынталандырудың ең қарапайым және қолжетімді құралы.

Бағалау конкурстарға, қабылдау емтихандарына, статистикаға, есеп беруге және т.б.

· Бағалау жүйесі кез келген оқу процесінің құрамдас бөлігі болып табылады.

· Рейтингтік жүйесіз білімді меңгеру процесі мүмкін емес.

· Бағалау жүйесі оқушылардың үлгерімін ынталандырады.

· Бағалау жүйесі оқушыларды әлеуметтік өмірге дайындайды, өйткені кез келген қоғамда бағалау және мадақтау жүйесі бар.

Бағалаудың соңғы екі әдісінің артықшылығы мынада: өлшеу объектісі болып жалпыға бірдей тәрбиелік іс-әрекеттерді зерттеудің тағайындалу деңгейі табылады, ол әрекет ғарыштық операциялар студентінің оқу іс-әрекетінің құрылымында орын алуынан көрінеді, бала әрекетінің мақсаты емес, құралы ретінде әрекет ету.

Осылайша, мета-пәнді бағалау нәтижелері әртүрлі процедуралар кезінде жүзеге асырылуы мүмкін. Мысалы, бағалау негізінде пәндер бойынша жұмысты немесе күрделі пәнаралық жұмысты қорытынды тексеру барысында танымдық іс-әрекеттердің көпшілігін қалыптастыруды (тікелей немесе жанама) және ақпараттық дағдыларға үйретуді, сондай-ақ жанама бағалауды жүргізген жөн. бірқатар байланыс және реттеуші органдардың құрылуы туралы.

Ағымдағы тақырыпта аралық бағалауды стандартталған жұмысты қорытынды тексеру кезінде тексеру қиын немесе практикалық емес, коммуникациялық және реттеуші әрекеттерге қол жеткізу үшін бағалауға болады. Мысалы, дәл осы бағалау кезінде «серіктеспен өзара әрекеттесу» сияқты дағдылардың қалыптасу деңгейін бақылау ұсынылды: серіктеске баса назар аудару, екінші тарапты тыңдау және есту қабілеті; объектіге, іс-әрекетке, оқиғаға және т.б. қатысты әртүрлі

пікірлер мен ұстанымдарды қарастыруға және үйлестіруге ұмтылу.

Бірқатар әмбебап оқу іс-әрекетінің қалыптасуын бағалау, оларды меңгеру бүкіл бастауыш жүйенің тиімділігін бағалау үшін шешуші мәнге ие (мысалы, бастауыш білім беру деңгейін, балалардың оқу іс-әрекетіне «қатысуын», деңгейін ескере отырып тұлғалық емес процедуралар түрінде орын алған олардың академиялық дербестігі, ынтымақтастық деңгейі және т.б.

Жаңартылған білім беру парадигмасының қалыптасуы, құзыреттілікке негізделген жаңа білім беру стандарттарының пайда болуы білім берудің қалыптасуына әсер ететін жүйелі, пәнаралық сипатқа ие оқушылардың оқу жетістіктерін бағалаудың бірыңғай технологиясын іздеуге ықпал етеді. және оқушылардың танымдық құзыреттілігі, бағалау технологиясының ұйымдастырушылық-педагогикалық негіздерін анықтау, осы технологияны жүзеге асырудың практикалық үлгісін жасау. Бағалаудың әртүрлі тәсілдерінің пайда болуы, әрине, құзіреттілік, тұлғалық-бағдарлы, дамыта оқытудың негізделген жалпы педагогикалық тұжырымдамасының орнығуына ықпал етті. Тақырыпты түсіну деңгейі және оқушылардың дағдыларының дамуы туралы мәліметтерді жинау үшін бағалаудың әртүрлі түрлерін, әдістері мен әдістерін шебер қолдану мұғалімге оқытуды саралауға мүмкіндік береді, т.б. әрбір оқушының қажеттіліктері мен мүмкіндіктерін ескеру, ал студенттер – өз оқуын бақылау және оқу процесінде де, кейінгі өмірде де қажетті максималды құзыреттіліктерді дамыту.

Бағалау – оқу жетістіктерін өлшеудің және оқу проблемаларын диагностикалаудың, кері байланысты қамтамасыз етудің, білім беру үдерісіне қатысушыларды (сынып оқушылары, мұғалімдер, ата-аналар және мемлекет) білім берудің жағдайы, проблемалары мен жетістіктері туралы хабардар етудің негізгі құралы.

Оқушылардың оқу жетістіктерін бағалау жүйесі – білім беру үдерісінің маңызды элементі – білім беру бағдарламаларын меңгеру сапасын (оқушылардың жоспарланған білім беру нәтижелеріне жетуі) бағалау жүйесі.

Білім берудің басты мақсаты оқушыны дамыту болып табылатын мектеп дамуының қазіргі кезеңінде бағалау әсер ету, өзгерту, оқу және дамытудың өлшемі болып табылады. Ал бағалау жүргізу кезінде барлық мұғалімдер бір қағиданы ұстанса ғана оң нәтижеге қол жеткізуге болады. Тиімді бағалауды қамтамасыз ету үшін өз іс-әрекеттерін жоспарлау үшін мұғалімдер жалпы бағалаудың мақсатын да, бағалаудың әрбір түрінің мақсатын, мазмұны мен тәртібін де жеке білуі маңызды. Осы параметрлер бойынша бағалау үш түрге бөлінеді – диагностикалық, формативті және жиынтық (қорытынды) бағалау. Бағалаудың барлық түрлері оқушы жұмысын/жұмысын бағалауды ұйымдастыру үшін мұқият әзірленген критерийлерді қолдануды талап етеді. Критерийлерді қолдану арқылы бағалау бұл процесті білім беру процесінің барлық қатысушылары үшін ашық және түсінікті етуге мүмкіндік береді. Критерийлер бағалаудың объективті болуына ықпал етеді. Оқушылардың оқу жетістіктерін бағалау критерийлерін әзірлеудің негізі білім беру мақсаттары болып табылады. Критерийлерді оқытушы немесе студенттердің қатысуымен дайындауы мүмкін.

Бағалау – оқу жетістіктерін өлшеудің және оқу проблемаларын диагностикалаудың, кері байланысты қамтамасыз етудің, білім беру үдерісіне қатысушыларды (сынып оқушылары, мұғалімдер, ата-аналар және мемлекет) білім берудің жағдайы, проблемалары мен жетістіктері туралы хабардар етудің негізгі құралы.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

Бодрякова Е.А. Білім сапасын бағалаудың бірыңғай критерийлерін қалыптастыру мәселесі. // Сібір мұғалімі. – 2008. - No 3. – 1-б. – 16

Рагозинникова Л.Н. Педагогикалық мониторинг білім сапасының ажырамас шарты ретінде.// Білім берудегі инновациялық жобалар мен бағдарламалар.- 2011.- No1.- 40-44 Б.

Яшина Н.Оқытудың диагностикасы білім сапасын басқару тәсілі ретінде. //Халық ағарту. – 2004. - No 7. – Б.131 – 139.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

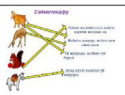
ҚАЗАҚ ТІЛІ ПӘНІ: СҰРАУЛЫ СӨЙЛЕМ МЕКТЕПТЕГІ ТӘРТІП ЕРЕЖЕЛЕРІН ҚАРАСТЫРАМЫН

Бекенбаева Лаура Байсалбаевна
Жаңажол жалпы Білім беретін орта мектепбінің бастауыш сынып мұғалімі

Білім беру ұйымының атауы	Жаңажол ЖББОМ		
Пәні:	**Қазақ тілі**		
Бөлім:	Менің мектебім		
Педагогтің аты-жөні:	Бекенбаева Лаура Байсалбаевна		
Күні:	20.11.2024ж		
Сынып:	2 « Ә »	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:
Сабақтың тақырыбы:	**46-сабақ. Сұраулы сөйлем Мектептегі тәртіп ережелерін қарастырамын 37 – 41- жаттығулар.**		
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаты:	2.3.7.1 сөйлем түрлерінің айтылу мақсатына сәйкес тыныс белгілерін (нүкте, сұрақ белгісі, леп белгісі) қолдану; 2.1.3.1 күнделікті өмірде кездесетін жағдаяттарға байланысты сөйлеу мәдениетін сақтап, диалогке қатысу; 2.2.3.1 мәтін мазмұнын анықтауға бағытталған сұрақтар құрастыру және жауап беру		
Сабақтың мақсаты/Бағалау критерийлері	-сөйлем түрлерін анықтауды үйренеді		
Ойлау дағдыларының деңгейі	Білу және түсіну. Қолдану.		
Құндылықтар	ӘДІЛДІК ЖӘНЕ ЖАУАПКЕРШІЛІК Адамның қоғамдағы құқықтары мен жауапкершілігі туралы алғашқы көзқарастың болуы		
Сабақтың барысы			

Сабақтың кезеңі// уақыты	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы **3 минут**	**I.Ұйымдастыру кезеңі:** **1.**Сәлемдесу. **2.**Оқушыларды түгендеу Сәлемдесу түрлері. Ережені сұрау. **Жаңа сабақтың тақырыбымен мақсатын таныстыру.**	Оқушылар кубикті лақтыру арқылы суретке қарап ширату жаттығуын жасайды.	**Ауызша мадақтау жүреді** 	
Өткенді пысықтау **5 минут**	Сұраулы сөйлем Мектептегі тәртіп ережелерін қарастырамын 37 – 41- жаттығулар -сөйлем түрлерін анықтауды үйренесің **Оқулықпен жұмыс. ҰЖ.ФС-тапсырма.** **38-жаттығу. «Тізбектелген вагон» әдісі.** Билет алып вагонға міну. Ақтелпек кемпірқосақтың суретін салғысы келді. Ол дереу ақ қағаз бен бояу қарындаштарын алып, сурет салуға кірісті.	Вагонда жасырылған сөйлемдерді оқиды.	**Дескриптор** - мәтінді оқиды. -мәтінді көшіріп жазады. **«Домбыра»** әдісі арқылы өзін-өзі бағалау. **2-балл**	

Тақырыпты ашу **3 минут**	Кенет: - Осындай кемпірқосақ бола ма екен? – деген біреудің дауысы естілді. Ақтелпек бұрылып қарап еді, ешкім көзіне көрінбеді. Ал қабырғаға күн сәулесі түсіп тұр екен. - Амансың ба, балақай? Бұл менмін, Күн сәулесімін, сенімен сөйлесіп тұрған. Сен кемпірқосақты дұрыс бояған жоқсың. - Қалай бояу керек екенін сен қайдан білесің? - Себебі кемпірқосақты жасайтын менмін. - Сонда калай? Сен аксын, ол болса түрлі түсті ғой. - Мен әншейін сырт көзге ғана ақ болып көрінемін. Ал шын мәнінде, менің бойымда бірнеше түс бар: қызыл, қызыл сары, жасыл, көк, көгілдір және күлгін.	Оқушылар сұрақтарға жауап береді.	**Дескриптор** - мәтінді бөліктерге бөліп оқиды. -негізгі ойды анықтайды. қарамен жазылған сөйлемнің түрін анықтайды. **«Домбыра»** әдісі арқылы өзін-өзі бағалау.**2-балл**	
Оқылым **10 минут**	* Мәтіндегі сөйлемдердің тыныс белгісіне назар аудар. Хабарлы сөйлем мен сұраулы сөйлемнің оқылу ырғағын салыстыр. •Мәтіндегі сұраулы сөйлемдерді теріп жаз. Мәтіндегі сөйлемдердің тыныс белгісіне назар аудар. Хабарлы сөйлем мен сұраулы сөйлемнің оқылу ырғағын салыстыр. Мәтіндегі сұраулы сөйлемдерді теріп жаз. ЖИ **Есте сақта!** Жауап алу мақсатында айтылған сөйлемді **сұраулы сөйлем** дейді. Сұраулы сөйлемнің соңына сұрау белгісі (?) қойылады.**Мысалы:** Сенің досың кім?	1.Екінші сыныпта оқимын. 2.Сағат 13:45-де басталады. 3.Үйге барып демаламын,тамақтанамын,сабақ оқимын. Сергіту сәтін жасайды. Толқын кітапханадан кітап алды ма?. Ол көп оқиды ма? Әжесіне ертегі оқып береді ме?	**Дескриптор** - төмендегі сұрақтар бойынша парталасымен диалог құрастырады. **«Домбыра»** әдісі арқылы өзін-өзі бағалау. **2-балл**	Оқулық
5 минут	**39-жаттығу. Жұптық жұмыс. «Телефон» әдісі** Төмендегі сұрақтар бойынша парталасыңмен диалог құрастыр. 1. Нешінші сыныпта оқисың? 2. Сабақтарың сағат нешеде басталады? 3. Сабақтан кейін не істейсің?	Асқар сабақ оқып отыр ма? Жасыл жейдедегі баланың қолында не бар?		
Сергіту сәті **2 минут**	**«Кім шапшаң »** әдісі арқылы әуенмен сергіту сәтін			

5 минут **Сабақты қорыту 10 минут** **Кері байланыс 2 минут**	жасау. **Стакандармен сөйлем түрлерін ажырату.** **40-жаттығу. «Сиқырлы орындық» Саралау тапсырмасы. Жеке жұмыс.** Хабарлы сөйлемдерді сұраулы сөйлемдерге айналдырып жаз. Толқын кітапханадан кітап алды. Ол көп оқиды. Әжесіне ертегі оқып береді. **Қорытындылау**. **«Сәйкестендіру» әдісі** Сұраулы сөйлемдерді аяқта. Басталған сұраулы сөйлемдерді тиісті сөздермен аяқта: 1. Сен мектепке не үшін ...? 2. Әкең жұмыстан қашан ...? 3. Бүгін ауа райы қандай ...? 4. Балалар қайда ...? **«Венн диаграммасы» әдісі** Хабарлы сөйлем мен сұраулы сөйлемді салыстырады. **«Керуен әдісі» әдісі арқылы кері байланыс.** 1.Бүгінгі сабақтан не білдің? 2.Қай тапсырма қиындық тудырды? 3.Не қызықты болды **Үйге.38-жаттығу.** Мәтінді түсініп оқы.	Оқушылар сұраулы сөйлемді аяқтайды. Кері байланыс жасайды	**Дескриптор** - хабарлы сөйлемдерді сұраулы сөйлемдерге айналдырып жазады. **«Домбыра»** әдісі арқылы өзін-өзі бағалау. **1-балл** **Дескриптор** - суреттер бойынша бір-біріне сұрақ қоды. **«Домбыра»** әдісі арқылы өзін-өзі бағалау. **1-балл** «Керуен» әдісі үй тапсырмасын орындайды.	

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ТОТЫҒУ-ТОТЫҚСЫЗДАНУ РЕАКЦИЯЛАРЫ

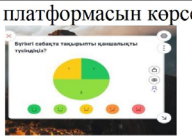
Даулетова Ляззат Бахытжанқызы
Хромтау қаласы
№7 Хромтау мектеп-гимназиясы
(мектеп жанындағы
интернатымен) ҚММ-нің химия пәні мұғалімі

Мектеп	№7Хромтау мектеп-гимназиясы (мектеп жанындағы интернатымен) ҚММ			
Бөлім	9.2 А Тотығу-тотықсыздану реакциялары			
Педагогтың аты-жөні	Даулетова Ляззат Бахытжанқызы			
Күні:				
Сынып: 9	Қатысушылар саны:	Қатыспағандар саны:		
Сабақтың тақырыбы	Тотығу дәрежесі. Тотығу және тотықсыздану			
ОБ сәйкес оқыту мақсаттары	9.2.2.3 тотығу дәрежесін табудың ережесін білу және қолдану; 9.2.2.4 тотығу және тотықсыздану үдерістері бір-бірімен байланысты екенін және бір мезгілде жүретіндігін түсіну;			
Сабақтың мақсаты	➢ Қосылыстардағы элементтердің тотығу дәрежесін табады; ➢ Тотығу және тотықсыздану үдерістерін ажыратады;			
Сабақтың барысы				
Сабақтың кезеңі/уақыты	Педагогтың іс-әрекеті	Оқушыныңіс-әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Ұйымдастыру бөлімі 5 минут	1)Мұғалім оқушылармен амандасады. Оқушыларды түгендейді. 2) Өткенді қайталау мақсатында **«Миға шабуыл»** әдісі бойынша **Flippitity.net** платформасы арқылы таңдалған оқушыларға лездік сұрақтарды қояды: 1.Қайтымды процесс деген не? 2.Қайтымсыз процесс деген не? 3. Химиялық тепе-теңдіктің ығысуына қандай факторлар әсер етеді? 4. Концентрацияның әсерінен реакцияның жылдамдығы қалай өзгереді? 5. Химиялық тепе-теңдіктің ығысуына өршіткі қалай әсер етеді? 3) Жаңа сабақ тақырыбын ашу мақсатында оқушыларға интербелсенді тақтадан сурет	Амандасады. Кезекші сабақта бар/жоқ оқушыларды айтады. Қойылған сұрақтарға шапшаң жауап береді Тақта көрсетілген сурет бойынша жаңа сабақтың	Өзін-өзі бағалайды	https://flippity.net/rp.php?c=%D0%69%D1%80%D1%83%D0%B6%D0%BD%D0%B5%D0%B9%D1%82%D0%B5%D0%BA%D0%BD%D2%B1%D1%80%D0%69%D0%BB%D0%B4%D0%B0%D0%69%D0%BD%D0%B1%D0%BE%D0%BB%D0%B0%D1%82%D0%94%D0%BB%D1%8C%D0%BB%D0%B1%D0%69%D2%B1%D1%80%D2%69%D0%BB%D1%81%D0%B0%D0%A2%D0%BE%D0%BB%D1%80%D0%B8%D1%81%E+Random%20Name%20Picker

	шығарады. Тақырып анықталған соң оқу мақсатымен таныстырады. Оқушылармен бірлесе отырып сабақ мақсатын айқындайды. **Flippitity.net** программасы арқылы оқушыларды 3 топқа бөледі. ***I-топ:*** тотығу ***II-топ:*** тотықсыздану ***III-топ:*** тотығу дәрежесі	тақырыбын анықтайды.Сабақ мақсатын айқындауда өз ойларымен бөліседі. Сабақ тақырыбын дәптерге жазады. Платформа арқылы 3 топқа бөлінеді.		 [illegible]
Негізгі бөлім 35 мин	Жаңа материалды меңгерту. 1)Оқушыларға «Тотығу дәрежесі» тақырыбы бойынша бейнероликті көрсетеді. 2)Көрсетілген бейнеролик бойынша топтарға төмендегідей сұрақтар қояды: І-топ: тотығу дәрежесін қалай анықтайды? ІІ-топ: тотығу үдерісі қалай жүреді? ІІІ-топ: тотықсыздану үдерісі қалай жүреді? *«Түртіп алу» әдісі* бойынша оқулықтан керекті анықтамалар мен теңдеулерді дәптерге жазып алуды ұсынады. ***Тапсырмалар*** **1-Тапсырма**(жеке жұмыс) Тақырып бойынша жеке орындауға тапсырма берілген қима қағаздарды оқушыларға таратады. Тапсырманың орындалуын түсіндіреді. Уақыт аяқталған соң дұрыс жауаптарын тақтаға шығарады.	Әр топ берілген сұрақтарға жауап береді. Оқулықты пайдалана отырып тақырып бойынша керекті анықтамаларды жазып алады. Оқушылар тапсырманы дәптерге орындайды. Берілген қосылыстардың құрамындағы элементтердің тотығу дәрежелерін анықтап жазады.	Тақтада көрсетілген жауаптар бойынша «жұлдызшалар» арқылы	https://www.youtube.com/watch?v=Sg7RTedyvRg&pp=ygUd0YLQvtGC0YvSk9GDINC005nRgNC10LbQtdGB0ZY%3D Қима қағаздар

	Тапсырма 1 *(ЕБҚ оқушыға арналған)* ЕБҚ оқушысына қосылыс пен оның тотығу дәрежесін сәйкестендіру үшін жеке орындауға берілген тапсырманы (қима қағаз) ұсынады.	Тапсырмада берілген қосылыстар мен тотығу дәрежелерін сәйкестендіруді дәптерге орындайды.	өзін-өзі бағалайды	
	Тапсырма 2(топтық тапсырма) Тотығу және тотықсыздану процесстерін ажырату мақсатында *«Колесо фортуны»* платформасы арқылы 3 топқа реакция теңдеулерін бөліп береді. Әр топтың жұмысын бақылайды. Дұрыс жауаптарын тақтадан көрсетеді.	Әр топ берілген теңдеулердегі қосылыстардың құрамындағы элементтердің тотығу дәрежелерін тауып, тотығу және тотықсыздану үдерістерін анықтайды. Топтар жұмыстарымен өзара алмасып тексереді.	Топтар бірін-бірі бағалайды	https://ru.piliapp.com/random/wheel/
	Тапсырма 3*(жеке тапсырма)* Оқушыларға функционалдық сауаттылыққа арналған тапсырманы интербелсенді тақтадан көрсетеді. Plickers картасын таратады. Жауаптарын Plickers программасы арқылы тексереді.	Оқушылар интерактивті тақтада көрсетілген тапсырманы дәптерге орындайды. Тапсырманы аяқтаған соң Plickers картасы арқылы өз жауаптарын тексереді.	«Жұлдызшалар» арқылы өзін-өзі бағалайды.	https://www.plickers.com/library#now-playing https://assets.plickers.com/plickers-cards/PlickersCards_2up.pdf

Қорытынды / «Рефлексия» 5 мин	Сабақты қорытындылау мақсатында оқушыларға тест тапсырмасы мен орындау парақтарын таратады. Жауаптарын «ZipGrade» приложениесы арқылы тексереді. **Тест** 1.Ag_2O қосылысында күміс қандай тотығу дәрежесін көрсетеді? a) +1 b) +2 c) +3 2.H_3PO_4 құрамындағы фосфордың тотығу дәрежесін тап: a) +4 b) +5 c) +6 3.Ең жоғары тотығу дәрежесін көрсететін азот қосылысы: a) NO b) N_2O c) N_2O_5 4. Тотығу процесін көрсетіңіз a) $Cu^{+2} \rightarrow Cu^0$ b) $Fe^0 \rightarrow Fe^{+2}$ c) $C^{+2} \rightarrow C^{+4}$ 5.Мына қосылыстың құрамындағы оттектің тотығу дәрежесі қанша: H_2O_2 a) 0 b) -1 c) -2 *Рефлексия* Тақтаға https://classroomscreen.com/	Жаңа тақырып бойынша берілген тест тапсырмасын орындайды.	Мұғалім бағалайды	ZipGrade https://classroomscreen.com/ap

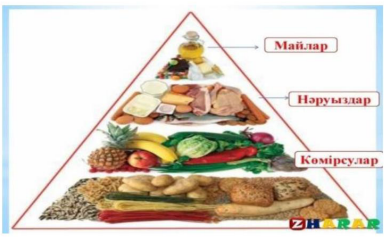
	платформасын көрсетеді. **Үй тапсырмасы:** §19-§20 «Тотығу дәрежесі. Тотығу-тотықсыздану реакциялары» тақырыптарды оқу. №8 тапсырманы орындау.	Оқушы тақырыпты қаншалықты түсінгендігі бойынша смайликтердің бірін таңдайды.		p/screen/w/a9fb59aa-5471-4259-9a80-ebb0cdefb34e/g/c9f84246-654b-42e2-ab85-b4cefd9522c8/s/07799623-d85f-4e1b-baa7-9d3fa354d2ff

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

АЗЫҚ-ТҮЛІКТЕРДЕГІ ОРГАНИКАЛЫҚ ЗАТТАР: НӘРУЫЗДАР,КӨМІРСУЛАР,МАЙЛАР. ЗЕРТХАНАЛЫҚ ЖҰМЫС: АЗЫҚ-ТҮЛІКТЕРДЕГІ ОРГАНИКАЛЫҚ ЗАТТАРДЫҢ БОЛУЫН АНЫҚТАУ

Оразбаева Жансауле Мирамбайқызы
«І.Үргенішбаев атындағы ЖОББМ» КММ-де
биология пәнінің мұғалімі

Педагогтің аты жөні	Оразбаева Ж:			
Күні:	14.10.2024ж			
Сынып:	7 «Б»			
Сабақтың тақырыбы:	**Азық-түліктердегі органикалық заттар: Нәруыздар,көмірсулар,майлар. Зертханалық жұмыс: Азық-түліктердегі органикалық заттардың болуын анықтау.**			
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	7.4.1.3. Азық-түліктердегі органикалық заттардың болуын дәлелдеу.			
Сабақтың мақсаты:	Органикалық заттардың маңызын біледі. Азық-түліктердегі органикалызаттардың барын білу. Зертхана нәтижесінде органикалық заттарды анықтау.			
Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы Сабақтың ортасы	Оқушылардың қызығушылығын ояту. Сынықты топқа бөледі. Үй тапсырмасын спысықтайды. Оқушыларға тапсырма береді.	Ұйымдастыру Оқушылармен амандасу және назарларын сабаққа аудару. Оқушыларға азық-түліктер таратылып беріледі да құрамы бойынша 4 топқа топтастырылу сұралады. 1-Нәруыздар 2-Көмірсулар 3-Майлар 4-Нуклеин қышқылдары «World wall» әдісі арқылы үй тапсырмасын сұрау. Топқа бөлінгеннен кейін ағза құрамына кіретін заттар органикалық және бейорганикалық деп бөлінеттінін айтып қолдарындағы азық түліктер туралы не білетіндерін,ағза үшін қандай пайдасы бар екенін сұрап жаңа тақырыпты ашу.	Стикерлер Мұғалімнің мадақтауы Сұрақтарға лезде жауап беру Тапсырмаларды уақытымен орындау .	Интернет желісі. Оқулық. Зертханалық құрал жабдықтар. Қауіпсіздік ережесін ескеру.

		Жаңа тақырып: Азық-түліктердегі органикалық заттар: Зертханалық жұмыс: Азық-түліктердегі органикалық заттардың болуын анықтау.әруыздар,көмірсулар,майлар Мәтінмен жұмыс. Тірі ағзалар құрамындағы заттардың екі тобы. Тірі ағзалардағы химиялық үдерістер (процесс) мен құрамбөліктерді (компонент) зерттейтін биохимик-ғалымдар барлық заттарды органикалық және бейорганикалық деп үлкен екі топқа бөледі. Бейорганикалық зат- тар жансыз табиғатта көп мөлшерде кездеседі. Су бейорганикалық заттардың ішінде ең маңызды зат болып табылады. Судан басқа бейорганикалық заттарға оттек, сутек, темір және бір химиялық элементтен тұратын басқа барлық жай заттар жатады. Со- нымен қатар бейорганикалық заттарға тұздар (кальций фосфаты – Са- 2РО3), қышқылдар (азот қышқылы – HNO3, фосфор қышқылы – H3PO4 және т.б.) сияқты күрделі заттар жатады. Органикалық заттар – негізінен тірі ағзаларда түзілетін заттар. Органикалық заттардың сипаттамасы. Органикалық заттарға нәруыздар, майлар, көмірсулар мен нуклеин қышқылдары жатады. Нуклеин қышқылдар (ДНҚ) тұқымқуалаушылықты сақтау үшін қажет. НҚ – нуклеин қышқылы. Көмірсулар немесе қанттар. Атауы айтып тұрғандай олардың дәмі тәтті. Көмірсулар көп мөлшерде жүзім, қауын, қарбыз, өрік, алмұрт, алма сияқты тәтті жемістердің құрамында		Азық түлік туралы қосымша мәлімет

	Қауіпсіздік ережесін ескере отырып оқушыларм ен бірге зертх.жасай ды. Сабақтан зертханада н алған білімдерін бекітеді.	болады. Сонымен, күріш, бидай, сұлы, арпа, жүгері дәндерінде көмірсулар мөлшері көп. Сүт құрамында нәруыздар, майлар мен көмірсулар теңдей, ал су көп мөлшерде болады, сондықтан сүт – сұйық. Нәруыздар – жасушаның негізгі органикалық заттары. Ағзадан суды алып тастағанда нәруыздар орташа 70–80% болады. Бұл басқа органикалық әрі бейорганикалық заттарға қарағанда көп. Көмірсулар сияқты нәруыздардың 1 грамы ыдырағанда 17,6 кДж энергия түзіледі. Бірақ көмірсулар бірінші кезекте энергия берсе, нәруыздар энергия түзеді, одан басқа жасушалар үшін құрылыс материалы болып табыла- ды. Сондықтан олар тірі ағзалар құрамында көп болады. Өсіп жатқан жас ағзаға, спортшыларға, сондай-ақ жүкті әйелдерге нәруыздарға бай тамақ қажет. Зертханалық жұмыс. Азық-түліктердегі органикалық заттардың болуын анықтау. Оқушылар мұғалім дайындаған заттармен азық түлік құрамындағы органикалық заттарды тәжірибе жасап анықтайды. **Бекіту:** «Иә», «жоқ» әдісі бойынша 1.Тірі ағзалар органикалық және бейорганикалық заттардан тұрады.иә 2.Крахмал май тәрізді зат.жоқ 3.Нәруыздар жай бейорганикалық заттар.жоқ 4.Организмге ең көп энергия бөлетін бұл май.Иә		Шикі картоп Ұн Күріш Дәндер Су Йод CuSO4 NaOH Знртханаға қажетті приборлар Перчатка т.б Зертханалық жұмыс дәптерлері

		5.Крахмал бұл көмірсу.Иә 6.Піскен етке сутек асқын тотығын құйса көпіреді.Жоқ 7.Картопқа йод тамызса көгермейді.Жоқ 8.жеміс жидектің құрамы толған нәруыз.жоқ 9.Адам ағзасына май жетіспесе түрлі ауруларға ұшырайды.иә **Дискриптор:** -Азық-түлік құрамындағы органикалық заттармен танысады -Оларды зерттей отырып маңызын біледі -Органикалық заттарды анықтауға тәжірибе жасай отырып зертханалық жұмыс соңында оқушылар азық құрамында болатын органикалық заттарды біледі. **Қорытындысын зертхана дәптерлеріне жазады.**		
Сабақтың соңы	Сабақтың рефлексиясы Оқушылармен бірге күн сәулесін шашқызу.	Рефлексия «Ватсап» әдісі арқылы кері байланыс алу. Стикерге сабақтан алан әсерлерін жазып тақтадағы ватсапқа жабыстырады.	Рефлексия Сабаққа керекті құрал жабдықтар	Ватсап суреті Стикерлер

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

КӨҢІЛДІ ДЕМАЛЫС «ОН ДЕГЕНІМ-ОТАНЫМ»

Мектепова Жайнагул Ермековна
Ақтөбе қаласы
«№50 орта мектебі» КММ
музыка пәнінің мұғалімі

Білім беру ұйымы	«№50 орта мектебі» КММ		
Бөлімі	Менің мектебім		
Педагогтің аты жөні:	Мектепова Жайнагул Ермековна		
Күні:	25.11.2024		
Сынып:	2 «Б»	Қатысқандар саны:	Қатыспағандар саны:
№12.Сабақтың тақырыбы:	Көңілді демалыс «Он дегенім-Отаным»		
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары:	2.1.2.2 - ансамбльде музыкалық аспаптардың көмегімен шығарманы қарапайым ырғақпен сүйемелдеп орындау; 2.1.3.1 - музыкалық шығармадағы негізгі әуенді, музыкалық фраза, музыкалық сөйлемді анықтау;		
Сабақтың мақсаты:	- ансамбльде музыкалық аспаптардың көмегімен шығарманы қарапайым ырғақпен сүйемелдеп орындайды; - музыкалық шығармадағы негізгі әуенді, музыкалық фраза, музыкалық сөйлемді анықтайды.		
Құндылықтар	АР-ҰЯТ: Өзін отбасының, сыныптың, мектептің, қоғамның, Отанның бір мүшесі екенін сезіну		

Сабақтың барысы:

Сабақтың кезеңі (уақыты)	**Педагог әрекеті**	**Оқушының әрекеті**	**Бағалау**	**Ресурс тар**
Сабақтың басы	**Ұйымдастыру кезеңі** **Амандасу.** **Сәлем, сәлем!** **Сәлем қалың қалай** **Жақсы!** **Тамаша!** **Керемет!** Жарайсыңдар, балалар! Жұмбақтар жасыру арқылы топқа аспаптар атауларымен бөлу 1. Ұзын мойын, екі ішек, Қатар-қатар тепкішек. Басып көрсең бір-бірлеп, Үн шығады күмбірлеп.	Бірге Оқушылар қайталап орындайды	Мақтау мадақтау сөздер арқылы	Оқулық слайд аудио Оқулық слайд аудио
Сабақтың ортасы	**Жауабы: Домбыра** **2.** Жеті ішектен жеті түрлі үн шығар, Әуезінен жеті тарау мұң шығар. Ойнап кетсең түрлі-түрлі жыр шығар, Бұл аспап,қай аспап? **(Жетіген)** 3. Ансамбльге сылдырлап, Қоңыраулатып үн қосты, Тыңдаған жан елітіп, Мейірлене үн қосты. **Жауабы: Асатаяқ** 4. Ішекке ысқыш тисе болды, Әлем сырлы әуенге толды. **Жауабы: Қобыз**	Жұмбақтарды жауаптарын тез арада тауып аспаптар атауымен топқа бөлінеді	**Дескриптор: -** Санамақ ойынының шарты мен танысады, бейне жазба көреді	Оқулық слайд аудио

	«Домбыра» тобы «Жетіген» тобы «Қобыз» тобы «Асатаяқ» тобы **2. «Ой қозғау» әдісі арқылы «Көңілді күн» әнін тыңдау** -Ән қандай көңіл күйде орындалды? (мажор, минор) - Әнді тыңдағанда қандай сезім пайда болды? - Демалыс күндері осындай көңіл-күйде боламыз ба? Олай болса бүгінгі сабағымызды көңілді лемалысқа арналады. Ал, ендеше көңіл күйімізді ноталар әнімен көтеріп алайық.	Сұрақтарға жауап береді Әнді бірге орындайды.	сұрақтарға жауап береді. *Тамаша!* *Керемет!*	Оқулық слайд аудио
Сабақтың соңы	«Ноталар әні» -орындау **Топтық жұмыс** **1 тапсырма.** «LearningApps.org» платформасы арқылы сәйкестендіру 1.Көркемдеуші құралдарға не жатады? 2.Күй дегеніміз не? 3.Күйші деп кімді айтады? 4.Үлгілі тәртіпті бала туралы айтылған ән? 5. Өнерлі отбасы туралы ән? 6. Нәрестеге арналған ән? 7. Санмен байланыстырып айтылатын ән ? **2 тапсырма**. «Санамақ жарысы» (музыкалық ойын) Кім қандай санамақ біледі? (оқушылардың жауаптары тыңдалады) Қай топ көп санамақ айтса сол топ жеңімпаз болады. Ойынның шарты: оқушылардан санамақ туралы сұрау. **3-тапсырма. Тыңдау. Ән орындау** **«Он дегенім Отаным»** Он дегенім Отаным, Тоғыз деген топырағым, Сегіз сеңгір тауым, Жеті жасыл бауларым, Алты алтын Күн төккен нұр, Бес бұлағым мөп мөлдір, Төрт туған ел дәулетті, Үш үйлерім сәулетті, Екі ата анам өбекті, Бір бақытты бөбектер. **Сұрақтарға жауап беріңдер:** - *Ән шығарманың екпінін, сипатын анықта. (орташа)* - *Ән шығарманың динамикасын анықта? (форте, қатты)*	сұрақтарға жауап береді. Шығармашылықпен жұмыс жасайды, дәптермен жұмыс . Әр топ білетін санамақтарын айтады. Талап бойынша олар санамақты әнімен орындауы тиіс.Қай топ неғұрлым көп санамақ дайындалса, сол топ жеңеді.	**Дескриптор:** «LearningApps.org» платформасы арқылы сәйкестендіреді - сұрақтарға жауап береді. *Тамаша!* *Керемет!* *Жарайсың!* **Дескриптор:** - Әннің мақа мын бұзбай үйренеді, әнді жаттайды; сұ	Слайд Learning Apps.org» платформа сы Слайд Үнтаспа, баян аспабы

	- Шығарманың мазмұнына, сипатына және көңіл-күйіне екпін қалай әсер етеді? (Ән салтанатты түрде марш екпінімен орындалады) **<u>4-тапсырма.</u> Музыка шығару және таныстырылым.** **«Мектептегі бір күнім»** ойыны Ойынның шарты:Тобыңның атына сәйкес музыкалық композиция шығар. **<u>5. Сергіту сәті.</u>** «Қосалқа» күйіне ырғақтық жаттығу жасау. **Құндылықтар: «Бір ауыз сөз» әдісі арқылы.** АР-ҰЯТ: Өзін отбасының, сыныптың, мектептің, қоғамның, Отанның бір мүшесі екенін сезіну *дегенді қалай түсінесіңдер?* **Кері байланыс** Егер саған ұнаса... * Егер саған ұнаса... саусағыңды сыртылдат * - Егер саған ұнаса... аяғыңды топылдат. * - Егер саған ұнаса, шапалақта жарыса * - Егер саған ұнаса... Айтайықшы тамаша! **Рефлексия: «Микрофон» әдісі** -Не ұқтым? - Бүгін мен не көрдім? -Не естідім? - Не айтылды?	Тобының атына сәйкес музыкалық композиция шығарады Көңілді стакандар арқылы ырғақтық жаттығу жасайды Кері байланыс береді. Рефлексия «Микрофон» әдісі арқылы сабақтан алған әсерлерімен бөліседі	рақтарға жауап береді. *Тамаша!* *Керемет!* *Жарайсың!* **Дескриптор:** музыкаларды тыңдайды, -ойынның шартымен танысады, жұмыс жасап сұрақтарға жауап береді. *Тамаша!* *Керемет*	Көңілді стакандар Кері бай ланыс тақтай шасы Рефлексия Микро фон

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

КОМПЛЕКС ТВОРЧЕСКИХ ЗАДАНИЙ ИСПОЛЬЗУЕМЫХ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ

Махмудова Малика Абдукаримовна
учитель начальных классов ОСШ имени
Д.Конаева село Аксукент
Сайрамского района Туркестанской области

Для того чтобы быть востребованным в современном обществе, необходимо вносить в него новое своей деятельностью, т.е. быть «незаменимым». А для этого, деятельность должна носить творческий характер. Актуальность выбранной темы заключается в том, что модель современного выпускника школы строится на принципах самостоятельности, способности логически и творчески мыслить. Всё это формируется на начальных ступенях школьного образования. Задания творческого характера можно использовать на всех уроках математики. Главная цель развития творческих способностей - воспитание подлинно творческой свободной личности. Для решения этой цели определены следующие задачи:

- формировать у детей способности самостоятельно мыслить, добывать и применять знания;
- развивать познавательную, исследовательскую и творческую деятельность;
- находить нестандартные решения любых возникающих проблем.

Надо отметить, что современные образовательные программы для младших школьников подразумевают решение задач развития творческих способностей ребенка в учебной деятельности. Безусловно, каждый урок начинаю такими словами: «Улыбнитесь друг другу» или «Желаю вам приятного учебного дня», «Разрешите мне на вас полюбоваться», «Подарите друг другу улыбки и хорошее настроение и т.д. В каждый урок пытаюсь внести что-то новое, занимательное. Для развития творческого мышления и воображения учащихся предлагаю такие виды работ : Геометрические ребусы, кроссворды на различные темы, графические диктанты, игры «Верю — не верю». Развитие психологических механизмов как основы развития творческих способностей (памяти, внимания, воображения, наблюдательности). Игра «Внимание» или, например, такие задания:

- Сколько на рисунке треугольников? (других геометрических фигур?).
- Чем отличаются картинки?
- Раскрась участки, на которых ты встретишь такие фигуры (даются образцы различных фигур и большой рисунок, который составляют эти фигуры).
- Продолжи линию.
- Дорисуй рисунки, чтобы они были одинаковыми и т.д.

Для развития воображения:

- Нарисуй что хочешь. Составь геометрическое описание своего рисунка.
- Надень волшебные очки, через которые мы видим всё вокруг нас только в виде треугольников (квадратов и т.д.), нарисуй, что у тебя получилось.
- Дорисуй так, чтобы получился какой-то предмет. Игра «Давай пофантазируем». Даются различные фигуры или несколько фигур.
- Задачи — шутки, задания со спичками (А.Т.Улицкий, Л. А. Улицкий «Игры со спичками).

Решение частично-поисковых задач разного уровня. Здесь детям даются задания, решение которых они находят самостоятельно без участия учителя или при его незначительной помощи, открывают новые для себя знания и способы их добывания. Это задания на выявление закономерностей:

- Раздели фигуры на группы.
- Найди «лишний» рисунок.
- Начерти розовый отрезок длиннее зелёного, зелёный длиннее синего, а коричневый равный розовому отрезку.
- Найди закономерность и нарисуй все следующие многоугольники.
- По какому принципу объединили данные фигуры и др.

Для развития творческих способностей учащихся огромное значение имеют такие частично-поисковые задания, которые содержат несколько вариантов решений.

Решение творческих задач. Такие задания требуют большей или полной самостоятельности и рассчитаны на поисковую деятельность, неординарный, нетрадиционный подход и творческое применение знаний. Примером таких заданий могут быть разнообразные игры на составление фигур-силуэтов по своему замыслу: Монгольская игра «Танграм» (составление прямоугольника из треугольников и четырёхугольников). Решая творческие, нестандартные задания, дети испытывают радость приобщения к творческому

мышлению. Задачи в стихотворной форме. При проведении устного счета включаются упражнения и задачи, составленные в рифмованной форме. Это оживляет работу, вносит элемент занимательности. Задачи такого типа используются при изучении таблиц сложения, вычитания, умножения и деления.

Математические игры. Смоделированы математические построения, отношения, закономерности. Для нахождения ответа (решения), как правило, необходим предварительный анализ условий, правил, содержания игры или задачи. По ходу решения требуется применение математических методов и умозаключений или аналогичных им.

Задачи в занимательной форме. Активизируют умственную деятельность, заинтересовывать математическим материалом, увлекать и развлекать детей, развивать ум, расширять, углублять математические представления, закреплять полученные знания и умения, упражнять в применении их в других видах деятельности, новой обстановке. Главное в том, что дети учатся анализировать условие задачи, рассуждать, привыкают отвечать не учителю, а классу, выражая своё мнение: «Я думаю», «Я хочу добавить», «Я не согласен с ним». Умение ставить вопросы, побуждает детей использовать знания в новой ситуации. Работая в школе, я пришла к выводу, что наиболее эффективными средствами включения ребёнка в процесс творчества на уроке является игровая деятельность, создание положительных эмоциональных ситуаций. Применение творческих заданий на уроках математики способствует формированию убеждённости учащихся в том, что они не только успешно усваивают теоретический курс математики, но и сами создают нечто новое. Сама новизна предлагаемой умственной работы требует интуиции, своеобразной умственной инициативы. Ребёнку предстоит открыть много неизвестного, искать оригинальные, нестандартные решения в различных видах деятельности. Думаю, что такой деятельностью является познавательная творческая деятельность. Потому что в её основе лежит реализация и развитие познавательных интересов ребёнка. Я считаю, что каждый творчески работающий учитель добивается этого, используя свои приёмы развития творческих способностей познавательных интересов. И что у каждого учителя есть возможность дойти до сердца каждого ученика и попытаться раскрыть его творческие способности.

Творческие задачи - это такие задачи, для решения которых, как правило, не требуется выполнение вычислений, а используются лишь логические рассуждения.

- задачи на переливание;
- задачи на взвешивание;
- задачи на переправы;
- задачи на разъезды;
- задачи на дележи;
- задачи на соответствие и порядок;
- истинностные задачи;
- задачи на распиливание, разрезание;
- задачи на принцип Дирихле.

2. Геометрические задачи - геометрические головоломки, геометрия в пространстве, геометрия на клетчатой бумаге.

3. Нестандартные арифметические задачи – это текстовые задачи, в которых требуется найти значение некоторой величины с помощью арифметических действий над числами и для которых в курсе математики начальной школы нет общих правил и положений, определяющих решение.

4. Комбинаторные задачи - это задачи, требующие осуществления перебора всех возможных вариантов или подсчета их числа.

5. Простейшие задачи вероятностного содержания. Это задачи на классификацию событий, задачи об исходах в испытаниях.

Приведу примеры нестандартных задач, геометрических, комбинаторных и др., ответ на которые необходимо логически обосновать:

Задачи практической направленности (их мы встречаем в ВПР)

Нестандартные задачи призваны пробудить у учащихся интерес к математике. А заинтересованный занимательными задачами ученик начинает увлекаться математикой и переносит интерес к ней и на скучные разделы, неизбежные в каждом предмете. В конечном счете, это способствует быстроте и глубине усвоения, прочности знаний.

Вклад математики в развитие компонентов функциональной грамотности младшего школьника очень велик. Она влияет на информационную, читательскую, социальную функциональную грамотность, информацию общекультурной направленности. Знания математики используются на уроках технологии, окружающего мира.

Примеры заданий по математической грамотности

Примером задания по математической грамотности для младших школьников на математическую грамотность можно считать задачу про вертлявую девочку, которая по пути на экскурсию хочет посчитать своих выстроившихся парами одноклассников. Сзади четыре пары, впереди – три, и нужно еще не забыть про себя и подружку. Каждый ребенок попадал в похожую ситуацию, поэтому точно знает, о чем речь. Другое задание по математической грамотности – вычислить, на каком этаже находится квартира №125, если в доме всего 5 подъездов и 200 квартир? Так что если ребенок забудет, на каком этаже живет его друг или бабушка, математика поможет.

Список литературы:

1. Крылова О.В. Функциональная грамотность школьников: что это и как ее развивать: https://school.kontur.ru/publications/2374. Алматы 2022г.
2. Былевская В.Н. Развитие творческих возможностей младших школьников. «Начальная школа», №5-2020г.
3. Большакова Л.А. Развитие творчества младшего школьника. «Завуч начальной школы», №2-2012г.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ЭФФЕКТИВНОСТЬ ПРИМЕНЕНИЯ УСТНОГО СЧЁТА НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ

Баймуханова Индира Кошкенгалиевна
учитель математики
КГУ "Средняя
общеобразовательная школа №10"
ГУ «Отдел образования города
Семей области Абай»

Введение. Применение устного счета на уроках математики играет ключевую роль в формировании математической грамотности учащихся. Это не только развивает их вычислительные навыки, но и способствует общему развитию логического мышления и уверенности в себе. Таким образом, устные упражнения являются неотъемлемой частью учебного процесса, способствуя всестороннему развитию учащихся и подготовке их к более сложным математическим задачам. Вот несколько ключевых аспектов их значения:

Развитие быстроты и точности: Устные задания помогают учащимся научиться быстро и точно выполнять математические операции, что является основой для более сложных вычислений.

Формирование уверенности: Регулярная практика устного счета способствует повышению уверенности учащихся в своих силах, что положительно сказывается на их общей мотивации к изучению математики.

Улучшение памяти: Устные упражнения требуют от учеников запоминания и быстрого воспроизведения информации, что способствует развитию памяти и концентрации.

Активизация мышления: Устные задания стимулируют учащихся к активному мышлению, анализу и синтезу информации, что развивает их критическое мышление.

Интеграция знаний: Устные упражнения позволяют учащимся применять знания из разных тем и разделов математики, что способствует лучшему пониманию предмета в целом.

Социальное взаимодействие: Устные задания могут быть организованы в форме игры или соревнования, что способствует развитию коммуникативных навыков и командного духа среди учащихся.

Цели:

- Исследовать влияние устного счета на развитие математических навыков учащихся. Определить, как устный счет способствует улучшению арифметических навыков и общей математической грамотности.
- Выявить методы и приемы, способствующие эффективному обучению устному счету. Рассмотреть различные подходы к обучению устному счету и их влияние на успеваемость.
- Оценить роль устного счета в формировании логического мышления и аналитических способностей. Проанализировать, как устный счет помогает развивать критическое мышление и решение задач.

Задачи:

- Собрать и проанализировать данные о текущих методах преподавания устного счета.
- Изучить научные исследования и литературу по теме устного счета.
- Создать практические советы и методические рекомендации для эффективного использования устного счета на уроках.
- Сформулировать выводы на основе проведенного исследования и предложить пути улучшения учебного процесса.

Основная часть. Одним из эффективных способов развития устного счёта является регулярная практика. Важно стимулировать интерес учеников к математике и создавать атмосферу, где каждый ученик чувствует себя уверенно и может достичь успеха в освоении нового материала. Для эффективного развития устного счёта необходимо применение различных методик и подходов на уроках математики. Хочу остановиться на некоторых методах, часто применяемых мною на уроках.

- Повторение и закрепление. Регулярное повторение таблицы умножения и основных арифметических действий помогают успешному учебному процессу.
- Математические диктанты. Учитель зачитывает примеры, ученики быстро их решают и записывают ответы. Такого рода задания развивают скорость мышления и реакции.
- Работа в парах или группах. Взаимопроверка решений и объяснение своего решения помогает обмену опытом и улучшению

понимания материала.

- Фронтальные устные упражнения. Учитель задаёт вопросы всему классу, ученики поднимают руки, чтобы ответить, что помогает развивать уверенность в своих математических способностях.
- Математическая цепочка. Один ученик решает задачу и говорит ответ. Следующий ученик использует этот ответ как начало для следующей задачи или примера.
- Применение игровых технологий и искусственного интеллекта.

Платформы Educaplay, Umaigra, Plickers, Gimkit, Word-wall.

Использование данных методик на уроках математики помогают детям развивать навыки устного счёта и эффективны для применения в учебном процессе.

При применении устного счёта учитель может столкнуться и с рядом трудностей:

- Стресс и тревога: Учащиеся могут испытывать давление, когда им нужно быстро отвечать на вопросы, что может привести к ошибкам.
- Недостаток времени: Ограниченное время на выполнение задач может затруднить решение, особенно для учеников, которые медленнее обрабатывают информацию.
- Непонимание материала: Если ученики не усвоили базовые концепции, они могут испытывать трудности с более сложными задачами.
- Разные уровни подготовки: В классе могут быть ученики с разными уровнями знаний, что затрудняет проведение урока для всех.
- Отсутствие практики: Учащиеся, которые не практикуются в устном счете, могут не чувствовать себя уверенно и, как следствие, допускать ошибки.
- Проблемы с концентрацией: Учащиеся могут отвлекаться, что влияет на их способность сосредоточиться на задаче.
- Неравномерное участие: Некоторые ученики могут быть более активными, в то время как другие могут оставаться в тени, что может привести к недостатку вовлеченности.
- Ошибки в устной речи: Учащиеся могут неправильно интерпретировать вопросы или давать неточные ответы из-за нечеткой формулировки.
- Сложности с запоминанием: Устный счет требует хорошей памяти, и некоторые ученики могут испытывать трудности с запоминанием чисел и операций.
- Отсутствие визуальных подсказок: Устный счет не предоставляет визуальных материалов, что может затруднить понимание для некоторых учеников.

Эти проблемы могут быть решены с помощью различных методов, таких как использование игр, групповых заданий и дополнительных материалов для практик. Задания устного счёта необходимо регулярно включать в уроки, чтобы ученики могли практиковаться и улучшать свои навыки. Создавайте поддерживающую атмосферу, где ошибки воспринимаются как часть обучения. Поощряйте учеников делиться своими мыслями и подходами, даже если они не уверены в ответе. Это поможет им развить уверенность перед выступлением перед классом. Такие подходы могут помочь создать более продуктивную и комфортную среду для устного счета на уроках математики.

Заключение. Устный счет — это важный аспект математического образования, который играет ключевую роль в развитии математических навыков учащихся. Он включает в себя выполнение арифметических операций без использования письменных расчетов, что способствует формированию быстроты и точности мышления.

1. Развитие вычислительных навыков

Устный счет помогает учащимся развивать базовые вычислительные навыки. Регулярные тренировки в устном счете способствуют улучшению памяти, концентрации и способности к быстрому анализу чисел. Это особенно важно в современном мире, где скорость обработки информации имеет большое значение.

2. Формирование логического мышления

Устный счет требует от учащихся не только механического запоминания, но и применения логических операций. Решая задачи устно, ученики учатся находить различные способы решения, что развивает их критическое мышление и креативность.

3. Подготовка к более сложным задачам

Устный счет служит основой для более сложных математических понятий. Он помогает учащимся лучше понимать связи между числами и операциями, что в дальнейшем облегчает изучение алгебры, геометрии и других разделов математики.

4. Повышение уверенности в себе

Успешное выполнение устных упражнений способствует повышению уверенности учащихся в своих силах. Когда ученики видят, что могут быстро и правильно решать задачи, это мотивирует их к дальнейшему изучению математики и улучшению своих навыков.

5. Интеграция с другими предметами

Устный счет также может быть интегрирован с другими предметами, такими как физика, экономика и даже искусство. Например, при изучении графиков и диаграмм учащиеся могут использовать навыки устного счета для быстрого анализа данных.

Таким образом, устный счет является неотъемлемой частью математического образования. Он развивает важные навыки, которые будут полезны учащимся не только в учебе, но и в повседневной жизни. Важно, чтобы учителя математики уделяли должное внимание устным упражнениям, внедряя их в учебный процесс и создавая интересные и разнообразные задания для своих учеников.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

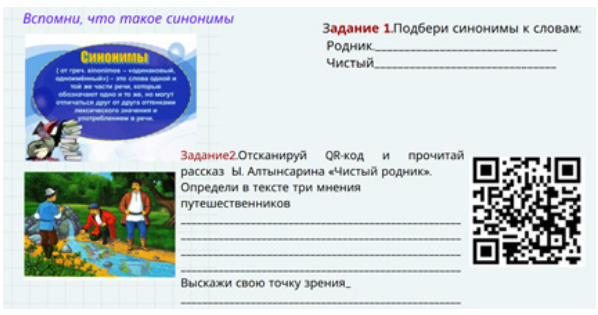
МИР СЛОВ: ИЗУЧАЕМ ЛЕКСИКУ

Жоламанова Роза Жумабековна
учитель русского языка и литературы
КГУ «Камыстинская общеобразовательная школа № 1
отдела образования Камыстинского района»
Управления образования акимата Костанайской области

Изучение русского языка – это активный процесс, стимулирующий самостоятельную исследовательскую деятельность школьников, формирующий способности анализировать, сравнивать и делать выводы, развивающий творческие и речевые навыки. Изучение лексики является неотъемлемой частью языкового образования, способствуя формированию коммуникативной компетенции и эффективному владению языком. Освоение богатого лексического запаса позволяет учащимся точно и выразительно выражать свои мысли, правильно воспринимать и интерпретировать тексты разной тематики. Нами разработано практическое пособие для учителей русского языка «Лексика на уроках русского языка в 5-6 классах» по работе с дидактическим материалом как комплексная методическая помощь учителям русского языка, работающих в 5-6 -х классах. Изучение лексики русского языка представляет собой сложный и многогранный процесс, направленный на формирование лексических компетенций у учащихся. В этот период обучения активно развивается способность к правильному и выразительному использованию слов и словосочетаний в речи, а также к пониманию широкого спектра текстов разной тематики. Делается упор на понимание, применение лексических единиц в прочитанном тексте, соблюдение лексических норм при изучении разделов учебной программы за 5 класс «Жизненные ценности», «Мир профессий. Мир фантазий»; за 6 класс «Структура семьи и семейные ценности», «Выдающиеся личности народа Казахстана», «Спорт и диета», «Живые организмы: животные». Ставится акцент на работу с текстами казахстанских авторов, что помогает развивать познавательную активность школьников, и вызывает глубокий интерес к национальной литературе.

При изучении раздела: Мир профессий. Художественные тропы.Гипербола в 5 классе учащимся было предложен фрагмент поэмы казахского поэта А.Тажибаева «Толагай , найти гиперболы,объяснить их значение,а затем описать героя. Также учащимся был предложен вопрос для размышления, что способствует развитию у учащихся навыков анализа текста. Использование современных приложений, онлайн-ресурсов позволяет сделать материал более интерактивным и мотивирующим. Виртуальные словари, лексические игры и электронные платформы способствуют более глубокому и запоминающемуся усвоению лексики. Дескрипторы к заданиям и ответы служат для правильного формативного оценивания учащихся. Используем QR-код, в котором размещена необходимая дидактическая информация, оформленная короткими текстами, и сами задания. Практические упражнения строго следуют целям урока, содержат тематические иллюстрации, тексты казахстанских авторов.

Особое внимание уделяем методам активного обучения. Активные методы и приемы обучения такие как: «РАФТ», «ПОПС-формула», Двучастный дневник», «В мире слов», «Тонкие и толстые вопросы», «Анаграмма», «Шарады», «Игра слов», «Создай образ» помогают учащимся работать увлеченно и самостоятельно.Материалы можно использовать разнообразно в зависимости от поставленных учителем целей, возможностей класса и индивидуальных способностей ребенка. Задания разного уровня сложности на знание, понимание, применение,оценкуианализприизучениилексического материала охватывают такие виды речевой деятельности как «Чтение» и «Соблюдение речевых норм» в 5-6 классах, способствующих улучшению восприятия и усвоения языкового материала.

На уроках русского языка эффективным является прием исследования кластер. Это прием позволяет обучающимся графически организовать материал, раскрыть смысл правила, определения, помочь проанализировать литературное произведение. Для обучающихся с ООП в помощь предлагаю шаблоны, позволяющие выполнить работу вместе с остальными. Формировать исследовательские навыки на уроках помогают такой метод критического мышления как Инсерт, когда учащиеся обозначают значками на полях текста, что не знают, что для них является новым и также, о чем хотелось бы узнать больше. Для учащихся с ООП предлагаются в помощь к тексту карточки-помощники со словами: обрати внимание, подчеркни и обозначь предложение. Задания ориентированы для всех обучающихся с учетом индивидуальных особенностей, их можно выполнять индивидуально, в парах или группах, развивая коммуникативные навыки. При формировании исследовательских навыков обучающихся на уроках используем работу с текстом, в ходе которой определяется объект и проблема исследования. Обучение обучающихся с особыми образовательными потребностями в первую очередь направлено на личностное развитие, которое способствует овладению необходимых жизненно важных знаний, умений и навыков, успешной социальной адаптации через коррекционно-развивающее обучение и воспитание.

Упражнения облегчают возможность получения лексических знаний по русскому языку, расширяют детский кругозор, развивают функциональную грамотность, формируют навыки самостоятельной работы и интерес к предмету.

Широко используется материал во внеурочной деятельности, например, работы учащихся: презентации итоговых проектов, исследовательская работа, творческие работы, конкурсы чтецов «Живое слово» по произведениям казахстанских писателей.

Наши ученики становятся призерами и победителями областных конкурсов: в областном конкурсе эссе «Мой независимый Казахстан» - второе место 2021 г., в областном конкурсе эссе «Мои деды ковали победу -второе место (2022 г). Ученица 9 класса, заняла второе место в областном конкурсе эссе «Лишь знание- светоч сердец…» к юбилейной дате Абая Кунанбаева Ею было изучено творчество великого мыслителя Абая.Все это нашло отражение в работе Алины, в котором она очень эмоционально высказала свои мысли Если каждый ученик нашей огромной страны будет прислушиваться к Великим словам Великого поэта, то мы победим зло, страх, неудачи, невежество. Будем принимать умные слова сердцем, всей душой так, словно утоляем ими жажду. Станем держаться подальше от вещей, которые засоряют человеческий ум и заставляют его терять свои ценные свойства.

Разделу «Лексика» принадлежит особая роль в развитии у учащихся чувства языка, в формировании у них умений употреблять слово с учетом его смысловых, стилистических качеств, законов его сочетаемости.

Список литературы:

Типовая учебная программа по учебному предмету «Русский язык для 5-9 классов уровня основного среднего образования (с русским языком обучения)»

Демченко Е.М., «Активные и интерактивные формы и методы обучения», журнал «Вестник науки», 2020 г.

Орешко С.А., «Инновационные педагогические технологии: активные и интерактивные методы обучения». Журнал «Проблемы науки», 2019 г.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ВОСПИТАТЕЛЬНАЯ РАБОТА С ДЕТЬМИ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ

Жумадилов Рафаэль Маратович
Воспитатель
КГУ "Соколовская специальная школа-интернат"

Введение

Воспитательная работа с детьми с особыми образовательными потребностями (ООП) — важная составляющая образовательного процесса. Современные методики направлены на создание комфортных условий для развития каждого ребенка, учитывая его индивидуальные особенности. Целью данного доклада является рассмотрение эффективных методов воспитательной работы с детьми с ООП и анализ их результатов.

Основная часть

1. Особенности воспитательной работы с детьми с ООП

Дети с ООП требуют особого подхода в воспитательной деятельности. Основные принципы работы с ними включают индивидуализацию, интеграцию и использование специальных методов, адаптированных к их возможностям.

2. Методы и технологии

В работе с детьми с ООП используются различные методы, включая:

• Индивидуальный подход – адаптация заданий и программ под возможности ребенка.

• Игровые технологии – включение игровых элементов в обучение и воспитание.

• Арт-терапия – использование творчества (рисование, музыка, лепка) для развития навыков.

• Социальные тренинги – формирование коммуникативных навыков и адаптации в обществе.

3. Примеры конкретных ситуаций

Пример 1: В группе детей с ООП был проведен тренинг на развитие эмоционального интеллекта, где использовались карточки с изображением эмоций. Дети учились распознавать и выражать свои чувства, что помогло им лучше взаимодействовать со сверстниками.

4. Анализ и результаты

Анализ показал, что применение адаптированных методик способствует улучшению коммуникативных навыков, повышению уверенности детей и их социализации в коллективе.

5. Проблемы и трудности

Основные сложности включают нехватку специализированных педагогов и отсутствие адаптированных учебных материалов. Решение заключается в повышении квалификации педагогов и разработке специальных образовательных программ.

Заключение

Воспитательная работа с детьми с ООП требует применения индивидуализированных подходов и современных методик. Использование инновационных технологий, таких как арт-терапия и игровые методы, позволяет достигнуть значительных успехов в развитии детей. Важно продолжать развитие специальных образовательных программ и обмениваться опытом среди педагогов.

Список использованных источников

1. Методические рекомендации по работе с детьми с ООП.

2. Психолого-педагогические исследования в области инклюзивного образования.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

СЫНДАРЛЫ ОҚЫТУДА ОҚУШЫЛАРҒА КЕРІ БАЙЛАНЫС БЕРУ АРҚЫЛЫ РЕФЛЕКСИВТІ ДАҒДЫЛАРЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Жургенбаева Жанар Казанкаповна
химия пәнінің мұғалімі, магистр, педагог-мастер
Бауыржан Момышұлы атындағы Алматы республикалық
«Жас ұлан» мектебі

Зерттеу сабақтарының мақсаты:

- Кері байланыс беру негізінде оқушылардың оқуға деген ішкі уәжін қалыптастыру;
- Тиімді әдіс тәсілдер қолдану арқылы оқушыларды сыни тұрғыдан ойлау қабілеттерін дамыту.
- Оқушылар үшін проблемалық міндеттер мен сұрақтар тұжырымдау арқылы білім алуға қажеттілік туындату.

Зерттеу сабағынан күтілетін нәтижелер:

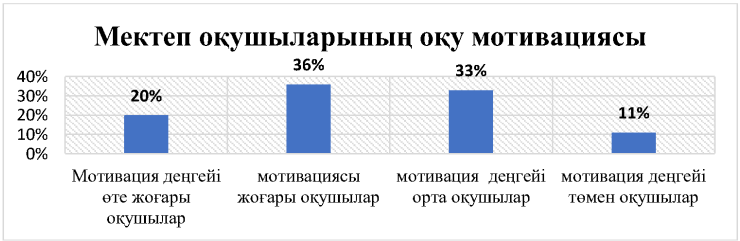
- мұғалім мен оқушы арасындағы қарым-қатынас жақсарады;
- оқушы өзінің мықты, осал тұсын анықтайды және алға жылжуға ықпал етеді;
- оқушы өз жұмысынан хабардар бола отырып, оқуға қызығушылығын арттырады;

Сондықтан да кері байланыстың тиімділігі арқылы оқыту мен оқу сапасын жақсартуға болады деп ойлаймыз.

Мектептегі оқушылардың оқу мотивациясы деңгейін анықтау Н. Лусканова сауалнамасы негізінде

Мақсат: оқушылардың оқыту үрдісіне көзқарастарын анықтау;
Мектептегі болып жатқан үдерістерге деген көзқарастарын анықтау;

Сауалнама 10 сынып оқушыларынан алынды; Оқушыларға сұрақтар ауызша оқылып, тәрбиеленушілер жауабын жазбаша жазып берді. Оқушыларымен жүргізілген сауалнама нәтижесінде оқушылардың оқуға деген мотивация деңгейі анықталды. Мотивация деңгейі өте жоғары оқушылар 20%-ды, мотивациясы жоғары оқушылар 36%-ды, мотивация деңгейі орта оқушылар 33%-ды, мотивациясы төмен оқушылар 11%-ды көрсетті. Пән мұғалімдері жоғарыда аталған оқушыларды ескерген түрде оқушылардың оқуға деген қызығушылығын арттыру мақсатында сабақ әдіс-тәсілдерін таңдады.

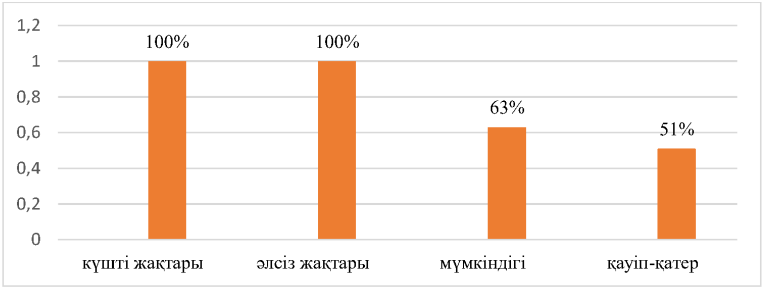

SWOT талдауы

SWOT талдауы әдісін қолдану нәтижесінде оқушылар маңызды деректерді анықтап, қорытынды жасады. Анықтамасын немесе формуласын

жазып ажыратып талдай алды. Материалды жинақтап, бір ойды бірнеше маңызды сөздермен, қысқа сөйлемдермен жеткізу қабілетін дамытуға күш салды.

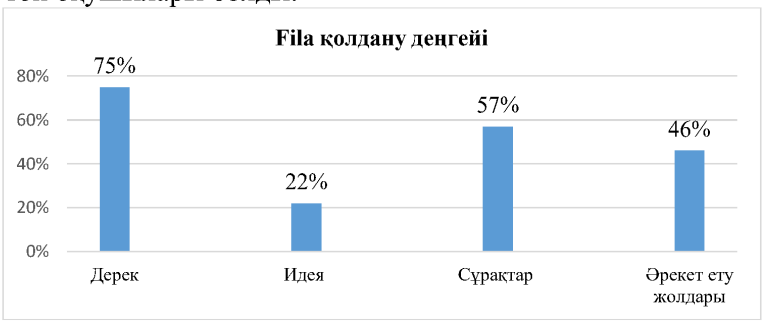
SWOT талдауы әдісінен кейін алынған «рефлексия пирамидасын» талдау нәтижесінде оқушыларда алынған оқу материалынан негізгі ойды анықтай алмағандығы, ойларының шашыраңқы екендігі байқалды. Мектеп оқушылары бұрын осы тектес тапсырмаларды орындау дағдылары қалыптаспағандықтан тапсырмалардың мазмұнын түсінбей қателіктер жіберді. Сондықтан мәтінді талдауда осындай әдіс тәсілдерді көбірек қолдану керек.

Осы талдаудың нәтижесін негізге ала отырып, келесі 2 сабақ жоспарына ФИЛА қалыбын пайдалануды жоспарладық.

FACTS Дерек	IDEAS Идея	LEARNINGISSUES Сұрақтар	ACTION PLAN Әрекет ету жолдары

Fila қалыбы есептерді шығаруды жүйелі қамтамасыз етуге оңтайлы болды. Оқушылар бұл кестені толтыру барысында оқушылардың материалды жоспарлауын, бақылауын оңайлатты. Кестенің дерек бөлігіне барлық ақпаратты толтырып оның ішінен маңыздысы идея туындатуға негіз болып қойылған проблеманы сұрақтар арқылы ашып оны шешу жолдарын ұсына алған топ оқушылары болды.

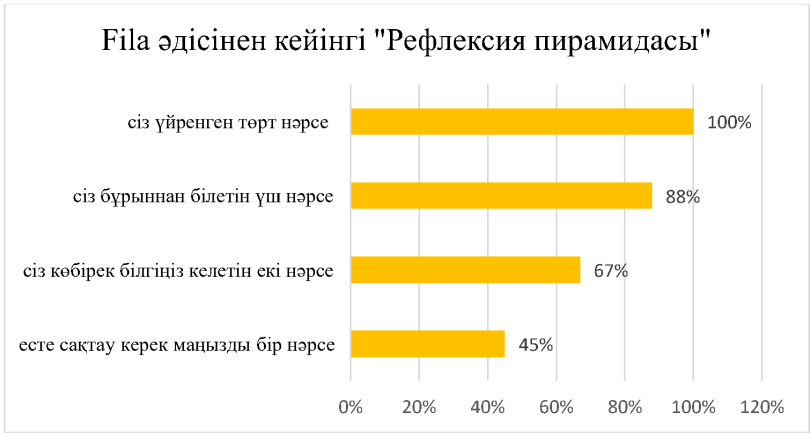

Фила әдісінен кейінгі алынған «рефлексия пирамидасын» талдау нәтижесінде оқушыларда алынған оқу материалынан жаңа білім алатындығын, идея туындатып, мәселені шешуді қалыптасатындығын көрсетті. Оқушыларда ортақ пікір туындату мүмкін болған. Есеп шартына қарай берілген мәселе мен оны шешу жолдарының алгоритмін айқындау арқылы есепті шығару оңтайлы болған. Оқушылар зейіні бір арнаға тоғысып мәселедегі негізі ойды анықтай алған топтар болды. Ол топтар аса назар аудара

бермейтін есептің кейбір тұстарына да көңіл аударуға тура келгендігімен бөлісті. Жаңа ақпаратты фила қалыбына талдап салғанда визуалды түрде ұйымдастыруға көмектеседі. Фила әдісін пайдаланған сұрақтар бағанын толтырғанда оқушыларда кедергілер пайда болған. Оқушылар ойландыратын сұрақтарды қоюда қиындықтар туындағанын кері байланыс кезінде білдірді.

SWOT Fila әдістерінен кейінгі рефлексиялық талдау.
Оқушылардың сұрақ құрастыру және бір-біріне сұрақ қою дағдылары дамыды.
Ойды бірнеше маңызды сөйлеммен жеткізу қабілеті дамыды.
SWOT әдісі гуманитарлық пәндерге ал Fila әдісі математикалық пәндерге оңтайлы болғандығын анықталды.

Қорытынды

Зерттеу сабағындағы нәтижелер:
Кері байланыс бағалау критерийлеріне сәйкес берілсе, тиімділігі арта түседі. Осы мақсатта топтық жұмыстың бағалау критерийлері оқушылармен бірге жасалды.
Кері байланысты ойландыратын сұрақтар арқылы және дәлелдермен берілсе тиімді болады. Оқушыларға сұрақтар қою арқылы өз қатесін таптырып талданып, қорытынды жасап, бағалау жүрді. Сұрақ қою дағдылары дамыды. Ауызша кері байланыс аз уақыт алады. Кері байланыс алу арқылы оқушының оқуындағы және мұғалімнің жұмысындағы олқылықтар анықталды. Және оны жоюға болатын тиімді әдіс тәсіл табуға көмектесті.
Оқу мотивациясы төмен оқушыларға жеке жұмыс жүргізгенде құрылымдық мәтін, кестемен жұмыс жасату арқылы тілдік мақсаттар жүзеге асырылып, оқушылардың айтылым дағдысы дамып, сөздік қоры молайды.
Сабақ бойынша кері байланыс алу оқу мотивациясы төмен оқушылардың өзін өзі реттеуіне жағымды әсер етеді.
Оқушының бүгінгі қол жеткізген жетістігін кешегі өз кемшілігімен салыстыра отырып берілген кері байланыс тиімді болатындығын байқадық.

ҚАЗАҚ ТІЛІН ОҚЫТУДА ЗАМАНАУИ ТЕХНОЛОГИЯЛАР МЕН ОЙЫНДЫ ӘДІСТЕРДІ ПАЙДАЛАНУ

Искалиева Эльмира Нурлановна
Ақтөбе қаласы, «№3 орта мектебі»
КММ, қазақ тілі мұғалімі.

Аннотация. Бұл мақалада қазақ тілін оқытуда заманауи технологиялар мен ойын әдістерін қолданудың тиімділігі мен маңызы қарастырылған. Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар (АКТ), онлайн платформалар, ойын әдістері мен виртуалды шындық құралдарының көмегімен қазақ тілін үйрену процесін тиімді және қызықты етуге болатындығы көрсетілген. Мақалада тіл үйренушілерге арналған түрлі интерактивті құралдар мен әдістерді пайдалану арқылы оқу процесін жаңарту, оқушылардың белсенділігін арттыру және тілдік дағдыларды дамыту жолдары ұсынылған. Әлеуметтік желілер мен блогтардың қазақ тілін үйренудегі рөлі, сондай-ақ ойындар мен рөлдік тапсырмалардың тілді меңгерудегі маңыздылығы атап өтілген. Заманауи технологиялар мен әдістердің қазақ тілін оқытудағы тиімділігін арттырудағы рөлі мен олардың білім беру жүйесіне қосар үлесі көрсетілген.
Негізгі сөздер: қазақ тілі, оқыту, заманауи технологиялар, ойын әдістері, ақпараттық-коммуникациялық технологиялар (АКТ), онлайн платформалар, виртуалды шындық, қосымша шындық, интерактивті құралдар, рөлдік ойындар, әлеуметтік желілер, тіл үйрену, білім беру, тиімділік, әдістер, оқу процесі.

Қазіргі кезеңде білім беру жүйесінде жаңа

технологиялардың қолданылуы мен шығармашылық әдістердің енгізілуі ерекше орын алуда. Бұл өзгерістер оқу үрдісін жаңа деңгейге көтеріп, оқушылардың білім сапасын арттыруға мүмкіндік береді. Қазақ тілін оқыту саласында да технологиялық инновациялар мен ойын әдістерін қолдану — оқушылардың білімін жақсартуға, тіл үйрену процесін қызықты және тиімді етуге мүмкіндік береді. Осы мақалада қазақ тілін оқытуда қолданылатын заманауи технологиялар мен ойын әдістерінің маңызы мен олардың тиімділігін тереңірек қарастырамыз.

Заманауи технологиялардың оқу процесіне әсері. Қазіргі білім беру жүйесінде ақпараттық-коммуникациялық технологиялар (АКТ) кеңінен қолданысқа енді. Қазақ тілін оқытуда да АКТ қолдану оқыту әдістерін жаңартып, оқу процесін әлдеқайда тиімді етеді. Компьютерлер, планшеттер мен смартфондардағы түрлі білім беру бағдарламалары мен қосымшалар оқушыларға тіл үйрену кезінде жаңа құралдарды ұсынып, оларға қолжетімділік береді.

Технологияларды қолданудың негізгі артықшылықтары:

- Өзара қарым-қатынас және кері байланыс. Оқушылар мен мұғалім арасында нақты уақыт режимінде кері байланыс орнату мүмкіндігі.
- Қолжетімділік. Білім беру платформалары мен қосымшалар оқушыларға өз білімдерін кез келген уақытта толықтыруға мүмкіндік береді.
- Индивидуализацияланған оқыту. Әр оқушы өз деңгейі мен жылдамдығына сай материалдарды игере алады.

Қазақ тілін оқытуда пайдаланылатын танымал білім беру қосымшаларының қатарында Duolingo, Memrise, Quizlet және Babbel сияқты платформалар бар. Бұл қосымшалар оқушыларға лексика мен грамматикадан бастап, аудирование мен сөйлеу дағдыларын дамытуға дейін әр түрлі тапсырмалар ұсынады.

Онлайн платформалар мен веб-сайттар арқылы оқытуды дамыту

Қазақ тілін оқытуда онлайн платформалар мен ресурстардың маңызы зор. Қазіргі таңда интернет арқылы тіл үйрену мүмкіндігі оқушылар үшін оңай әрі ыңғайлы жол болып табылады. Онлайн сабақтар, форумдар, видеоконференциялар арқылы оқушылар мен мұғалімдер арасындағы өзара байланыс артып, оқыту процесі қызықты әрі тиімді өтеді.

Zoom, Google Meet, Skype секілді бейнемазмұндық платформаларда қазақ тілін оқытуға арналған онлайн сабақтар өткізу өте қолайлы. Бұл платформалар арқылы мұғалімдер оқушылармен тікелей байланысып, қазақ тілінде диалогтар жүргізіп, тыңдауға арналған тапсырмалар мен дидактикалық материалдар ұсына алады.

Қазақ тілін оқытуға арналған арнайы онлайн ресурстар мен сайттар, мысалы, QazaqDict, Kazakh Language Online, қазақ тіліндегі оқу материалдарын, грамматика, сөздік қорды үйренуге арналған сабақтар мен тапсырмаларды ұсынады. Бұл ресурстар оқушылардың өзіндік оқу процесін ұйымдастыруда үлкен көмек береді.

Ойын әдістерінің тиімділігі. Тілді оқытуда ойын әдістері білім беру процесін жандандырып, оқушылардың қызығушылығын арттырады. Ойындар – бұл тек көңіл көтеру емес, білім алу әдісі ретінде де маңызды құрал. Ойындар оқушыларды тіл үйренуге ынталандырып, олардың тілдік дағдыларын дамытады, жаңа сөздер мен тіркестерді игеруге көмектеседі.

Рөлдік ойындар арқылы оқушылар қазақ тілінде әртүрлі жағдайларда сөйлеуге машықтанады. Мысалы, «Дүкенде сатып алу», «Мектепте» немесе «Достармен саяхат» деген тақырыптардағы рөлдік ойындар оқушыларға тілдің нақты өмірде қолданылуын көрсетуге мүмкіндік береді.

Интерактивті тапсырмалар мен викториналар да өте тиімді. Мысалы, түрлі тапсырмалар арқылы оқушылар қазақ тіліндегі сөздердің мағынасын анықтап, оларды дұрыс қолдануға үйренеді. Виртуалды викториналар мен ойындар оқушыларды белсенді қатысуға және тапсырмаларды шешуге ынталандырады.

Командалық ойындар мен жарыстар арқылы оқушылар топ болып жұмыс істеп, тілдік дағдыларын бір-бірінен үйренеді. Бұл тәсіл тіл үйренушілер арасында достық қарым-қатынас қалыптастырып, тілді үйренуді қызықты әрі тиімді етеді.

Виртуалды және қосымша шындық технологияларын қолдану. Виртуалды шындық (VR) және қосымша шындық (AR) қазіргі заманғы білім беру технологияларында үлкен орын алуда. Бұл технологиялар тіл үйренушілерге нақты әлемде қолданылатын практикалық дағдыларды үйрету үшін тамаша мүмкіндік береді. AR және VR құралдары арқылы қазақ тілін оқыту тек мәтіндер мен тыңдау емес, нақты әлеммен байланыс орнату арқылы жүзеге асады.

Виртуалды сабақтар мен қосымша шындық арқылы оқушылар қазақ тілінде сөйлеу дағдыларын нақты жағдайларда дамытуға мүмкіндік алады. Мысалы, AR технологиясы арқылы оқушылар қазақ тіліндегі сөздер мен сөз тіркестерін көрнекі түрде оқу материалдарымен байланыстырып, жақсы түсінеді.

Әлеуметтік желілер мен онлайн қоғамдастықтар. Әлеуметтік желілер мен блогтар қазіргі қоғамның ажырамас бөлігіне айналды. Қазақ тілін оқытуда осы әлеуметтік платформаларды тиімді пайдалану оқушылардың қазақ тілінде қарым-қатынас жасауын арттырады. Әлеуметтік желілерде қазақ тіліндегі мақалалар, пікірлер, посттар жазу арқылы оқушылар өз ойларын еркін білдіруге және тілдік дағдыларын дамытуға мүмкіндік алады.

Instagram, Facebook, Telegram секілді әлеуметтік желілерде қазақ тіліндегі топтар мен қоғамдастықтар құрып, оқушылар өз білімімен бөлісіп, пікір алмасуға

болады. Әр түрлі тақырыпта блогтар жүргізу арқылы жастардың арасында қазақ тілін қолдануды ынталандыруға болады.

Қазақ тілін оқытуда заманауи технологиялар мен ойын әдістерін пайдалану оқу процесін жаңартып, тиімдірек етеді. Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар, ойын әдістері мен виртуалды шындық сияқты құралдар тіл үйренушілерге тек теориялық білімді ғана емес, практикалық дағдыларды да меңгеруге мүмкіндік береді. Қазақ тілін оқытудың инновациялық әдістері оқу процесін қызықты әрі белсенді етеді, бұл оқушылардың тілге деген қызығушылығын арттырып, қазақ тілін меңгеруді жеңілдетеді. Білім беру жүйесінде осындай жаңа тәсілдерді қолдану арқылы қазақ тілін үйрену сапасын арттырып, оны кеңінен таратуға болады.

Пайдаланған әдебиет тізімі

1. Әбдіқалықова, А. Т. (2020). Цифрлық білім беру платформалары арқылы қазақ тілін оқыту әдістері. Қазақ тілі мен әдебиеті журналы, 42 б.

2. Бекжанова, Г. А. (2022). Қазақ тілі оқытудағы ойын әдістері: Теория мен тәжірибе. Алматы: Қазақ университеті, 29 б.

3. Кенжебаева, С. Ш. (2022). Қазақ тілі сабақтарында ойын элементтерін қолданудың педагогикалық негіздері. Жас ғалымдар форумы, 50 б.

4. Нұрмағамбетова, Ж. Қ. (2021). Заманауи әдістер мен технологиялар арқылы тіл үйренудің инновациялық тәсілдері. Алматы: Мектеп, 37 б.

5. Төлеуова, М. Ж. (2021). Әлеуметтік желілер мен блогтарды қазақ тілін үйретуде қолдану мүмкіндіктері. Қазақ тілі мен мәдениеті, 68 б.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ СОВРЕМЕННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА УРОКЕ БИОЛОГИИ

Исмаил Алия Мухтаркизи
учитель биологии
«школа-гимназия»
№63имени Шерхана Мұртаза

Аннотация: В данной научном докладе рассматривается преподавания биологии с использование современных технологий на уроках биологии открывает новые горизонты для учащихся, делая обучение более интересным, наглядным и интерактивным.

Ключевые слова: Методика, биология, педагогическая технология, умение, учебное заведение, обучение.

Целью является : Обеспечить усвоение учебного материала каждым учеником в зоне его ближайшего развития на основе особенностей его субъектного опыта, каждому ученику создавать современные условия обучения для максимального развития его способностей в процессе освоения содержания образовательной программы.

Основные задачи: Определение индивидуально-личностных особенностей учащихся конкретного класса, выделение типологических групп;

Подбор и разработка разно уровневого учебного материала, обеспечивающего развитие учебно-познавательных возможностей каждого обучающегося;

Определение требований и системы оценивания к разно уровневым заданиям; Создание условий в процессе обучения для развития личности учащегося.

Школа и лицей, являлись одним из главных институтов общества, первой ощущает на себе все изменения, происходящие в нем. Социальный запрос школе и в лицее, определенный современным обществом говорит о том, что необходимы люди с новым мышлением, умением самостоятельно ставить цели, находить пути их достижения.

Развитие ребенка становится ключевым определением обучения. Изучение биологии в лицее направлено не только на усвоение определенной суммы знаний, но и на развитие личности ученика. Построить учебный процесс с учетом потребностей и способностей каждого ученика возможно только лишь с применением новых образовательных технологий.

При использовании нетрадиционных технологий обучения, которые позволяют ученику непосредственно принимать участие в построении учебного процесса, осуществляется прочное и осознанное усвоение содержания учебных предметов, а также развитие у учеников логического мышления, творческой активности, речевых способностей, умения самостоятельно работать и интеллекта в целом.

Именно это побудило многих педагогов к изучению современных педагогических технологий и использованию их в преподавании биологии. Всегда проходят успешно уроки с применением технологии проблемного обучения.

Но надо отметить, что, применение проблемного подхода на уроках биологии имеет свои трудности. Требуется большее количество времени, чем при «традиционном» изложении материала учителем. Ученик должен обладать определённой системой знаний, поскольку отсутствие их не позволит ему успешно обсуждать поставленную проблему. Учитель должен

постоянно повышать свою эрудицию, быть оперативным в работе в целом и на уроке в частности. Рассмотрим плюсы педагогической технологии «Проект» в изучении биологии.

Проект — это специально организованный учителем и самостоятельно выполняемый учащимися комплекс действий, завершающихся созданием творческого продукта. Проект многогранен, проект эффективен, проект неисчерпаем. Использование компьютера на этапе объяснения нового материала. На этапе объяснения нового материала используется следующие виды учебной деятельности:

1. Цветные рисунки и фото. Учебники и методические пособия не могут иметь большой иллюстративный материал, т. к. это резко повышает их себестоимость. Цифровые технологии позволяют при той же

стоимости насытить издание большим количеством цветных иллюстраций. Цветные рисунки и фото позволяют расширить иллюстративный ряд, придать ему большую эмоциональность, приближенность к реальной жизни. Использование компьютера на уроках позволяет при объяснении нового материала использовать большой иллюстративный материал, что способствует лучшему усвоению материала.

2. Слайд-шоу – сменяющиеся иллюстрации (фотографии, рисунки) с дикторским сопровождением. Использование слайд -шоу при объяснении нового материала дает возможность более наглядно проиллюстрировать новый материал, привлечь внимание учащихся. Особенно полезны слайд- шоу при изучении многообразия живых организмов различных систематических групп, так как позволяют иллюстрировать богатый живой мир.

3. Видеофрагменты – выполняют функцию, аналогичную использовавшимся учебным кино- и видеофильмам, однако в сочетании с компьютерными технологиями выводят их на качественно новый уровень. Видеофрагменты с использованием компьютера, позволяют использовать видеоматериал как сверхэффективное средство создания проблемной ситуации на уроке.

4. Анимации - аналоги традиционных фрагментов «мультфильмов», включавшихся в учебные кино- и видеофильмы для иллюстрации механизмов тех или иных биологических процессов, в том числе и микромира. Психологически привлекательны за счет использования современного компьютерного дизайна, внедряемого в сознание школьника телевидением. В подобных анимациях облегчена остановка и переход к нужному фрагменту, за счет синхронизированного звукового сопровождения возможно квалифицированное объяснение процесса с нужными визуальными акцентами.

5. Интерактивные модели и рисунки, схемы. Интерактивные модели –
анимация, ход которой зависит от задаваемых начальных условий. Могут
использоваться для имитации биологических
процессов. К этому
типу.
объектов можно отнести интерактивные таблицы, в которых фрагменты могут «оживать» в короткие анимации или укрупняться с появлением новых деталей.

6. Мультимедийные презентации. Создание уроков-презентаций требует умения пользоваться компьютерной техникой и большого количества времени, что в итоге оправдывается повышением познавательного интереса учащихся к предмету. Данная форма позволяет представить учебный материал как систему ярких опорных образов, наполненных исчерпывающей структурированной информацией в аналогичном порядке. В этом случае задействуются различные каналы восприятия учащихся, что позволяет заложить информацию не только в фактографическом, но и в ассоциативном виде в память учащихся. Использование на уроках мультимедийных презентаций позволяет построить учебно-воспитательный процесс на основе психологически корректных режимов функционирования внимания, памяти, мысли деятельности.

На этапе объяснения нового материала презентация играет роль сопровождения объяснения нового материала. При составлении презентации надо придерживаться в следующих требований к презентациям:

• слайды не должны быть перегружены текстом, лучше разместить короткие тезисы, даты;
• иллюстрации должны быть реалистичными;
• наиболее важный материал выделяю ярче, оригинальнее для включения ассоциативной зрительной памяти;
• при длительном объяснении можно для релаксации включить заставку с изображением природы, тихую музыку, видеофрагмент;
• слайды не должны быть перегружены анимацией, так как это отвлекает внимание учащихся. Использование компьютера на этапе закрепления полученных знаний.

На этом этапе предлагается учащимся ряд индивидуальных (групповых) заданий и задач разного типа. Среди них могут быть тестовые задания; теоретические вопросы, ответы на которые можно проверить при обращении к компьютерным моделям и вопросы, направленные на понимание проиллюстрированного моделями теоретического материала. Этот этап требует тщательной подготовки дифференцированных заданий и бланков для оформления отчетов о проделанной работе, так как на «бумажную» работу у учащихся может не остаться ни времени, ни желания. Следует также продумать эффективную и прозрачную, понятную для учащихся систему оценивания результатов их работы, и сделать ее известной для учеников до начала выполнения работы.

На этапе закрепления материала надо использовать следующие виды учебной деятельности.

1. Работа с заданиями с выбором ответа. Компьютерные технологии позволяют анализировать, сохранять и обрабатывать задания, где требуется один или несколько вариантов ответа из предложенных. Такие задания помимо текста могут содержать рисунки, а также фотографии, видео - и анимационные фрагменты. Выполнение учащимися таких заданий позволяет закрепить полученные ими знания по изучаемому материалу. Применение электронных образовательных ресурсов для закрепления материала позволяет сделать этот этап более привлекательным для учащихся и удобным для меня.

2. Работа с тренажерами. Данный вид работы

позволяет закрепить знания учащихся и отработать умения определять части и органы живых организмов.

3. Выполнение виртуальных лабораторных работ позволяют кроме закрепления знаний и отработки умений, значительно сократить время на проведение лабораторной работы и решить проблему недостаточной материальной базы.

4. Работа с интерактивными заданиями – задания (система заданий), в которых заложен компьютерный контроль этапов выполнения и ошибок, имеется система подсказок для выбора следующего шага, система ветвлений в зависимости от результатов выполнения первого этапа. Интерактивные задания могут содержать фото-, видео- и анимационные объекты. Такие задания переводят эти объекты из категории иллюстраций в категорию обучающих материалов. В преподавании биологии могут быть использованы для создания заданий, связанных с экспериментом, обработкой экспериментальных данных и для сопоставления информации, представленной в различных видах. Интерактивные таблицы – данный вид работы очень удобен при наличии интерактивной доски. При заполнении таких таблиц один учащийся выходит к доске, а остальные фиксируют таблицу в тетрадь. Интерактивные таблицы также можно использовать для фронтальной работы, в этом случае заполнение таблицы происходит устно.

5. Работа с биологическими лабиринтами – позволяют в игровой, привлекательной для учащихся, форме отработать и закрепить знания по предложенной теме. Учащимся предлагается задание: «Приглашаем Вас в увлекательное путешествие по биологическому лабиринту. Изучив тему, Вы всегда найдете выход. Прочитав утверждение, выберите «Да», если согласны, или «Нет», если не согласны. Лабиринт заканчивается, если Вы находите выход или попадаете в тупик. Нажав на кнопку, «Карта», Вы всегда сможете посмотреть свои ответы и текущее положение в лабиринте». В процессе работы с лабиринтами у учащихся развивается алгоритмическое мышление, способность правильно ориентироваться в информации, вырабатывать навыки работы в группах. Лабиринты вносят в урок игровой момент, что позволяет привлечь внимание учащихся к изучаемому материалу. Использование компьютера на этапе контроля знаний.

Заключение: Таким образом , при использование современных технологий на уроках биологии открывает новые возможности для улучшения процесса обучения, делая его более интерактивным, наглядным и доступным. Применение таких инструментов, как интерактивные доски, виртуальные лаборатории, мобильные приложения, дополненная реальность и онлайн-платформы, способствует углубленному пониманию биологических процессов и явлений. Эти технологии не только повышают интерес учеников к предмету, но и развивают их критическое мышление, аналитические способности и навыки работы с информацией. Современные технологии позволяют адаптировать уроки к потребностям каждого ученика, создавать условия для индивидуальной работы и коллективного творчества. В результате, учащиеся становятся более активными участниками учебного процесса, что способствует лучшему усвоению материала и подготовке их к будущим профессиональным вызовам.Таким образом, интеграция технологий в преподавание биологии является важным шагом на пути к модернизации образования, повышению качества обучения и развитию у учеников навыков, необходимых для успешной адаптации в цифровом обществе.

Список литературы:

1. Борис С.И., Ханнаннов Н.К. Возможности использования российских электронных изданий на уроках биологии/ Газета «Биология», № 6, 2005 год.

2. Козленко А.Г. Информационная культура и/или компьютер на уроке биологии/ Газета «Биология», № 17-24, 2008 год.

3. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии. Учебное пособие. – М.: Народное образование, 1998.

4. Разумная Е. В. Использование современных педагогических технологий на уроках биологии// Теория и практика образования в современном мире: материалы Междунар. науч. конф. (г. Санкт-Петербург, февраль 2012 г.). — СПб.: Реноме, 2012.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ПРИЕМЫ ДЛЯ РАЗВИТИЯ КРИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ И ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Казкеева Кадима Жандуловна
учитель начальных классов
общеобразовательной средней школы №25
имени Музафара Алимбаева г.Актобе

Структура педагогической технологии развития критического мышления стройна и логична, так как ее этапы соответствуют закономерным этапам когнитивной деятельности личности. Важным в данной технологии является следование трем фазам: evocation (вызов, пробуждение), realization (осмысление новой информации), reflection (рефлексия) и соблюдение определенных условий: активность участников процесса, разрешение высказывать разнообразные «рискованные» идеи и т. д. Урок, занятие, серия уроков (занятий), тема, курс могут быть построены в соответствии с заявленным алгоритмом.

В основе ТРКМ лежит базовая модель, состоящая из трёх фаз: вызов, осмысление и рефлексия, каждый этап имеет свои цели и задачи.

Первая стадия (фаза) — вызов. Задача этой фазы и деятельность учителя не только активизировать, заинтересовать учащегося, мотивировать его на дальнейшую работу, но и «вызвать» уже имеющиеся знания, либо создать ассоциации по изучаемому вопросу.

Вторая стадия (фаза) — осмысление (реализация смысла). На этой стадии идёт непосредственная работа с информацией. Приёмы и методы технологии критического мышления позволяют сохранить активность ученика, сделать чтение или слушание осмысленным.

Третья стадия (фаза) — рефлексия (размышление). На этой стадии информация анализируется, интерпретируется, творчески перерабатывается.

Цель данной образовательной технологи (по идее ее создателей) – развитие интеллектуальных умений учащихся, необходимых не только в учебе, но и в обычной жизни (умение принимать взвешенные решения, работать с информацией, анализировать различные стороны явлений и др.).

Но куда более ценным является то знание, которое ребенок поставил себе целью получить сам, добытое его собственным трудом, то знание, которым можно поделиться с другими без опасения быть непонятым.

Технология развития критического мышления, разнообразие ее приемов позволяют учесть эту особенность усвоения информации. Варьируя предложенные методы, учитель может добиться желаемой цели. Параллельно с этим у учащегося формируются навыки самостоятельной работы с информацией.

Работа, построенная в режиме данной технологии, позволяет осуществить рефлексивное взаимодействие и на этапе совместной постановки цели, и в совместной деятельности на стадии осмысления. А на стадии рефлексии оценить собственную деятельность. Методы, предлагаемые учителем, деятельность других учащихся – провести рефлексию процесса учения с целью определения достижения учениками и учителем запланированных результатов.

Младший школьный возраст – один из важнейших этапов в жизни ребенка, который во многом определяет его дальнейшее развитие. Исследовательская деятельность в этом возрасте находится на этапе становления, что обуславливает ее специфические особенности:

- включение младшего школьника в исследовательскую деятельность основывается на познавательном интересе, наиболее присущем данному возрасту;
- учитывая небогатый собственный опыт младшего школьника в исследовательской деятельности, значительную роль в организации исследовательской деятельности играют не только детские исследования, но и специальные занятия по формированию соответствующих умений;
- формирующиеся в процессе исследовательской деятельности исследовательские умения являются составной частью общеучебных умений, необходимых учащимся для успешной учебной деятельности.

В качестве основного средства организации исследовательской работы выступает система исследовательских заданий, основанная на технологии развития критического мышления.

Необходимы следующие условия формирования исследовательских умений младших школьников:

Один из компонентов исследовательской деятельности

– исследовательские умения, которые определяются как система интеллектуальных, практических умений и навыков учебного труда, необходимого для самостоятельного исследования или его части.

Поэтапное включение младшего школьника в исследовательскую деятельность является одним из эффективных путей обогащения индивидуального исследовательского опыта ребенка.

Поэтому каждый прием, используемый в технологии развития критического мышления, многофункционален, работает на развитие интеллектуальных и личностных умений, а выстроенные в логике «вызов – осмысление – рефлексия», они способствуют развитию рефлексивных способностей, помогают овладеть умением учиться самостоятельно, способствуют формированию навыков исследовательской деятельности.

Различных приемов и методик, применяемых на каждой стадии очень много. Я остановлюсь на тех, которые можно успешно применять на уроках в начальной школе.

Прием «Кластер».

Кластер – (от англ. – cluster- гроздь) - это способ графической организации материала, позволяющий сделать наглядными мыслительные процессы. В итоге получается структура, которая графически отображает, определяет информационное поле ответов.

Кластерная схема не является строго логической и позволяет охватить избыточный объем информации. Кластеры используются как на этапе вызова «Что знаем?», так и на этапе рефлексии «Что узнали?» и дополняем кластер.

Последовательность действий при построении кластера проста и логична. В центре находится ключевое понятие. Например: Глагол.

Последующие ассоциации ученики логически связывают с данным ключевым понятием. В результате получается подобие опорного конспекта по изучаемой теме.

Слабым детям можно дать в помощь схему с опорными словами. По таким же схемам с опорными словами можно учить детей составлять первые кластеры.

Кластер-фишбоун (рыбная кость). Этот прием - мини исследовательская работа. Придумал профессор К.Ишикава как метод структурного анализа причинно-следственных связей.

Схема включает в себя основные четыре блока, представленные в виде головы, хвоста, верхних и нижних косточек. Связующим звеном выступает основная кость или хребет рыбы.

- Голова — проблема, вопрос или тема, которые подлежат анализу.
- Верхние косточки (расположенные справа при вертикальной форме схемы или под углом 45 градусов сверху при горизонтальной) — на них фиксируются основные понятия темы, причины, которые привели к проблеме.
- Нижние косточки (изображаются напротив) — факты, подтверждающие наличие сформулированных причин, или суть понятий, указанных на схеме.
- Хвост — ответ на поставленный вопрос, выводы, обобщения.

Прием Фишбоун предполагает ранжирование понятий, поэтому наиболее важные из них для решения основной проблемы располагают ближе к голове. Все записи должны быть краткими, точными, лаконичными и отображать лишь суть понятно

Графические, визуальные методы в технологии развития критического мышления не только помогают систематизировать материал, структурировать его до, во время и после изучения новой информации, эти приемы делают зримыми процессы мышления, наглядно демонстрируют, как изменилось, обогатилось наше знание об изучаемом предмете

Анализируя проделанную работу можно сделать вывод, что формировать и развивать научный интерес и исследовательскую активность ребенка нужно с младшего школьного возраста.

Использование заданий для формирования учебно-исследовательской деятельности позволяет сделать следующие выводы:

- исследовательский метод в обучении заключается в самостоятельном решении учащимся проблем, трудных задач познавательного и практического характера;
- при исследовательской деятельности дети отыскивают не только способы решения поставленных проблем, но и побуждаются к самостоятельной их постановке, к выдвижению целей своей деятельности.

Таким образом, приемы технологии критического мышления позволяют решить задачи развития исследовательских умений младших школьников и овладеть новыми способами добывания знаний.

Исследовательская деятельность в начальной школе способствует общему развитию школьников, и непосредственно таких показателей мыслительной деятельности как умение:

- классифицировать;
- обобщать;
- отбирать все возможные варианты решения;
- переключаться с одного поиска решения на другой;
- составлять программу действий по своей работе;
- рассматривать объект с различных точек зрения;
- сравнивать различные объекты и их совокупности;
- составлять задания по предложенной теме;
- проводить самоконтроль.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ СОВРЕМЕННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ И ИГРОВЫХ МЕТОДОВ В ОБУЧЕНИИ РУССКОМУ ЯЗЫКУ

Кайракбаева Жанар Еркинқызы
Жамбылская область, Байзакский район, село Улгили, средняя школа Улгили, учитель русского языка и литературы

Аннотация. Статья исследует использование современных технологий и игровых методов в обучении русскому языку, подчеркивая их значимость для повышения эффективности и вовлеченности учащихся. Рассматриваются различные цифровые инструменты, включая онлайн-курсы, мобильные приложения которые делают обучение более доступным и интерактивным. Особое внимание уделено применению геймификации и игровых подходов, таких как ролевые игры, викторины и квесты, которые стимулируют мотивацию студентов и способствуют развитию всех языковых навыков. Акцентируется внимание на том, что интеграция этих методов в учебный процесс способствует созданию более увлекательной и динамичной образовательной среды, что, в свою очередь, значительно улучшает усвоение материала и практическое применение знаний.
Ключевые слова: современные технологии, игровые методы, обучение русскому языку, геймификация, онлайн-курсы, мобильные приложения, ролевые игры, мотивация, языковые навыки, интерактивное обучение, образовательные технологии.

В условиях стремительного развития образовательных технологий и изменения подходов к обучению, использование инновационных методов становится важной частью современного образовательного процесса. В частности, применение современных технологий и игровых методов в обучении русскому языку предоставляет новые возможности для преподавателей и учащихся, значительно улучшая как качество, так и динамику обучения. Эти методы способствуют более глубокому усвоению материала, развитию необходимых языковых навыков и повышению интереса студентов к предмету.

Современные технологии в обучении русскому языку. Современные технологии представляют собой мощные инструменты, которые могут существенно облегчить процесс изучения языка. С помощью различных цифровых решений можно не только изучать теорию, но и активно развивать навыки восприятия и практического применения языка. Рассмотрим несколько технологий, которые на сегодняшний день являются наиболее эффективными в обучении русскому языку.

1. Интерактивные онлайн-курсы и образовательные платформы. Онлайн-курсы на платформах вроде Duolingo, Lingoda или Coursera становятся всё более популярными благодаря своей доступности и удобству. Они предлагают курсы для учащихся разного уровня: от новичков до продвинутых. Основное преимущество таких курсов – это гибкость, возможность обучаться в удобное время и темпе, а также мгновенная обратная связь, что помогает учащимся оперативно корректировать ошибки и двигаться вперёд.
2. Мобильные приложения. В последние годы мобильные приложения становятся важным инструментом для изучения русского языка. Программы вроде “Тотальный диктант”, “Русский язык. Уроки и тесты” или “Quizlet” предлагают интерактивные задания для развития грамматических навыков, расширения словарного запаса, а также практики устной речи. Преимущество таких приложений заключается в том, что они позволяют учиться в любое время и в любом месте.
3. Геймификация и обучающие игры. Принцип геймификации превращает изучение языка в увлекательный процесс. Использование элементов игры (баллы, уровни, достижения) стимулирует студентов к более активному участию в учебном процессе. Например, использование платформ типа Kahoot или Memrise делает изучение грамматики и лексики более динамичным и мотивирующим.

Игровые методы в обучении русскому языку. Игровые методы в обучении активно способствуют не только усвоению материала, но и развитию когнитивных и социальных навыков. Эти методы позволяют создать

атмосферу вовлеченности, которая делает процесс изучения языка увлекательным и менее стрессовым. Игровые элементы обеспечивают взаимодействие студентов с материалом на различных уровнях: от механического запоминания до развития критического мышления.

1. Ролевые игры. Ролевые игры — это один из наиболее эффективных методов для развития устной речи и коммуникативных навыков. Студенты, разыгрывая различные жизненные ситуации, такие как покупка товаров, заказ в ресторане или общение с коллегами, учат реальные фразы и выражения, необходимые для повседневного общения. Это позволяет на практике отработать грамматику и лексику в контексте.
2. Мозговые штурмы и квесты. Игры с элементами проблемного решения, такие как мозговые штурмы и квесты, развивают у студентов креативность и способность мыслить нестандартно. Такие задания могут быть как индивидуальными, так и групповыми, что способствует развитию командного взаимодействия и навыков общения на русском языке.
3. Игры на развитие словарного запаса и грамматических навыков. Использование популярных настольных и цифровых игр, таких как “Скраббл”, “Крокодил”, “Эрудит” или приложения для создания кроссвордов, помогает значительно расширить словарный запас. Игры помогают на практике закрепить знания, улучшить понимание новых слов и их правильное употребление.
4. Интерактивные викторины и тесты. Викторины и тесты являются отличным способом закрепления пройденного материала. Платформы вроде Quizlet и Kahoot дают возможность учащимся закрепить знание грамматики, произношения и лексики через веселые конкурсы, где можно зарабатывать баллы и соревноваться с другими студентами. Элементы состязательности мотивируют учащихся к лучшему изучению языка.

Преимущества использования технологий и игровых методов:

1. Увлекательность и мотивация. Интерактивные элементы, геймификация и игровые методы делают процесс обучения не только полезным, но и интересным. Студенты чувствуют, что учеба становится игрой, что повышает их мотивацию и желание учиться.
2. Доступность и гибкость. Онлайн-курсы и мобильные приложения позволяют учащимся учиться в удобное время и в любом месте. Это особенно актуально для людей с ограниченным временем или тех, кто не имеет доступа к традиционным учебным заведениям.
3. Индивидуализация обучения. Современные технологии позволяют настроить обучение под конкретные потребности и уровень знаний каждого студента. Программы и приложения предлагают персонализированные задания, что помогает каждому учащемуся двигаться в своем темпе и достигать желаемых результатов.
4. Развитие всех языковых навыков. Технологии и игры способствуют всестороннему развитию языковых навыков: от письменной и устной речи до навыков восприятия и понимания на слух. Применение этих методов помогает студентам более эффективно осваивать грамматику, лексику и улучшать произношение.

Использование современных технологий и игровых методов в обучении русскому языку открывает перед преподавателями и учащимися огромные возможности. Технологии помогают сделать процесс обучения доступным и интересным, а игровые методы мотивируют студентов, позволяют усваивать материал на практике и развивать все необходимые языковые навыки. Внедрение этих методов в образовательную практику не только повышает эффективность обучения, но и создает более увлекательную и динамичную атмосферу, в которой изучение языка становится настоящим удовольствием.

Использованная литература

1. Ахметова А. Ш. «Геймификация как инструмент повышения эффективности обучения русскому языку как иностранному». Вестник Казахского университета имени Аль-Фараби, 2021, № 4, с. 112-118.

2. Нурай Г. К. «Использование мобильных приложений для обучения русскому языку в условиях цифровизации». Журнал педагогических исследований Казахстана, 2022, № 1, с. 43-50.

3. Султанова Ж. М. «Современные подходы к обучению русскому языку: Интерактивные и мультимедийные технологии». Научный журнал “Русский язык и культура”, 2020, № 3, с. 75-80.

4. Тулеуова М. Ш. «Инновационные технологии и игровые методы в обучении русскому языку школьников Казахстана». Журнал современной педагогики, 2023, № 6, с. 51-58.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ФОРМИРОВАНИЕ ЕСТЕСТВЕННОНАУЧНОЙ ГРАМОТНОСТИ ОБУЧАЮЩИХСЯ НА УРОКАХ ГЕОГРАФИИ

Карлисон Анна Владимировна
КГУ «Гимназия № 24»,
учитель географии, педагог – мастер
Город Тараз, Республика Казахстан

Аннотация:

В статье рассматривается важность формирования естественнонаучной грамотности (ЕНГ) у школьников как ключевого аспекта функциональной грамотности, актуальной в современном обществе. ЕНГ определяется как способность использовать знания о природе, выявлять проблемы, принимать осознанные решения и участвовать в аргументированном обсуждении научных вопросов. География, как интегративный предмет, соединяет естественные и социальные науки, что делает её особенно значимой для развития ЕНГ.

Обсуждаются основные направления формирования ЕНГ, включая изучение природных процессов, взаимосвязь человека и природы, анализ данных и картографических материалов. Определены цели и задачи, ориентированные на развитие у учащихся навыков объяснения явлений, применения знаний в жизни, критического мышления и экологического сознания.

Особое внимание уделено методам работы, таким как проектная деятельность, лабораторные исследования, проблемно-ориентированное обучение, использование ИКТ, междисциплинарные подходы и игровые методики. Описаны уровни познавательных действий и их оценка в рамках международного исследования PISA.

Автор подчеркивает, что развитие ЕНГ требует комплексного подхода, направленного на становление экологически ответственной личности, способной применять знания для решения жизненных задач в условиях современных вызовов.

Ключевые слова:

- Естественнонаучная грамотность (ЕНГ)
- Функциональная грамотность
- Природные процессы
- Экологическая ответственность
- География
- PISA
- Естественные науки
- Анализ данных
- Картографические материалы
- Проектная деятельность
- Лабораторные работы
- Информационные и коммуникационные технологии (ИКТ)
- Проблемно-ориентированное обучение
- Игровые методики
- Междисциплинарный подход
- Экологическое сознание
- Научная интерпретация данных
- Компетенции
- Познавательные уровни
- Исследовательские проекты

В современном обществе образовательные системы стремятся к новым подходам, направленным на формирование у школьников не только традиционной грамотности, но и функциональной, включая естественнонаучную грамотность. В рамках новых стандартов образования функциональная грамотность подразумевает способность применять знания, умения и навыки для решения широкого круга жизненных задач, включая ориентацию в мире, взаимодействие с окружающими и соблюдение общественных норм.

Естественнонаучная грамотность – это способность использовать знания в области естественных наук, выявлять проблемы, делать обоснованные выводы и принимать осознанные решения. Такой тип грамотности важен для понимания воздействия человека на природу и для осознания экологических, технологических и социальных вызовов.

ЕНГ включает три ключевых компонента:

1. Знания о природе (факты, явления, законы).
2. Умения и навыки (анализ, моделирование, прогнозирование).
3. Личностное отношение (экологическая ответственность, интерес к науке).

Естественнонаучная грамотность - это один из аспектов функциональной грамотности.

Функциональная грамотность - способность

человека вступать в отношение с внешней средой и максимально быстро адаптироваться и функционировать в ней.

Лишь функционально грамотная личность способна использовать все постоянно приобретаемые в течение жизни знания, умения и навыки для решения максимально широкого диапазона жизненных задач в различных сферах человеческой деятельности, общения и социальных отношений.

Понятие естественнонаучной грамотности пришло из международного сравнительного исследования PISA. В рамках этого исследования оценивается функциональная грамотность, включающая читательскую, математическую, естественно-научную.

Под естественно-научной грамотностью (ЕНГ) понимают «способность человека занимать активную гражданскую позицию по общественно значимым вопросам, связанным с развитием естественных наук и применением их достижений, его готовность интересоваться естественнонаучными идеями.

Естественнонаучно грамотный человек стремится участвовать в аргументированном обсуждении проблем, имеющим отношение к естественным наукам и технологиям».

Человек, обладающий естественнонаучной грамотностью, должен проявлять следующие компетенции:

- Научно объяснять явления;
- Понимать особенности естественнонаучного исследования;
- Научно интерпретировать данные и использовать доказательства для получения выводов.

География, как интегративный предмет, соединяет природные науки с общественными, что делает её идеальной для формирования естественнонаучной грамотности (ЕНГ).

Основные направления:

1Изучение природных процессов (климат, рельеф, ресурсы).

2. Взаимосвязь человека и природы (экологические проблемы).

3. Анализ данных и картографических материалов.

Цели формирования естественнонаучной грамотности на уроках географии:

1. Развивать у учащихся умение объяснять естественнонаучные явления.

2. Учить применять географические знания в повседневной жизни.

3. Формировать критическое мышление и экологическое сознание.

Задачи:

1. Научить учащихся находить закономерности в природных процессах.

2. Развивать способность интерпретировать и применять данные (графики, карты, схемы).

3. Формировать навыки самостоятельного исследования окружающей среды.

Для формирования/оценки естественнонаучной грамотности используются тематические блоки, которые включают описание реальной ситуации, и задания, связанные с этой ситуацией.

Задания, как правило, основаны на проблемном материале, включающем текст, графики, таблицы и связанные с ними вопросы.

Каждое из заданий характеризуется следующими признаками:

- Компетентность, на оценивание которой направлено задание (как правило, умение, составляющее данную компетентность);
- Тип естественнонаучного знания, затрагиваемый в задании (т.е. те знания из биологии, физики, химии или физической географии, которые необходимы для выполнения задания);
- Контекст (т.е. характеристика жизненной ситуации, использующейся в задании);
- Познавательный уровень (или степень трудности) задания.

Определяющей характеристикой заданий являются Компетенции, на проверку которых они направлены.

Для каждой из компетентностей предлагается набор познавательных действий, являющихся структурными элементами данных компетенций. Как правило, в процессе выполнения заданий формируется или оценивается одно или несколько из этих познавательных действий.

Для заданий по естественнонаучной грамотности в PISA определяются уровни познавательных действий, которые должен выполнить ученик для выполнения данного задания.

Выделяются следующие познавательные уровни:

- Низкий – выполнять одношаговую процедуру, например, распознавать факты, термины, принципы или понятия, или найти единственную точку, содержащую информацию, на графике или в таблице.
- Средний – использовать и применять понятийное знание для описания или объяснения явлений, выбирать соответствующие процедуры, предполагающие два шага или более, интерпретировать или использовать простые наборы данных в виде таблиц или графиков.
- Высокий – анализировать сложную информацию или данные, обобщать или оценивать доказательства, обосновывать, формулировать выводы, учитывая разные источники информации, разрабатывать план или последовательность шагов, ведущих к решению проблемы.

Методы и формы работы для развития естественнонаучной грамотности

1. Исследовательские проекты. Проектная деятельность позволяет учащимся исследовать интересные для них вопросы. Работа над проектами, особенно в команде, помогает школьникам не только углубить знания, но и развивать навыки сотрудничества, самостоятельности и ответственности.
2. Лабораторные работы и практические занятия. Занятия в лабораториях дают возможность ученикам на практике исследовать природные явления, закрепляя теоретические знания. Например, уроки по биологии, химии и физике с проведением опытов позволяют учащимся лучше понимать структуру и принципы природы.
3. Использование информационных и коммуникационных технологий. Современные технологии, такие как виртуальные лаборатории и интерактивные программы, делают обучение интересным и доступным. Использование компьютерных симуляций и презентаций позволяет активизировать познавательный интерес.
4. Проблемно-ориентированное обучение. Введение реальных жизненных задач в образовательные программы способствует развитию аналитических и практических навыков. Например, обсуждение темы изменения климата на уроках естествознания позволяет школьникам применить свои знания и навыки в области экологии и географии.
5. Интердисциплинарные подходы. Связь естественных наук с математикой, искусством и гуманитарными дисциплинами развивает способность к целостному восприятию информации и способствует развитию творческого мышления.
6. Использование игровых методик. Географические игры, кроссворды, викторины, загадки – все это помогает учащимся воспринимать обучение как увлекательный процесс. Например, использование загадок на уроках по биологии или географии для введения новой темы помогает настроить учащихся на восприятие материала.
7. Обсуждение научных новостей. Регулярное обсуждение научных событий и новостей помогает школьникам оставаться в курсе последних научных открытий и достижений, что способствует пониманию актуальных вопросов и проблем.

Педагогический профессионализм заключается не только в передаче знаний, но и в умении слышать учеников, реагировать на их вопросы и направлять их к самостоятельному мышлению. Педагог, стимулирующий интерес к предмету, повышает мотивацию и помогает каждому ученику раскрыть потенциал, будь то через выполнение практических заданий, игровые формы или исследовательские проекты.

Развитие естественнонаучной грамотности у школьников требует комплексного подхода. Интеграция различных методов и подходов, применение технологий и ориентация на самостоятельное мышление – все это способствует становлению компетентной, ответственной личности. Учитель, применяя современные методы и задания, стимулирует интерес к науке и формирует экологически ответственное поведение у обучающихся.

Используемая литература:

Книги и монографии

1. Воробьёв, В. В. Методика обучения географии. — М.: Просвещение, 2020.

2. Буров, В. А. Современные подходы к формированию функциональной грамотности у школьников. — М.: Академкнига, 2019.

3. Орлов, А. В., Захарова, Т. А. География как интегративная наука: методика преподавания и исследования. — СПб.: Лань, 2018.

4. Погребняк, Е. А. Естественнонаучная грамотность в образовательных системах мира. — М.: НИЦ Инфра-М, 2021.

Научные статьи

5. Иванова, Н. В. "Интеграция географических знаний для формирования экологической ответственности у учащихся". // Педагогика и психология образования. — 2022. — № 3. — С. 45–52.

6. Семёнова, Е. А. "Использование данных PISA для формирования естественнонаучной грамотности школьников". // Вестник образования и науки. — 2021. — № 5. — С. 34–41.

7. Шевченко, Р. Н. "Игровые технологии в обучении географии как средство развития функциональной грамотности". // География в школе. — 2023. — № 4. — С. 17–22.

Электронные ресурсы

8. OECD. PISA 2018 Assessment and Analytical Framework. [Электронный ресурс]. — Доступно на: https://www.oecd.org/pisa

9. Российская электронная школа. Методические рекомендации по развитию естественнонаучной грамотности. — Доступно на: https://resh.edu.ru

10. Институт стратегии развития образования РАО. "Рекомендации по формированию функциональной грамотности у школьников". — Доступно на: http://instrao.ru

Учебные материалы

11. Атлас для 7–9 классов. География: природа, население, экономика мира. — М.: Дрофа, 2023.

12. Сборник заданий для развития функциональной грамотности. — М.: Просвещение, 2022.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ПРИЕМЫ ПОВЫШЕНИЯ МОТИВАЦИИ УЧАЩИХСЯ НА УРОКАХ ХИМИИ

Киреева Айслу Таупазеевна
КГУ «Средняя школа №35 имени Х. Досмухамедулы», г.Актобе, учитель химии

Аннотация. Статья исследует эффективные методы повышения мотивации учащихся на уроках химии. Рассматриваются различные педагогические подходы, направленные на вовлечение учеников в активное изучение предмета и формирование устойчивого интереса к химии. В работе подробно описаны приемы, такие как демонстрация практического применения химических знаний в реальной жизни, проведение зрелищных и безопасных экспериментов, использование игровых форм обучения, мультимедийных технологий и проектной деятельности. Особое внимание уделяется индивидуализации подхода, созданию поддерживающей атмосферы на уроках и роли учителя как источника вдохновения. Статья предлагает разнообразные способы повышения интереса учащихся и улучшения их учебных достижений в химии.
Ключевые слова: мотивация, химия, учащиеся, эксперимент, игровые методы, мультимедийные технологии, проектное обучение, интерактивные методы, индивидуализация обучения, педагогические технологии, практическая работа, образовательный процесс, вовлеченность, познавательная активность, учебные стратегии.

Мотивация — один из ключевых факторов успешного обучения, особенно в таких предметах, как химия, которые зачастую воспринимаются как сложные и абстрактные. В условиях школьного обучения многие учащиеся теряют интерес к химии из-за ее трудных концепций, большой теоретической нагрузки и кажущейся удаленности от реальной жизни. Однако с помощью различных педагогических приемов можно не только повысить мотивацию учеников, но и сделать уроки химии увлекательными, а главное — полезными для их будущей жизни.

Показ связи с реальной жизнью. Для того чтобы химия перестала быть абстрактной наукой, необходимо показать учащимся, как она проявляется в повседневной жизни. Например, химия — это не только формулы и уравнения, но и процесс варки пищи, работа бытовой химии, переработка отходов, создание лекарств, защита окружающей среды и многое другое. Ученики могут быть заинтересованы в изучении химических процессов, когда увидят, как их знания могут быть применены на практике, например, при решении задач по экологии или разработке новых материалов. Важно привести примеры из реальной жизни, которые соответствуют их возрастным интересам.

Внедрение экспериментальной деятельности. Практическая работа на уроках химии — это не только способ закрепить теоретические знания, но и важный источник вдохновения для учеников. Эксперименты позволяют учащимся не только увидеть, но и почувствовать химию в действии. Демонстрация ярких и зрелищных реакций — например, превращения веществ в другие формы, выделение газа или изменение цвета раствора — вызывает удивление и интерес. Эксперименты должны быть не только познавательными, но и безопасными, а также иллюстрировать теоретические положения курса. Проведение лабораторных работ активирует познавательную активность учеников и способствует лучшему усвоению материала.

Использование игровых методик. Игра — это эффективный способ включения учащихся в учебный процесс, который помогает преодолеть страх перед сложной теорией. Включение элементов игры в уроки химии позволяет создавать атмосферу соревнования, вовлеченности и творчества. Конкурсы на знание химических понятий, разгадывание химических ребусов, участие в командных викторинах помогают развивать командный дух и заинтересованность. Можно организовать квесты или химические эстафеты, где учащиеся должны решать задачи на время или искать скрытые «химические» подсказки.

Использование мультимедийных технологий. Мультимедийные ресурсы — это важный инструмент для визуализации абстрактных химических процессов. Анимации, 3D-модели, видеоролики и презентации помогают учащимся наглядно понять те концепты, которые в чисто теоретическом изложении могут казаться трудными для восприятия. Например, молекулы и атомы, которые невозможно увидеть невооруженным глазом, могут быть представлены

через трехмерные модели или анимации, что делает их понятными и запоминающимися. Использование технологий позволяет учащимся увидеть химические реакции в "живом" исполнении и понять их динамику.
Индивидуализация и дифференциация обучения. Учебный процесс должен учитывать различия в уровне подготовки и интересах учеников. Дифференцированное обучение, включающее задания разной сложности, позволяет каждому ученику работать в своем темпе, что помогает избежать чувства перегрузки и неуспеха. Для более мотивированных учеников можно предложить дополнительные задания или темы для исследования, что способствует углубленному освоению материала. Таким образом, дифференцированный подход помогает каждому учащемуся почувствовать себя успешным, а также стимулирует стремление к более глубокому познанию химии.
Мотивационные беседы и вдохновляющие примеры. Личное вовлечение учителя и его собственная страсть к предмету имеют огромную ценность. Учитель, который может показать, как химия влияет на его жизнь и профессию, способен вдохновить учеников на изучение предмета. Важно не только рассказывать о том, как химия применяется в индустрии и научных исследованиях, но и делиться личными примерами: как ученый может использовать химические знания для улучшения мира или создания инновационных технологий. Эмоциональный отклик учителя и искренний интерес к предмету создают атмосферу доверия и вдохновения.
Создание поддерживающей и безопасной атмосферы. Для повышения мотивации на уроках важно создавать атмосферу, в которой ученик не боится ошибаться. Мотивация учащихся возрастает, когда они чувствуют, что могут свободно экспериментировать, задавать вопросы и получать помощь. Ошибки на уроках должны восприниматься как часть учебного процесса, а не как неудачи. Важно хвалить усилия и прогресс, а не только конечные результаты. Это дает возможность ученикам чувствовать себя уверенно и смело принимать вызовы.
Проектная деятельность и исследовательская работа. Проектная деятельность является эффективным способом не только углубить знания по химии, но и развить важные навыки, такие как исследовательская деятельность, самостоятельное планирование и работа в команде. Ученики могут выбрать тему проекта, исследовать химические явления и представить результаты своей работы на классе. Темы могут быть разнообразными: от изучения свойств веществ до создания новых продуктов или экологически чистых технологий. Проектная работа позволяет углубленно изучить предмет и увидеть его практическую значимость.
Мотивация — это не одноразовый процесс, а системная работа, включающая в себя различные методы и подходы. Использование практических экспериментов, увлекательных игр, технологий, индивидуального подхода и поддержки со стороны учителя помогает сделать химию более доступной и интересной для учеников. Создание мотивации у школьников не только помогает им лучше понимать материал, но и развивает их критическое мышление, исследовательские навыки и любовь к науке.

Использованная литература

1. Джумабаев, Д. К. (2020). Роль экспериментальной работы в повышении интереса школьников к химии. Шымкент: Издательство "Шымкент университет". – с. 70-74.
2. Жангелдиева, Н. Р. (2022). Педагогические технологии в обучении химии: теоретические и практические аспекты. Алматы: Издательство "Жібек Жолы". – с. 89-90.
3. Кайдарова, З. А. (2023). Использование проектного обучения для развития интереса к химии. Астана: Эрудит. – с. 117-120.
4. Мухамеджанова, А. Т. (2020). Активизация познавательной деятельности школьников на уроках химии. Павлодар: Павлодарский государственный университет. – с. 32-34.
5. Сулейменова, М. С. (2021). Инновационные подходы к обучению химии в средней школе. Алматы: Издательство "Ғылым". – с. 45-47.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

ЖАҢЫЛТПАШ,МАҚАЛ-МӘТЕЛ-ТІЛ ДАМЫТУ ҚҰРАЛЫ

Космагамбетова Назгуль Зульжаладдиновна
Қараганды облысы
Шет ауданы
Ш.Батталова атындағы
ТМ (РО) КММ
Бастауыш сынып мұғалімі

Жаңылтпаш, мақал-мәтел – тіл дамыту құралы

Тіл дамыту – баланың ақыл-ойының, танымдық және әлеуметтік дамуының маңызды аспектісі. Осы процесте жаңылтпаш пен мақал-мәтелдердің алатын орны ерекше. Олар тек ойын түрінде ғана емес, сонымен бірге баланың сөздік қоры мен ойлау қабілетін жетілдіруге бағытталған құрал ретінде де қызмет ете алады.

Жаңылтпаш – бұл тез әрі дұрыс сөйлеуді талап ететін қысқа мәтін. Жаңылтпаштардың ерекшелігі – қиын дыбыстардың үйлесімі, жылдам айтылуы керек сөздерден тұрады. Баланың тілі мен дикциясын жаттықтыру арқылы, ол ана тілінің дыбыстарын анық айтуға үйренеді. Жаңылтпаштарды қайталау арқылы балалар сөз тіркестерін дұрыс құрауды, сөйлемдерді түсінікті етіп айтуды үйренеді.

Мысалы, “Сәулем шашын тарап отыр” деген жаңылтпаштағы “ш”, “с” дыбыстарының қайталануы баланың осы дыбыстарды анық айта білуіне көмектеседі. Сонымен қатар, мұндай жаттығулар есте сақтау қабілетін де жақсартады.

Үй жағдайында өткізілетін жұмыстар

1. Отбасылық кештер. Ата-аналармен бірге жанұялық кештерде жаңылтпаштар айтып жарысу. Бұл балалардың қызығушылықтарын оятып, өзара бәсекелестікке баулиды.
2. Дауыстап оқу. Жаңылтпаштарды дауыстап оқып, әр сөздің дыбыстарын анық айтуға тырысу. Бала өзі оқығаннан кейін ата-аналарға оқиды, ал олар қате жіберген жерлерін түзетеді.
3. Ойын түрінде. Жаңылтпаштарды белгілі бір тақырып аясында (мысалы, жануарлар, тағамдар) таңдап алып, оларды ретімен айту арқылы ойын ұйымдастыру. Мысалы, кім бірінші жаңылысады, сол жеңіледі.

Мектепте өткізілетін жұмыстар

1. Сабақты бекіту. Сабақ соңында жаңылтпаштармен жұмыс жасау арқылы өткен материалды бекітуге болады. Мұғалім жаңылтпаштарды оқушыларға айтады, ал оқушылар оны қайталап, жылдам әрі анық айтуға тырысады.
2. Конкурстар. Арнайы конкурстар ұйымдастыру, онда оқушылар өздері таңдаған жаңылтпаштарды айтады. Жеңімпаздар марапатталады, бұл балаларды ынталандыруға көмектеседі.
3. Топтық жұмыс. Оқушыларды шағын топтарға бөліп, әр топқа бір жаңылтпаш беріледі. Топ мүшелері бірігіп, оны бірнеше рет қайталап, содан соң бүкіл сынып алдында айтады. Ең жақсы орындаған топ жеңіске жетеді.
4. Музыка арқылы. Жаңылтпаштарды әндерге қосып, балаларға музыка арқылы үйрету. Музыкалық сүйемелдеу балалардың ынтасын арттырады және есту арқылы қабылдауды жақсартады.

Нәтижелер

Осы жұмыстардың нәтижесінде балалар:

- Дикциясын жақсартады;
- Сөйлеу жылдамдығы мен анықтығы артады;
- Сөздік қорын молайтады;
- Шығармашылық қабілеттерін дамытады;
- Өзара қарым-қатынас жасауға үйренеді.

Жаңылтпаштар өткізу жұмыстары балалардың тіл дамыту үдерісіне үлкен әсер етеді және оларға жағымды эмоциялар сыйлайды.

Мақал-мәтелдердің тіл дамытудағы рөлі

Мақал-мәтелдер – халықтың даналығы мен өмірлік тәжірибесін жинақтаған қысқа тұжырымдар. Олар балаға қарапайым тілмен күрделі ойларды жеткізуге мүмкіндік береді. Мақал-мәтелдерді жаттау арқылы бала сөздік қорын молайтып қана қоймай, сонымен қатар сөйлеу мәнерінің сауаттылығын арттыра түседі. Мысалы, “Талаптыға нұр жауар” деген мақалды түсіндіру арқылы баланы еңбекқорлыққа, мақсатқа ұмтылуға үйретуге болады. Ал “Сулы жер – нулы жер” деген мақалды пайдалану арқылы табиғаттың қадір-қасиеті туралы түсінік беруге болады.

1. Мақал-мәтелді аяқтау сайысы

Сайысқа қатысушы командалар екі топқа бөлінеді. Бір команда мақал-мәтелдің басын айтады, екінші команда соны жалғастыруы тиіс. Дұрыс жалғастырған команда ұпай жинайды.

Мысалы:

- Бірінші команда: «Таяқ еттен өтеді...»
- Екінші команда: «...сөз сүйектен өтеді.»

2. Мақал-мәтелді табу сайысы

Жүргізуші белгілі бір тақырып бойынша мақал-

мәтелдердің басталуын айтады, ал қатысушылар соған сәйкес келетін мақал-мәтелді толық тауып, айтуы қажет. Дұрыс тапқан команда ұпай жинайды.
Мысалы:
- Жүргізуші: «Адамның басындағы бақыт...»
- Қатысушы: «Адамның басындағы бақыт – адал досы.»

3. Мақал-мәтелді түсіндіру сайысы

Жүргізуші мақал-мәтелді айтады, ал қатысушыларға оның мағынасын түсіндіріп, нақты өмірдегі жағдайға қалай қолданылатынын айту тапсырылады. Ең жақсы түсіндірген команда ұпай жинайды.
Мысалы:
- Жүргізуші: «Көппен көрген ұлы той.»
- Қатысушы: «Бұл мақал-мәтел көпшіліктің қолдауымен істің сәтті болатынына меңзейді. Мысалы, ұжымда барлық қызметкерлер бірлесіп жұмыс істеген кезде, нәтижеге жету ықтималдығы жоғары болады.»

4. Мақал-мәтелді суреттермен сәйкестендіру сайысы

Жүргізуші экранда мақал-мәтел жазылған суреттерді көрсетеді, ал қатысушылар сол мақал-мәтелдің мазмұнын анықтауы тиіс. Дұрыс жауап берген команда ұпай жинайды.
Мысалы:
- Экранда: «Тауық ұшса, қыран болып...» суреті көрсетіледі.
- Қатысушы: «Тауық ұшса, қыран болып ішегін тартады» деп жауап беруі керек.

5. Мақал-мәтелді оқиға негізінде құрастыру сайысы

Жүргізуші қатысушыларға қысқа әңгіме немесе оқиғаны айтады, ал қатысушылар сол оқиғаға сәйкес келетін мақал-мәтелді табуы тиіс. Дұрыс тапқан команда ұпай жинайды.
Мысалы:
- Жүргізуші: «Бір адам жолдастарымен дауласқаннан кейін, достарымен ара қатынасын үзіп, жалғыз қалды.»
- Қатысушы: «Жалғыз ағаш орман болмайды» деп жауап беруі керек.

6. Мақал-мәтелді өзгертуге негізделген сайыс

Жүргізуші мақал-мәтелдің бастапқы нұсқасын айтады, ал қатысушылардың міндеті – сол мақал-мәтелдің мағынасын сақтай отырып, оны өзгертілген түрде қайта құру. Ең креативті нұсқа ұпайды иеленеді.
Мысалы:
- Жүргізуші: «Еңбектің наны тәтті.»
- Қатысушы: «Еңбекпен табылған нан тәтті» деп өзгерткен нұсқасы.

7. Мақал-мәтелдерді қолдана отырып, пікірталас сайысы

Жүргізуші белгілі бір тақырып ұсынады, ал қатысушылар сол тақырып төңірегінде пікірталасты жүргізеді. Пікірталаста мақал-мәтелдерді орынды қолданып, өз көзқарастарын дәлелдеуі тиіс. Ең шебер пайдаланған команда жеңімпаз атанады.
Мысалы:
- Тақырып: «Білімнің маңызы».
- Қатысушы: «Білім – қаруың, білімсіз оты жоқ шамшырақ» деп мақал-мәтелді пайдаланып, өзінің сөзін нығайта алады.

Мақал-мәтелдермен жүргізілетін сайыстар жас ұрпақты ана тілінің байлығына тереңірек бойлауға, оның сөздерін орынды қолданудың жолдарын үйренуге, сондай-ақ халық даналығының мән-маңызын түсінуге көмектеседі. Мұндай шаралардың өткізілуі қазақ халқының мәдени мұрасын сақтауға және оны жастардың бойына сіңіруге айтарлықтай ықпал етеді.
Жаңылтпаш пен мақал-мәтелдерді жүйелі түрде қолдану баланың:
- Дикциясы мен артикуляциялық аппаратын жақсартады;
- Есте сақтау қабілетін арттырады;
- Сөздік қорын молайтады;
- Логикалық ойлауын дамытады;
- Ана тілінің грамматикасы мен синтаксисін игеруге көмектеседі.

Сонымен қатар, жаңылтпаштар мен мақал-мәтелдер баланың шығармашылық әлеуетін ашуға, қиялына қанат бітіріп, өзіндік ой-пікірлерін білдіруіне жағдай жасайды.
Осы тапсырмаларды бастауыш сыныптарда, отбасылық тәрбиеде кеңінен қолданылса,пайдасы бала үшін өте зор. Ата-аналар балаларымен бірге жаңылтпаштар айтып, мақал-мәтелдерді талқылай отырып, олардың тілдік дағдыларын жетілдіре алады. Мұғалімдер сабақтарында да осы әдістерді пайдаланып, оқушылардың тіл байлығын арттыруға үлес қоса алады.

Жаңылтпаш пен мақал-мәтелдер – тіл дамытудың табиғи әрі тиімді құралдары. Олардың көмегімен бала өз ана тілінде еркін сөйлей білуге, сөздерді дұрыс айтуды үйреніп, өмірлік тәжірибе жинайды. Сондықтан ата-аналар мен педагогтарға осы құралдарды күнделікті өмірде белсендірек қолдану ұсынылады

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

UZDIK KALAM

РОЛЬ ИСТОРИЧЕСКОЙ ХРОНОЛОГИИ В ФОРМИРОВАНИИ ПОЗНАВАТЕЛЬНОЙ АКТИВНОСТИ УЧАЩИХСЯ

Краснослободцева Диана Олеговна
учитель истории КГУ школы-лицея
№ 46 города Шымкент

Введение.
Историческая хронология играет важнейшую роль в процессе изучения истории, формируя у учащихся системное восприятие времени, событий и причинно-следственных связей. Введение в хронологический контекст помогает не только в изучении исторических фактов, но и развивает критическое мышление, улучшает познавательную активность учеников, способствует лучшему пониманию исторического процесса. В докладе рассматриваются методы и подходы, направленные на использование исторической хронологии в образовательной практике, а также их влияние на познавательную активность учащихся.
Цели:
- Оценить влияние исторической хронологии на познавательную активность школьников.
- Определить эффективные методы использования хронологии в процессе обучения.
- Рассмотреть практическое применение хронологических методов в работе с учащимися.
- Предложить рекомендации для педагогов, стремящихся повысить познавательную активность учеников через использование хронологических подходов.

В ходе педагогической практики использовались различные методы для повышения познавательной активности учащихся через осознание исторической хронологии. Основными методами были:
- Хронологический метод: использование временных линий для понимания последовательности событий.
- Метод сравнительного анализа: анализ различных исторических периодов для выявления общих закономерностей.
- Интерактивные подходы: использование визуальных средств, квестов, карт и других мультимедийных ресурсов для активизации учеников.

Хронологические таблицы, временные шкалы и визуальные элементы наглядно демонстрируют последовательность событий, помогая учащимся связать отдельные факты в единую картину. Использование технологии хронологических игр позволяет углубить понимание исторического контекста и формировать критическое мышление.
Методы, основанные на визуализации и активном вовлечении учеников в процесс, были выбраны, поскольку они наиболее эффективно способствуют развитию навыков анализа и синтеза. Визуальные инструменты, такие как хронологические карты и временные шкалы, облегчают восприятие и запоминание информации, а использование интерактивных технологий активизирует познавательную деятельность.
Исследование показало, что использование хронологии способствует улучшению понимания исторического процесса. Учащиеся начали лучше воспринимать исторические события в контексте их временной последовательности, что повлияло на повышение их познавательной активности. Проблемы, связанные с недостаточной мотивацией и трудностью восприятия больших объемов информации, решались через интерактивные задания и групповую работу.
Применение исторической хронологии на уроках может быть разнообразным и нацеленным на развитие познавательной активности учащихся через различные подходы и методики. Вот несколько примеров использования хронологических методов на уроках:
1. Создание временных шкал
На уроках истории учащимся можно предложить создать временные шкалы для изучаемого исторического события. Например:
Урок по Великой Французской революции: Учащиеся, разделившись на группы, создают временную шкалу ключевых событий революции (например, 1789 — взятие Бастилии, 1793 — казнь Людовика XVI). После этого они представляют свои работы и объясняют, почему такие события являются важными в исторической хронологии.
Урок по Второй мировой войне: Ученики составляют хронологию основных сражений и операций, анализируя их значение и влияние на ход войны.
2. Использование карт и временных линий
Можно использовать карты и временные линии для визуализации последовательности исторических событий. Например:
Урок по истории Древней Греции: Ученики создают карту Греции с ключевыми событиями, такими как

войны с Персией и Пелопоннесская война, и рисуют на карте хронологические линии, чтобы показать изменение политической ситуации в разные периоды.

Урок по Средневековью: Ученики используют временные линии, чтобы отслеживать развитие феодальной системы и важнейшие этапы становления христианской церкви, сравнивая события в различных странах.

3. Интерактивные квесты и игры

Для того чтобы сделать уроки более динамичными, можно использовать элементы геймификации:

Квест по Древнему Египту: Учащиеся получают задания на основе исторических фактов, которые необходимо расставить в правильном порядке, чтобы разгадать «тайну» древнеегипетского царства. Задача студентов — найти, например, год постройки пирамид, дата правления фараонов, события в жизни наиболее известных правителей.

Историческая игра по Холодной войне: Игроки (учащиеся) получают роли ведущих фигур периода Холодной войны (например, лидеры США и СССР). Задача — поэтапно строить политическую картину, расставляя события в хронологическом порядке, от конца Второй мировой войны до распада Советского Союза.

4. Использование хронологических таблиц.

Можно предложить учащимся работать с хронологическими таблицами, где они должны поочередно заполнять ключевые события на основе предложенных дат:

Урок по Российским империям: Учащиеся получают таблицу с датами, среди которых им нужно выбрать важнейшие события в истории России, например, реформы Петра I, война с Наполеоном, события 1917 года и др. Их задача — не только выбрать события, но и объяснить их влияние на страну в рамках хронологии.

Урок по Римской империи: Студенты получают таблицу с ключевыми датами и должны расставить важнейшие политические, экономические и культурные события в хронологическом порядке, таких как рождение Рима, падение Западной Римской империи и появление христианства.

5. Анализ исторических документов с хронологическим акцентом.

Использование исторических документов также способствует развитию хронологического мышления у учащихся:

Анализ Конституции США: Студенты изучают текст Конституции США и выделяют важнейшие политические изменения, происходившие в разные исторические моменты, например, добавление новых поправок. Также, с помощью хронологии, они могут отследить развитие демократии и прав человека в США.

Протоколы Нюрнбергского трибунала: Учащиеся анализируют документы, при этом их задача — выстроить события в правильном хронологическом порядке, от причин до заключений трибунала.

Заключение.

Использование хронологических методов значительно повышает познавательную активность учащихся, способствует более глубокому усвоению материала.

Применение инновационных технологий, таких как интерактивные хронологии и временные карты, позволяет сделать процесс обучения более увлекательным и эффективным.

Рекомендуется активно использовать такие методы в учебных планах, а также продолжать искать новые подходы для повышения интереса учеников к истории.

Рекомендации для коллег:

- Внедрять игровые и интерактивные подходы в обучение истории.
- Использовать цифровые ресурсы для создания визуальных хронологических инструментов.
- Активно вовлекать учащихся в групповые обсуждения и проекты, где можно применить хронологические методы.

Список использованной литературы:

1. Иванов И.И. Историческая хронология в школе: методы и технологии. – М.: Просвещение, 2020.

2. Петрова Н.Н. Применение визуальных средств в обучении истории. – СПб.: Речь, 2018.

3. Сидоров А.А. Игровые методики в обучении истории. – Ярославль: Издательство ЯГПУ, 2019.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКАЯ РАБОТА В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ

Кривобок Татьяна Николаевна
учитель начальных классов
средней школы- лицея №27
города Актобе

Цель: развить у детей познавательный интерес, научить их самостоятельно искать и анализировать информацию, формировать навыки научного подхода и творческого мышления, а также подготовить к более сложной учебной деятельности в будущем.

Задачи:

1. Развить умение ставить вопросы и гипотезы.
2. Освоить методы поиска и обработки информации.
3. Научить анализировать и систематизировать данные.
4. Развить навыки работы в группе.
5. Стимулировать самостоятельность и ответственность.
6. Расширить интерес к различным областям знаний.
7. Закрепить знания через практическую деятельность.

Введение

Современная система образования ориентирована не только на передачу знаний, но и на развитие у детей способности к самостоятельному познанию и научному поиску. В этом контексте исследовательская работа в начальной школе занимает особое место. Она не только способствует освоению знаний, но и закладывает основы научного подхода, развивает навыки критического мышления и творческой активности. Дети в возрасте 6-10 лет особенно восприимчивы к новым знаниям и методам, и это делает раннее включение их в исследовательскую деятельность крайне важным. Исследовательская работа на начальном этапе помогает формировать у детей уверенность в своих силах и развивает способности к самостоятельной работе, что является важной частью их общего личностного развития.

1. Развитие познавательных интересов. Исследовательская работа способствует пробуждению у детей естественного интереса к миру, стремления разобраться в сложных явлениях и процессах, а также научиться задавать вопросы и искать на них ответы. Это способствует глубже понять окружающую реальность.
2. Формирование навыков самостоятельной работы. Исследовательская деятельность учит детей работать с информацией, анализировать полученные данные, делать выводы и корректировать свои ошибки. Это развивает у школьников способность к саморегуляции и дисциплине в учебной деятельности.
3. Развитие критического мышления. Применение исследовательского подхода в обучении позволяет детям учиться анализировать различные мнения и источники информации, принимать обоснованные решения и задавать правильные вопросы. Это помогает им не просто запоминать факты, но и глубже осмыслять их.
4. Формирование творческих и коммуникативных навыков. Работая над проектами, школьники учат творчески подходить к решению задач, искать нестандартные пути их решения, а также развивают умение работать в группе, обсуждать идеи и достигать общей цели.
5. Подготовка к более сложной научной деятельности. Исследовательская работа в начальной школе — это не только важная часть учебного процесса, но и базовая подготовка детей к более углубленным исследованиям в старших классах и даже в вузах. Умение планировать исследование, работать с разными источниками информации, анализировать результаты — все это важно для будущих успехов в учебе.

Методы и формы исследовательской работы в начальной школе является то, что она должна быть доступной и интересной для детей. Используемые методы и формы работы должны стимулировать интерес и активность учеников, развивать их креативность, любознательность и уверенность в себе.

1. Экспериментальная работа и наблюдения. Эксперименты — это наглядный способ демонстрации научных принципов. Простые эксперименты, например, изучение роста растений или наблюдение за поведением животных, позволяют детям самостоятельно открывать закономерности и формировать представление о научном методе исследования. Наблюдения за природными явлениями, погодой или сезонными изменениями развивают у детей внимание и способность замечать важные детали.
2. Проектная деятельность. Работы над проектами — это не только интересная форма исследования, но и замечательная возможность для учеников применить свои знания на практике. Проекты могут быть как

индивидуальными, так и групповыми, что развивает умение работать в команде. Примером может служить проект на тему «Влияние музыки на настроение», в ходе которого дети изучают музыкальные произведения, проводят опросы, анализируют результаты.

3. Работа с источниками информации. Важно, чтобы дети научились эффективно работать с различными источниками знаний, такими как книги, энциклопедии, интернет-ресурсы. Это помогает развить навыки информационной грамотности и научиться оценивать достоверность информации.

4. Интервью и опросы. Сбор информации через интервью или опросы является не только увлекательным процессом, но и хорошим способом развития коммуникативных навыков. Ученики учатся формулировать вопросы, собирать данные и анализировать полученные ответы, что также развивает их критическое мышление.

5. Работа с иллюстрациями и визуальными материалами. Использование графиков, диаграмм, схем и других визуальных материалов помогает детям лучше понять информацию, а также способствует развитию их визуальной грамотности.

Заключение

Исследовательская работа в начальной школе представляет собой важный инструмент, который помогает детям развивать ключевые навыки и умения, необходимые для успешного учебного и личностного роста. Она формирует у учеников интерес к научным исследованиям, развивает их критическое и творческое мышление, способствует улучшению коммуникативных навыков и готовит их к более сложной научной и учебной деятельности в будущем.

Систематическая исследовательская работа способствует не только академическим достижениям, но и общему развитию личности ребенка. Важно, чтобы в процессе обучения учителя создавали условия, способствующие раскрытию потенциала каждого ребенка, и предоставляли возможность для проведения самостоятельных исследований. Это создаёт базу для формирования уверенности и самостоятельности у детей, помогает им ориентироваться в окружающем мире и искать собственные ответы на возникающие вопросы.

Таким образом, исследовательская работа в начальной школе является ключевым этапом в воспитании любознательных, умных и уверенных в себе людей, готовых к изучению более сложных вопросов и задач в будущем.

ИСПОЛЬЗОВАННАЯ ЛИТЕРАТУРА

1. Абакирова, Г. М. Педагогическая технология в обучении младших школьников. — Алматы: Мектеп, 2019.

2. Жанузаков, С. А. Педагогика начального образования. — Алматы: Қазақ университеті, 2018.

3. Нұргалиева, К. Б. Методика и технологии обучения в начальной школе. — Алматы: Кайнар, 2016.

4. Сулейменова, Б. А. Развитие исследовательских навыков у младших школьников в условиях современной школы. — Алматы: Ғылым, 2017.

5. Тулебаев, С. А. Теория и практика исследовательской деятельности в начальной школе. — Алматы: Білім, 2020.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

РАЗВИТИЕ ЭМОЦИОНАЛЬНОГО ИНТЕЛЛЕКТА КАК ОСНОВЫ УСПЕШНОГО РАЗВИТИЯ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ ШКОЛЬНИКОВ

Кудайбергенова Нургуль Кудайбергеновна
КГУ «Средняя школа №14 имени Хиуаз Доспановой» г.Актобе

У детей очень эмоциональная жизнь и развивающийся мозг не всегда справляется с нахлынувшими чувствами. Чтобы ребёнок развивался в верном направлении и был счастлив, его эмоциональный разум нужно постоянно направлять и развивать. Тогда дети будут не только хорошо учиться в школе, результативно осваивая функциональную грамотность, но и в будущем станут счастливыми и успешными людьми.[1]

Эмоциональный интеллект – способность управлять своими эмоциями, определять их, понимать происхождение, избавляться от негативных реакций и причин их появления. Ребёнку важно уметь описывать свои чувства, добиваться, чтобы его услышали, но при этом не обижать других.[2] Он должен понимать, как его поведение влияет на людей, чувствовать эмоции окружающих и реагировать на них справедливо и доброжелательно. Ему нужно перестать бояться своих страхов, не прятать их. Не сердиться на других только потому, что побоялся выразить своё мнение. Важно понимать: не стыдно плакать, когда тебе грустно, и прыгать от радости, когда весело. Нужно уметь успокаиваться и избегать чрезмерных проявлений эмоций. То есть понимать, что происходит с тобой и другими людьми и адаптировать своё поведение к обстоятельствам. А для этого родители и педагоги должны принять важность развития эмоционального интеллекта, и своего, в том числе тоже, как основы успешного развития детей, и осваивать теоретические и практические основы в данном направлении. Изучение данного направления современной детской психологии сегодня достаточно многообразно представлено в литературе по детской психологии и в различный интернет ресурсах, что позволяет успешно использовать развитие эмоционального интеллекта для развития функциональной грамотности школьников.

Ознакомление с теоретическими основами эмоционального интеллекта важно для современных учителей с целью успешной реализации ими функциональной грамотности учащихся на практике в дальнейшем. Основной задачей в этом процессе является изучение психологических методик определения уровня, развития, контроля и регуляции эмоционального интеллекта детей с последующей их апробацией в школе. В частности, оказание помощи ребёнку в стрессовой ситуации – актуальный аспект современной учебной - воспитательной работы учителя в школьном коллективе. Современные исследования показывают: в одиночку мозгу трудно справляться со стрессом, а изоляция только усиливают его. Учёные доказали: принятие эмоций ребенка, и спокойные ответы на все его вопросы помогают справляться со стрессом.[3] Это естественно. Присутствие взрослых рядом, их слова и поведение освобождают тело ребёнка от воздействия гормонов, приводят в движение нейроны, которые управляют импульсивностью, и смягчают эмоциональную реакцию. Не менее важной задачей исследовательского проекта является осознание педагогами необходимости научиться справляться с собственной негативной эмоциональной реакцией, правильно реагировать в трудной ситуации и разрешения конфликтов в коллективе по отношению с детьми, их родителями и коллегами в школе.

Важно помнить, что изучение эмоционального интеллекта сегодня является актуальным во всём мире, так как современные дети остро реагируют на стресс. Педагогам необходимо учиться помогать детям подбирать нужные слова и описывать то, что чувствуют они, выполняя функции психологического тренера. При этом, необходимо не забывать, что дети учатся на нашем примере: они видят, запоминают и воспроизводят поведение окружающих их взрослых. Это одна из причин, по которой крики, оскорбления и рукоприкладство приводят к плачевным результатам.[4] Когда ребёнок подвергается крикам и побоям, то он делает вывод: крики и побои – решение проблем. Но на самом деле у нас, взрослых, другая цель – вместо того чтобы безуспешно приказывать успокоиться, надо показать на собственном примере, как это сделать: как справляться с волнением, беспокойством и спокойно решать возникающие проблемы в жизни. Многие учителя обязаны менять формат своей педагогической деятельности: ведь раньше считалось, что эмоции противостоят разуму. Ещё четверть века

назад, детей стыдили, когда они плакали; называли злыми, когда они сердились; высмеивали, когда ребёнку было страшно и говорили, что они слишком шумят, если громко выражают радость. Сегодня мы знаем, что эти люди были не правы. Учёные доказали: эмоции необходимы разуму, поскольку благодаря им мы делаем верный выбор, ориентируемся в жизни и сопереживаем друг другу.

Эмоции – реакция адаптации, они нам необходимы. Но большинство людей привыкли скрывать их и накапливать в себе. Однако рано или поздно эмоции вырвутся наружу и обрушаются на окружающих. В таких случаях важно научиться их правильно определять, - это также является важной задачей в освоении теоретического материала по эмоциональному интеллекту.[5] Например, не осмеливаясь выразить недовольство начальнику, мы выплёскиваем его на своего коллегу или детей в классе. В таком случае речь идёт не о эмоции, а о эмоциональной реакции. Между ними есть существенная разница. Когда мы выражаем эмоцию, она высвобождается за несколько минут. А вредная эмоциональная реакция длится несколько часов, и чем больше её выражают, тем она сильнее становится. Поэтому современные психологи рекомендуют преднамеренно выслушать крики и плач ребёнка, чтобы он выплеснул эмоцию и успокоился. При этом важно помогать детям облечь свои эмоции в слова, чтобы избежать эмоциональных реакций, которые могут длиться длительное время и вызывать вспышки агрессии. Психологи уверяют, если ребёнка выслушать, то гнев (это эмоция) пройдёт, а агрессия (это эмоциональная реакции) будет только накапливаться, если вы не сделаете то, что хочет ребёнок. Оказывается, вопреки распространённому мнению, дети кричат не для того, чтобы привлечь к себе внимание. Они просто не могут по-другому, но при этом, как уверяю психологи, они жаждут научиться управлять своими эмоциями. В современной детской психологии выделяют семь базовых эмоций, которые помогают справиться с тем или иным состоянием (причиной психологического дискомфорта): любовь, радость, разочарование, стыд, грусть, гнев, страх. При этом каждая эмоция имеет определённую причину своего появления. Например, грусть возникает вследствие потери, разлуки, отъезда и таким образом помогает психике адаптироваться к новым обстоятельствам жизни. И очень важно в период осознания своей эмоции научиться (научить ребёнка) описывать её, таким образом начать управлять своим эмоциональным интеллектом. Это правило справедливо и для взрослых, и для детей. Важно выражать свои эмоции словами. Правильно произнесённое слово со стороны взрослых помогает ребёнку расслабиться и успокоиться, не выразив негативные эмоции в виде агрессивных выпадов и телесных ударов по отношению к окружающим.

Именно в этой позиции мы поможем детям в школе договариваться друг с другом, заводить друзей и научим их самостоятельности. Именно эмоциональный интеллект поможет сделать важный вклад в функциональную грамотность наших учеников – в будущем они будут успешными и востребованными гражданами нашего Государства. Но для начала, каждому учителю Казахстана важно быть успешным и востребованным сегодня, вызывая у себя в жизни, в том числе и в работе, эмоции созидания и управления, эмоции радости от своей педагогической деятельности с помощью само регуляции и позитивного настроя в работе.

ИСПОЛЬЗУЕМАЯ ЛИТЕРАТУРА:

1. Лекционный материал «Эмоциональный интеллект» по курсу «Образовательная технология развития модели «4К» для формирования функциональной грамотности обучающихся», НЦПК «Орлеу», Актобе -2022 год;

2. Гоулман Даниел, «Эмоциональный интеллект. Почему он может значить больше, чем IQ», издательство «МИиФ», Москва, 2021 г;

3. Мэттью Маккей, «Эмоциональный баланс», издательство «Манн, Иванов и Фербер», Москва, 2021 г;

4. Интернет ресурс: «Развитие эмоционального интеллекта средствами АРТ – терапии; Мынбаева Айгерим , доктор педагогических наук, профессор кафедры педагогики и образовательного менеджмента, Казахский Национальный Университет им. Аль – Фараби, г. Алматы;

5. Интернет ресурс: INSTAGRAM: asselmuratovatrainer «Эмоциональный интеллект, Тренинги», Астана, Казахстан.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

КИІЗ БАСУ ӨНЕРІ- «БІРТҰТАС» ТӘРБИЕ БАҒДАРЛАМАСЫНЫҢ АЖЫРАМАС БӨЛІГІ

Курманова Гулшат Тулеуовна
Ақтөбе қаласы, МКҚК 17 «Шұғыла» бөбекжай балабақшасының тәрбиешісі

Ежелден келе жатқан киіз басу өнерін мектепке дейінгі балаларға үйрету- «Біртұтас» тәрбие бағдарламасының ажырамас бір бөлігі ретінде қарағанымыз жөн. Қазіргі заманда Z ұрпақтарын жәй нәрселермен мүлдем қызықтыра алмайсыз. Киіз басу өнері балаларға қатты ұнайды,себебі өте қызық балалар үшін. Балалар үшін таңсық дүние болғандықтан бір ҰІӘ өзі шытырман оқиғаға толы болып өте қызық өтеді. Біріншіден сіз балаларға ежелгі ата –бабамыздан қалған ұлы өнер туындысын үйретесіз. Екіншіден балалардың ұсақ қол моторикалары дамып, сөйлеу тілі жаттығады. Өз ойларын ашық аутуға бейімделеді. Киіз басуды біз балаларға кезең -кезеңмен үйретеміз. Ең бірінші мөлдір мольбертке оюлармен танысып суреттерін салу арқылы әрі қарай жұмыс жалғасады. Киіз басуды үйрену үшін ең алдымен оның жасаулуы, пайда болуы туралы бейне жазбалар көрсетуге болады. Жалпы балаларды киіз басу тарихымен таныстырсақ артық етпейді. Бірінші сатысы – қырқылатын қой-қозыларды тоғыту. Бұл – қырқымның алдында міндетті түрде атқарылатын жұмыс. Яғни, алуға қажетті күзем жүн (күзгі жүн) алу үшін денесіне жаз бойы шаң-тозаң жинаған қой-қозыларды өзенге апарып,суғатоғытады. Екінші саты – қой қырқымы (қой жүнін қырқу) басталады. Жүн қырқу барысында жүннің ақ, қара, кер қызыл түстері бөлек-бөлек жиналады, қылшықты, салалы, қысқа, бауыр жүндер сұрыпталады. Үшінші саты – жүн сабау. Қырқылған, сұрыпталған жүннен бұйым жасау үшін тазалап және қопсытып алу қажет. Жүннің іртігін жазу, шөп-шаламын тазарту, құмалағын түсіру, үлпілдету үшін жүнді сабау тәсілі қолданылады. Ал, жүннің құрамындағы қылшықтарын тік сояуларын кетіру үшін қазанға салып, сабаумен араластыра отырып сәл қыздырады. Осылайша қылшықтың тік сояулары қарылып, жиырылып қалады. Бұл тәсіл жүн қару деп аталады. Жүн сабау үшін оның тулақ және сабау деп аталатын құралдары дайындалады. Тулақ – серке, сиыр, тай терісін шикідей кептірген төсеніш. Оны сабалатын жүннің астына төсейді.. Сабау – жүннің ұйысқанын жазу, қопсытып үлпілдету үшін қолданылатын қос шыбық. Жүннің іртігін жазуға неғұрлым қарымдылау, қаттылау

жасалған тулақ сабау деп атайтын сабауды, ал жүнді шабақтауға (жүнді шыбықпен жаймалауға) шабақ сабау деп атайтын сабау түрін қолданады. Жүн сабау үшін кеңірек орын дайындалады. Бұл жұмыс әзіл-күлкімен көңілді өтеді. Жүн сабау жұмысына 10 шақты, тіпті, одан да көбірек адам жиналуы мүмкін. Сабау үшін екі-үш тулақты біріктіріп төсейді. Жүнді тулаққа үйіп-төгіп салмай, шақтап салады. Оны бір сабам жүн дейді. Тулаққа бір сабам жүннен салып отырып іртігі (түйіртпегі) жазылғанша, үлпілдеген күйге жеткенше қопсытып сабайды. Сабалып болған жүнді шетінен бастап ортасына қарай жиырып отырып түйдектеп орап, сабаудың ұшымен көтеріп алып, бір шетке жинайды. Сабалып жатқан жүн түсіне қарай бөлек-бөлек жиналады. Жүн сабаудың ел ішінде қалыптасқан өзіндік тәсілдері бар. Тулаққа салып жүн сабағанда сабаушылар қолдарын бірдей көтеріп-түсіріп отырады. Әр адамның қолында екі сабаудан болады. Жүнді қос қолмен сабайды. Сабаудың бұл әдісін қос қолдап сабау дейді. Екі қолдың бірдей қимылдауы қимылдың ырғағын қалыптастырады. Ырғақ бұзылса, сабаулар бір-біріне соғылып қалады. Қос қолдап сабау іртігі оңай жазылмайтын, өте түйдектелген жүнге қолданылады. Қос қолмен сабағанда екі қолдың қызметі бір мезгілде тең соғылып, астындағы жүннің әсерінен тең серпіліп, жүнді қопсытады және осының арқасында жүн де бірқалыпта суырылып, артқа да бірдей көтеріліп отырады. «Сабалау» әдісін біз балаларға билеу ретінде үйретеміз. Балалардың Жүн сабаудың осындай үрдісі көсіп сабау, көпіртіп сабау, есіп сабау, тәрізді тәсілдерден тұрады. «Сабаудан шыққан дыбысқа тулақ та ортақ» деген мақал осы үрдістің ерекшелігіне байланысты айтылса керек. Киіз басу барысын әрі қарай қолымыздағы бар нәрселермен балаларға өзімізше жеткізуге тырысамыз.

Киіз басуды ата-аналармен жұмыс ретінде де өткізуге болады. «Жол картасы» негізінде балабақшамыздың ішінен «Асыл әжелер» мектебінде біздер балаларымызбен бірге шебер сағат өткіздік. Оның өзі ұлттық құндылықты дәріптеу болып табылады. Көненің көзі әжелеріміздің біздің тәрбиеленушілерімізге айтқан ақылдары өте көп болды. Осындай сағаттарда балалар өздерінің қызығушылығын танытып, ата- аналар белсенділігі артады.

Мектепке дейінгі балаларға киіз басу өнерін үйрету өте өнеге толы. Ұлттық құндылықты дәріптеу арқылы ұлы тарихымызға сыр шерткендей боламыз. Балаларды кешенді дамытадың таптырмас құралы-киіз басудың кейбір әдістерін балаларға көрсету. Баланы жан –жақты, қарқынды дамытады. Оның ішіне сөйлеу тілі, физикалық қозғалысы, тірек қимыл аппараты, есте сақтаулары дамып жақсы болады. «Біртұтас» тәрбие бағдарламасы аясында киіз басу өнерін балаларға үйретсеңіздер балалар бойына ұлттық тәрбиені сіңіресіздер. Кеңес беремін,өте керемет,көріңіздер,сәттілік!

Пайдаланылған әдебиеттер

- *Қасиманов С. Қазақ халқының қолөнері. Алматы: Қазақстан, 1969;*
- *Тәжімұратов Ә. Шебердің қолы ортақ. Алматы: Қазақстан, 1977;*
- *Халық мұрасы. Құраст.: Соян Қ. Өлгий, 1991;*

ИНКЛЮЗИВНАЯ ПРАКТИКА В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ: СОЗДАНИЕ УСЛОВИЙ ДЛЯ УСПЕШНОГО ОБУЧЕНИЯ ДЕТЕЙ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ ЧЕРЕЗ ПРАКТИЧЕСКУЮ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ

Латышева Ольга Ивановна
Учитель начальных классов
КГУ Школа-лицей им. Аманжола Шамкенова г. Павлодара
olgalatysheva199@gmail.com

Аннотация: Цель настоящей статьи - Создание условий для успешного обучения детей с особыми образовательными потребностями через практическую деятельность.”

Актуальность современных подходов к обучению в начальной школе, направленных на развитие функциональной грамотности учащихся, обеспечения качественным обучением всех учащихся с учетом их разнообразия на основе создания инклюзивной среды на уроках, формативного оценивания навыков широкого спектра.

В 21 веке школа должна, во-первых, соответствовать потребностям детей в образовании, общении; во-вторых, принимать в учет типологические, индивидуальные особенности и уровень социализации. Внедрение инклюзивного образования – это требование современного общества, требование государственного образовательного стандарта, требование гуманного отношения к людям с ограниченными образовательными потребностями (далее – ООП). В современном обществе все больше встречаются учащиеся имеющие отклонение от нормы поведенческого характера. Дети с задержкой развития речи, по новым стандартам не относятся к учащимся с ООП. Основываясь на этом хотелось рассмотреть практические методы работы с данной категорией учеников.

Итак, под инклюзивным образованием именуют образование, которое предоставляет каждому ребенку возможность быть включенным в единый процесс обучения и воспитания, невзирая на имеющиеся физические, интеллектуальные, социальные, эмоциональные, языковые и другие особенности. Тем самым дается возможность взрослеющему человеку стать равноправным членом общества, подлежат снижению рисков его изоляции и сегрегации. [7, с. 7–10].

Рассмотрим особенности работы с учащимися ООП в различных форматах. В работе с математическими понятиями встречаются:

Три составляющих математической функциональной грамотности в школе: умение находить и отбирать информацию; производить арифметические действия и применять их для решения конкретных задач; интерпретировать и, оценивать и анализировать данные.

Развитие математики как предмета на начальном этапе способствует развитию критического мышления формированию первоначальных навыков исследования обобщения, применения математических навыков в жизни. [4, с. с. 24–28].

Эффективное вмешательство для поддержки развития математических навыков на начальном этапе приобретает первостепенное значение. Нужно помочь учащимся, испытывающим трудности. У учащихся с нарушением арифметических навыков встречаются:

Нарушение счета (Акалькулия, дискалькулия) – расстройство развития математических навыков, связано со снижением активности лобных долей головного мозга, которые отвечают за логическое мышление, а также за арифметические действия.

Дискалькулия –неспособность к изучению

арифметики. Часто не является самостоятельным недугом, а не побочным следствием нейрологических и психических проблем. Нарушение развития головного мозга- то есть изначально не усваивал математические навыки (последствия перинаталь-ного поражения централь-ной нервной системы(ЦНС) , последствия родовой травмы, гидроцефалия, задержка психоречевого развития. Снижение интеллектуальных способностей, аутистические проявления, ОНР (общее недоразвитие речи)

Акалькулия -расстройство приобретенное, ребенок разучился считать после черепно-мозговой травмы или перенесённого менингита.

В данной ситуации необходима работа с дополнительными материалами и инструментами.

Мероприятия: заглядывать в таблицы подсказки, тренажёры с цифрами; самое главное играйте и еще раз играйте.

Это самый лучший способ в обучении любых возрастов.

рис.1 развёрстка куба

рис. 2 тренажер для счета

У учащихся с затруднениями чтения встречается и дисграфия - нарушение письма, не связанное с интеллектом. Дислексия - это заболевание, характеризующееся стойкой неспособностью овладеть навыком чтения при достаточном уровне интеллекта и речи, отсутствии нарушений зрения и слуха и оптимальных условиях обучения. [2, с. 17–21].

Пять основных компонентов эффективного обучения грамоте в начальной школе

1.Фонематическая осведомленность- осознание отдельных звуков, соединенных в слова.

2.Фонологическая осведомленность- осведомленность о разговорной речи во всех ее формах: словах, предложениях, словосочетаниях и фонемах.

3.Беглость- способность читать быстро, выразительно и точно

4.Запас слов

5.Понимание текста

Для учащихся с трудностями необходима помощь: нуждаются в четких инструкциях по чтению, особенно по фонематическому восприятию и фонетике; учитель должен моделировать и обучать нужным им навыкам, а затем собирать их в группы или самостоятельно для практики; Произносите слова медленно и четко, а затем попросите их попрактиковаться, предлагая поддержку.

Рис. 1 Буквы из наждачной бумаги

Рис. 2 Подвижный алфавит

Обучение навыкам чтения: используйте систематическое последова-тельное обучение, начиная с более простых навыков и затем переходя к более сложным; когда учащиеся овладевают одним навыком, они переходят к следующему, не оставляя пробелов.

Мероприятия: опознавайте объекты в окружающей среде по их начальным или конечным буквам. Например, сыграйте в «Я шпионю»; петь рифмующиеся слова; хлопайте по количеству слогов; читайте книги вслух с акцентом на звуки; играйте в игры на совпадение с буквами и предметами; сопоставляйте слова с объектами; определите расположение фонем в словах, например, в начале, середине или конце слова, и соедините фонемы, чтобы образовать слова.

Обучение фонематической осведомленности (понимание отдельных звуков, соединенных в слова); научите учеников разбивать и читать разные слоги словами например. Расписание = время + таблица; помогите им понять коренные слова, чтобы они могли легко распознавать незнакомые слова например. Удача = удачливый

Что необходимо делать? Прослушивание деятельности; более продвинутая рифмованная деятельность; осведомлённость о словах; осведомленность о слогах; фонематическая осведомленность.

Читатели, испытывающие трудности извлекают пользу из многократной практики со стратегиями чтения, что способствует активизации мыслительных процессов в целом, такими как: делать логические выводы; понимание текста (процесс анализа); определение тем и больших идей; обобщение и использование контекстных подсказок для

определения; значения незнакомых слов

Психологический настрой играет существенную роль активизации мыслительных процессов в обучении. Постепенно, по мере овладения техникой чтения, внимание ребенка переключится с припоминания на чтение.

Обучение чтению предваряет обучение письму. Правильное восприятие речи на слух, воспроизведение и зрительное угадывание написанного учащимся способствуют в дальнейшем овладению техникой письма.

Однако не только навыки чтения являются предпосылками приобретения умения чисто и правильно писать. Здесь очень важны и другие навыки, свидетельствующие о развитии мыслительных операций ребенка. Речь идет, прежде всего, о развитии точных движений, т. е. моторики.

Существует огромное разнообразие всевозможных упражнений, нацеленных на развитие тонкой моторики у детей, которые можно выполнять дома: это и изготовление различных поделок с использованием природных материалов, и вырезание, и лепка из пластилина, и моделирование с помощью конструктора и многое другое.

Выполнение “графических диктантов”, разработанных Д. Б. Элькониным, очень хорошо развивает координацию движений руки ребенка, способствует активизации мышления, формированию его творческих способностей, “набивает” руку для письма. [3, с. с. 21–26].

На основе всего вышеизложенного, хотелось бы отметить, что инклюзивное образование является на сегодня прогрессивным способом обучения. Данный способ обучения имеет большие перспективы в современном обществе, и дает своего рода надежду на то, что каждый ребенок с ООП сможет реализовать право на получение качественного образования, которое будет адаптировано к его возможностям и потребностям, найдет свое место в жизни и реализует свой жизненный потенциал. [1, с. 9–11].

Литература:

1. Байменова Б.С. Развитие инклюзивного образования в Казахстане и за рубежом: учебное пособие /Б.С.Байменова.- Алматы: издательство «Эверо», 2017.-148.

2. Белякова,Л.И. Логопедия. Заикание [Текст]: учеб.пособие для студ. учреждений высш. проф. образования / Л. И. Белякова. - 2-е изд., испр. и доп. - М. : Академия, 2012. - 224 с. - (Сер. Бакалавриат) (Высшее профессиональное образование).

3. Громова О.Е. Методика формирования начального детского лексикона [Текст] / О. Е. Громова. - М.: Сфера, 2007. - 176 с. - (Программа развития).

4. Дети с проблемами в развитии (комплексная диагностика и коррекция) [Text] / ред. Л. П. Григорьева. - М.: АКАДЕМКНИГА, 2002. - 415 с.

5. Дети социального риска и их воспитание: учебно-методическое пособие / ред. Л. М. Шипицына. - СПб.: Речь, 2003. - 144 с.: ил. - (Детская психология и психотерапия). 6. Дробинская А.О. Ребенок с задержкой психического развития: понять, чтобы помочь[Text] / А. О. Дробинская. - М.: Школьная пресса, 2005. - 96 с.

7. Жетписбаев, Б. А. Концептуально-теоретические проблемы девиантного поведения и правовой социализации несовершеннолетних в Республике Казахстан / Б.А. Жетписбаев. - АЛМАТЫ: Юридическая литература, 2002. - 266 с.

8. Жигорева М.В. Дети с комплексными нарушениями в развитии: педагогическая помощь [Text]: учеб. пособие для студентов высш. учеб. заведений / М.В. Жигорева. - 2-е изд., исправленное. - М.: Академия, 2008. - 240 с.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

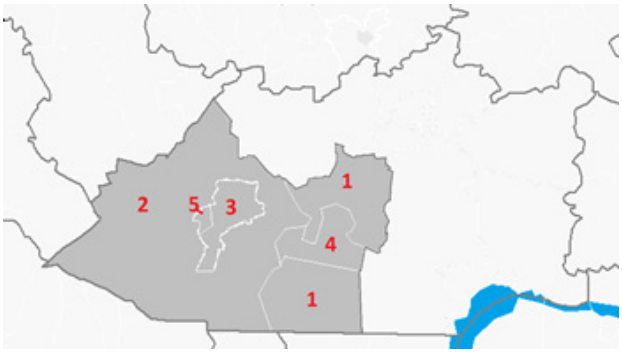
ҰЛЫТАУ ОБЛЫСЫ ТОПОНИМДЕРІНІҢ ГЕОАҚПАРАТТЫҚ ЗЕРТТЕУЛЕРІНІҢ ҚАЗІРГІ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Магжанова Булбул Жанатаевна
География пәнінің мұғалімі

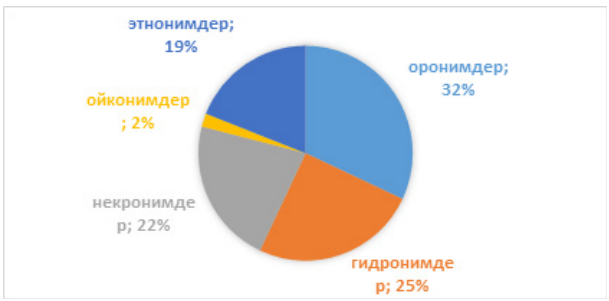
Кіріспе. Әрбір атау – тарихтың табы сіңген нысаналы белгісі. Мұндай ұлттық және рухани байлығымыз саналатын топонимдерді зерттеу бүгінгі күн талабынан туындап отыр. Кез келген аймақтың жер-су атаулары өзінің бойына көптеген тарихи деректерді, этнографиялық мәліметтерді, географиялық сырсипаттарды сақтап отырады. Топонимдегі деректер белгілі бір географиялық ұғым атаулары болғандықтан, олар арнайы сұрыпталған лексикалық қабаттардан тұрады [1]. Топонимдер белгілі бір аумақты мекен еткен алуан түрлі халықтардың тілдерінде, әртүрлі факторлар әсерімен қалыптасады. Географиялық атауларды біз ақпарат құралдарынан тыңдаймыз, оқимыз, ғылыми және оқу әдебиеттерінен кездестіреміз. Тіпті күнделікті өміріміздегі оқиғалар, көптеген маңызды ақпарат географиялық атаулармен байланысты болып келеді. Соған қарамастан, бізге бұрыннан таныс, өзіміз жиі қолданатын географиялық атаулардың мағынасы мен шығу тегін жетік біле бермейміз [2].

Қазақстанда топонимика ғылымы XX ғасырдың 40 жылдарының аяғында белсенді түрде дами бастады. Топонимиканың қазақ тіл біліміндегі ғылыми бағыт ретінде қалыптаса бастауына географ-ғалым Ғ.Қоңқашбаевтың 1948 жылы «Қазақтың халықтық географиялық терминдері» атты тақырыпқа қорғаған кандидаттық диссертациясы мен осы тақырып төңірегінде жазылған көптеген мақалалары ұйытқы болды [6]. Қазақстанда топонимика ғылымының негізін қалаған Ғ.Қ. Қоңқашбаевтың еңбектерін ерекше айтуға болады. Сонымен қатар, Э.В.Мурзаевтың, А.А.Әбдірахмановтың, Е.Қойшыбаевтың, Ә.С.Бейсенованың және т.б. ғалымдардың еңбектері топонимика ғылымының дамуына зор үлесін қосты. Қазақстанда топонимияның ландшафттар динамикасы және табиғатты қорғау мәселелеріне қатысты қырларын қазақ топонимдері негізінде, географиялық ғылымдар тұрғысында зерттеу С.Омарбекова (1999), Ә.Е.Аяпбекова (2002), А.У.Мақанова (2004), Қ.Т.Сапаров (2004,2010), З.Қ.Мырзалиева (2007), К.Т.Мәмбеталиев (2010), Ө.Ж.Сағымбай (2010), А.Е. Егинбаева (2017) т.б. ғылыми туындыларында жүзеге асырылды [3].

Зерттеу материалдары мен әдістері. Қазіргі кезде Қазақстанда топонимикалық зерттеулердің жалпы мәселелермен бірге, арнайы зерттеулерде аймақтық топонимикалық зерттеулер қолға алына бастады. Қазақстан аймақтарының топонимикасының тарихы күрделі, әрі қазіргі заманғы ғылымының ең қызықты мәселелері болып табылады. Сондай аймақтардың бірі, мақаламыздың тақырыбына айналып отырған, Ұлытау өңірі. Қарағанды облысының құрамында болған Ұлытау өңірі «Қазақстан Республикасының әкімшілік-аумақтық құрылысы туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 9-бабына сәйкес 2022 жылдың 8 маусым айынан бастап ресми түрде құрылған әкімшілік-аумақтық бөлініс болып бекітілді (сурет 1) [4].

Әкімшілік-аумақтық құрылысы бойынша облыс 2 аудан мен 3 облыстық маңызы бар қаладан тұрады [4]. Ұлытау өңірінің территориясы Орталық Қазақстан өңірінде ең үлкен болып есептеледі. Орталық Қазақстан аумағында топоним түрлерінен: гидронимдер, ойконимдер, оронимдер, этнонимдер және некронимдер кездеседі (сурет 2) [5].

Суретке назар салсақ, Орталық Қазақстан аумағында оронимдер басым. Яғни, мұнда адыр, төбе, тас, шоқы, бел, жал жер бедерлерінің түрлері кездеседі. Гидронимдер аумақтың 25% құрайды. Мұнда көл, сор, өзек терминдері бар көптеген гидронимдер кездеседі. Ойконимдері аумақ топонимдерінің 7 % құрайды. Ойконимдер арасында түркі және орыс атауларының басымдылығы ерекшеленеді. Сол сияқты, некронимдер 22% , этнонимдер 19%-ды құрайтынын көре аламыз.

1991 жылдан бері облыста (бұл кезде Ұлытау облысы Жезқазған облысының құрамында болды) 1569 құрамдас бөлік пен 117 әкімшілік-аумақтық бірліктердің атауы өзгерді. Ономастикаға қатысты заң талаптары өзгерген 2014 жылдан бері облыс көлемінде 22 елді мекеннің, 783 құрамдас бөліктің, 47 мекеменің атаулары өзгертілді. 2020 -2021 жылдарда шектеулерге қарамастан облыста 1 елді мекен мен 145 көше және 22 мекеменің атауларын ауыстыру жұмыстары жүргізілді [7].

Зерттеу нәтижелері және талдау. Ұлытау - Орталық Қазақстанның маңызды өңірлерінің бірі болып табылады. Соңғы жылдары «көшпелі мәдениеттің эпицентрі» аталған Ұлытау өңірін ғалымдар, тарихшылар, өлкетанушылар, журналистер жіті зерттеуде. Мұнда тарихтан сыр шертетін Алаша хан күмбезі (X-XI ғғ.), Домбауыл кесенесі (VIII-IX ғғ.), Жошы хан (XII ғ.) және Айранбай (Бескүмбез, XIX ғ.) кесенелері орналасқан.

Ұлытау өңірінің ерекшеліктерін айқындайтын топонимдердің келесі түрлерін айқындауға болады:

- микротопонимдер – шағын объектілердің атаулары (пайдаланылатын жер, қоныс, жайылым жерлер, құдықтар, т.б.);
- ойконимдер – елді-мекендердің атаулары;
- оронимдер – жер бедері формаларының атаулары (таулар, жоталар, төбелер, шыңдар);
- потамонимдер – өзен атаулары, лимнонимдер – көл атаулары.

Бұлардың ішінде, өңір бойынша ең көп таралғандары, микротопонимдер болып табылады. Аталған топоним түрлерінің кейбір географиялық атауларын, төмендегі кестеден көруге болады [8].

Кестеде Ұлытау өңірінің топонимдерінің кейбір атауларын көре аламыз, яғни, мұнда микротопонимдер, ойконимдер, оронимдер, потамонимдер және лимнонимдер келтірілген. Олардың атауы, сондай ақ, қандай географиялық нысанға жататыны берілген.

Қорытынды. Жоғарыда атап өткендей, өңірде микротопонимдердің саны басым болып келеді. Десе де, қазірдің өзінде Ұлытау өңірін зерттеу бірнеше ғылым салаларымен ұштасып, өзара байланыстылықта ізденіс жүргізуді талап етеді. Ол үшін Ұлытау өңірінің тарихи-географиялық тұрғыдан және топонимикасының зерттелуі жан-жақты саралау мен талдауды қажет етіп отыр. Себебі бұл өңірдің тарихы қазақ тарихының құрамдас бөлігі болып табылады және осы территория туралы тарихи-географиялық мәліметтер, қалыптасқан топонимикалық жүйе өлке тарихы үшін де, отан тарихы үшін де өте мол ақпарат береді. Ұлытау – Қазақстан жерінде ерекше орын алатын аумақ, сол себепті бұл өңір қазақ сахарасындағы қасиетті мекендердің бірі және де «көшпелілер өркениетінің алтын бесігі» деген атауға ие болуының өзі тегін емес екені анық.

Әдебиеттер:

1. *T. Arshabekov. Toponyms of the Karaganda region. Nur-Sultan, 2020*
2. *Kaimuldinova K.D. Toponymy. Almaty, 2011*
3. *Nurpeisova A.M. Kazakhstanda toponymyka gylymynyn kalyptasuy men damuynyn geographiyalyk negizderi. International Scientific Conference «Global Science and innovations V» Gdansk, Poland, February 10, 2019. – 188 b.*
4. *https://kk.wikipedia.org/wiki/Ұлытау. Oblystyn akimshilik bolinisi*
5. *Gulzhan R. Aizholova. Prospects of Toponyms Use in Travel and Excursion Activities (Central Kazakhstan Case Study). European researcher, 2012, Vol.(19), № 4 – 415 b.*
6. *Kazakhstan Respublikasy madeniet jane aqparat ministrligi til komiteti. Zher-su ataularynyn anyktamalygy, Almaty 2009.*
7. *T. Arshabekov. Zher-su aty – babalar haty. Ortalyq Kazakhstan gazeti. 09.09.2021.*
8. *D.M. Bazarbekova. Toponymyka Zhezkazgan-Ulytauskogo regiona. Nauka №2, 2014 г. – 56b.*

Кесте 2 - Ұлытау өңірі бойынша топоним түрлерінің атаулары

Микротопонимдер		Ойконимдер		Оронимдер		Потамонимдер		Лимнонимдер	
Атауы	Географиялық нысан	Атауы	Географиялық нысан	Атауы	Географиялық нысан	Атауы	Географиялық нысан	Атауы	Географиялық нысан
Жанайдар	қоныс	Жезқазған	елді-мекен	Ұлытау	тау	Кеңгір	өзен	Қоскөл	көл
Сарықұрақ	ежелгі қоныс	Ұлытау	елді-мекен	Егізқара	тау	Сарыкеңгір	өзен	Арғын бай	көл
Тұздысай	Қаражар маңы	Сәтпаев	елді-мекен	Кішітау	тау	Қаракеңгір	өзен	Ащыкөл	көл
Айбас	Айбас өзені маңы	Талап	ауыл	Ақшоқы	тау	Тамды	өзен	Бозшакөл	көл
Терсек	қыстау	Малшыбай	ауыл	Қорған тас	тау	Есен	өзен	Жетіқыз	көл
Нарөлген	қыстау	Қызылжар	елді-мекен	Айыртау	тау	Жезді	өзен	Ұлытау	көл
Мырғалы	қыстау	Талдысай	елді-мекен	Шеткітас	тау	Бұланты	өзен	Жыланшық	көл
Қарашеген	құдық	Қарсақбай	ҚҰА	Сарын	тау	Ұлжан	өзен	Тоғызбай	көл
Ділдасарқыт	құдық	Жезді	ҚҰА	Сарытау	тау	Байқоңыр	өзен	Шұбартеңіз	көл
Тәуекел	құдық	Аққұм	суыл	Сайғақты	тау	Үлкенсай	өзен	Шөмішкөл	көл
Саменқұм	құм	Теректі	елді-мекен	Мейір	тау	Дансай	бұлақ	Ұлысор	көл
Үлкенқұм	құм	Егінсай	ауыл	Мамантөбе	тау	Қыпшақпай	бұлақ	Обала	көл
Тобылғы	құм	Алғабас	ауыл	Досан	сай	Шалғындды	бұлақ	Шортан	көл
Талдықұм	құм	Диірмен	ауыл	Қияқсай	сай	Сарыжан	бұлақ	Дансары	көл
Саназар	құм	Ақтас	ауыл	Жазықсай	сай	Өтебай	бұлақ	Бұршықты көл	көл

ҚҰА – қалалық үлгідегі ауыл

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ПРЕЗЕНТАЦИЯ АВТОРСКОЙ ПРОГРАММЫ ЗАНИМАТЕЛЬНАЯ ФИЗИОЛОГИЯ

Макашева Нурсулу Аманкельдиновна
учитель биологии КГУ «Благодарная средняя школа», педагог- исследователь

Введение

Целью создания авторской программы является решение определенной проблемы в образовании, достижение разнообразия образования и организации образовательного процесса. Педагог, разрабатывающий свою образовательную программу должен чётко осознавать, что его программа является составной частью образовательной программы учреждения. Являясь учителем биологии, хочу поделиться своей разработкой программы «Занимательная физиология»

В системе биологических дисциплин физиология организмов занимает особое место в связи с уникальностью организмов как объекта изучения.

Анатомия и физиология - это науки, изучающие биологическую сущность организмов, являются фундаментом для медицины.

Данный учебный курс имеет мировоззренческую значимость, способствует осмысленному выбору учащимися в будущем профессии биолога или врача. Работа на элективных занятиях даёт возможность учащимся познакомиться с особенностями физиологии организмов, системы органов и процессов, происходящих в природе.

Цель состоит в расширении и углублении теоретических знаний, полученных учащимися на уроках биологии о строении и жизнедеятельности организма человека и расширении их биологического кругозора.

Задачи:

-овладение современными методами исследования, применяющимися при изучении физиологии человека и животных;

-помощи в выборе будущей профессии.

-формирование компетентности в законах, закономерностях и механизмах протекающих физиологических процессов, экологической грамотности и ответственной гражданской позиции по отношению к своему здоровью и здоровью окружающих.

Курс по физиологии предназначен для повышения интереса учащихся к деятельности живых организмов, процессах происходящих вокруг и своему организму, факторам среды, нарушающим работу нервной системы и других органов. Учащиеся познакомятся с основными методами изучения функций организма, с процессами, происходящими в жизни живых организмов, физиологическими основами психических функций.

Концептуальной основой содержания программы является неразрывная связь особенностей строения живых организмов с функциями и процессами, протекающими в нем.

Программа курса основывается на содержании и принципах построения базовой школьной программы по биологии, но включает в себя более глубокое и расширенное содержание. Программа включает отдельные содержательные блоки, каждый из которых - это круг вопросов, связанных со строением и функциями конкретного аппарата или системы органов живых организмов.

Основная часть

На элективных занятиях применяю метод моделирования. Урок станет плодотворным и успешным лишь в том случае, если учитель будет к этому стремиться и найдет взаимопонимание со своими учениками.

Какие механизмы в учебно-образовательном процессе будут способствовать достижению этих результатов? Слово «Модель» натолкнуло меня на мысль об использование метода моделирования на уроках биологии как средства достижения метапредметных результатов

Обучающиеся должны уметь создавать, применять и преобразовывать знаки и символы, модели и схемы для решения учебных и познавательных задач. Модель - выступает как «инструмент» совместной деятельности учащихся и учителя. Она отражает всеобщие отношения и связи внутри изучаемого объекта. С помощью модели мы можем решать большой круг частных задач, вытекающих из внутренней структуры самой модели. Все модели можно разбить на два больших класса: модели предметные (материальные) и модели информационные.

Применение этого метода на уроке способствует следующему:

- На уроке складываются отношение равных: учитель – партнер, «тренер талантов»

- Выслушиваются различные точки зрения;
- Растет вера в то, что все получится;
- Работа на уроке вызывает удовольствие и энтузиазм.

Предлагаю просмотреть название тем курса. Как вы видите они нестандартные. Уже само название темы вызывает интерес у учащихся.

Содержание курса

Введение (1 час)

Задачи курса. Организм как единое целое. Физиология как наука. Значение физиологии.

Глава 1. Персональный океан (6 часов)

Вещество, которое создало нашу планету. Живая и мертвая вода . Сколько мы весим.

Крокодиловы слезы. Пьют ли рыбы? Нельзя ли отжать воздух? Фабрика воды.

Глава 2. Строительный материал (7 часов)

Подвиги Лукулла. Ползающие зубы. Тысячелетняя тайна раскрыта. Чем питается корова?

Кастрюльки бывают разные. Пищевая промышленность. Практическая работа №1 «Расщепление крахмала слюной». Фабрика-кухня

Глава 3. Вентиляция. (4 часа)

Элемент жизни. Отдел снабжения. Практическая работа №2 «Регистрация дыхательных движений. Рефлекторное влияние на дыхательный центр». В поисках кислорода

Глава 4. Миллиарды носильщиков. (5 часов)

Оно не смеет уставать. Волны. Практическая работа № 3 «Исследование состава крови. Форменные элементы крови (клетки крови на микропрепарате)». Где достать дровишек?

Глава 5. Жар птица. (3 часа)

Совсем как в сказке. Разгадка тайны. Жар-птица у нас на службе

Глава 6. Служба информации. (5 часов)

Третий глаз. Практическая работа №4 «Определение концентрированности активного внимания». Шепот планеты. Практическая работа №5 «Исследование умственной работоспособности школьников». Храбрый обманщик

Глава 7. Аисты и капуста. (3 часа)

Почему же все-таки два? Сколько цыплят может вылупиться из яйца. Кое-что о непорочном зачатии.

К каждой теме разработан краткосрочный план урока. Расписаны методы урока. Есть задания для учащихся. Эпизод урока по теме: «Строительный материал».

На этом уроке учащиеся по методу «Кроссенса» определяли проблему урока. Выполняли творческую работу используя, подручные средства. На интерактивной доске проводят рефлексию. На каждом уроке использую разнообразные методы обучения, чтобы урок прошел интересно.

Для осуществления оценивания и достижений учащихся целесообразно применять такие формы текущего контроля, как тестовые задания, фронтальные беседы, семинары, защита проекта и др. В качестве итогового контроля выполняется зачётный тест на знание ведущих понятий курса, защита исследовательского проекта.

Заключение:

Исходя из результатов, можно сделать вывод о том, что на элективных курсах с активным применением моделирования в качестве метода преподавания биологии рационально, и может достаточно ощутимо влиять на изменение атмосферы урока в целом. И повысить интерес учащихся к уроку- это то, что очень важно на сегодня.

Используемая литература:

1. Мазур О.Ч. Биология в инфографике — Москва : Эксмо, 2021. — 160 с
2. Методическое пособие НЦОСО «Международное исследование PISA», Астана, 2013
3. Очкур Е.А., Курмангалиева Ж. Биология 7 класс И: Мектеп, 2017, 257 с
4. Петрова О. Методического пособия «Особенности развития читательской грамотности на уроке биология, химия, физика, география»;
5. Сергеев Б.Ф. «Занимательная физиология»
6. Әлімов А.Қ. «Интербелсенді оқу әдістемесін мектепте қолдану» – Астана - 2014: «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ ... 186 страниц
7. Дунаев А.В. «Моделирование биологических процессов
и систем» г. Орел ГОУ ВПО «Орловский государственный технический университет» Лицензия ИД №00670 от 05.01.2000 г.
8. Веников В., Веников Г., «Теория подобия и моделирование», М., 1974.
9. Мырзабаев, А. Б. « Биологияны оқыту әдістемесі» [- Қарағанды : ЖШС “САНАТ-Полиграфия”, 2006. - 344 б. - ISBN 9965-743-98-3
10. Непрокина И.В «Метод моделирования как основа педагогического исследования» Теория и развития общественного развития. 2013, №3.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

АНАЛИЗ РАБОТЫ В РАЗНОВОЗРАСТНОЙ ДОШКОЛЬНОЙ ГРУППЕ И ЕЁ РАЗВИВАЮЩИЙ ПОТЕНЦИАЛ

Марцефей Лариса Николаевна
должность: руководитель частного детского сада «Калейдоскоп» ИП Марцефей Л.Н.

Процессы изменений и обновлений в образовательной среде заставляют сегодняшнего педагога и руководителя задумываться над пересмотром наработанного опыта работы через призму современных целей и задач образования и воспитания будущего поколения. Среди многих проблем современного дошкольного образования есть одна, которая всё ещё остается в тени деятельности дошкольных организаций – проблема разновозрастных групп. Многообразные существующие технологии, государственные программы ориентированы на деятельность и развитие детей одного возраста.

Цель настоящего анализа двадцатилетнего опыта работы и аналитического опыта коллег, представленного на сегодняшней литературе, с такой группой донести, до заинтересованной аудитории, что существует ряд пробелов как в законодательной сфере, так и в методиках и технологиях образования и воспитания в разновозрастных группах, не рассматриваемых как потенциал в развитии подрастающего поколения.

Наши задачи выделить проверенные на опыте работы нашего детского сада, не углубляясь в цифры, остающиеся актуальными те конкретные развивающие факторы взаимодействия детей с разными уровнями знаний, умений, навыков и интересов, которые заставляют на сегодняшний день в некоторых странах возвращаться, а в некоторых продолжать работать и изучать развивающий эффект деятельности разновозрастных групп (в США 75% групп в программе Head start (федеральная программа) разновозрастные группы включают детей 3–5 лет (Foster et al., 2020), в Швеции только 6% одновозрастных групп, 51% разновозрастных групп с разницей в возрасте 3 года и менее 43% – больше 3 лет. [9]) А также наметить существующие проблемы на законодательном и методическом уровне сопровождении работы таких групп.

Всю нашу деятельность на протяжении многих лет можно считать экспериментом, начатым с момента становления независимого Казахстана, которому пришлось столкнуться с потерей не только количества, но и качества в работе дошкольных организаций (далее -ДО). Работа ДО строилась всегда на разделении детей по возрастным подгруппам при проведении организованной деятельности и в совместной игре. Основным методом в работе с детьми было наблюдение и анализ их роста как интеллектуальной, речевой, так и в эмоционально-волевой сфере. Так же проводилось анкетирование родителей и работающих педагогов.

Наблюдение проводилось за взаимодействием детей как 2-х, так и 3-х возрастов в разновозрастной группе 3-5 лет, что более расширяет диапазон наблюдения, когда дети 3-х лет находятся в роли младших, дети 4-х то в роли старших по отношению к 3-х летним, то в роли младших по отношению к детям 5-ти лет. А дети 5 лет в роли старших по отношению к детям 3-4 –х лет. И если развивающий эффект младших детей в разновозрастной группе очевиден всем, то опасение родителей по поводу присутствия старших в таких группах всегда присутствует –это одна проблема с которой мы столкнулись, и которая присутствует сегодня. С трудностями встречается и педагогический состав, ни методически, ни психологически не подготовленный к работе в такой группе (отсутствие такой подготовки в ВУЗе, личной практики, конкретных программ совместной деятельности разных возрастов)- вторая проблема. Решая их, наши наблюдения подтверждают наблюдения многих ученых и практиков, мнения которых разделены на тех, которые связывают развитие в разновозрастных группах в возможности взаимообучения детей (А. Н. Давидчук, С. Г. Якобсон, О.Л. Захарова и др.) [3, 4, 5] И тех, кто более углубленно изучал разновозрастные группы и коллективы как оптимальную модель среды развития ребенка (Л. С. Байбородова, С. Л. Ильюшкина, О. В. Соловьев и др.) [5].

В разрешении первой проблемы при наблюдении сделан был акцент на развитие потенциала старших детей, находящихся условно в роли «учителей». Мы выделили четыре основных направления развития: бытовые навыки, интеллектуальные, речевые функции и эмоциональная сфера. Дети попадают в развивающую среду в которой включается механизм не контролируемого, что важно в процессе развития, распределения ролей старших детей, готовых

транслировать знания и младших, готовых занять позицию «учеников», желанию учиться у другого на не произвольном уровне всех познавательных процессов и общения. Для проверки данного предположения была использована методика, которая ранее проводилась в виде игры (Г. А. Урунтаева, Ю. А. Афонькина) [7].

Детям давали задания на взаимодействие (рисование с младшим, рассказ сказки, поиграть, помочь раздеться) или наблюдали в игре (выбор деятельности, общения). За маркер сравнения были взяты результаты диагностики умений и навыков одновозрастной (гомогенной) [5] и нашей разновозрастной, которые подтвердили результаты коллег с небольшими коэффициентами отклонений (1-5 %).

Результат наблюдения подтвердил наш прогноз, что в работе разновозрастных групп заложен потенциал развития ребенка не только младшего возраста, но и старшего, который показал:

1. старшие дети, выступая в роли объясняющего сами понимают и усваивают программу лучше;
2. эмоциональная сфера развивается активнее (проявление заботы, поддержки, взаимопомощи, отзывчивости, терпимости, умение дарить радость);
3. речевые функции при заданиях расскажи, объясни младшему как в смоделированной ситуации педагогом, так и в свободном общении активизируются;
4. через сравнение своих достижений с младшими начинает формироваться самооценка ребенка;
5. наблюдение старших по возрасту детей за младшими расширяет границы личного опыта и помогает развитию рефлексии;
6. происходит раннее практическое применение своего интеллектуального. бытового и эмоционального опыта в общении с младшими детьми;
7. в разновозрастных группах среда более приближена к повседневной жизни (общение с людьми разных возрастов, пола, национальной принадлежности) во всей её разнообразии, что упрощает дальнейшую социализацию в обществе.

Данные выводы были предоставлены прежде всего родителям, при анкетировании которых на этапе зачисления детей опасения составляли более 50 %. Повторное анкетирование показало снижение переживаний и неуверенности родителей за детей старшего возраста. Их опасения снизились на 60%. Некоторые стали рекомендовать наш детский сад своим знакомым.

По второй проблеме, указанной выше, решаемой стала задача наработки опыта в организации деятельности детей, отход от традиционного разделения по возрастам при работе в организованной деятельности дошкольников. Этому способствовал и пересмотр подхода Типовых учебных программ РК со смещением получения знаний, умений и навыков, интеллектуально-эмоционального развития в зону игровой деятельности. Умение подключать маленьких «учителей», старших товарищей стало облегчением педагогам для работы в разновозрастной группе. Но по прежнему, остается проблема, как и 20 лет назад в отсутствии готовых программ, методических разработок, циклограмм, готовых специальных пособий и трансляции педагогического опыта по деятельности разновозрастных групп, воспитание и обучение в которых несет в себе огромный развивающий потенциал, который раскрывался в данном докладе выше.

Проведенный анализ подводит к рекомендации в работе с разновозрастными группами - смещать свою деятельность от доминирования деления по возрастным категориям в сторону совместной организации организованной и свободной игровой деятельности.

Литература

1. Методические рекомендации по методике организации и руководства играми в разных возрастных группах.– Астана, 2022. – 40 с.

2. Давидчук А. Н., Тамбовцева А. Г. Формы организации обучения в разновозрастной группе детского сада. - М., 1988. - 49 с.

3. Доронова Т. Н, Щур В. Г., Якобсон С. Г. Предпосылки организации совместной деятельности в разновозрастной группе малокомплектного детского сада // Дошкольное воспитание. - 1985. -№ 6. - С. 12 - 16.

4. Доронова Т. Н. Воспитание детей в малокомплектных дошкольных учреждениях // Дошкольное воспитание. - 1984. - № 2. - С. 46 - 48.

5. Захарова О.Л. Развивающий потенциал разновозрастных групп детского сада.//Известия Уральского отделения Российской академии образования: электронный архив РГППУ.-2006. - 6 с.

6. Изучение межличностного взаимодействия детей в разновозрастных группах: Методические рекомендации. - Минск, 1988. - 22 с.

7. Урунтаева Г А., Афонькина Ю. А. Практикум по детской психологии: Пособие для студентов педагогических институтов, учащихся педагогических училищ и колледжей, воспитателей детского сада. /Под ред. Г. А. Урунтаевой.- М.: Просвещение: Владос, 1995. - С. 196.

8. Якобсон С. Г., Доронова Т. Н. Психологические принципы формирования начальных форм учебной деятельности дошкольников // Вопросы психологии. - 1988.-№ 3 . -С . 21-27.

9. Якшина А.Н. Разновозрастные группы в детском саду: возможности и риски для дошкольников.// Современное дошкольное образование.-2022.-№ 1- С. 4-14.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

3-СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНА АРНАЛҒАН «МАТЕМАТИКА ӘЛЕМІ» АВТОРЛЫҚ БАҒДАРЛАМАСЫН ІСКЕ АСЫРУДЫҢ ТАЛДАУЫ МЕН НӘТИЖЕЛЕРІ

Масаинова Ардак Кабылтаевна
Бастауыш сынып мұғалімі,
№16 ЖББМ КММ, Қарағанды қ.

Бастауыш сыныптардағы математикалық ойлауды дамыту – бастауыш білім берудің маңызды міндеті. 3-сынып оқушыларына арналған «Математика әлемі» авторлық бағдарламасы 3-сынып оқушыларының математикалық сауаттылығын арттыруға, логикалық және аналитикалық ойлауын дамытуға, пәнге деген ынтасын күшейтуге бағытталған. Бағдарлама 34 сабақтан тұрады және ойын мен зерттеу әдістерін қамтиды.

Бағдарламаның мақсаты мен міндеттері. Бағдарламаның негізгі мақсаты – оқушылардың тұрақты математикалық білімін қалыптастыру, оларды тәжірибеде қолдану қабілетін дамыту және пәнге деген қызығушылығын арттыру. Осы мақсатқа жету үшін келесі міндеттер қойылған:

- Арифметикалық амалдар, геометриялық фигуралар және өлшемдерді меңгеру.
- Логикалық және аналитикалық ойлауды дамыту.
- Оқушылардың математикалық қабілеттеріне сенімділікті қалыптастыру.
- Ойын, интерактивті және жобалық оқыту түрлерін енгізу.

Оқыту әдістері мен педагогикалық тәсілдер. Материалды сәтті игеру үшін дәстүрлі және инновациялық әдістер қолданылды:

Дәстүрлі әдістер – түсіндірмелі-иллюстративті, репродуктивті және практикалық.

Инновациялық әдістер – проблемалық оқыту, зерттеу қызметі, ойын технологиялары, модельдеу.

Оқыту тәсілдері – іс-әрекеттік, тұлғаға бағытталған, құзыреттілікке негізделген және ойын тәсілдері.

Бұл әдістер оқушылардың қызығушылығын арттырып, математикалық білімдерін күнделікті өмірде қолдану мүмкіндіктерін дамытты.

Бағдарламаның тиімділігін талдау: Бағдарламаны іске асыру барысында диагностикалық жұмыстар, сауалнамалар және бақылаулар жүргізілді. Нәтижелер көрсеткендей:

Математика бойынша орташа балл 17%-ға өсті.

Жоғары білім деңгейіндегі оқушылар үлесі 42%-дан 78%-ға артты.

Логикалық тапсырмаларды шешу қабілеті 48%-дан 82%-ға көтерілді.

Оқушылардың 89%-ы математикаға деген қызығушылығы артқанын атап өтті.

87% оқушы математиканы күнделікті өмірде қолдану мүмкіндіктерін жақсырақ түсіне бастады.

Қиындықтар және оларды шешу жолдары. Бағдарлама іске асырылған кезде кездескен қиындықтар және оларды шешу жолдары:

Оқушылардың дайындық деңгейінің әртүрлілігі → Дифференциалды тапсырмалар, жұптық және топтық жұмыс.

Пәнге деген қызығушылықтың төмендеуі → Ойын технологиялары, практикаға бағытталған тапсырмалар.

Абстрактілі ұғымдарды түсінудегі қиындықтар → Көрнекілік, манипулятивтік әдістер, модельдеу.

Сабақ уақытындағы шектеулер → Уақытты нақты жоспарлау, «аударылған сынып» әдісі.

Ата-аналардың білім беру үдерісіне аз қатысуы → Консультациялар, ойын түріндегі үй тапсырмалары, цифрлық платформалар.

Мұғалімдерге арналған ұсыныстар. Бағдарламаны сәтті енгізу үшін ұсынылады:

Жеке көзқарас пен сараланған тапсырмаларды қолдану.

Ойын және зерттеу әдістерін интеграциялау.

Пәндер арасындағы байланыстар мен цифрлық технологияларды белсенді пайдалану.

Проблемалық тапсырмалар арқылы логикалық ойлауды дамыту.

Сайыстық және интерактивті элементтер арқылы оқушылардың ынтасын арттыру.

Жеке және табысты тәсілдер мен тәжірибелер. Бұл бағдарламаны жұмыс барысында қолдану кезінде келесі тәжірибелер мен тәсілдерді қолданылды:

Дифференциалды оқыту тәсілі. Сыныпта математикалық дайындық деңгейі әртүрлі оқушылар болды. Тиімді оқыту үшін деңгейлік тапсырмалар

жүйесі қолданылды:
- Қабілетті оқушылар күрделі логикалық тапсырмалар орындады.
- Қиындық көретін оқушылар көрнекі мысалдармен және кезең-кезеңмен түсіндірумен жұмыс істеді.
Нәтижесінде үш айдан кейін үлгерім деңгейі жақсарды, ал әлсіз оқушылар сенімділік танытты.
Интерактивті әдістер мен ойын технологиялары. «Көбейту және бөлу» тақырыбын түсіндіру үшін «Дүкен» ойыны қолданылды:
- Оқушылар тауар бағасын есептеп, жеңілдіктер мен қайтарым ақшаны санады.
- Математикалық операцияларды шынайы жағдайда қолданды.
Нәтижесінде 85% оқушы математикалық амалдарды ойында оңай түсінгенін атап өтті.
Жобалық қызмет. «Геометриялық фигуралар» тақырыбында «Болашақ сәулетшілері» жобасы жүзеге асырылды:
- Оқушылар геометриялық фигураларды қолданып ғимарат макеттерін жасады.
- Периметр мен ауданды есептеу тапсырмаларын орындады.
Нәтижесінде оқушылар кеңістіктік ойлау мен математикада тәжірибелік қолдану қабілеттерін дамытты.
«Аударылған сынып» әдісі. Жаңа тақырыпты меңгеру алдында оқушылар үйде бейнематериалдарды қарады, ал сабақта практикалық тапсырмалар орындады. Нәтижесінде уақыт үнемделді, оқушылардың өз бетінше жұмыс істеу дағдылары дамыды.
Ата-аналарды оқыту үдерісіне тарту. Ата-аналар мен балалардың бірлесіп тапсырмалар шешетін отбасылық математикалық кештері ұйымдастырылды. Нәтижесінде оқушылардың мотивациясы артты, ата-аналардың білім беру үдерісіне қатысуы күшейді.
Цифрлық технологияларды қолдану. Білімді тексеру үшін Kahoot, Quizizz платформалары пайдаланылды. Нәтижесінде оқушылардың қатысу белсенділігі артты, ойлау жылдамдығы мен үлгерімі жақсарды.
Қорытындылай келе, «Математика әлемі» авторлық бағдарламасы өзінің тиімділігін дәлелдеді, математикалық сауаттылықтың өсуіне, ойлау қабілетінің дамуына және пәнге деген қызығушылықтың артуына ықпал етті. Болашақта оны басқа сыныптарға кеңейту және жаңа педагогикалық технологияларды ескере отырып жетілдіру ұсынылады. Инновациялық әдістер мен практикалық тапсырмаларды енгізу бастауыш сынып оқушылары үшін оқытуды анағұрлым түсінікті әрі қызықты етеді.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. ҚР Білім беру стандарттары – бастауыш білім берудегі математикалық білім беру жөніндегі әдістемелік нұсқаулар. Астана, 2018.
2. Акпаева А.Б., Лебедева Л.А., Мынжасарова М.Ж. – О проблеме изучения трудных тем в курсе математики 4 класса обновленного содержания образования Республики Казахстан. Алматы: 2021.
3. Гаврилова Е.Н. – Системно-методическое обеспечение инновационной направленности в процессе преподавания математических дисциплин в ВУЗе. Талдыкорган: 2020.
4. Рыльская Э.В. – Роль родителей в успешном обучении детей. Нур-Султан: 2019.
5. Бекова Ж.Т. – Игра как способ развития математической грамотности у обучающихся начальной школы. Алматы: 2022.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

БЕЛСЕНДІ ОҚЫТУ ӘДІСТЕРІ ГЕОГРАФИЯ САБАҒЫНЫҢ ТИІМДІЛІГІН АРТТЫРУДЫҢ ҚҰРАЛЫ

Махамбетов Қият Инатұлы
Хромтау қаласы, №7Хромтау мектеп-гимназиясы
(мектеп жанындағы интернатымен) КММ-нің
география пәнінің мұғалімі

Қазіргі уақытта білім үрдісі үнемі дамуды қажет етеді, себебі әлеуметтік құндылықтардыңауысуыда болып тұрады, яғни ғылыми-техникалық үрдіс адамның үнемі даму қажеттіліктерін қанағаттандыруға бағытталған құрал ретінде қабылданады. Кез келген білім беру мекемелерінің түлегінің негізгі сипаттамалары оның құзыреттілігі болып табылады. Бұл жетістікке жету тек қана білім мазмұнының не екеніне ғана байланысты емес, сонымен қатар қалай берілетініне де тәуелді. Негізінен әлеуметтік-психологиялық оқудың екі тобы бар: дәстүрлі және белсенді оқу әдістері.

Әлемдік білім беру стандартына сәйкес жүргізілетін халықаралық зерттеушілердің нәтижесі бойынша еліміздің 2022 жылғы PISA халықаралық зерттеуіндегі жаратылыстану сауаттылығы бойынша көрсеткішіміз едәуір ілгерілеушілік бар екендігін көрсетеді. Бұған бірнеше фактор себеп болуы мүмкін. Біріншіден ақпараттық кең көлемде таралуына байланысты, оқушыларымыз берілген ақпараттарға анализ жасауы алуы. Екіншіден білім беру мазмұнының енгізілуі.

Өзімнің тәжірибеме сүйенсем, менің түсінгенім: белсенді оқыту әдістері ойлау және практикалық іс-әрекетке жетелейтін әдістердің бірі екенін, яғни тек оқуда ғана емес тіпті күнделікті өмірде де керек болатын оқушылардың ойлау қабілеттерін дамыту .Өзімнің сабақтарымда көбіне оқушылардың топтық жұмыстарын ұйымдастырамын: жаңа тақырыпты бекіту кезеңінде әрбір топқа дайындық деңгейі төмен, орташа және жоғары оқушылар топтасады. Мұндай топтық жұмыстардың мағынасы мынадай: топ тапсырма алғаннан кейін дайындық деңгейі жоғары оқушы тапсырманы орындап басқа дайындығы төмен оқушыларға түсіндіреді. Бұл әдіс оқушыларда өзара көмек көрсету, ұжымдыққа, өзара араласу, бір-бірімен қарым-қатынас жасауға тәрбиелейді. География сабағындағы белсенді әдістер не береді?

Оқушы атынан:

- «Топтық жұмыс берілген тақырыпты мүлде басқа жағынан, тереңдетуге мүмкіндік берді. Бұл қандайда бір мәселені көруге, түсінуге және өзіндік шешім қабылдауға қолдай жасайды»
- «Мен өз ойымды айтуға үйрендім»
- «Әрі қарай оқуыма менде ынта пайда болды»

Мұғалім атынан:

- «Өз оқушыларымда байқалмай жүрген дарындылықтарын көрдім, олар өздері үшін жаңа ақпараттарды ашуда»
- «Мұғалім қолдау көрсетеді, күштемейді, көмектеседі, қысым келтермейді...,зерттеушілікке қолдайды, бірақ оқушы орнына мәселені зерттемейді»
- «мұғалім аз сөйлеп көп тыңдайды, бақылайды және оқушыны бағыттайды»

Ол үшін қазіргі таңдағы оқыту технологияларының әр түрлі әдіс – тәсілдерін пайдалану тиімді болып келеді: «Джиксо-ұжымдық оқыту», «Ажурлы ара», «Мозаика немесе Ара ұясы» әдіс - тәсілдері. Мақсаты: Жалпы мәселені жұпта, ұжымда талқылау. Бұл әдіс - тәсілдер мазмұнды жоғары табыспен меңгеру, оқығанды есте сақтау үшін тиімді. Оқушының оқуға деген қызығушылығы артады, ұжымда жақсы қарым-қатынас қалыптасады, саналы тәртіп орнайды, өз бетінше ойлауға, ізденуге, нәтижеге жетуге дағдыланады. Сондай –ақ, мұғалімді мектеп қызметкерлерін түсіну оларға деген дұрыс көзқарасқа үйретеді.

География – оқушылардың ойлау қабілетін қалыптастыратын және әлем көзімен танытатын негізгі буын. Ол оқушылардың интеллектін, логикалық ойлауын және шығармашылық қабілеттерін дамытуға, табиғат заңдылықтарын толығымен түсінуге ықпал жасайды.Заттар, нысандар, құбылыстар туралы мағлұматтар беру кезінде де адам әрекеті солармен бірлікте, байланыста беріледі. Заттар және олардың қасиеттері, физикалық-географиялық құбылыстар, географиялық заңдылықтар, географиялық әдістер, физикалық-географиялық заңдылықтардың қолданылатын салалары, ауыл шаруашылығы мен халық шаруашылығы, тұрмыстағы, техникадағы,

медицинадағы т.б. алатын негізгі орны, қолданылуы және олардың қоршаған ортаға экологиялық әсері туралы білім, білік, дағдыларын қалыптастыру мектепте «география» пәні арқылы жүзеге асырылады. Сабақта әр бір өтілген мәтінді өмірмен байланыстырып отыру арқылы бүкіл табиғаттың, қоршаған ортаның сырын, өз туған өлкеңмен байланыстырып өту баланың қызығушылығын арттыруда үлкен септігін тигізеді. Географияны оқытуда әр сабақ сайын тек қана теорияға негізделмей практикалық жұмыстарды орындап отыру қажет. Географялық есептер шешу, ұғым құру, қорытынды шығару, тұжырым жасау сияқты тапсырмаларды жүйелі түрде орындаудың іске асырылуын ескеріп отыру керек.

География сабағында оқушыларға нақты мысал келтіре отырып, олардың алған білімдері маңызды практикалық мәселелерді шешуге қажет екендігін түсіндіру қажет. Оқушылардың білімнің өмірлік маңызын түсінуі, теория мен практиканы тығыз байланыстырады, пәнге ынтасын арттырады, оқушылар біліміндегі формализми элементтерін жояды. Оқушылардың білімге ынтасының болуы, олардың сабақтағы белсенділігінің артуына білім сапасының жоғарлауына, білім алудың пайдасын түсінудің қалыптасуына мүмкіндік береді. Білім берудің құрылысын, оқушылар мұғалім берген мақсаттарды түсінетіндей, қабылдайтындай етіп құру керек және оқушы мұғалім қойған мақсатты белсенді жүзеге асырушысы болуы тиіс. Оқушылардың білімге ықыласын, қызығушылығын арттырудың ең жақсы жолының бірі – сабақта ойындарды қолдану. Ойын – әрқашан кішкене білім, кішкене білім бола отырып, баланы білім алуға, еңбекке дайындайды. Ойынды алданыш және жеңіл көңіл көтеру деп ойлайтындар география сабағында мынадай әдіс тәсілдерді қолдану арқылы оқушылардың сабаққа ынтасын арттыра отырып, білім сапасын жетілдіріп, сауатты болуға дағдыландырады.

Жұптағы ой қозғау. Оқушылар қандай да болмасын ақпарат туралы бар білгендерін жазбаша келтіреді. Бұл тапсырманы орындауға берілген уақыт 2-4 минут қана, оқушылар өз жұптарымен жазғандарымен бөліседі, сұрақтарға жауап береді, тізімдерін толықтырады.

Сұрақ қою қайтадан сұрақ қою – мәтіннің әр бөлігінен кейін оқушыларға бір – біріне немесе өзгеде оқушыларға белгілі бір жүйемен сұрақ қою тәсілі. Мәтіннің бірінші бөлігі оқылып жатқанда А оқушы В-ға бірнеше сұрақ жазбаша дайындайды. Мәтін оқылып біткеннен кейін В оқушы жауап береді. Екінші бөлімнен кейін керісінше В оқушы А оқушыға сұрақ қояды. Үшінші бөлімнен кейін екеуі С және Д оқушыларға сұрақ қояды.

Нәтижесі.

Сабақ барысында белсенді оқыту әдіс-тәсілдерін пайдалануының нәтижесі сабақтың тиімділік критерийлері арқылы анықтауға болады.

Сабақтың тиімділік көрсеткіштері:

- география пәнін оқуға деген ынтаның болуы;
- тұрақты танымдық қызығушылықтың болуы;
- оқушыларда ойлау қабілеттерінің үнемі дамуы;
- білім сапасының артуы;

Осы үлгідегі оқытудың әдіс-тәсілдері оқушылардың есте сақтау қабілетін арттырып, оларды жинақылыққа, дәлдікке, шығармашылыққа баулуға көмектеседі деп ойлаймын.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҒЫНДА ЖАҢА ПЛАТФОРМАЛАР АРҚЫЛЫ ОЙЫН ЭЛЕМЕНТІН ҚОЛДАНУ

Молдагазина Асыл Жумагалиевна
«Облыстық санаторлық мектеп-интернаты»КММ ,
Ақтөбе қаласы, ағылшын тілі пәнінің мұғалімі

Аннатация: Қазіргі заманғы білім беру жүйесі оқушылардың қызығушылығын арттырып, олардың белсенділігін дамытуға бағытталған әдіс-тәсілдерді талап етеді. Солардың бірі – ойын технологиясы. Ойын арқылы оқушылардың тілді меңгеруі жеңілдеп, сөйлеу дағдылары қалыптасады. Сонымен қатар, ойындар оқушылардың ойлау қабілетін дамытып, шығармашылыққа баулиды.

Негізгі бөлім

Ойын технологиясының маңызы Ойын – оқытудың ең қызықты әрі тиімді түрі болып табылады. Ойын технологиясы оқушыларды жалықтырмай, олардың сабаққа деген ынтасын арттырады. Сонымен қатар, ойын барысында оқушылар өздерін еркін сезінеді және шынайы өмірлік жағдайларда тілдік дағдыларын қолдануға мүмкіндік алады.

Ойын технологиясын қолданудың артықшылықтары

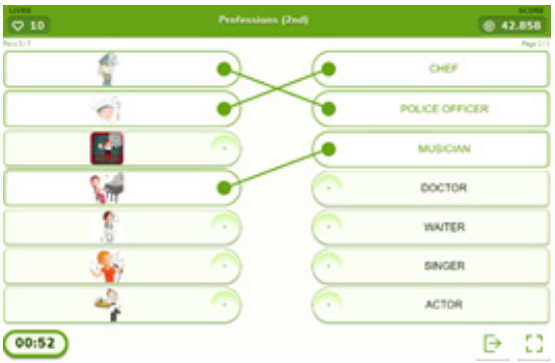
- Оқушылардың белсенділігін арттырады;
- Оқу материалын тез әрі жеңіл меңгеруге көмектеседі;
- Шығармашылық қабілеттерін дамытады;
- Оқушылардың өзара қарым-қатынас жасауына ықпал етеді;
- Тілдік тосқауылды жеңуге көмектеседі;
- Сабақтың қызықты және есте қаларлықтай өтуін қамтамасыз етеді.

Ойын технологиясын қолдану әдістемесі Ағылшын тілі сабағында ойын технологиясын тиімді қолдану үшін келесі қадамдар орындалуы керек:

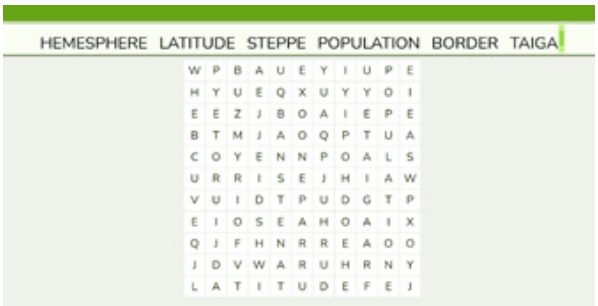
- Оқушылардың жас ерекшеліктеріне сәйкес ойын түрлерін таңдау;
- Ойын арқылы үйренілетін тақырыпты анықтау;
- Ойын барысында оқушылардың барлығын белсенді қатыстыру;
- Сабақтың мақсатына сай ойын құрылымын жасау;
- Ойыннан кейін талдау жүргізу, оқушыларға кері байланыс беру.

Ағылшын тілі сабағында қолданылатын ойын түрлері

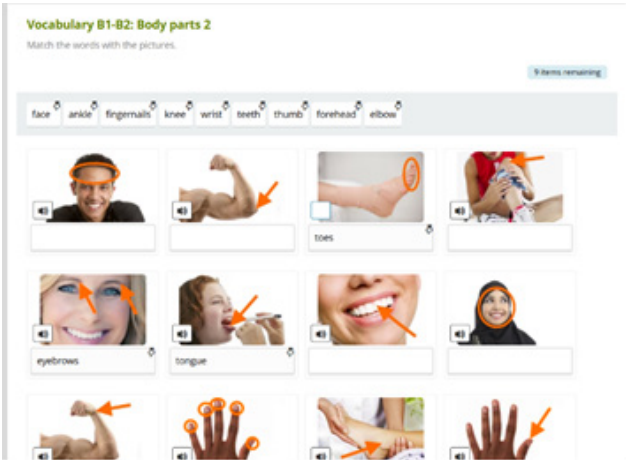
- Сөздік ойындар (Vocabulary games): Сөздік қорды байытуға арналған ойындар ойнатуға әр түрлі казіргі заманғы платфориалар қолдануға болады. Мысалы www.educaplay.com платформасын пайдалануға болады. Сурет пен сөздерді сәйкестендіру.

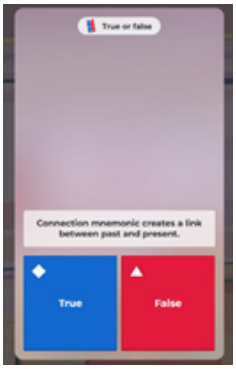
Жаңа тақырып өткен кезде тақырыпты ашатын жаңа сөздерді есте сақтау үшін word search puzzle ойынын пайдалануға болады.

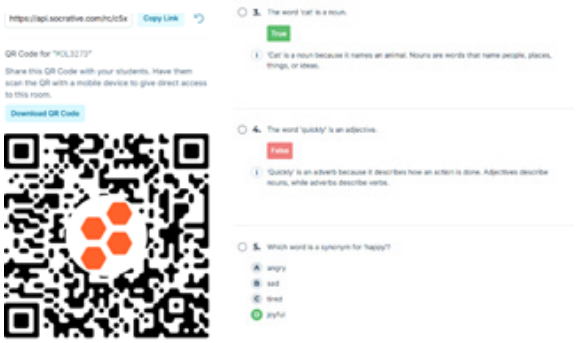
Британ консул платформасында (learnenglish.britishcouncil.org) бастауыш класқа түрлі ойындар бар. Мысалы Parts of body тақырыбында пайдаландым.

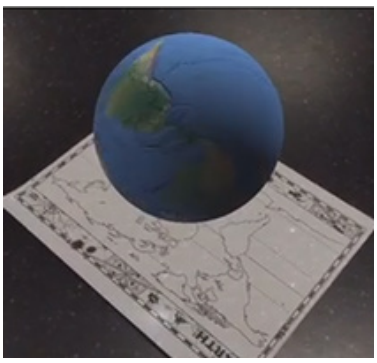
Quiz games Білімді тексеруге арналған ойын түрлері.
True or False әдісі kahoot.it платформасы арқылы жасауға болады.
Осы платформа арқылы тест жұмыстарын жасауға болады.

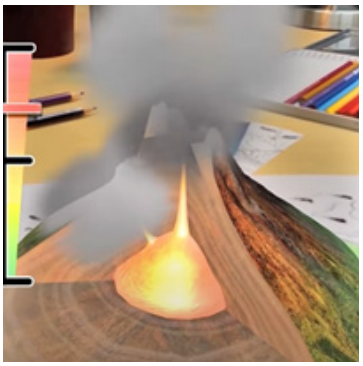

b.socrative.com платформасы арқылы тест тапсырмалары

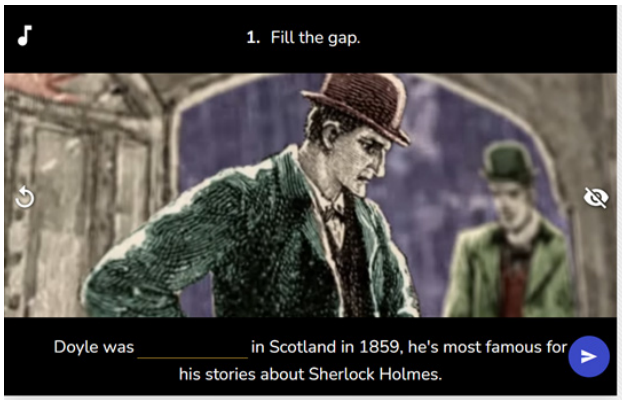

QUIVER ПЛАТФОРМАСЫ арқылы 3D суреттер
Бастауыш класта планеталарды таныстыруға 3д сурет арқылы QUIVER платформасын таныстыруға болады.

en.islcollective.com парақшасында әр кластарға сәйкес келетін видеосабақтар пайдалануға болады. Мысалы Артур Конон Дойлдың өмірбаянын алдым. Видео көрсетіледі, содан кейін тоқтап көрсетілген ақпаратқа сұрақ қойылады.

Қорытынды Ойын платформасы ағылшын тілі сабағында қолдану оқушылардың тіл үйренуге деген ынтасын арттырып, олардың коммуникативтік дағдыларын дамытады. Бұл әдіс арқылы оқушылар тілді меңгерудің қиындықтарын сезінбей, еркін әрі қызықты түрде үйренеді.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ПРИМЕНЕНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА НА УРОКАХ ХУДОЖЕСТВЕННОГО ТРУДА

Мухамбеткалиева Мира Маратовна
учитель по художественному труду
Школа лицей 23 имени Ж.Кизатова
Г. Кызылорда

В данной статье рассматривается применение искусственного интеллекта (ИИ) на уроках художественного труда для школьников среднего звена. Обсуждаются возможности платформ Google Arts & Culture, DeepArt, DALL-E 2 и Tux Paint, которые предоставляют учителям инновационные возможности для роста творческих навыков и креативного мышления учащихся. Приведены практические примеры использования этих платформ в образовательном процессе, включая задания по исследованию художественных стилей, созданию оригинальных и стилизованных работ, а также организации виртуальных выставок. Статья подчеркивает значимость интеграции ИИ в образовательную практику для формирования ключевых навыков XXI века, таких как критическое восприятие, цифровая грамотность и способность к визуализации сложных концепций.

Искусственный интеллект (ИИ) становится все более распространенным в различных сферах образования, включая уроки художественного труда. Внедрение ИИ может значительно повысить интерес учащихся к искусству, развить их творческий потенциал и улучшить образовательные результаты.

Google Arts & Culture предоставляет доступ к коллекциям более чем 2000 музеев, галерей и культурных учреждений со всего мира. Это позволяет школьникам знакомиться с произведениями искусства различных эпох, стилей и культур, не выходя из класса. Учителя могут использовать эту платформу для организации цифровых туров, где они могут исследовать знаменитые музеи, такие как Лувр, Музей современного искусства в Нью-Йорке или Британский музей.

С помощью платформы педагоги создают интерактивные задания и проекты, которые помогут учащимся глубже понять искусство.

Ученики выбирают определенный художественный стиль, например, ренессанс, классицизм или импрессионизм, и исследуют его, используя материалы Google Arts & Culture. Они создают презентации, где объясняют основные характеристики стиля и приводят примеры произведений. Школьники собирают данные, какие черты присущи ренессансному искусству, такие как реализм, перспектива, гуманизм, и другие. Они создают слайды, объясняющие каждую характеристику. Платформа предоставляет обширные материалы, включая описания, исторические контексты и коллекции произведений.

Дети могут создать собственные художественные шедевры, вдохновленные картинами, представленными искусственным интеллектом. Инструменты, такие как Art Transfer, позволяют применять стили известных художников к своим собственным фотографиям или рисункам. Задание помогает развить эстетическое восприятие, понимание стилистических особенностей, а также навыки работы с цифровыми системами.

Дети проводят виртуальные экскурсии по выбранному музею или галерее, используя Google Street View, интегрированный в платформу. Они готовят отчеты или видеопрезентации, в которых делятся своими впечатлениями и анализируют увиденные артефакты. Функция дистанционных путешествий позволяет “прогуляться” по знаменитым музеям и галереям, изучая экспонаты в их естественной среде.

Google Arts & Culture способствует развивать критическое мышление и аналитические навыки. Учителя могут задавать вопросы, требующие глубокого анализа и интерпретации художественных работ. Примеры таких вопросов могут включать:

Какие эмоции вызывает это произведение искусства и почему?
Какие техники использовал художник для передачи своего замысла?
Как исторический контекст повлиял на создание этого произведения?

Платформа DeepArt представляет собой мощный инструмент для учителей, стремящихся интегрировать искусственный интеллект в процесс обучения. Использование этой платформы на уроках позволяет ребятам не только развивать свои творческие навыки, но и знакомиться с передовыми технологиями, что делает обучение более интересным и современным.

Учащиеся создают несколько рисунков на заданную тему (например, природа, городской пейзаж). Затем они загружают свои работы на DeepArt и преобразуют в различные стили. После этого каждый ученик выбирает три наиболее удачных и делает сравнительный

анализ, описывая, как изменился визуальный эффект и настроение работы. DeepArt позволяет ученикам экспериментировать с различными стилями и выбирать наиболее интересные и подходящие для их работ.

Школьники делятся на группы и создают серию работ, стилизованных под разных художников, на одну общую тему (например, «Сезоны года»). Группа отвечает за один стиль и одну часть проекта. В конце они объединяют свои работы в одну большую композицию, представляя ее на общем уроке. Это развивает навыки командной работы и коллективного творчества. DeepArt обеспечивает равные возможности для всех, предоставляя широкий выбор стилей и упрощая процесс преобразования рисунков.

Ученики выполняют серию работ и загружают на платформу DeepArt. Затем они формируют цифровое портфолио, включающее как оригинальные, так и стилизованные версии, дополняя его описаниями и комментариями на восприятие изображений. Это формирует развитие навыков цифровой грамотности и художественного анализа, а также создание готового портфолио для участия на школьных выставках или конкурсах. Система предоставляет конструкции для создания уникальных трудов, что делает их портфолио более профессиональным.

Ученикисоздаютабстрактныерисункисиспользованием различных техник (акварель, карандаш, гуашь и т.д.). Затем они загружают свои работы и применяют к ним абстрактные стили художников, таких как Кандинский или Мондриан. После этого они обсуждают, как они изменились и какие новые элементы появились. Это содействует пониманию абстрактного искусства и эксперименты с различными техниками.

Ребята создают рисунки на заданную тему, затем загружают их на DeepArt. После этого они создают виртуальную выставку, используя онлайн-платформы для создания галерей (например, Google Slides или Artsteps). Могут пригласить своих одноклассников, родителей, учителей для оценки и получить за это баллы и награды. Платформа позволяет представить свои творения и более широкой аудитории.

DALL-E 2 — это высокотехнологичная платформа, разработанная OpenAI, использующая возможности искусственного интеллекта для создания изображений на основе текстовых описаний. Данный ресурс представляет собой значительное средство для образовательного процесса школьников, позволяя им проецировать свои идеи и генерировать уникальные арт-объекты, опираясь на воображение и креативность.

“Кот, играющий на пианино под звездным небом”

Ученикам предлагается создать текстовое описание для генерации изображения. Они могут использовать такие детали, как цвет кота, стиль пианино, характер звездного неба (например, наличие созвездий или падающих звезд).

Они описывают животное (например, “черный кот с белыми лапками”), пианино (например, “старинное пианино с золотыми клавишами”) и звездное небо (например, “ночное небо, полное ярких звезд и млечного пути”).

С помощью DALL-E 2 ученики вводят свое описание и получают сгенерированное изображение.

После получения иллюстрации школьники могут обсудить его, отметить, какие детали были учтены правильно, а какие можно было бы описать более подробно.

Этот процесс помогает развить навыки описания и визуализации, что важно для их общего образовательного развития.

Дети могут сконструировать исторические события или сцены и видеть, как они оживают. Например, “битва при Ватерлоо” или “строительство пирамид”.

Фантастические миры: ученики могут сотворить образы из прочитанных книг или придуманных миров, например, “лесной эльфийский городок” или “подводный мир с русалками и затонувшими кораблями”.

Научные концепции: использование DALL-E 2 для воплощения сложных научных концепций, таких как “черная дыра, поглощающая звезду” или “атомная структура в кристаллической решетке”.

Экологические проекты: создание изображений, иллюстрирующих экологические ситуации и их решения, например, “город будущего с устойчивой архитектурой” или “заповедник для редких видов животных”.

Tux Paint представляет собой легкое и интуитивно понятное программное обеспечение для рисования, специально разработанное для детей. Данная платформа предоставляет широкий спектр функций. Она характеризуется простым интерфейсом и удобными средствами, такими как кисти, штампы, формы и эффекты, что делает процесс создания изображений увлекательным и доступным.

Ребята создают серию творческих проектов, в которых исследуют различные цветовые схемы и формы. Например, они могут рисовать пейзажи, используя теплые и холодные цвета, или создавать абстрактные композиции, применяя геометрические формы.

Могут производить и короткие анимационные фильмы, рисуя каждый кадр вручную с помощью Tux Paint. Это помогает им понять основы анимации и развить навыки последовательного рисования.

Таким образом, использование искусственного интеллекта на уроках художественного труда не только обогащает образовательный процесс, но и формирует у учащихся ключевые навыки XXI века. Внедрение этих технологий в образовательную практику является важным шагом на пути к формированию современного, инновационного подхода к обучению, отвечающего вызовам и требованиям сегодняшнего мира.

Список использованной литературы:

Гуськова, Т. Н., и Колесникова, И. А. (2015). "Методические подходы к интеграции ИИ в школьное образование". Издательство "Учитель".
Иванова, Т. А. (2020). "Инновационные методы обучения в художественном образовании". Издательство "Педагогика".
Смит, Д. (2019). "Искусственный интеллект и креативность: возможности и перспективы". Издательство "Технологии образования".
Крутов, В. В. (2017). "Методы обучения искусству в эпоху цифровых технологий". Издательство "Мир образования".

ҚАЗАҚ ТІЛІ САБАҒЫНДАҒЫ ПӘНАРАЛЫҚ БАЙЛАНЫСТЫ ЖҮЗЕГЕ АСЫРУ ЖОЛДАРЫ

Мухамбетова Гульсара Машановна
Мұзафар Әлімбаев атындағы
№ 25 жалпы жалпы білім беретін мектебі,
қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі

Қазіргі білім беру жүйесінде оқушының жан-жақты дамуы мен терең білім алуына ерекше назар аударылып келеді. Осы орайда пәнаралық байланыс – оқыту мен тәрбие жұмысында тиімді тәсілдердің бірі болып табылады. Әсіресе, қазақ тілі сабағында пәнаралық байланысты қолдану арқылы оқушылардың тілдік дағдыларын жетілдіру, ойлау қабілетін дамыту, басқа пәндерге қызығушылықтарын арттыру маңызды.

Пәнаралық байланыс – бұл әр түрлі пәндер арасындағы өзара байланыс пен интеграцияны қамтамасыз ететін әдіс-тәсілдер жиынтығы. Бұл ұғым оқыту барысында бір пәнде алған білімнің екінші пәнде қолданылуын білдіреді. Қазақ тілі сабағында пәнаралық байланыс оқушының жалпы білім қорын тереңдетіп, оның қызығушылықтарын арттырады. Бұл тәсіл арқылы оқушы тек тіл үйреніп қана қоймай, басқа пәндерден алған білімдерін практикалық түрде қолдана біледі.

Сондықтан, мектепте оқу пәндері арасындағы байланыстарды саралап анықтау, оларды бір-біріне ұштастыра жүргізе білуге үйрену мәселесі яғни пәнаралық байланыс проблемасы туып отыр. Қай заманда болмасын адамзат алдында тұратын ұлы мақсат-саналы, білімді, тәрбиелі ұрпақ өсіру. Болашақ ұрпақ-келешек қоғам иесі. Сол келешек қоғам иелерін жан-жақты жетілген, ақыл-парасаты мол, мәдини-ғылыми өрісі озық адамзат етіп тәрбелеу біздің де қоғамның алдындағы борышымыз. Сондықтан орта мектептерде пәнаралық байланысты жүзеге асырудың тиімділігі жолға қойылуда.

Келешек ұрпаққа білім берудегі күрделі мәселелердің бірі – біртұтас педагогикалық үрдіс кезіндегі сабақтарда пәнаралық байланысты жүзеге асыру. Пәнаралық байланыстың ең негізгі дидактикалық міндеті – оқыту үрдісінде білім беру, тәрбие беру, дамытушылық сипатының арасындағы байланысты құру.

Жалпы білім беретін мектеп пән мұғалімдерінің пәнаралық білімдер мен іскерліктерді игеруі – оқу үрдісін пәнаралық байланыс негізінде ұйымдастыру үшін алғы шарт.

Қазақ тілін оқыту әдістемісінің тарихи дамуында есімі алғаш аталатын тұңғыш ағартушы Ы.Алтынсарин пәнаралық байланыс жайында арнайы пікір айтпағанмен, қазақ балаларына орыс алфавитін танытып, орыс тілі мен қазақ тілін және оларды басқа пәндермен байланыстыруды оқыту әдісінің негізгі құралы ретінде пайдалануға болатынын сөз еткен.

Пәнаралық байланыстар – біріншіден, оқу пәндері арасында объективті түрде болатын мақсатты және мазмұнды сәйкестіктер, екіншіден, белгілі бір

құбылыстарды зерттеу барысында осы материалды пайдаланудың ұйымдастырушылық формалары.

Джон Хэтци (Джон Хатти) сияқты зерттеушілердің еңбектерінде ақпаратты, соның ішінде пәнаралық байланыс карталарын визуализациялау оқу процесін және оқу сапасын жақсартуға ықпал ететіні көрсетілген. Мұндай карталар әртүрлі пәндер арасындағы білім мен қатынастарды құрылымдауға көмектеседі, бұл оқушылардың оқу материалын толық түсінуіне ықпал етеді.

Сонымен қатар Жером Брунсфорд (Джером Брунер) мен Льюис Терманның (Льюис Терман) зерттеулері пәнаралық карталар сияқты визуалды оқыту құралдарын пайдалану студенттердің материалды тереңірек және өнімді игеруіне ықпал ететінін көрсетті [3].

Жоғарыдағы пәнаралық байланыс туралы пікірлерді қорытындылай келгенде, мына мәселелерге көңіл аударамыз:

1. Пәнаралық байланыс қазақ тілін оқытуға арналған арнайы мектеп бағдарламаларында тек кейінгі жылдары ғана қолға алына бастады:
2. Пәнаралық байланыс мәселесінің қазақ тіліне байланысты зерттелуі бір жүйеде арнайы қарастырылмаған.
3. Мектеп мұғалімдері пәнаралық байланысты өз тәжірибелеріне сүйеніп қана жүргізеді, аталған мәселе бойынша озат мұғалімдердің іс-тәжірибелері уағыздалып, кең дәрежеде таратылмаған[13,49-50].

Пәнаралық байланысты жүзеге асыруда кең тараған жолдары мыналар:

1. әңгімелесу.
2. саяхат.
3. тәжірибе жасау.
4. техникалық құралдарды пайдалану.
5. танымдық есептер құрастыру, оны шешу.
6. сөзжұмбақтар, ребустар, метограммаларды құрастыру, шешу.
7. практикалық жұмыстар жүргізу[13,42].

Пәнаралық байланыс үрдісінде оқушының шығармашылық белсенділігін арттыру керек.

Жалпы білім беретін мектептің негізгі деңгейінде «Қазақ тілі» пәні барлық пәндермен байланысқа түседі. Қазақ тілінің лексика тарауында барлық пәнге тән терминдер, кәсіби сөздер, жалпы халықтық қолданыстағы сөздер қамтылады. Сөзжасамда биология, география, астрономия, физика, химия пәндеріне қатысты ұғым атаулары меңгертіледі. Морфологияның сөз таптары аясында математика, тарих, қоғамтану, өнер, технология, валеология, т.б. пәндерге қатысты терминдердің табиғаты мен тұлғалық ерекшеліктері танытылады. Синтаксис пен стиль салаларында мектептегі оқу пәндерінің сөйлем жүйесі мен қолданылу ерекшеліктері игертіледі

Оқыту үдерісінде «Қазақ тілі» пәні төмендегі оқу пәндерімен тығыз байланыста оқытылады:

1. «Қазақ әдебиетімен»: қазақ тілі қазақ әдебиетімен тығыз байланысты. Қазақ әдебиеті сабағымен пәнаралық байланыс орнату – тіл сабақтарының тиімділігін арттырады. Әдеби шығармаларды талдау барысында оқушылар қазақ тіліндегі сөздерді дұрыс қолдануды үйренеді, мәтіннің мазмұнын толық түсініп, өз пікірін еркін жеткізе алады. Мысалы, оқушылар белгілі бір шығарманың немесе ақынның өмірі мен шығармашылығы туралы сұхбат жүргізіп, мәтіннен жаңа сөздер мен тіркестерді үйренеді. Бұл орайда қазақ әдебиеті мен тіл бір-бірін толықтырып, оқушының көркем сөйлеу дағдыларын қалыптастырады;
2. «Қазақстан тарихымен»: қазақ тілін оқытудың тағы бір маңызды бағыты – тарихпен пәнаралық байланыс орнату. Тарих сабағында қазақ халқының мәдениеті, тарихы, ұлттық дәстүрлері туралы мағлұмат алған оқушылар, осы білімді қазақ тілі сабағында қолдана отырып, сөйлеу және жазу дағдыларын дамыта алады. Мысалы, қазақ халқының тарихи тұлғалары мен оқиғалары туралы деректерді қазақ тілінде баяндау, тақырыптық мәтіндермен жұмыс жасау, мақал-мәтелдер мен сөз тіркестерін қолдану оқушылардың тарихи санасын қалыптастыруға көмектеседі;
3. Жаратылыстану циклі пәндерімен: тілдік материалдардың мазмұны жаратылыстану пәндерінің мазмұнымен тікелей байланыста болады. Биологиямен байланыстыру тілді жанды құбылыс ретінде тануға мүмкіндік береді. Басқа пәндермен сабақтастыра оқыту қазақ тілінің терминдер жүйесімен тығыз байланысты. Тіл дыбыстары физикалық құбылыс ретінде танылады;
4. Математикамен байланыс: қазақ тілі мен математика пәндерінің байланысы да өте маңызды. Математикалық есептерді қазақ тілінде шығару, математикалық терминдерді түсініп қолдану оқушының логикалық ойлау қабілетін дамытады. Мысалы, есептердің мәтінін қазақ тілінде оқу, есептің шешімін жазу немесе ауызша түсіндіру оқушылардың математикалық ойлауын тілмен үйлестіре отырып дамытуға мүмкіндік береді;
5. Өнер мен музыкамен байланыс: өнер мен музыка арқылы қазақ тілі сабағын байыту да пәнаралық байланыстың маңызды элементі болып табылады. Қазақтың ұлттық әндері, күйлері мен халық шығармашылығын тіл сабағында қолдану, осы өнер түрлеріне байланысты мәтіндермен жұмыс істеу оқушылардың қазақ мәдениетін терең түсінуіне, қазақ тілінде еркін сөйлеуге көмектеседі. Сонымен қатар, көркемөнер мен музыка тақырыптарына арналған шығармашылық жұмыстар оқушылардың тілдік қорын арттырады;
6. Информатикамен: қазақ тіліндегі информатика терминдері мен ұғымдарын білу қоғамның технологиялық аспектілері туралы мәтіндер жазу кезінде пайдалы болуы мүмкін. Қазақ тілін ақпараттық технологияларда және интернет-ортада қолдану пайдасына дәлелдеу.

Қазақ тілін әдебиет, тарих, математика, биология, география, бейнелеу өнері, шет тілі, орыс тілі, ән сабақтарымен байланыстырудың мүмкіндіктері мол бола тұра, мектеп мұғалімдерінің тәжірибесінде қазақ тілін тек әдебиетпен ғана байланыстыру болып келеді.

Мұғалімдер тәжірибесінде оқушыларға пәнаралық сипаттағы проблемалы сұрақтар беру, үйге берілетін тапсырманың да пәнаралық негізде болуы ескеріле бермейді.

Мектептерде өткізілетін кластан тыс жұмыстардың да пәнаралық сипат алу жағы жеткіліксіз.Өткізілген тәжірибеміз негізінде келесі ұсыныстар жасаймыз:

1. Бүгінгі студент-ертеңгі маман. Сондықтан жоғары оқу орындарында оқылатын психология, педагогика, әдістеме пәндерінде пәнаралық байланыс мәселесі дұрыс жолға қойылуы керек.
2. Әдістеме пәнінің практикалық сабақтарында студенттерге «Қалыптан тыс сабақтардың» теориялық, тәжірибелік жақтарын меңгертумен қатар,ол сабақтарда пәнаралық байланысты іске асырудың мүмкіндіктерінің мол екенін басшылыққа алу керек.
3. Мектеп бағдарламасында қазақ тілін әдебиетпен қатар басқа пәндермен де байланыстырудың алғы шарттарын енгізу керек.
4. Қазақ тілінен берілетін грамматикалық жаттығуларды пәнаралық байланысқа негіздеуге баса көңіл бөлу керек.
5. Оқушыларға пәнаралық байланысты көрсететін түрлі сұрақтар, грамматикалық ойын үлгілерін жасап, компютерге программалар жасату қажет.
6. Пәнаралық байланыстың теориялық, тәжірибелік жағын танытатын, әрі мұғалімдер басшылыққа алатын теориялық, әдістемелік әдебеттер жазылуы керек.
7. Әрбір класс оқушыларының ұғымдарына сай пәнаралық байланысқа негізделген қосымша дидактикалық материалдар бастырып шығару керек.
8. Диктант, мазмұндама жинақтарына пәнаралық байланыс сипаттағы тексте енгізу қажет.
9. Студенттер мен мектеп мұғалімдері басшылыққа алатындай пәнаралық байланыс сипатындағы күнтізбелік, күнделікті сабақ жоспарларының үлгілері жасалып, баспа беттерінде жарық көруі қажет.

Әрине, біздің зерттеуімізде қойылған мәселе толық,жан-жақты қарастырылды деген кесімді жауап айта алмаймыз. Зерттеу мәселесі қоғамда өзекті болғандықтан, болашақта аталмыш әдістемелік ұсыныстарымыз, қоғамда өзекті мәселе ретінде өз шешімін табады деген сенімдеміз.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. Орта білім беру ұйымдарында сабақтарды қысқа мерзімді жоспарлау бойынша әдістемелік ұсынымдар – Астана қаласы: Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы, 2023 – 176 б.

2.Жаңартылған бастауыштың білім мазмұны аясында пәнаралық байланысты жүзеге асырудың педагогикалық шарттары 6D010200- Бастауыш оқыту педагогикасы мен әдістемесі. Талдықорған 2019ж.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ИЗУЧЕНИЕ ТВОРЧЕСТВА ОЛЖАСА СУЛЕЙМЕНОВА В ШКОЛЕ

Мухамеджанова Айман Бейсенбаевна
учитель русского
языка, мастер-педагог,
кандидат
филологическихнаук
КГУ ОШ №66
Жетысуского района
г.Алматы

Данная тема стала основой в моей авторской программе элективного курса «Творческий путь Олжаса Сулейменова» для 11 классов с русским языком обучения естественно-математического направления.

В преддверии 90-летнего юбилея Олжаса Сулейменова в следующем 2016 году хотелось бы, чтобы современные учащиеся Казахстана владели бы знаниями о творчестве великого поэта, ученого, писателя и общественного деятеля в полной мере. Это наиболее актуально в современности. Его произведения, представленные для изучения в школе – это всего лишь стихотворение «Волчата» в 7 классе и всего один обзорный урок в 11 классе в курсе «Русская литература» – недостаточны для полного понимания значимости творений нашего знаменитого соотечественника.

Цели и задачи:

1. знать творчество О.Сулейменова;
2. анализировать произведения
3. осмысленно читать и воспринимать на слух, а также продуцировать литературные тексты;
4. учиться находить и критически оценивать информацию из СМИ и Интернета;
5. сопоставлять произведения русской, казахской и мировой литературы с точки зрения нравственной и эстетической ценности;

Актуальность: В отечественной науке актуальность данного проекта начинается с 1960-х годов XX века и до сих пор не утратила своей значимости. Данная тема представляет особый интерес с периода независимости Республики Казахстан.

Изучение творчества О.Сулейменова строится по новым технологиям преподнесения материала, а также привития навыков патриотического воспитания и гордости за свою литературу. Учащимся предлагается самостоятельно находить материал по произведениям писателя на просторах Интернета, т.к. ученики 11 классов владеют этим в совершенстве. Многие заинтересовываются данной темой и находят все новые и новые сообщения, интригуя одноклассников фактами, что является прекрасной мотивацией для изучения произведений классика. Так, например, ученик 11 класса Искаков Есен самостоятельно нашел материал о критике на книгу «Аз и Я», начиная с 1976 года, когда поэта буквально пытались уничтожить в Москве на заседании, где присутствовало 47 академиков и огромное количество докторов наук. Он был шокирован тем, что так ополчились на эту книгу и автора, хотя О.Сулейменов подошел к исследованию «Слова о полку Игореве» как билингв, знающий оба языка, тогда как другие исследователи подходили к нему только со знанием древнерусского языка. Удивил детей и факт, что в данном произведении поэт обнаружил большое количество тюркизмов, которые многочисленные исследователи так и оставили как «темные места». В настоящее время использование тюркизмов в данном произведении – научно доказанный факт. Еще одним из интересных исследований О.Сулейменова является «Тюрки в доистории» 2002 г. Больше века славянские и тюркские языки изучались изоли¬рованно друг от друга. Сегодня мы начинаем понимать, что это противоречило природе взаимозависимого развития этносов, знавших на протяжении прошедших тысячелетий длительные периоды двуязычия. Особенно важно, что такое случалось на ранних этапах становления языков, когда совместно выраба-тывались грамматические нормы, и происходил активный взаи¬мообмен не только лексическими материалами, но и морфоло¬гическими схемами и средствами. Тюркские и славянские сло¬вари и грамматики, если поместить их в единое поле зрения, взаимно дополняют друг друга.

Следовательно, в 1976 году можно было так не нападать на книгу О.Сулейменова, а попытаться понять мысли молодого ученого и принять к сведению. Как писал тогда академик Рыбаков: «В Алма-Ате вышла яростно антирусская книга». Полетели со своих должностей министр печати и все, кто был причастен к выпуску этой книги. И если бы не поддержка Д.Кунаева, кто знает, что бы могло

быть с талантливым ученым-лингвистом. Хотя после этого разноса поэт перестал писать стихи.

Проблем и трудностей в процессе изучения творчества О.Сулейменова не возникло. Для этого самому учителю надо хорошо владеть материалом, читать и знать изучаемые произведения, уметь заинтересовать учеников, зажечь в них дух исследования. Тогда успех обеспечен. Это пожелания тем коллегам, кто пойдет по моим стопам. Можно отдельные произведения О.Сулейменова, которые вызвали наибольший интерес у детей давать им для использования их в научных проектах.

БАСТАУЫШ СЫНЫПТАРДАҒЫ ЛОГИКАЛЫҚ МАТЕМАТИКА

Мұхамедиярова Аймоншақ Ергалиқызы
Ақтөбе облысы,
Шалқар ауданы,
Қаратоғай ЖОББМ
бастауыш сынып мұғалімі

Бағдарламаның өзектілігі: Қазіргі заманғы білім беру жүйесі оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамытуға бағытталған. Бұл тұрғыда математикалық білімнің орны ерекше, себебі ол оқушының логикалық ойлау қабілетін, анализ және синтез жасау дағдыларын қалыптастырады. Бастауыш сынып оқушыларының логикалық ойлауын дамытудың маңыздылығы Қазақстан Республикасының білім беру стандарттарында да айқын көрсетілген. Дегенмен, бастауыш сынып оқушылары үшін логикалық тапсырмалар жүйелі түрде енгізілмегендіктен, олардың ойлау қабілеттерін дамытуда белгілі бір олқылықтар байқалады. Осы мәселені шешу мақсатында «Бастауыш сыныптардағы логикалық математика» авторлық бағдарламасы әзірленді. Бұл бағдарлама дәстүрлі математикалық білім беруді жетілдіруге бағытталған және оқушылардың математикалық сауаттылығын тереңдетуге көмектеседі. Бағдарламаның өзектілігі қазіргі қоғамдағы білім беру тенденцияларымен тікелей байланысты, өйткені XXI ғасырда адамдардан креативтілік, логикалық және аналитикалық ойлау, мәселелерді шешу қабілеті талап етіледі. Осыған байланысты, бастауыш сынып оқушыларының логикалық ойлауын дамыту – мектептегі білім берудің басты басымдықтарының бірі болуы тиіс.

Бағдарламаның ерекшелігі – ол математикалық білімді логикалық тұрғыда меңгеруге бағытталған, яғни оқушыларды механикалық есептеу дағдыларын ғана емес, сонымен қатар оларды логикалық ойлауға, өз бетінше шешім қабылдауға және аналитикалық дағдыларды дамытуға үйретеді. Бұл әдіс әлемдік тәжірибеде өзіндік тиімділігін дәлелдеген, ал Қазақстанда оны жүйелі түрде енгізу қажеттілігі туындап отыр.

Бағдарламаның жаңашылдығы: Бағдарламаның басты жаңашылдығы – математикалық білім беруде логикалық тапсырмалар мен проблемалық жағдайларды қолданудың жүйелілігі. Қазіргі бастауыш сынып бағдарламаларында логикалық есептер аз қамтылған немесе қосымша ресурс ретінде ұсынылады. Ал бұл авторлық бағдарламада логикалық тапсырмалар негізгі оқу процесіне интеграцияланған. Сонымен қатар, бағдарламада дифференциацияланған оқыту әдісі қолданылады, яғни әрбір оқушының жеке қабілеттеріне қарай тапсырмалар деңгейі беріледі. Бұл үлгерімі төмен оқушыларға өз қарқынымен білім алуға мүмкіндік береді, ал дарынды оқушыларға күрделі логикалық тапсырмалар арқылы тереңірек ойлау қабілеттерін дамытуға жағдай жасайды. Бағдарламада заманауи білім беру технологиялары кеңінен қолданылған.

Оқушылардың қызығушылығын арттыру үшін интерактивті тапсырмалар, компьютерлік бағдарламалар, мобильді қосымшалар және геймификация элементтері енгізілген. Бұл олардың сабаққа деген ынтасын арттырып, өзін-өзі

дамытуға деген құлшынысын оятады.

Бағдарламаның мақсаттары мен міндеттері:

Мақсаттары:

1.Бастауыш сынып оқушыларының логикалық ойлау қабілетін дамыту – математикалық және логикалық тапсырмалар арқылы аналитикалық ойлау дағдыларын қалыптастыру.

2. Математика пәніне деген қызығушылықты арттыру – ойын элементтерін, қызықты тапсырмалар мен зерттеушілік әдістерді қолдану арқылы оқушылардың ынтасын көтеру.

3. Оқушылардың мәселелерді шешу дағдыларын жетілдіру – сыни ойлау, логикалық байланыстарды орнату, үлгілерді анықтау қабілеттерін дамыту.

4. Математикалық сауаттылықты арттыру – оқушылардың есептеу, салыстыру, модельдеу, талдау және синтез жасау қабілеттерін жетілдіру.

5. Жеке және топтық жұмыс дағдыларын дамыту – оқушылардың топпен жұмыс істеу, бірлесіп шешім қабылдау дағдыларын дамыту.

Міндеттері:

1. Оқушыларға математикалық логика негіздері туралы түсінік беру.

2. Оқушылардың жас ерекшеліктеріне сай логикалық тапсырмалар жүйесін әзірлеу және оны оқу процесіне енгізу.

3. Логикалық тапсырмаларды шешу барысында оқушылардың шығармашылық ойлауын дамыту.

4. Математикалық логиканы қолдану арқылы проблемаларды шешу дағдыларын қалыптастыру.

Осы тәсілдер бағдарламаның тиімділігін жан-жақты бағалауға және қажет болған жағдайда оны жетілдіруге мүмкіндік береді. Бағдарламаның нәтижелілігі оқушылардың логикалық ойлау дағдыларының артуымен, математикалық есептерді шешу шеберлігінің жақсаруымен және олардың жалпы интеллектуалдық дамуының күшеюімен анықталады.

«Бастауыш сыныптардағы логикалық математика» бағдарламасы
заманауи білім беру талаптарына сай келетін, оқушылардың логикалық ойлау
қабілетін дамытуға бағытталған тиімді әдістемелік құрал болып табылады.

Р\С	Тақырыбы	Сағат саны
1	Таңғажайып логика әлеміне алғашқы қадам	1
2	Жиын және суреттер: түрлі-түсті әлем	1
3	Қосу ережесі: тәттілер фестивалін жоспарлау	1
4	Көбейту ережесі: сәнді дүкендегі таңдау	1
5	Логикалық жұмбақтар: ақиқат пен өтірікті ажырату	1
6	Орналастыру: саяхат картасын құрастыру	1
7	Ауыстыру: пазлдарды құрастыру құпиясы	1
8	Орналастыру мен ауыстыруды салыстыру: қайсысы дұрыс?	1
9	Топтастыру сырлары: сәнді коллекция жасау	1
10	Логика және табиғат: жануарларды жүйелеу	1
11	Көңілді викторина: кім жылдам, кім тапқыр?	1
12	Қызықты логикалық ойындар: шеберлік шеберханасы	1
13	Жиындарды біріктіру және салыстыру: сан қилы мысалдар	1
14	Математикалық лабиринт: шытырман оқиғаларға толы саяхат	1
15	Кодтар мен құпиялар: құпия хаттарды ашу	1
16	Қосымша мүмкіндіктер: таксономиялық деңгейлер	1
17	Логикалық шытырман: сыныптағы детектив	1
18	Болжам жасау және тексеру: ғылымдағы тәжірибе	1
19	Кодтарды бұзу: құпия сөздер мен парольдер	1
20	Логика және компьютерлік ойындар: виртуалды әлемге көзқарас	1
21	Командалық жұмыс: үлкен есепті бірлесіп шешеміз	1
22	Логика және өнер: музыкалық әуендердің үйлесімі	1
23	Практикалық тәжірибелер: түрлі-түсті қағаздар мен қолөнер	1
24	Математикалық бәйге: топтық сайыс	1
25	Эстафета-сабақ: жылдамдық пен ұйымшылдық	1
26	Логика және геометрия: фигураларды реттеу	1
27	Есеп құрастыру: өз идеяңды ұсын	1
28	Сабақты біріктіру: логика және тіл өнері	1
29	Күнделікті өмірдегі жоспарлау: уақыт пен іс-шараны тиімді орналастыру	1
30	Креативті жоба: топтық ғылыми жұмыс	1
31	Шығармашылық есептер мен танымдық тәжірибелер	1
32	Қорытынды тест: ойлау шыңы	1
33	Марапаттау және мереке сабағы: жетістіктерді атап өту	1

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ОҚУШЫЛАРМЕН ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ЖҰМЫС ҚОЛӨНЕР-ХАЛЫҚ АМАНАТЫ

Нурбатырова Бакытгуль Ашимовна
Алматы облысы,Талғар ауданы
Бірлік ауылындағы Б.Момышұлы атындағы № 35 мектеп-гимназиясының көркем еңбек пәнінің мұғалімі

Кіріспе

«Жаратылыстың құшағында, меруерт себілген көк шатырдың астында, хош иісті жасыл кілем үстінде, күнмен бірге күліп, түнмен бірге түнеріп, желмен бірге жүгіріп, алдындағы малымен бірге өріп, сары сайран далада тұрып өсетін қазақ баласының қиялы жүйрік, өткір, терең болуға тиісті». «… Баланың атаға тартуы рас болса, сиқырлы даланың баласы – қазақ баласы қиялқұмар болуға тисті».

МағжанЖұмабаев

Мақсаты:

Оқушыларды шығармашылығын дамытуда жеке тұлға ретінде қалыптастыру,ізденімпаздыққа тәрбиелеу,қазақ халқының ұлттық өнерін құрметтеуге баулу.

- Оқушының қабілеті мен әрекетін дамыту
- Шығармашылықпен жұмыс істеуге үйрету
- Шығармашылық жұмыс арқылы ізденімпаздығы мен іскерлігін дамыту
- Шығармашылық тапсырмалар бере отырып өнерге деген қызығушылығын арттыру
- Жұмысты ұйымдастыру кезінде тапқырлығын,ұстамдылығын дамыту
- Ой-қиялын ұштай отырып,баланы өз бетімен іс-әрекет жасауға дағдыландыру
- Шығармашылық жұмыстардың нәтижесін көре отырып баланың өз-өзіне деген сенімділігін арттыру
- Оқушылардың шығармашылық қабілеттерін дамыту

Негізгі бөлім

Қолөнер-халық аманаты.
Сенемін келер ұрпақ көрмес зиян,
Өнерім,өлеңімді дербес қоям.
Қабылда аманатты туған елім,-
Алтын бесік алауы сөнбес ұям.
Д. Шоқпарұлы

Қолөнер-халықтық қасиетімен ұрпақтан -ұрпаққа ауысып,тамырын тереңге жайып келе жатқан халықтың мұрасы.Осынау халық қазынасын қастерлеу-көзі ашық,көкірегі ояу,ар-намысты,ұлтжанды әрбір адамның борышы. Халқымыз қолөнершілік шеберлігімен өз тұрмысына қажетті киім-кешек,ішіп-жем,үй-жай,құрал -жабдық,қару-жарақ саймандарының барлығын өз қолымен жасаған.

Негізгі айналысатын кәсібі -мал шаруашылығы болғандықтан малдан алынған шикізаттарды тұрмысқа қажетті заттарды жасауға пайдаланды. Төрт түлік малдың бабымен көшіп-қонуы, тері иле у,көншілік,етікшілік,өрімшілік,жүн мәнерлеу,киіз басу,есу,өру,тоқу өнерінің туындауына негіз болды. Сәндеп киім тігу,үй жабдықтарын сәндеу,әсемдік түс беру арқылы,әдемілікке деген қажеттілік сәндік-қолданбалы өнердің дамуына алып келді.

Киізден жасалынған халқымыздың көптеген бұйымдары белгілі.Киіз жүннен жасалынады, жүнді халқымыз баққан малынан күзеп алып отырған.

Жүн- жан-жануардың үстіндегі түгі,қылшығы.Жүн-көшпенді тұрмыс қажеттілігін өтейтін өнімнің бір түрі.Халқымыз ғасырлар бойы мал шаруашылығымен шұғылдануы,мал жүнін пайдалануының негізі болды.Жүннен жасалынған бұйымдар мықты,шыдамды,тұрмысқа қолайлы,денсаулыққа пайдалы(суықтан,ызғардан, күн көзінен қорғайды).

Күзем алу-дәстүрлі науқанды жұмыс.Күзде мал қырқылатын мезгілде мал жүнінің қырқылып алынуы-күзем алу деп аталады.Киіз басылатын жүн негізінен қойдан алынады.Күзем сөзі күзгі мезгілді меңзейтін ұғым .Әр түліктің күзелу мезгілі әркелкі болып келген.

Күзем алудың құрал-сайманы-қырықтық.Қырықтық-темірден жасалынған қайшы ұқсас өткір сайман. Жүн қырқылу барысында ақ,қара,қоңыр түрлеріне бөлініп,бөлек-бөлек жиналады және сапасына қарай ұяң, салалы,қылшықты,қысқа бауыр жүндер болып сұрыпталады.Жүнді ары қарай кірінен тазартылып, жүн сабауға дайындайды.

Жүнді сабау арнаулы саймандар- тулақ пен сабау жабдықтармен жүргізіледі.Тулақ жерге төселінетін ,мал терісінен жасалынған бұйым. Сабау -ырғайдан, талдан жасалынған бір жұп жіңішке таяқ.Жүн сабау арқылы жүнді үлпілдетіп нақышына келтірген.

Сабалған жүнді ары қарай киіз басуға дайындайды.

Киізді халқымыз көшпенді тұрмысының барлық қажетіне жаратты.Киізді баспанасына жабынды,басына сая,еденіне төсеніш,үстіне киім ретінде пайдаланды. Киіз жасауды халқымыз киіз басу деп атаған, мол болып түрған жүнді үстінен қысым түскенде қалыңдығы жұқаратынын және көлемінің қысқаратын қасиетін білген ата-бабаларымыз үстінен су сеуіп, кеспелтек ағаштармен басу арқылы алғашқы киіз нұсқасын жасаған болу керек.

Кейіннен жүннің ыстық суда бірігетін физикалық қасиетін игеріп,киіз басу техникасын меңгергені белгілі.

Қазіргі кезде жүннен бұйым жасаудың дымқыл және құрғақ әдістері деп аталатын жолдарының бірнеше техникалық тәсілі бар.Дымқыл тәсілімен басу техникасын біз ата-бабаларымыздан қалған мұра ретінде білеміз.Екінші әдісі соңғы кезде пайда болды.Ол жазық заттарды да жұмыр заттарды жасауға мүмкіндік береді. Бұл әдіс фелтинг деп те аталады.Бұл техникада арнайы инелер қолданылады, бұл инелерде арнайы кертіктері бар,ине жүн ішінен өткенде , сол кертіктер жүн талшықтарын іліп әкетіп,араластырады,ұйыстырып тығыздайды. Инелердің жасалынатын жұмыстың түріне байланысты нөмірлері болады. Жазылған жүнді арнайы инелермен тығыздау-киізді құрғақ басу деп аталады.

Картиналар жасалу үшін негізі,астары ретінде фетр матасы алынып,оған эскиз көшірмесі салынады. Ары қарай түстік ерекшеліктеріне байланысты түрлі-түсті жүндер алынып, жұмыс жасау басталады.Арасында кесте өнерін қосып картиналарды аралас әдісімен де жасалынған тұстары бар.Жүнмен жұмыс жасау адамға тыныштық , рахаттану сәтін сыйлайды.

Бұл әдіспен түрлі -түсті картиналар,,ойыншықтар ,моншақтар және киімді безендіруге , киім тігуге полотнолар жасауға болады.

Қазіргі кезде табиғи заттардан жасалынатын бұйымдар ,соның бірі жүннен жасалынған бұйымдар қауырт өркендеу үстінде.Бұл техниканы қазіргі таңда шеберлер кең ауқымда қолданып жүр.Ол жиһаз бен интерьер заттарын жасауда кеңінен қолданылуда. Киімге арналған киіз бижутерия аксессуарлар,монш ақтар,түймелер,шаш қыстырғыш,білезік,белдіктер,с өмкелер,әмияндар,телефон салғыш қаптамалар,аяқ-киімдер,бөріктер,етіктер бар.Киіз бұйымдарын дайындау кез-келген адамның қолынан келеді,тек оған белгілі машық пен төзім керек.

Осы техникадағы жұмыстарды біз 8 -ші сынып қыздар тобымен шығармашылық жоба ретінде жасадық. Жобаларды дайындау барысында барлық кезеңдерде мен кеңесші ретінде жасалынатын жобаға сурет таңдауға көмектестім.Жобаны орындау кезінде оқушыларда осы үдеріске белсене қатысып,тың идеялар қосып,нәтижеге жұмыс жасады.

Шығармашылық жұмыс барысында балаларда істеген жұмыстарына толық және терең қанағаттанушылық болды. Балалардың шығармашылық белсенділігі артып,белгілі өнер майталмандары мен өнер туындыларына деген қызығушылықтары артты.

Жобаларды істеу барысында оқушылар зерттеу жүргізуге, тиімді шешімдер қабылдауға, өзінің қабілеттерін бағалауға, мүмкіндік алды.

Оқушылар еңбек тәрбиесін алып,өздерінің еңбектерінің маңыздылығын сезініп,болашаққа деген сенімділік пайда болды.

Шығармашылық жобамен жұмыс істеу барысында балалар сонымен қатар шыдамды, төзімді ,өз мойындарына жауапкершілік ала алатын тұлға ретінде қалыптасты.

Жобаларды көлемді жасауға, сәндік-қолданбалы өнер саласын және тарихын зерттеуге,көптеген идеялармен бөлісуге, қолөнер жағынан қабілеттерін көруге уақыт және мүмкіндіктер жеткіліксіз. Өйткені оқу уақыты шектеулі. Сол себепті сабақтан тыс пән бойынша үйірме жұмыстарын жүргізуге тура келеді. «Айсырға » қыздар шығармашылық клубын ұйымдастырып,сабақта және сабақтан тыс уақытта жұмыстар жасалынды.

Мектепте және мектептен тыс жерлерде өткізілетін көрмелердің жиі және көбірек болғаны балалар үшін маңызы өте зор. Бұл жерлерде балалардың жұмыстарын достары, мұғалімдері және ата-аналары бағалай алады. Оқушылардың шығармашылық жобалары мереке күндеріндегі іс-шараларда,мектептегі тематикалық іс-шараларда көрнекіліктер ретінде кеңінен пайдаланылады.Бұл дегеніміз оқушылардың шығармашылық жұмыстарға деген қызығушылығын жоғарлатып,еңбек етуге,бос уақыттарын дұрыс пайдалануға мотивация береді.Осы шығармашылық жоба аясында өз кішігірім бизнестерін жасауға және одан табыс табуына ,соның арқасында өздерін еңбек нарығында сынап та көрді, өмірлік тәжірибе,машық жинауға алғашқы баспалдақтары болды.Оқушылар кішігірім кәдесыйлардан бастап,күрделі картиналар жасауды,интерьерлік бұйымдар,заманауи камзолдар,көйлектер жасап,тапсырыстар алып,табыс көзіне айналдыруға дағдыланды.

Менің мысалымда жүннің құрғақ басу техникасында интерьерді безендіруге арналған картиналар,камзолдар жасалынған оқушыларымның жұмыстары бар.Қазақстанның шеберлері Зейнелхан Мұхамеджанұлының,Лиза Калимованың туындыларына репродукциялар жасалынды.

Осы шығармашылық жоба аясында оқушым Алибаева Тоғжан «Жетісу дарыны» облыстық дарынды балалар мен талантты жастарды анықтау және қолдау оқу-әдістемелік орталығы кмм ұйымдастырған Бейсен Құранбек атындағы олимпиадасының «Қолөнер-зерделі өнер» атты қолөнер байқауының жеңімпазы атанып,1-ші дәрежелі дипломмен және смартфонмен марапатталды.

2023-2024 оқу жылында 9 сынып оқушысы Халық Ғалия жүннекұрғақ техникада « Төбетейді ұлттық брендке

айналдыру» ғылыми жобамен аудандық,облыстық кезеңнен бірінші орын алып,Жалпы білім беретін пәндер бойынша республикалық ғылыми жобалар конкурсының ,республикалық кезеңінде екінші орын иеленіп,ҚР ОАМ-нің 2-ші дәрежелі дипломмен марапатталды.

Балаларды осы жұмыстар арқылы эстетикалық талғамға баулу, әртүрлі эстетикалық қасиеттерді көңіл күй сезімімен бағалау,сұлулықты, әсемдікті ұсқынсыздықтан ажырата білуге үйретеді..Өнер шығармаларын жасау арқылы сұлулықтан ләззәт алу қабілетің,еңбекте, тұрмыста, мінез-құлықта,өнерде әсемдікті қабылдап,өмір мен өнердің эстетикалық игіліктерін терең және жан-жақты танып білуге дағдыландырады.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

ҚАЗАҚТЫҢ ҰЛТТЫҚ ОЙЫНДАРЫ

Нуртаева Айгерим Аманжоловна
Ақтөбе облысы Байғанин ауданы Кемерши селосы
«Қ.жазықов атындағы орта мектебі»КММ-нің
дене шынықтыру пәнінің мұғалімі

Бағдарламаның өзектілігі: Қазақтың ұлттық ойындары – халқымыздың мәдениеті мен дәстүрін сақтау мен дамытуда маңызды рөл атқаратын құралдардың бірі. Өйткені олар тек дене шынықтыру мен спортты дамыту ғана емес, сонымен қатар ұрпақтан-ұрпаққа мұра болып келе жатқан ұлттық құндылықтарды дәріптеудің бір түрі болып табылады. Бүгінгі таңда балалар мен жастар арасында дене шынықтыру және спорттық белсенділікке деген қызығушылық төмендеп келеді. Осыған байланысты ұлттық ойындарды оқыту арқылы дене тәрбиесі жүйесін жетілдіру қажет. Бұл бағдарлама қазақтың ұлттық ойындарының маңыздылығын түсіндіру мен балалардың белсенділігін арттыру мақсатында әзірленген. Жұмыстың ғылыми-әдістемелік деңгейі: Бағдарлама ғылыми зерттеулерге негізделіп, дене тәрбиесі мен ұлттық ойындардың ғылыми-әдістемелік негіздерін қамтиды. Бұл жұмыс барысында ұлттық ойындардың теориялық негізі мен практикалық қолданылуын зерттеу мақсатында әртүрлі дерек көздері мен ғылыми мақалалар қолданылды. Бағдарламада ұсынылған әдіс-тәсілдер мен жаттығулар, балалардың жас ерекшеліктеріне сай және денсаулыққа қауіпсіздікті қамтамасыз ететіндей деңгейде дайындалған. Бағдарламаның жаңашылдығы: Бұл бағдарлама қазақтың ұлттық ойындарының заманауи дене шынықтыру жүйесіне интеграциялануын қамтамасыз етеді. Жаңашылдығы, ең алдымен, ұлттық ойындарды оқу процесіне енгізудің инновациялық әдістерінде жатыр. Бағдарламада ұлттық ойындар мен заманауи физикалық жаттығуларды біріктіру арқылы балалардың физикалық дамуын ынталандыруға бағытталған жаңа тәсілдер ұсынылады. Сонымен қатар, ұлттық ойындарды сабақта пайдалану арқылы балалардың ұлттық санасын дамыту, рухани тәрбиені арттыру мүмкіндігі қарастырылған. Педагогикалық орындылығы: Бұл бағдарлама педагогикалық тұрғыдан тиімді әрі практикалық негізде құрылған. Ұлттық ойындарды оқыту барысында оқушылардың оқу мотивациясы жоғарылайды, себебі олар ойын арқылы ғана емес, сондай-ақ ұлттық мәдениет пен тарихты танып-білу процесіне де қатысады. Бағдарлама оқушылардың дене тәрбиесінің барлық аспектілерін қамтып, олардың денсаулығын жақсарту, физикалық және ақыл-ой дамуын үйлесімді қамтамасыз етуге бағытталған. Теориялық маңыздылығы: Бағдарламаның теориялық маңыздылығы ұлттық ойындардың педагогика мен дене шынықтырудың теориялық негізінде қолданылуын анықтайды. Қазақтың ұлттық ойындарын оқыту процесі арқылы дәстүрлі және заманауи дене тәрбиесі әдістерінің үйлесімділігі мен тиімділігі зерттеледі. Бұл бағдарлама ұлттық ойындардың балалар мен жастардың денсаулықтарын сақтауға, сондай-ақ олардың мәдениетке деген көзқарасын қалыптастыруға ықпал етеді. Практикалық маңыздылығы: Практикалық маңыздылығы бағдарламаны мектептерде, балалар мен жастарға арналған спорт мектептерінде, түрлі лагерлерде жүзеге асыру мүмкіндіктерінде жатыр. Бұл бағдарлама ұлттық ойындарды оқыту арқылы баланың дене күшін, жылдамдығын, ептілігін арттыруға 6 мүмкіндік береді. Сонымен қатар, балалардың бойында көшбасшылық, топпен жұмыс істей алу, тәртіп сақтау сияқты маңызды дағдыларды дамытуға ықпал етеді. Бағдарламаны апробациялау: Бағдарламаны апробациялау үшін бірнеше мектептер мен балалар ұйымдарында пилоттық жобалар жүргізілді. Жұмыс барысында оқушылар мен педагогтар бағдарламаның тиімділігі мен қолдану мүмкіндіктерін бағалап, олардың тәжірибелері негізінде бағдарламаны жетілдіру жұмыстары жүргізілді. Осылайша, қазақтың ұлттық ойындарын дене шынықтыру жүйесіне енгізу, балалардың дене тәрбиесін нығайтуға және ұлттық мәдениетті жаңғыртуға мүмкіндік береді. Бағдарлама өзінің өзектілігі, жаңашылдығы мен педагогикалық тиімділігі арқылы еліміздің дене шынықтыру саласын дамытудың жаңа кезеңіне қадам басуға септігін тигізеді. Мақсаттары мен міндеттері Мақсаты: Қазақтың ұлттық ойындары арқылы балалардың дене тәрбиесін жақсарту, олардың физикалық және рухани дамуына ықпал ету. Бұл бағдарлама арқылы ұлттық

ойындардың маңыздылығын таныту, балаларды ұлттық мәдениетпен таныстыру және оларды дене шынықтыру сабақтарында белсенді ету. Міндеттері: 1. Қазақтың ұлттық ойындарын дене тәрбиесі бағдарламасына енгізу арқылы оқушылардың физикалық дамуын қамтамасыз ету. 2. Ұлттық ойындар арқылы балалардың денсаулығын нығайту, олардың төзімділігі мен ептілігін арттыру. 3. Ұлттық ойындарды қолдану арқылы оқушыларды топпен жұмыс істей білуге, көшбасшылық қасиеттерді дамытуға үйрету. 4. Ұлттық ойындардың тарихы мен маңыздылығын түсіндіру, оқушыларға қазақ мәдениетінің құндылықтарын ұғындыру. 5. Оқушылардың психоэмоционалды жағдайын жақсарту, олардың қызығушылығын арттыру үшін әртүрлі ойын түрлерін қолдану. 6. Ұлттық ойындар мен заманауи дене шынықтыру жаттығуларын тиімді біріктіру әдістерін дамыту. 7. Мұғалімдер мен педагогтар үшін бағдарлама бойынша оқыту әдістері мен тәсілдерін жетілдіру. Күтілетін нәтижелер және оларды тексеру тәсілдері Күтілетін нәтижелер: 1. Оқушылардың физикалық дамуының жақсаруы: Ұлттық ойындар мен дене шынықтыру жаттығуларының нәтижесінде балалардың күш-қуаты, жылдамдығы, ептілігі мен төзімділігі артады. 2. Ұлттық мәдениет пен тарихты танып-білу: Оқушылар қазақтың ұлттық ойындары туралы толық мағлұмат алып, ұлттық мәдениетті құрметтеуге үйренеді. 3. Әлеуметтік және психоэмоционалдық даму: Балалардың өз-өзін басқару дағдылары, топта жұмыс істей алу қабілеттері және көшбасшылық қасиеттері дамиды. 4. Топтық жұмыс дағдыларының жетілуі: Балалар командалық жұмыстың маңыздылығын түсініп, өзара сыйластық пен бірлікті арттырады. 5. Қызығушылық пен мотивацияның жоғарылауы: Ұлттық ойындар балалардың қызығушылығын арттырып, оларды дене шынықтыру сабақтарына тартуға ықпал етеді. Тексеру тәсілдері: 1. Қажетті физикалық жетістіктер: Оқушылардың күш-қуаты мен төзімділігін өлшеу үшін арнайы физикалық жаттығулар мен тесттер жүргізіледі. Мысалы, жүгіру, секіру, жүру және басқа да дене шынықтыру жаттығуларының нәтижелері бойынша анализ жасау. 2. Ұлттық ойындардың теориялық білімін тексеру: Оқушылардың ұлттық ойындар туралы білімін тексеру үшін сұрақ-жауап, эссе жазу немесе қысқаша тесттер өткізу. 3. Әлеуметтік дағдыларды бағалау: Топтық жұмыстар мен жобалар арқылы оқушылардың топпен жұмыс істей білу деңгейі бағаланады. Мұғалімдер оқушылардың әлеуметтік белсенділігін, көшбасшылық қасиеттерін бақылап, бағалайды. 4. Психоэмоционалдық күйді тексеру: Оқушылардың психоэмоционалды жағдайын бағалау үшін сауалнама жүргізу немесе арнайы психологиялық тесттерді пайдалану. 5. Қатысушылардың белсенділігін бақылау: Бағдарламаға қатысушылардың әртүрлі ойындарға қатысу белсенділігін бақылап, олардың қызығушылығы мен мотивациясын бағалау. 6. Мұғалімдер мен педагогтарға арналған тренингтер: Бағдарламаның әдістемелік тиімділігін тексеру үшін мұғалімдер арасында тренингтер өткізіліп, олардың бағдарламаны игеру деңгейі бағаланады. 7. Балалардың дамуын және жетістіктерін бақылау: Жылдық қорытынды бойынша оқушылардың жетістіктері мен даму деңгейі туралы мәліметтер жинақталады, сондай-ақ олардың жеке және топтық нәтижелері салыстырылып бағаланады.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. Мемлекет басшысының «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» атты мақаласы. Ақорда, 12 сәуір 2017. 2. Аймауытұлы Ж. Психология. - Алматы: Рауан, 1995-312 б. 3. Құлжанова Н. Халқыма деп іс-қылдым. - Алматы: Рауан, 1993- 163 б. 4. Қалиұлы С.Қазақ этнопедагогикасының теориялық негіздері мен тарихы: оқу құралы. - Алматы: Білім, 2003-280 б. 5. Мид М. Культура и мир детства. – М., 1988 -428 б. 6. Диваев Ә. Игри киргизская детей // Тургайская газета. - 1905. - №152. 7. Ақ сандық, көк сандық //Құраст: Ш.Ибраев - Алматы: Жазушы, 1988.- 255 б. 8. Әйіпқалиева Г. Қазақ ұлттық ойындарының топтастырылуы және олардың сипаттамасы [Электронды қор] https://oqu-zaman.kz/?p=19202 9. Бадел А. Қазақ этнопедагогикасы – тәрбие басауы. Әдістемелік құрал. – Нұр-Сұлтан, 2020- 226 б 10. Болғанбаев М. Қазақтың ұлттық спорт түрлері. - Алматы, 1985-81 б. 11. Иманбеков Т. Қазақ балабақшасындағы оқу-тәрбие жұмысында ұлттық ойындарды пайдалану (5-7 жас): пед. гыл. канд. ... автореф: 13.00.01. - Алматы, 1995. - 27 б. 12. Данибекова Ж. Н. Бала тәрбиесіндегі ұлттық ойындардың маңызы // Білім айнасы. 2018. 22 мамыр. 13. Жұмабекова Ф.Н. Мектепке дейінгі педагогика. – Астана, 2010- 336 б. 14. Қалиев С.Қ. Қазақтың халықтық тәлім - тәрбиесінің ғылыми - педагогикалық негіздері. - пед.гыл.докт..баяндама.- Алматы,1996.-656 15.Сағындықов Е. Қазақтың ұлттық ойындары. – Алматы, 1996-65 б. 16.Төтенаев Б. Қазақтың ұлттық ойындары. – Алматы, 1978-144 б. 17.Тяженов Н.И., Рахметов Е.С., Исламбеков М.Қ. «Асық ойыны» факультатив курсының бағдарламасы. 1-2-сыныптарға арналған. -НұрСұлтан қаласы: 2020.-66 б. 18.Омарбекова А.И. Тәрбие — тал бесіктен басталады. - Астана, 2010

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

ИНФОРМАТИКА САБАҚТАРЫНДА СЫНДАРЛЫ ЖӘНЕ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ОЙЛАУДЫ ДАМЫТУ

Нұрымбетова Гүлсамал Сағынғалиқызы
«М.Тәжин атындағы ЖОББМ» КММ
информатика пәнінің мұғалімі

Аннотация. Мақала информатика сабақтарында сындарлы және шығармашылық ойлауды дамыту мәселелеріне арналады. Оқушылардың шығармашылық қабілеттерін қалыптастыру мен сыни ойлау дағдыларын дамыту мақсатында қолданылатын әртүрлі әдістер мен тәсілдер талқыланады. Бұл әдістер арасында жобалық жұмыс, проблемалық тапсырмаларды шешу, логикалық ойындар, сондай-ақ заманауи технологиялар мен инновациялық құралдарды пайдалану маңызды рөл атқарады. Бұл тәсілдердің оқушыларды аналитикалық ойлауға, шығармашылық шешімдер табуға және цифрлық әлемде тиімді жұмыс істеуге дайындайтынын аталып өтеді. Мақалада сындарлы және шығармашылық ойлау қабілеттерін дамыту болашақта оқушылардың кәсіби салада табысты болуына және өзгермелі технологиялармен жұмыс істеуге мүмкіндік беретіндігі көрсетілген.
Негізгі сөздер: сындарлы ойлау, шығармашылық ойлау, информатика, жобалық жұмыс, проблемалық тапсырмалар, логикалық ойындар, инновациялық технологиялар, бағдарламалау, цифрлық дағдылар, креативті шешімдер, білім беру әдістері.

Информатика сабақтарында сындарлы және шығармашылық ойлауды дамыту. Информатика пәні тек ақпараттық технологияларды меңгеру ғана емес, сонымен қатар сындарлы және шығармашылық ойлауды дамытуға ықпал ететін пән болып табылады. Цифрлық технологиялардың қарқынды дамуы мен өзгерістерге байланысты оқушылар тек техникалық дағдыларды ғана меңгеріп қоймай, сондай-ақ ақпаратты талдай білу, шешімдер қабылдай алу және инновациялық тәсілдерді қолдана алу қабілеттерін дамытуы қажет. Осы мақалада информатика сабақтарында сындарлы және шығармашылық ойлауды дамытуға арналған тиімді әдістер мен тәсілдер қарастырылады.

Сындарлы және шығармашылық ойлауды дамытуға қажеттілік. Сындарлы ойлау — ақпаратты жүйелі түрде талдай білу, себеп-салдар байланыстарын анықтау, нақты шешімдер қабылдай алу қабілеті. Шығармашылық ойлау болса, жаңа шешімдер мен идеяларды іздеу, стандартты емес тәсілдер мен инновациялық шешімдерді ұсыну қабілеті. Информатика пәні өзінің табиғаты бойынша логикамен тығыз байланысты болғандықтан, ол оқушыларға математикалық ойлауды дамытумен қатар, шығармашылық тұрғыдан ойлауды да ынталандырады.

Математикалық және бағдарламалау дағдылары оқушыларды тек теориялық біліммен қамтамасыз етпейді, оларды жаңа технологиялармен жұмыс істеуге де дайындайды. Осы ретте сындарлы және шығармашылық ойлау қабілеттерін дамыту, әсіресе жас ұрпақты білім беруде маңызды орын алады.

Информатика сабақтарында сындарлы және шығармашылық ойлауды дамыту әдістері:

1. Жобалық әдіс. Жобалық жұмыс — оқушылардың шығармашылық ойлауын дамытуға бағытталған ең тиімді тәсілдердің бірі. Оқушылар нақты өмірде кездесетін проблемаларды шешу мақсатында өздерінің бағдарламалық өнімдерін, қосымшаларын немесе веб-сайттарын жасайды. Бұл әдіс оқушыларға тек білімді меңгеруге мүмкіндік беріп қоймай, сонымен қатар оларды іс жүзінде осы білімді қолдануға үйретеді. Жобалық жұмыс арқылы оқушылар өз идеяларын іске асырып, белгілі бір мәселелерді шығармашылық тұрғыдан шешуге дағдыланады.
2. Проблемалық тапсырмаларды шешу. Проблемалық тапсырмалар — сындарлы ойлауды дамытуға арналған тиімді әдіс. Мұндай тапсырмалар оқушыларға белгілі бір мәселені шешу үшін бірнеше шешім жолдарын табуды талап етеді. Мысалы, математикалық немесе бағдарламалау тапсырмаларын шешу барысында оқушылар тиімді әдістерді іздеуге, түрлі шешімдерді салыстыруға және ең оңтайлысын таңдауға үйренеді. Мұндай тәсіл оқушылардың логикалық ойлау қабілетін арттырып, оларды сын тұрғысынан ойлауға итермелейді.
3. Логикалық ойындар мен тапсырмалар. Логикалық ойындар мен тапсырмалар оқушыларды стратегияларды ойлап табуға, жүйелі түрде ойлауға және жауапкершілікті шешімдер қабылдауға үйретеді. Оқушылар бағдарламалаудың негізгі ұғымдарын терең меңгерумен қатар, түрлі

алгоритмдерді жасауда шығармашылық тәсілдер қолдануға мүмкіндік алады. Алгоритмдер мен бағдарламаларды шешу процесі оқушылардың әртүрлі ойлау деңгейлерін дамытады, мұндағы басты мақсат — жаңа шешімдер табуға үйрету.

4. Топтық жұмыс және талқылаулар. Топтық жұмыс оқушылардың шығармашылық ойлауын ынталандырады және сындарлы пікірталастарға қатысуға мүмкіндік береді. Бұл тәсіл оқушыларға өз идеяларын қорғауды, әртүрлі шешімдер мен тәсілдерді талқылауды, оңтайлы нәтижелерге қол жеткізуді үйретеді. Әрбір оқушы өз пікірін білдіре отырып, жаңа көзқарастарды игереді, сонымен қатар басқалардың пікірлерін тыңдай отырып, өз ойларын жетілдіреді.

5. Заманауи технологияларды қолдану. Жаңа технологияларды пайдалану оқушыларға тек теориялық білімді ғана емес, сонымен қатар инновациялық құралдарды пайдаланып, нақты жобаларды жүзеге асыруды үйретеді. Жасанды интеллект, мәліметтерді талдау, машиналық оқыту сияқты заманауи технологиялар оқушыларға жаңа бағыттарды зерттеп, өздерінің шығармашылық қабілеттерін қолдануға мүмкіндік береді. Оқушылар Python тілінде бағдарламалауды немесе веб-дизайнмен айналысуды үйрене отырып, өздерінің идеяларын нақты өмірде жүзеге асыруды бастайды.

Сындарлы және шығармашылық ойлауды дамытудың артықшылықтары:

1. Теория мен практиканы біріктіру. Шығармашылық пен сындарлы ойлау оқушылардың теориялық білімді тереңірек түсініп, оны практикада қолдануға мүмкіндік береді. Олар тек сабақтарда алған білімдерін игеріп қана қоймай, оны нақты өмірде де қолдануды үйренеді.

2. Кәсіби бағыттағы дағдылар. Шығармашылық және сындарлы ойлау тек мектепте ғана емес, болашақта кәсіби салада да маңызды рөл атқарады. Бұл дағдылар оқушылардың ақпаратты өңдеуде және шешімдер қабылдауда дербестігін арттырып, оларды болашақта тиімді жұмыс істеуге дайындайды.

3. Инновациялық қабілеттерді дамыту. Шығармашылық ойлау оқушыларды жаңа шешімдер іздеуге және оңтайлы шешімдерді табуға ынталандырады. Инновациялық шешімдер қабылдау қабілеті оларды кез келген салада табысты болуға бағыттайды.

4. Оқуға деген қызығушылықты арттыру. Заманауи технологиялар мен шығармашылық тәсілдерді қолдану оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттырады. Оқушылар тек теориялық білімді ғана емес, сонымен қатар өздерінің жобалары мен идеяларын іске асыруда шығармашылық қабілеттерін көрсете алады.

Информатика сабақтарында сындарлы және шығармашылық ойлауды дамыту оқушыларды тек ақпараттық технологияларды меңгерумен ғана шектелмей, оларды болашақта қиындықтарды шешуге дайын, инновациялық ойлай алатын тұлғалар ретінде қалыптастыруға мүмкіндік береді. Жобалық жұмыс, проблемалық тапсырмалар, логикалық ойындар мен заманауи технологияларды қолдану арқылы оқушылардың шығармашылық және сындарлы ойлау дағдыларын дамытуға болады. Бұл, өз кезегінде, олардың болашақтағы кәсіби өміріне маңызды әсер етеді.

Пайдаланған әдебиет тізімі

1. Бейсенова Н. К. (2021). Шығармашылық ойлау және ақпараттық технологиялар. Алматы: Ғылым.45-47 б.

2. Есмаганбетова Р. М. (2020). Информатика пәнінде сындарлы ойлауды дамытуға бағытталған инновациялық әдіс-тәсілдер. Нұр-Сұлтан: Білім және ғылым.: 78 б.

3. Ергали Б. Т., Жақыпова Н. А. (2022). Жалпы білім беретін мектепте информатика пәнін оқытуда шығармашылық ойлауды дамыту. Алматы: ҚазМУ баспасы.: 34 б.

4. Жұмабекова Қ. К., Баймұхамбетова, Г. С. (2023). Информатика сабақтарында креативті және сындарлы ойлауды дамыту. Алматы: Оқулық баспасы.: 12-14 б.

5. Кенжебаева Г. С. (2021). Жобалық әдіс арқылы шығармашылық ойлауды дамыту. Алматы: Республикалық баспа орталығы.: 67 б.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

ОСОБЕННОСТИ ОБУЧЕНИЯ ПРОГРАММИРОВАНИЮ ДЕТЕЙ С НАРУШЕНИЯМИ СЛУХА

Омаргали Айдана Сатыбалдиевна
КГУ «Специальная школа-интернат №5
Управления образования г.Алматы»
магистр педагогических наук, учитель
информатики и математики

Введение

Обучение информатике детей с нарушениями слуха требует применения специальных методов, которые способствуют полноценному усвоению знаний и развитию цифровых навыков, применения индивидуальных подходов с особым акцентом на визуализацию и использование инновационных технологий.

Дети с нарушениями слуха (слабослышащие, позднооглохшие) могут столкнуться с трудностями при обучении программированию из-за языкового барьера и ограниченного доступа к технологиям. Обучение программированию детей с нарушениями слуха - это важная задача, требующая особого подхода, учитывающего их потребности и особенности восприятия информации. С правильными методами и инструментами, они могут успешно освоить программирование.

Цели:

- анализ и описание особенностей преподавания информатики детям с нарушениями слуха;
- ознакомить с эффективными методами обучения;
- обоснование роли визуального программирования для обеспечения доступности учебного материала.
- разработка рекомендаций для педагогов

Задачи:

- изучение когнитивных и коммуникативных особенностей детей с нарушениями слуха;
- анализ традиционных и инновационных методов преподавания информатики;
- исследование использования визуального программирования;
- разработка рекомендаций по адаптации учебных материалов;
- оценка эффективности использования технологий и инструментов для обучения детей с нарушениями слуха.

Основные трудности, при обучении программированию:

- трудности в произношении звуков и понимании речи. даже при использовании слуховых аппаратов или кохлеарных имплантатов понимание устной речи может быть ограниченным. поэтому важно развивать слуховое восприятие и связную речь учащихся;
- сложности с освоением абстрактных понятий. изучение программирования требует понимания алгоритмов, структур данных и логики. Для детей с нарушениями слуха важно использовать графическое представление кода и наглядные примеры;
- Препятствие в изучении текстовых языков программирования. Из-за ограниченного словарного запаса, детям сложнее понимать синтаксис и семантику традиционных языков программирования.

Эффективные методы обучения:

- визуальные методы обучения: т.к. дети с нарушениями слуха лучше воспринимают материал через схемы, иллюстрации, анимацию и видеоролики.
- геймификация: применение игровых элементов в образовательном процессе повышает мотивацию и вовлечённость.
- метод практического и проектного обучения

Визуальное программирование — это среда программирования, в котором код представлен в виде графических блоков. Один из таких языков программирования — Scratch.

Scratch — среда программирования, которая позволяет создавать анимации, игры, интерактивные проекты с помощью цветных блоков с командами.

Вместо традиционного кода используются графические блоки. Ребенок перемещает их, и таким образом происходит создание команд и алгоритмов. Составление программы напоминает сборку пазла. Именно поэтому Scratch подходит для детей с ООП, позволяет осваивать программирование, создавая игры и анимации

Преимущества визуального программирования для

детей с нарушением слуха:

- простота и наглядность— ребенок понимает структуру программы за счет наглядного представления команд.
- развитие логического и алгоритмического мышления без барьеров, связанных с текстовым кодированием.
- интуитивно понятный интерфейс — команды представлены в виде цветных блоков, что облегчает запоминание.
- возможность экспериментировать и быстро видеть результат — ребенок сразу видит, как изменения в коде влияют на работу программы.

Что дает программирование в Scratch:

- развитие логического мышления
- раскрывает творческий потенциал учащихся
- дети учатся анализировать проблемы и искать пути их решения
- умение работать в команде

Рекомендации для педагогов:

- использовать визуальное программирование в качестве первого этапа обучения перед переходом к текстовым языкам программирования
- поддерживать процесс обучения интерактивными технологиями
- применять гибкий подход к обучению — каждый ребенок осваивает материал в своем темпе
- организовывать обучение в игровой форме — это помогает удерживать внимание детей и повышает мотивацию к изучению программирования
- развивать командную работу и проектную деятельность, что позволяет детям лучше усваивать материал в процессе совместной работы

Преподавание информатики детям с нарушениями слуха требует адаптации методов обучения, использования визуальных технологий и интерактивных инструментов. Визуальное программирование играет ключевую роль в формировании алгоритмического мышления у детей с нарушениями слуха, облегчая им освоение программирования. Современные образовательные технологии позволяют преодолеть барьеры, связанные с нарушениями слуха, и сделать изучение программирование доступным, интересным и эффективным. Применение Scratch, Blockly и других визуальных сред значительно упрощает процесс обучения и делает его более интуитивно понятным. При грамотной адаптации образовательного процесса такие дети могут успешно осваивать программирование, основы работы с компьютерами и цифровые навыки, необходимые в современном мире.

Список использованных источников:

1. Бондаренко О. Г., Лопатина Е. В. Инклюзивное образование: методические рекомендации для преподавателей – Москва, 2020.

2. Соколова Е. В. Применение визуального программирования в обучении детей с ограниченными возможностями здоровья // Современные технологии в образовании, 2021.

3. Макарова Н. В. Развитие алгоритмического мышления у детей с ОВЗ // Журнал «Инклюзивное образование», 2022.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

UZDIK KALAM

ҚАЗАҚ ТІЛІ МЕН ӘДЕБИЕТІ САБАҒЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ОЙЛАУЫН ДАМЫТУ

Оналова Айгерем Жаксибаевна
Түркістан облысының білім басқармасының
Түлкібас ауданының білім бөлімінің «Майлыкент»
жалпы білім беретін мектеп» КММ, қазақ тілі
мен әдебиеті мұғалімі

Аннотация. Бұл мақалада қазақ тілі мен әдебиеті сабағында оқушылардың шығармашылық ойлау қабілетін дамытуға арналған тиімді әдістер мен тәсілдер қарастырылған. Шығармашылық ойлаудың маңыздылығы, оның оқушылардың танымдық белсенділігін арттырудағы рөлі және тұлғалық дамуына әсері талданған. Қазақ әдебиетінің ұлы тұлғаларының шығармалары арқылы оқушылардың рухани әлемі мен дүниетанымы кеңейіп, олардың сыни және шығармашылық ойлау дағдылары қалыптасатыны атап көрсетілген. Мақалада шығармашылық ойлауды дамыту үшін қолданылатын әдістер, соның ішінде пікірталас, шығармашылық жазу тапсырмалары, әдеби шығармаларды талдау, жобалық жұмыстар және кейс-стади тәсілдері жан-жақты сипатталады. Мұғалімнің оқушылардың шығармашылық әлеуетін ашудағы рөлі, сондай-ақ оқушылардың пікірін білдіру және өз ойын дәлелдеу қабілетін дамытуға бағытталған педагогикалық стратегиялар ұсынылған.
Негізгі сөздер: шығармашылық ойлау, қазақ тілі, қазақ әдебиеті, оқушылар, шығармашылық қабілет, сыни ойлау, әдебиет, пікірталас, шығармашылық жазу, жобалық жұмыстар, мұғалімнің рөлі, танымдық белсенділік, тұлғалық даму, әдістер, педагогикалық стратегиялар.

Қазіргі заманғы білім беру жүйесінің басты міндеттерінің бірі – оқушылардың шығармашылық ойлау қабілетін дамыту. Қазақ тілі мен әдебиеті пәні осы бағытта маңызды рөл атқарады. Бұл пән арқылы оқушылардың тек тілдік дағдылары ғана емес, сонымен қатар логикалық, сыни ойлау қабілеттері, елдің мәдениеті мен тарихына деген қызығушылығы да арттырылады. Шығармашылық ойлау – адамның жаңаша көзқарас қалыптастыруы, жеке пікірін білдіруі, мәселені әртүрлі қырынан қарастыруы, жаңа идеяларды туындатуы. Осы орайда, қазақ тілі мен әдебиеті сабағы оқушылардың шығармашылық ойлауын дамытуда ерекше орын алады.

Шығармашылық ойлаудың маңызы. Қазақ тілі мен әдебиеті сабағында шығармашылық ойлауды дамыту оқушылардың жеке тұлғалық қалыптасуында үлкен рөл атқарады. Оқушылар шығармашылық тапсырмалар мен тапсырмаларды орындау арқылы өздерінің пікірлерін ашық әрі еркін білдіре біледі. Әдеби шығармаларды талдау барысында ойлау мен сезім қабілеттері ұштасып, оқушының пікірталасқа қатысуы және өз ойларын дәлелдеуі үшін маңызды алғышарттар қалыптасады. Бұл қабілеттер оқушының өмірлік позициясын анықтайды және өз ойларын аргументтермен қорғап, шешімдер қабылдай алуына септігін тигізеді.

Қазақ әдебиетінің рөлі. Қазақ әдебиеті – ұлттық рухани қазына, халықтың тарихы мен мәдениетінің айнасы. Әдебиет сабағында оқушылар қазақ халқының дәстүрлерін, тұрмысын, болмысын, тарихи кезеңдердегі қиын-қыстау жағдайларын терең түсінеді. Қазақ әдебиетінің ұлы тұлғалары – Абай Құнанбайұлы, Мағжан Жұмабаев, Шәкәрім Құдайбердіұлы сияқты ақын-жазушылардың шығармалары оқушылардың рухани дүниесін байытады, олардың өмірге деген көзқарасын кеңейтеді. Сонымен қатар, әдебиетке деген қызығушылық оқушылардың әдебиетті жеке тәжірибелерімен байланыстырған кезде, олардың шығармашылық ойлау қабілеті дамиды.

Шығармашылық ойлауды дамыту әдістері. Қазақ тілі мен әдебиетінде шығармашылық ойлауды дамыту үшін әртүрлі әдістер мен тәсілдер қолданылады. Олардың арасында ең тиімдісі:

- Пікірталас және талқылау: Оқушыларға белгілі бір шығарма, тақырып немесе мәселелер туралы сұрақтар қойып, олардың пікірлерін тыңдап, талқылау – шығармашылық ойлауды дамытудағы маңызды әдіс. Оқушылар бір мәселе бойынша әртүрлі пікірлер ұсына алады, олар өз ойларын дәлелдермен нақтылай біледі.
- Шығармашылық жазу тапсырмалары: Эссе, шығармалар, тақырыптық әңгімелер жазу оқушыларды шығармашылық тұрғыда ойлауға жетелейді. Олар өз ойларын, сезімдерін қағаз бетіне түсіріп, жазу барысында ішкі әлемін аша алады. Бұл әдіс оқушының сөздік қорын арттырып, тілдік дағдыларын дамытады.

• Көркем шығармаларды терең талдау: Әдеби шығармаларды оқыған кезде тек оқиғаның дамуын ғана емес, кейіпкерлердің мінез-құлқын, шығармадағы идеяны, автордың мақсат-мұратын талдау қажет. Бұл оқушылардың шығармашылық ойлауын тереңдетіп, оларды әдеби туындыны түсінуден гөрі, оны өз әлемімен байланыстырылған ойлау жүйесіне айналдырады.

• Кейс-стади және жобалық жұмыстар: Оқушыларға нақты жағдайлар мен мәселелерді талқылап, оларды шешуге арналған тапсырмалар беру шығармашылық қабілеттерді арттыруға көмектеседі. Бұл әдіс оқушыларды өз бетінше ойлануға, шешім қабылдауға, және топтық жұмыстар арқылы ынтымақтастыққа үйретеді.

Мұғалімнің рөлі. Шығармашылық ойлауды дамытуда мұғалімнің рөлі зор. Мұғалім оқушыға шығармашылық тапсырмаларды тиімді орындауға, өз ойларын еркін және дәлелді түрде жеткізуге көмектеседі. Оқушының әртүрлі көзқарастарын құрметтеп, пікір алмасуға жағдай жасайды. Мұғалімнің міндеті – әрбір оқушының өзіндік шығармашылық әлеуетін ашу, оларға білім берумен қатар, жеке тұлға ретінде дамуына ықпал ету.

Қазақ тілі мен әдебиеті сабағында оқушылардың шығармашылық ойлауын дамыту тақырыбы білім беру саласында маңызды мәселе болып табылады. Бүгінгі таңда тек білімді меңгеру емес, сонымен қатар оқушылардың шығармашылық қабілеттерін дамыту аса маңызды. Бұл мақсатқа жетуде қазақ тілі мен әдебиеті пәні ерекше орын алады, себебі әдебиет сабағы оқушылардың өз ойларын еркін жеткізуіне, сөздік қорын кеңейтуіне, логикалық ойлауын дамытуына ықпал етеді. Әдеби шығармаларды оқып, талдау барысында оқушылар түрлі өмірлік құндылықтарды түсініп, өздерінің көзқарастарын қалыптастырады. Бұл – оқушылардың жан-жақты дамуына, тұлғалық қасиеттерін шыңдауға негіз болатын қуатты құрал.

Қазақ тілі мен әдебиеті пәні тек тіл үйрену мен шығармаларды түсіну ғана емес, сонымен қатар ұлттық мәдениет пен дәстүрлерді дәріптеу, оқушылардың рухани байлығын арттыру болып табылады. Әдеби шығармалар арқылы оқушылардың әлемге деген көзқарасы кеңейіп, олардың шығармашылық тұрғыда ойлау дағдылары жетіле түседі. Осы тұрғыда, әдебиет сабақтарында түрлі әдістерді пайдалану арқылы оқушылардың ойлау қабілеттерін дамытуға болады. Мысалы, әдеби талқылаулар, пікірталастар, шығармашылық жазу тапсырмалары және топтық жұмыстар оқушылардың өзіндік көзқарасын білдіруіне мүмкіндік береді. Мұғалімнің бұл процестегі рөлі зор, себебі ол оқушыларға бағыт-бағдар беріп, шығармашылық қабілеттерін ашуға көмектеседі.

Қазақ тілі мен әдебиеті сабағында оқушылардың шығармашылық ойлауын дамыту – олардың тек білімін арттыру ғана емес, сонымен қатар оларды жан-жақты дамытып, тұлға ретінде қалыптастыру. Әдеби шығармаларды терең талдай отырып, оқушылар өздерінің ішкі әлемін, ойлау жүйесін жетілдіреді, жаңа идеялармен танысады, өмірге жаңа көзқарас қалыптастырады. Мұндай сабақтар оқушылардың ойлау қабілеттерін шыңдайды, сөздік қорын кеңейтеді, әрі оларды тек әдебиет саласында емес, өмірдің әртүрлі салаларында да сыни тұрғыда ойлауға үйретеді.

Пайдаланған әдебиет тізімі

1. Аманова Н. (2022). Қазақ тілі мен әдебиеті пәнін оқытудың жаңа тәсілдері. Шымкент: Өркениет. 115 б.

2. Бекбаева Г. (2023). Қазақ әдебиетінің ұлттық құндылықтарды дәріптеудегі рөлі. Алматы: Руханият. 145 б.

3. Жұмағұлов С. (2021). Әдебиет сабағында оқушылардың шығармашылық қабілетін дамыту. Астана: Фолиант. 92 б.

4. Қуандықова М. (2022). Шығармашылық ойлау дағдыларын дамытуда қолданылатын педагогикалық әдістер. Тараз: ҚазТехПресс. 66-70 б.

5. Құрманова Ж. (2020). Қазақ тілін оқытудағы шығармашылық ойлауды дамыту әдістері. Алматы: Қазақ университеті. 45 б.

6. Сәрсенбаев, К. (2021). Қазақ тілін оқытудың инновациялық әдіс-тәсілдері. Шымкент: Білім. 89-94 б.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
UZDIK KALAM

ПРИМЕНЕНИЕ АВТОРСКОЙ ПРОГРАММЫ ПО СОЦИАЛИЗАЦИИ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА ПОЗИТИВНАЯ СОЦИАЛИЗАЦИЯ

Осипова Елена Владимировна
КГУ «Общеобразовательная школа № 91»
Педагог-психолог
Карагандинская область, г. Караганда

Введение

Важнейшей проблемой современности является проблема социализации детей, последующей их адаптации и интеграции их в общество. Большую роль в социализации детей играют детские дошкольные учреждения. Одна из основных задач в ДОУ - это создание социально-благополучной среды для каждого ребенка.

Дети сталкиваются с проблемой социально-психологической адаптации: нет связи, нет взаимоотношений со сверстниками, ребенок отторгнут, изолирован или отвергнут. Кроме того, успешное развитие отношений ребенка со сверстниками является главным условием его развития, важным фактором формирования его личности. Отсутствие коммуникативных навыков приводит ко многим психологическим проблемам и нервно-психическим заболеваниям.

Наблюдения за поведением дошкольников в группе Мини-центра «Ботақан» при КГУ «ОШ №91» показывают, что дети часто неадекватно выражают свои эмоции (гнев, страх, удивление, стыд, радость, печаль) во время игры и в повседневной деятельности, что существенно затрудняет формирование навыков конструктивного общения.

В связи с этим особого внимания требуют вопросы развития социального интеллектадошкольников, а также повышения психологической компетентности родителей и педагогов в этой области. Такая перспектива обязала нас разработать программу социализации детей дошкольного возраста «Позитивная социализация».

Для начала были собраны соответствующие диагностические методики, проведено исследование в группах ДОУ, затем, на основании полученных данных были разработаны занятия для детей среднего и старшего дошкольного возраста.

При составлении данной программы мы руководствовались соответствующими нормативными правовыми актами.

Целевую группу составили дети дошкольного возраста с низким уровнем социального развития, будущими первоклассниками, обучающимися в группах предшкольной подготовки и посещающими мини-центр.

Предлагаемая программа представляет собой курс специальных занятий, направленных на развитие и освоение социального опыта ребенка, что позволит ему правильно реагировать на любые изменения в жизни в будущем и при этом сохранить свое физическое и психическое здоровье.

Целью программы является развитие социального интеллекта, навыков межличностного общения дошкольников со сверстниками, через применение психологических развивающих методик, игровой и творческой деятельности.

Задачи программы:

-развивать у детей навыки социально-позитивного поведения, самостоятельности;

-способствовать развитию творческих способностей и воображения в процессе игрового общения;

-формировать представление у детей о социальных ролях, которые они выполняют в обществе, чувство принадлежности к группе, положительное отношение к себе и сверстникам.

Основная часть

При подготовке и реализации программы используются диагностические исследования детей, интервью и анкетирование родителей и педагогов. Организация дискуссий, встреч родителей и педагогов, а также привлечение родителей и педагогов дошкольных образовательных учреждений к изучению вопросов в области психологии развития.

Для диагностики особенностей социализации дошкольников мини-центра «Ботақан», с целью определения поставленной проблемы и выявления уровня процесса социализации дошкольников, было проведено практическое исследование особенностей социализации старших дошкольников, где были использованы психодиагностические методы, а также методы количественного и качественного анализа полученных результатов.

В процессе ознакомления с методиками, которые изучают уровень социализации детей младшего

школьного возраста, был подобран диагностический комплекс, на основе которого было проведено настоящее экспериментальное исследование.

На первом этапе применялась анкета для родителей воспитанников мини-центра на тему «Эмоциональное развитие ребенка», которая состояла из 10 вопросов. Полученные при подсчете баллы определяли стиль воспитания, приоритетное развитие каких-либо определенных качеств личности ребенка, а также развитие его адаптивных способностей.

С воспитанниками ДОУ применялась диагностическая методика «Ступени», с целью определения уровня тревожности и изучения динамики самооценки в период предшкольной подготовки. Также использовался тест для дошкольников на выявление уровня развития мышления «Времена года». Целью данной проективной методики является исследование уровня развития мышления ребенка-дошкольника. Также применялся проективный тест «Кактус» с целью всестороннего исследования эмоционально-личностной сферы ребенка, а также выявление наличия агрессии, ее направленности и интенсивности.

Применяемые методики, до применения программы, показали на низкий уровень адаптации и социализации. В среднем у 40% детей 4-5 лет, низкий уровень коммуникации с детьми. Повышенный уровень тревожности у 25%. Самооценка занижена у 20% детей, уровень агрессивности высокий у 10%. Во время исследования был выявлен в большинстве авторитарный стиль родительского воспитания (30%), и применение стереотипных методик, что ведет к слабому развитию адаптивных способностей ребенка к окружению. При использовании специальной методики выявлен высокий уровень развития мышления у 20% воспитанников, остальные показали средний и низкий результат.

Полученные результаты показали на определенное количество детей, нуждающихся в дополнительной развивающей работе, на необходимость решения проблемы низкого уровня социализации среди дошкольников. Занятия, проводимые по программе «Позитивная социализация», основаны на упражнениях, подвижных играх, общении, ролевых играх, рисовании, решении проблем, групповых дискуссиях, сюжетной терапии, сказкотерапии и методах релаксации. Известно, что ведущей деятельностью в дошкольном возрасте является игра, поэтому предлагаемая программа построена на игровых упражнениях, направленных на обеспечение психологического комфорта ребенка в детском саду. А просмотр авторских терапевтических сказок будет не только интересен, но и полезен.

Программа рассчитана на 30 занятий для детей старшего дошкольного возраста. Занятия рекомендуется проводить один или два раза в неделю. Продолжительность занятия 35-40 мин. Дети не группируются по определенным отдельным признакам, но имея разные проблемы, занимаются вместе в одной группе.

По окончании применения программы, была проведена итоговая диагностика воспитанников Мини-центра. Результаты показали, что повышенный уровень тревожности 15%, высокий уровень тревожности не выявлен. В отличие от входящей диагностики результат улучшился на 5%. Самооценка занижена у 15% детей, количество детей с нормальным уровнем самооценки увеличилось на 5%. Уровень развития мышления на среднем и высоком уровне, низкий результат у 5% воспитанников, что возможно, учитывая возрастные особенности. Высокий уровень агрессивности не был выявлен. Стиль родительского воспитания повторно не изучался.

Заключение

Программа имеет практическое значение, поскольку информация, изложенная в ней, является полезной для практических психологов, педагогов, воспитателей. Обучение социализации детей имеет следующую практическую значимость:

- помогает дошкольникам усваивать основные ценности общества или сообщества, в котором ему предстоит жить и взаимодействовать. В процессе социализации и усвоении морально-нравственных норм формируются активное отношение к событиям окружающей жизни, а также забота и сочувствие к другим людям.
- позволяет приобрести знания, умения и навыки, необходимые для жизни в обществе. Именно в дошкольные годы дети осваивают межличностные отношения, социальные роли и т.д.

Положительным результатом применения программы можно считать формирование социальных навыков, когда дети дошкольного возраста понимают внутрисемейные отношения и отношения членов семьи друг к другу. Они знает свое происхождение, участвует в семейных отношениях с родственниками, живущими далеко и близко, и участвует в сохранении семейных традиций. Доброту, гуманность они представляют как важные качества человеческих отношений. У детей формируются понятия справедливости, честности, умения правильно оценивать поступки людей, они проявляют уважение и чувство собственного достоинства. Имеет представления о государстве, его символах, людях, национальных особенностях и уважает обычаи других народов. Ребенок чувствует себя естественно в обществе знакомых и незнакомых людей, умеет реагировать на проявления несправедливого отношения к нему, понимает причину и старается ее устранить.

Программа «Позитивная социализация» детей дошкольного возраста является вспомогательным звеном и опорой для формирования успешной социализации детей с трудностями в этой сфере.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

UZDIK KALAM

РАЗРАБОТКА ЗАДАНИЙ ФОРМАТИВНОГО ОЦЕНИВАНИЯ ДЛЯ УРОКОВ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ В КЛАССАХ С ГОСУДАРСТВЕННЫМ ЯЗЫКОМ ОБУЧЕНИЯ

Пашелова Светлана Викторовна
учитель русского языка и литературы
КГУ «ОШ села Селетинское».

Формативное оценивание – это оценивание прогресса учащихся с целью внесения изменений в процесс учения и, соответственно, обучения на ранних этапах.

Формативное оценивание должно быть неотъемлемой частью преподавания и обучения, а не рассматриваться как дополнительные упражнения или тесты.

Критерии оценки достижений учащихся.

Все виды оценивания, а формативное оценивание в особенности, предполагают использование тщательно разработанных критериев для организации оценивания работы учащихся.

Критерий – признак, на основании которого производится оценка, определение или классификация чего-либо.

Основой для разработки критериев оценки учебных достижений учащихся являются учебные цели. Критерии могут быть подготовлены учителем или с участием учащихся. Содержание критериев должно быть понятным учащимся и родителям, т.е. изложено понятным и доступным языком.

Дескриптор – характеристика, описывающая уровень или качество выполненной учащимся работы по заданию.

Задания формативного оценивания оцениваются на каждом уроке. Задания формативного оценивания должны подготовить учащихся к самостоятельному выполнению задания суммативного оценивания. Задания ФО могут выполнятся учащимися индивидуально, в парах или группах. При выполнении заданий ФО учитель может оказывать поддержку учащимся. Задания ФО предусматривают дифференциацию. Задания ФО могут выполнятся с использованием стратегий (активных методов обучения). Задания формативного оценивания должны соответствовать целям изучаемого раздела. Задания формативного оценивания могут быть составлены учителем самостоятельно. При составлении заданий учитель тщательно изучает цель и формулирует задание так, чтобы учащимся были понятны все требования к выполнению задания и параметры его оценивания. При формулировке заданий не должны быть использованы вопросительные предложения. Формулируя задания, учитель должен использовать глаголы в форме повелительного наклонения: *выявите, определите, сформулируйте, спрогнозируйте, ответьте, укажите* и т.д.

Критерии к заданиям формулируются на основе целей. Дескрипторы разрабатываются, исходя из критериев. Каждый дескриптор отражает шаг по выполнению задания. Большинство дескрипторов формулируются на основе критериев, однако учитель при необходимости может дополнить дескрипторы, дабы задание было более тщательно выполнено учеником и более объективно оценено учителем. Однако необходимо, чтобы дескрипторы были неразрывно связаны с формулировкой задания. Также необходимо, чтобы обучающийся перед выполнением задания был ознакомлен не только с формулировкой задания, но и с дескрипторами.

В качестве примера рассмотрим задания формативного оценивания к уроку русского языка и литературы в 5 классе с государственным языком обучения по сказке Сергея Владимировича Михалкова «Как друзья

познаются».

Первый образец задания формативного оценивания.
Цель обучения: 5.3.2.1 определять стилистические особенности текстов художественного стиля (стихотворение); определять принадлежность текста к типу повествование на основе характерных признаков.
Цель урока: определять принадлежность произведения «Как познаются друзья» к типу повествование на основе характерных признаков, определять жанр произведения «Как познаются друзья» и приводить аргументы в пользу своего мнения.

Задание.
1. Определите тип текста. Приведите доказательства в пользу своего мнения.
2. Определите жанр текста. Приведите доказательства в пользу своего мнения.

критерии	**дескрипторы**	**баллы**
	учащиеся	
определять принадлежность произведения «Как познаются друзья» к типу повествование на основе характерных признаков, определять жанр произведения «Как познаются друзья» и приводить аргументы в пользу своего мнения;	определяют тип текста, приводят доказательства в пользу своего мнения;	**1**
	определяют тип текста, приводят доказательства в пользу своего мнения;	**1**
Итого		**2**

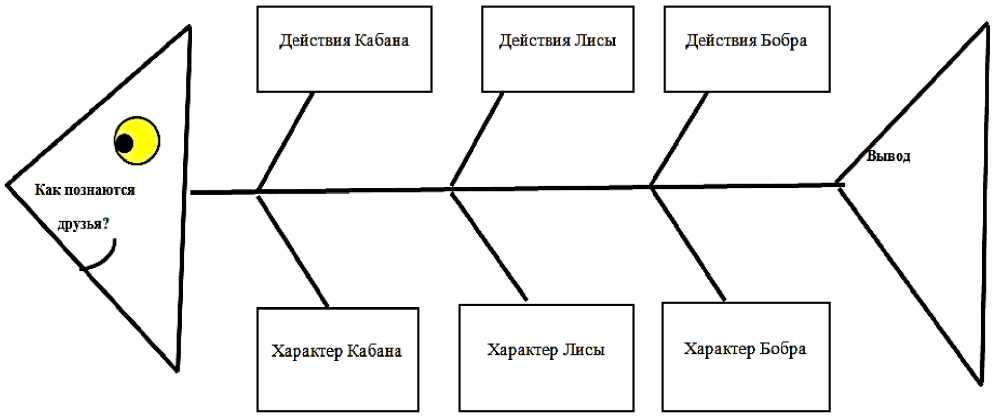
Второй образец задания формативного оценивания.
Цель обучения: 5.3.4.1 владеть видами чтения (ознакомительное, комментированное), читать по ролям;
Цель урока: анализировать прочитанное произведение «Как познаются друзья»;
Задание.
Ответьте на вопрос «Как познаются друзья?» на примере прочитанной сказки, используя структуру **ПОПС-формулы.**
Позиция. *Я считаю, что…*
Обоснование. *Потому что ….*
Пример. *Я могу подтвердить это тем, что….*
Следствие. *В связи с этим….*

критерии	**дескрипторы**	**баллы**
	учащиеся	
анализировать прочитанное произведение «Как познаются друзья»	выражают позицию;	1
	выдвигают обоснование;	1
	приводят примеры;	1
	формулирует следствие–вывод.	1
Итого		4

Третий образец задания формативного оценивания.

Цель обучения: 5.3.4.1 владеть видами чтения (ознакомительное, комментированное), читать по ролям;
Цель урока: анализировать прочитанное произведение «Как познаются друзья».
Задание.

Ответьте на вопрос «Как познаются друзья?» с помощью стратегии «Фишбоун» - рыбной косточки. В голове рыбки - проблемный вопрос: «Как познаются друзья?». Верхние плавники – действия героев сказки. Нижние плавники – характеристика героев сказки. В хвосте – вывод.

критерии	**дескрипторы**	**баллы**
	учащиеся	
анализировать прочитанное произведение «Как познаются друзья»	Называют действия Кабана. Характеризуют Кабана.	1
	Называют действия Лисы. Характеризуют Лису.	1
	Называют действия Бобра. Характеризуют Бобра.	1
	Делают вывод.	1
Итого		4

Четвёртый образец задания формативного оценивания.

Цель обучения: 5.3.6.1 анализировать содержание небольших произведе ний фольклора и литературы, определяя тему и основную идею.
Цель урока: анализировать содержание произведения «Как друзья познаются», определяя тему и основную идею, используя стратегию «Мудрые совы».
Задание.

Ответьте на вопросы по произведению «Как друзья познаются». Определите тему и основную идею данного произведения.

1. Куда отправились Лиса, Кабан и Бобр?
2.Почему Бобр первым пошёл через мостик?
3. Почему Лиса и Кабан не помогли Бобру?
4. Определите тему произведения «Как друзья познаются».
5. Определите идею произведения «Как друзья познаются».

критерии	**дескрипторы**	**баллы**
	учащиеся	
Анализировать содержание произведения «Как друзья познаются», определяя тему и основную идею, используя стратегию «Мудрые совы».	отвечают на первый вопрос;	1
	отвечают на второй вопрос;	1
	отвечают на третий вопрос;	1
	определяют тему произведения;	1
	определяют идею произведения.	1
Итого		5

Пятый образец задания формативного оценивания.

Цель обучения: 5.3.1.1 понимать общее содержание текста, определяя ключевые слова и словосочетания.

Цель урока: понимать общее содержание произведения «Как друзья познаются»; определять ключевые слова и словосочетания произведения «Как друзья познаются».

Задание.

1.Запишите 5 ключевых слов или словосочетаний.

2.Определите истинность/ложность утверждения.

Утверждение	**Истина**	**Ложь**
Первым через мостик пошёл Бобр.		
Лиса кинулась спасать Бобра.		
Бобр не умел плавать.		
Бобр продолжил путешествие с Лисой и Кабаном.		

критерии	**дескрипторы**	**баллы**

	учащиеся	
понимать общее содержание произведения «Как друзья познаются»; определять ключевые слова и словосочетания произведения «Как друзья познаются».	записывают 5 ключевых слов или словосочетаний;	1
	определяют два истинных утверждения;	2
	определяют два ложных утверждения;	2
Итого		5

Шестой образец задания формативного оценивания.
Цель обучения: 5.3.5.1 составлять план по опорным словам.
Цель урока: составлять план по произведению «Друзья познаются в беде», используя опорные слова.
Задание.
1. Запишите 10 опорных слов или словосочетаний.
2. Выделите в тексте вступительную часть. Озаглавьте её, используя опорные слова.
3. Выделите в тексте основную часть. Озаглавьте её, используя опорные слова.
4. Выделите в тексте заключительную часть. Озаглавьте её, используя опорные слова.

критерий	**дескриптор**	**баллы**
составлять план по произведению «Друзья познаются в беде», используя опорные слова.	Записывают 10 опорных слов или словосочетаний.	1
	Выделяют в тексте вступительную часть. Озаглавливают её, используя опорные слова.	1
	Выделяют в тексте основную часть. Озаглавливают её, используя опорные слова.	1
	Выделяют в тексте заключительную часть. Озаглавливают её, используя опорные слова.	1
Итого		4

«MENTOR» ӘДІСТЕМЕЛІК ОРТАЛЫҒЫНАН «ҮЗДІК ҚАЛАМ»
РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛЫНЫҢ

ТАЛАПТАР/ШАРТТАР

Авторлар қолжазбаларды мұқият тексеріп, түзетуі тиіс;
• автордың аты-жөнін (толық), ғылыми дәрежесін, атағын, қызметін, мекеменің толық атауын көрсету қажет;
• мақала авторының фотосуреті болуы шарт және өлшемі 4950х3510 пикселден (6х12 мм, 300 ppi кем емес) кем болмауы тиіс;
• мақалаға оның мәні мен идеясын айқындайтын сюжетті фотосуреттерді тіркеп жіберуге болады (сканирленген фотосуреттердің өлшемі 10х15 мм, 300 ppi кем емес);
• пайдаланған кестелер, диаграммалар, графиктерді, пайдаланылған бағдарламалардың (Word, Excel, PowerPoint және т.б.) бастапқы пішімінде материалға қоса тіркеу қажет;
• мақала көлемі атауы мен әдебиеттер тізімін қоса санда 3 беттен аспауы қажет;
• мақаланы төмендегідей талаптарға сәйкес ресімдеу керек: Microsoft Word, кегль – 12 пункт, гарнитурасы - Times New Roman, парақ пішімі - А4, жиектері - 2 см, жоларалық интервал – жалаң, бірінші жол – 1, 25 см бос жер, азат жолға дейінгі және кейінгі интервал - 0 см;

ТРЕБОВАНИЯ/УСЛОВИЯ

Рукописи должны быть тщательно выверены и отредактированы авторами;
• необходимо указывать: фамилию, имя и отчество автора (полностью), учёную степень, звание, должность, полное название учреждения;
• фото автора статьи обязательно и должно иметь размеры не менее 4950х3510 пикселей (не менее 6х12 мм, 300 ppi), фото в статью не помещать;
• желательно сопроводить статью сюжетными фотографиями, которые будут отражать суть и идею статьи (размер отсканированных фото не менее 10х15 мм, 300 ppi);
• используемые таблицы, диаграммы, графики должны прилагаться к материалам в исходном формате используемых программ (Word, Excel, PowerPoint и др.);
• аннотация должна содержать только главную информацию статьи, не превышать объем 6 строк, выполняться на двух языках, отличающихся от языка статьи (пример: если статья написана на русском языке, то аннотация пишется на английском и казахском);
• максимальный объем статьи не более 3 страниц, включая название, список литературы;
• статью оформлять в соответствие с требованиями: Microsoft Word, кегль – 14 пунктов, гарнитура - Times New Roman, формат листа - А4, поля - 2 см, междустрочный интервал – одинарный, первая строка – отступ на 1, 25 см, интервал перед и после абзаца – 0 см;
Эл. почта: kalam2025@mail.ru